

หลักสูตร
และ
คู่มือ

ส่งเสริมสิทธิเสรีภาพ และสิทธิมนุษยชน

สำหรับครู และบุคลากร ทางการศึกษา

กองส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพ
กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
กระทรวงยุติธรรม

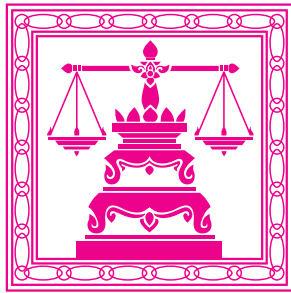
หลักสูตร
และ
คู่มือ

ส่งเสริมสิทธิเสรีภาพ และสิทธิมนุษยชน สำหรับครู และบุคลากร ทางการศึกษา

กองส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพ
กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
กระทรวงยุติธรรม

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

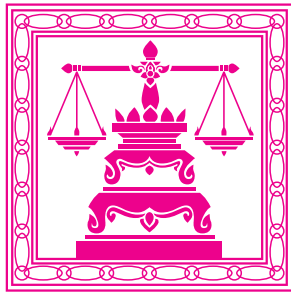
คำนำ

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ โดยกองส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพ มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสิทธิเสรีภาพหน้าที่ และสิทธิมนุษยชนให้ทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม องค์กรศาสนา และภาคประชาชนให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ และสิทธิมนุษยชน เพื่อลดการละเมิดสิทธิของผู้อื่น ส่งเสริมการเคารพสิทธิในสังคมไทยได้อย่างแพร่หลาย สังคมเกิดความสงบสุข และสันติสุขได้อย่างยั่งยืนต่อไป

ดังนั้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว และเกิดการขยายผลการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพหน้าที่และสิทธิมนุษยชนสู่ชุมชน ทำให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเคารพสิทธิมนุษยชนได้อย่างกว้างขวาง ท้าทายและเป็นธรรม กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ จึงสร้างการรับรู้โดยการฝึกอบรมวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน และการเผยแพร่ในรูปแบบต่างๆ เช่น การผลิตสื่อและเผยแพร่เพื่อสร้างการรับรู้ให้กับกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เจ้าหน้าที่รัฐ/ท้องถิ่น/ประชาชน/บุคลากรทางการศึกษา เช่น ผู้บริหารมหาวิทยาลัย โรงเรียน ครู องค์กรศาสนา (พุทธ คริสต์ อิสลาม และศาสนาอื่น) ทั่วทั้งประเทศ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกิดความตระหนักด้านสิทธิมนุษยชนในการปฏิบัติหน้าที่และสามารถถ่ายทอดขยายผลต่อไปให้กับบุคคลอื่นในองค์กร ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการนี้ เพื่อเสริมสร้าง และพัฒนาทักษะให้กับวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน และเผยแพร่ให้เกิดประโยชน์ต่อไป กองส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพจึงได้จัดทำคู่มือหลักสูตรวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชนเล่มนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการนำข้อมูลไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

คณะผู้จัดทำฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชนและบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง สามารถนำองค์ความรู้ไปปรับใช้ในการขยายผลสร้างเสริมประสบการณ์ การเป็นวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชนได้มากยิ่งขึ้น จึงขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องมา ณ โอกาสนี้

สถาบันพัฒนาสิทธิมนุษยชน
กองส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพ
มีนาคม 2566

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

สารบัญ

หน้า

สารบัญ	5
สารบัญตาราง	8
สารบัญแผนภาพ	9
หลักการและเหตุผล	11
วัตถุประสงค์	11
กลุ่มเป้าหมาย	12
วิธีการเรียนรู้	12
ระยะเวลาการอบรม	12
เงื่อนไขของความสำเร็จหลักสูตร	13
รายละเอียดของหลักสูตร	13
ตารางแสดงโครงสร้างหลักสูตร	14
หลักสูตรโดยสังเขป	
หมวดที่ : 1 สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ สิทธิมนุษยชน	21
หมวดที่ : 2 พัฒนาการของสิทธิมนุษยชนสากล และสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย	22
หมวดที่ : 3 หลักการและขอบเขตสิทธิมนุษยชน	24
หมวดที่ : 4 ช่องทางการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ความเป็นธรรมและการเยียวยา	25
หมวดที่ : 5 สิทธิเด็กและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	27
หมวดที่ : 6 วิถีสิทธิมนุษยชนในสถานศึกษา	28
หมวดที่ : 7 ผลิตภัณฑ์/แผนการเรียนรู้ด้านสิทธิมนุษยชน	29
หมวดที่ : 8 นำเสนอสื่อ/แผนการเรียนรู้ด้านสิทธิมนุษยชน	31
เนื้อหา	
หมวดที่ : 1 สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ สิทธิมนุษยชน	
• ความหมายสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ และสิทธิมนุษยชน	37
• สิทธิมนุษยชนในปณิญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และแผนด้านสิทธิมนุษยชน ขั้นพื้นฐานต่างๆ	44
• พันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน	50
• ความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันของสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ และสิทธิมนุษยชน	62
• รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้	63

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

หมวดที่ : 2 พัฒนาการของสิทธิมนุษยชนสากลและสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย

- พัฒนาการสิทธิมนุษยชนของต่างประเทศ 69
- พัฒนาการสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย 70
- ความสัมพันธ์เชื่อมโยงและพัฒนาด้านสิทธิมนุษยชนของต่างประเทศ
และของประเทศไทย 71
- รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ 72

หมวดที่ : 3 หลักการและขอบเขตสิทธิมนุษยชน

- หลักการสิทธิมนุษยชน 79
- ขอบเขตสิทธิมนุษยชน 81
- รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ 82

หมวดที่ : 4 ช่องทางการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ความเป็นธรรมและการเยียวยา

- การให้คำปรึกษาทางกฎหมาย/รับเรื่องราวร้องทุกข์ 89
- การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท 100
- สิทธิการคุ้มครองพยานในคดีอาญา 118
- พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 127
- สิทธิการเยียวยาผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา 130
- การเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ จากสถานการณ์ความไม่สงบ
ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ 133
- รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ 135

หมวดที่ : 5 สิทธิเด็กและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

- สิทธิเด็ก 139
- กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็ก เยาวชน 141
- บทบาท หน้าที่ของนักเรียนในสถานศึกษา ชุมชน สังคม 149
- พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและ
ครอบครัว พ.ศ. 2553 154
- สิทธิเด็กและเยาวชน เมื่อถูกจับกุมและถูกควบคุมตัว 155

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

• พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562	158
• รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้	161
หมวดที่ : 6 วิธีสิทธิมนุษยชนในสถานศึกษา	
• สิทธิในโรงเรียนเป็นอย่างไร	165
• รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้	169
หมวดที่ : 7 ผลิตภัณฑ์/แผนการเรียนรู้ด้านสิทธิมนุษยชน	
• หลักการผลิตสื่อการเรียนรู้	173
• คุณค่า และประโยชน์ของสื่อการเรียนการสอน	176
• การผลิตสื่อแต่ละประเภท	177
• แนวทางการผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนรู้	183
• ขั้นตอนการผลิตสื่อในรูปแบบต่างๆ	183
• แผนการจัดการเรียนรู้	184
• รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้	187
หมวดที่ : 8 นำเสนอสื่อ/แผนการเรียนรู้ด้านสิทธิมนุษยชน	
• นำเสนอสื่อ/แผนการเรียนรู้ด้านสิทธิมนุษยชน	191
• จัดทำแผนขยายผล	191
• รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้	191
ภาคผนวก	
• QR Code แหล่งข้อมูลประกอบการเรียนรู้สิทธิมนุษยชน	196

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางแสดงโครงสร้างหลักสูตร	14
ตารางพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน	50
ตารางหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้	132
ตารางสิทธิประโยชน์ที่เด็กควรได้รับ ตั้งแต่แรกเกิดจนอายุ 20 ปี	140
ตารางการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีตามหลักธรรม	150

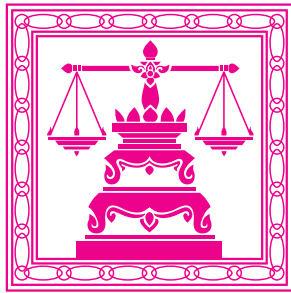

สารบัญแนภาพ

หน้า

แผนภาพแสดงความเชื่อมโยงของกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ	59
แผนภาพเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals - SDGs)	62
แผนภาพมาตรฐานกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงาน “กระบวนการจัดการเรื่องราวร้องทุกข์”	90
แผนภาพมาตรฐานกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงาน “กระบวนการยุติธรรมเชิงรุก”	91
แผนภาพมาตรฐานกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงาน “กระบวนการให้คำปรึกษาทางกฎหมาย”	91
แผนภาพโครงสร้างการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่งตามกฎหมาย	115
แผนภาพโครงสร้างการไกล่เกลี่ยความผิดที่มีโทษทางอาญาตามกฎหมาย	117
แผนภาพศูนย์บริการประชาชน กระทรวงศึกษาธิการ	134

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

หลักการและเหตุผล :

กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ มีบทบาทภารกิจสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำของสังคมไทย และมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชนในการร่วมกันพัฒนาคุณภาพชีวิตและพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน โดยการส่งเสริมและสร้างการรับรู้ด้านสิทธิเสรีภาพ หน้าที่ และสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการเข้าถึงบริการของรัฐและช่องทางการอำนวยความสะดวกในกระบวนการยุติธรรม อย่างเสมอภาค ทั่วถึง เท่าเทียม และเป็นธรรม โดยมุ่งเน้นให้ทุกภาคส่วน ทั้งเจ้าหน้าที่รัฐ ประชาชน ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ครู นักเรียน อาจารย์มหาวิทยาลัยได้เกิดความตระหนักในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง และร่วมรับผิดชอบต่อสังคม อันจะส่งผลให้สังคมเกิดความสงบสุข จนเกิดเป็น “สังคมรู้หน้าที่ เคารพสิทธิมนุษยชน และได้รับการคุ้มครองอย่างเป็นธรรม” ซึ่งมีเป้าหมายร่วมกันคือ การละเมิดสิทธิมนุษยชนลดลง โดยผ่านกลไกเครือข่ายทั้ง 20 กระทรวง ยุติธรรมจังหวัด บ้าน วัด โรงเรียน และองค์กรศาสนา ในการขับเคลื่อนงานสิทธิมนุษยชนของประเทศไทยให้เป็นรูปธรรมชัดเจน ได้อย่างยั่งยืนต่อไป

ดังนั้น เพื่อให้การขับเคลื่อนงานดังกล่าวบรรลุวัตถุประสงค์ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ โดยกองส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพ ได้ดำเนินการโครงการส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพ ผ่านหลักสูตรวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน เพื่อสร้างวิทยากรตัวคูณนำความรู้ที่ได้รับขยายผลสู่องค์กร ครอบครัวยุวมชน สังคม และประชาชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เกิดผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน และเพื่อเพิ่มทักษะและองค์ความรู้ให้กับกลุ่มเป้าหมายดังกล่าว กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ จึงได้จัดทำคู่มือหลักสูตรวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน เพื่อเป็นแนวทางการฝึกอบรมวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน สามารถนำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร :

1. เพื่อเพิ่มทักษะและเป็นแนวทางในการฝึกอบรมวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน
2. เพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับเจ้าหน้าที่รัฐ ครู บุคลากรทางการศึกษา ท้องถิ่น ภาคประชาชน ผู้นำชุมชน องค์กรศาสนา มีความรู้ ความสามารถเป็นวิทยากรกระบวนการขยายผลต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน

3. เจ้าหน้าที่รัฐ ครู บุคลากรทางการศึกษา ท้องถิ่น ภาคประชาชน ผู้นำชุมชน องค์กรศาสนา รับทราบ และเกิดความตระหนัก เกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ และสิทธิมนุษยชน เกิดการเคารพ สิทธิมนุษยชนซึ่งกันและกัน ทำให้สังคมเกิดความสงบสุขได้อย่างยั่งยืน

กลุ่มเป้าหมาย :

ครู บุคลากรทางการศึกษาทั่วประเทศ

วิธีการเรียนรู้ :

รูปแบบการเรียนการสอน ประกอบด้วย การอภิปรายระดมความคิดเห็น การเรียนรู้จากกิจกรรม และเทคนิคต่างๆ การแสดงบทบาทสมมติ การนำเสนอกลุ่มย่อย การคิดวิเคราะห์สถานการณ์จากกรณีศึกษา การฝึกปฏิบัติ โดยมุ่งให้ผู้เข้ารับการศึกษ เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ มุมมองและข้อมูลกับวิทยากร อย่างเชื่อมโยงประสานกับเนื้อหาของแต่ละหัวข้อวิชา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

ระยะเวลาการอบรม :

จำนวน 3 วัน

เงื่อนไขของความสำเร็จหลักสูตร :

1. ผู้เข้ารับการอบรม ต้องมีเวลาเข้าเรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียน
2. ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ต้องผ่านเกณฑ์การประเมินไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของแบบทดสอบ

รายละเอียดของหลักสูตร :

หลักสูตรวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน จำนวน 19 ชั่วโมง ประกอบด้วยวิชาดังต่อไปนี้

1. สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ และสิทธิมนุษยชน
2. พัฒนาการของสิทธิมนุษยชนสากลและสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย
3. หลักการและขอบเขตสิทธิมนุษยชน
4. ช่องทางการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ความเป็นธรรมและการเยียวยา
5. สิทธิเด็กและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
6. วิธีสิทธิมนุษยชนในสถานศึกษา
7. ผลิตสื่อ/แผนการเรียนรู้ด้านสิทธิมนุษยชน
8. นำเสนอสื่อ/แผนการเรียนรู้ด้านสิทธิมนุษยชน

ตารางแสดงโครงสร้างหลักสูตร

วิทยาการกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน สำหรับครู และบุคลากรทางการศึกษา

หมวด ที่	วิชา	เนื้อหา/โครงสร้าง	จำนวน ชั่วโมง
1	สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ สิทธิมนุษยชน	<ul style="list-style-type: none">• ความหมายสิทธิเสรีภาพ หน้าที่ และสิทธิมนุษยชน• สิทธิมนุษยชนในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และแผนด้านสิทธิมนุษยชนชั้นพื้นฐานต่างๆ• พันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน• ความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันของสิทธิเสรีภาพ หน้าที่ และสิทธิมนุษยชน	2
2	พัฒนาการของสิทธิมนุษยชนสากลและสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย	<ul style="list-style-type: none">• พัฒนาการสิทธิมนุษยชนของต่างประเทศ• พัฒนาการสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย• ความสัมพันธ์เชื่อมโยงและพัฒนาการด้านสิทธิมนุษยชนของต่างประเทศและของประเทศไทย	2
3	หลักการและขอบเขตสิทธิมนุษยชน	<ul style="list-style-type: none">• หลักการสิทธิมนุษยชน• ขอบเขตสิทธิมนุษยชน	2

หมวด ที่	วิชา	เนื้อหา/โครงสร้าง	จำนวน ชั่วโมง
4	ช่องทางการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ความเป็นธรรมและการเยียวยา	<ul style="list-style-type: none"> • การให้คำปรึกษาทางกฎหมาย/รับเรื่องราวร้องทุกข์ • การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (พ.ร.บ. ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562/กฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง พ.ศ. 2553/ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการปฏิบัติงานประนีประนอมข้อพิพาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2530/ศูนย์ดำรงธรรม/การไกล่เกลี่ยชั้นศาลและอื่นๆ) • สิทธิการคุ้มครองพยานในคดีอาญา • พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 • สิทธิการเยียวยาผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา (พ.ร.บ.ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2559/ระเบียบการเยียวยาตามมติคณะรัฐมนตรี • การเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ตามมติคณะรัฐมนตรีและระเบียบการช่วยเหลือเยียวยาของหน่วยงานต่างๆ 	1 ชม. 30 นาที

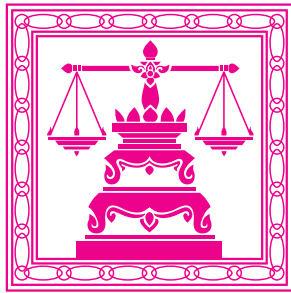
หมวด ที่	วิชา	เนื้อหา/โครงสร้าง	จำนวน ชั่วโมง
5	สิทธิเด็กและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	<ul style="list-style-type: none">• สิทธิเด็ก• กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็ก เยาวชน• บทบาท หน้าที่ของนักเรียนในสถาน ศึกษา ชุมชน สังคม• พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและ ครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชน และครอบครัว พ.ศ. 2553• สิทธิเด็กและเยาวชน เมื่อถูกจับกุม และถูกควบคุมตัว• พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูล ส่วนบุคคล พ.ศ. 2562	2
6	วิถีสิทธิมนุษยชนในสถานศึกษา	<ul style="list-style-type: none">• สิทธิในโรงเรียนเป็นอย่างไร	2
7	ผลิตสื่อ/แผนการเรียนรู้ด้าน สิทธิมนุษยชน	<ul style="list-style-type: none">• หลักการผลิตสื่อการเรียนรู้• คุณค่า และประโยชน์ของสื่อการเรียน การสอน• การผลิตสื่อแต่ละประเภท• แนวทางการผลิตและพัฒนาสื่อ การเรียนรู้• ขั้นตอนการผลิตสื่อในรูปแบบต่างๆ• แผนการจัดการเรียนรู้	3.5

หมวด ที่	วิชา	เนื้อหา/โครงสร้าง	จำนวน ชั่วโมง
8	นำเสนอสื่อ/แผนการเรียนรู้ด้าน สิทธิมนุษยชน	<ul style="list-style-type: none">นำเสนอสื่อการเรียนรู้ของแต่ละทีม/ กลุ่ม โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านสิทธิมนุษยชน /เทคนิคการเป็นวิทยากรกระบวนการ ร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนจัดทำแผนการเรียนรู้เพื่อขยายผล ในโรงเรียน	4
รวมทั้งสิ้น 19 ชั่วโมง			

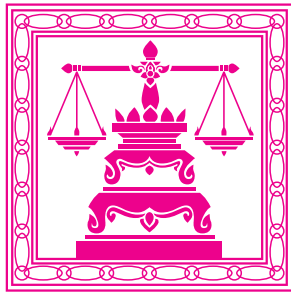
หมายเหตุ : วิชาและเนื้อหา/โครงสร้าง สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

หลักสูตรโดยสังเขป

วิทยาการกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน
สำหรับครู และบุคลากรทางการศึกษา

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

หมวดที่ 1 :

สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ สิทธิมนุษยชน

เป้าหมายการเรียนรู้ :

1. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด หลักการของสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ สิทธิมนุษยชน
2. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความตระหนักและสามารถนำความรู้ไปใช้เพื่อให้เกิดการเคารพ คุ้มครอง และป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนกับตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม
3. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำความรู้ไปปรับใช้กับตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม

เนื้อหา/โครงสร้าง :

- ความหมายสิทธิเสรีภาพ หน้าที่ และสิทธิมนุษยชน
- สิทธิมนุษยชนในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และแผนด้านสิทธิมนุษยชน ชั้นพื้นฐานต่างๆ
- พันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน
- ความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันของสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ และสิทธิมนุษยชน

วิทยากร :

ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้ผ่านการฝึกอบรมวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน

วิธีการ/กระบวนการ :

- กระบวนการกลุ่ม
- การมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมอบรม/แสดงความคิดเห็น
- การบรรยาย/อภิปราย/เสวนา

สื่อ/อุปกรณ์ :

1. Power Point Presentation
2. คลิปวิดีโอ/ภาพยนตร์/ภาพนิ่ง/หนังสือ
3. กระดาษ Flip chart
4. กระดาษโน้ตคละสี
5. อุปกรณ์ฐานการเรียนรู้ เช่น เกมการ์ด บัตรคำ เป็นต้น
6. อื่นๆ

ระยะเวลา : 2 ชั่วโมง

การประเมินผล :

1. การประเมินการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
2. การประเมินปฏิกิริยา (Reaction) เช่น ความสนใจ การโต้ตอบ การอธิบาย
3. การทำแบบทดสอบ (Pre-test, Quiz, Post-test)

หมวดที่ 2 :

พัฒนาการของสิทธิมนุษยชนสากล และสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย

เป้าหมายการเรียนรู้ :

1. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของสิทธิมนุษยชน
2. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความตระหนักและสามารถนำความรู้ไปใช้เพื่อให้เกิดการเคารพคุ้มครอง และป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนกับตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม
3. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำความรู้ไปปรับใช้กับตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม

เนื้อหา/โครงสร้าง :

- พัฒนาการสิทธิมนุษยชนของต่างประเทศ
- พัฒนาการสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย
- ความสัมพันธ์เชื่อมโยงและพัฒนาการด้านสิทธิมนุษยชนของต่างประเทศและของประเทศไทย

วิทยากร :

ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้ผ่านการฝึกอบรมวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน

วิธีการ/กระบวนการ :

- กระบวนการกลุ่ม
- การมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมอบรม/แสดงความคิดเห็น
- การบรรยาย/อภิปราย/เสวนา

สื่อ/อุปกรณ์ :

1. Power Point Presentation
2. คลิปวิดีโอ/ภาพยนตร์/ภาพนิ่ง/หนังสือ
3. กระดาษ Flip chart
4. กระดาษโน้ตคละสี
5. อุปกรณ์ฐานการเรียนรู้ เช่น เกมการ์ด บัตรคำ เป็นต้น
6. อื่นๆ

ระยะเวลา : 2 ชั่วโมง

การประเมินผล :

1. การประเมินการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
2. การประเมินปฏิกิริยา (Reaction) เช่น ความสนใจ การโต้ตอบ การอธิบาย
3. การทำแบบทดสอบ (Pre-test, Quiz, Post-test)

หมวดที่ 3 :

หลักการและขอบเขตสิทธิมนุษยชน

เป้าหมายการเรียนรู้ :

1. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ และขอบเขตสิทธิมนุษยชน
2. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำความรู้ไปปรับใช้กับตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม

เนื้อหา/โครงสร้าง :

- หลักการสิทธิมนุษยชน
- ขอบเขตสิทธิมนุษยชน

วิทยากร :

ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้ผ่านการฝึกอบรมวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน

วิธีการ/กระบวนการ :

- กระบวนการกลุ่ม
- การมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมอบรม/แสดงความคิดเห็น
- การบรรยาย/อภิปราย/เสวนา

สื่อ/อุปกรณ์ :

1. Power Point Presentation
2. คลิปวิดีโอ/ภาพยนตร์/ภาพนิ่ง/หนังสือ
3. กระดาษ Flip chart
4. กระดาษโน้ตคละสี
5. อุปกรณ์ฐานการเรียนรู้ เช่น เกมการ์ด บัตรคำ เป็นต้น
6. อื่นๆ

ระยะเวลา : 2 ชั่วโมง

การประเมินผล :

1. การประเมินการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
2. การประเมินปฏิกิริยา (Reaction) เช่น ความสนใจ การโต้ตอบ การอธิบาย
3. การทำแบบทดสอบ (Pre-test, Quiz, Post-test)

หมวดที่ 4 :

ช่องทางการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ความเป็นธรรมและการเยียวยา

เป้าหมายการเรียนรู้ :

1. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้และเข้าใจ ทราบถึงช่องทางในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและความเป็นธรรม
2. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถติดต่อประสานงาน แนะนำช่องทางในการขอรับบริการ

เนื้อหา/โครงสร้าง :

- การให้คำปรึกษาทางกฎหมาย/รับเรื่องราวร้องทุกข์
- การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (พ.ร.บ.ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562/กฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง พ.ศ. 2553/ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการปฏิบัติงานประนีประนอมข้อพิพาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2530/ศูนย์ดำรงธรรม/การไกล่เกลี่ยชั้นศาลและอื่นๆ)
- สิทธิการคุ้มครองพยานในคดีอาญา
- พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558
- สิทธิการเยียวยาผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา (พ.ร.บ.ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2559/ระเบียบการเยียวยาตามมติคณะรัฐมนตรี

- การเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ จากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ตามมติคณะรัฐมนตรี และระเบียบการช่วยเหลือเยียวยาของหน่วยงานต่างๆ

วิทยากร :

ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้ผ่านการฝึกอบรมวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน

วิธีการ/กระบวนการ :

- กระบวนการกลุ่ม
- การมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมอบรม/แสดงความคิดเห็น
- การบรรยาย/อภิปราย/เสวนา

สื่อ/อุปกรณ์ :

1. Power Point Presentation
2. คลิปวิดีโอ/ภาพยนตร์/ภาพนิ่ง/หนังสือ
3. กระดาษ Flip chart
4. กระดาษโน้ตคละสี
5. อุปกรณ์ฐานการเรียนรู้ เช่น เกมการ์ด บัตรคำ เป็นต้น
6. อื่นๆ

ระยะเวลา : 1 ชั่วโมง 30 นาที

การประเมินผล :

1. การประเมินการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
2. การประเมินปฏิกิริยา (Reaction) เช่น ความสนใจ การโต้ตอบ การอธิบาย
3. การทำแบบทดสอบ (Pre-test, Quiz, Post-test)

หมวดที่ 5 :

สิทธิเด็กและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

เป้าหมายการเรียนรู้ :

1. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้และเข้าใจ ในบทบาทอำนาจหน้าที่ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย
2. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานภายใต้หลักการสิทธิมนุษยชน

เนื้อหา/โครงสร้าง :

- สิทธิเด็ก
- กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็ก เยาวชน
- บทบาท หน้าที่ของนักเรียนในสถานศึกษา ชุมชน สังคม
- พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553
- สิทธิเด็กและเยาวชน เมื่อถูกจับกุมและถูกควบคุมตัว
- พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

วิทยากร :

ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้ผ่านการฝึกอบรมวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน

วิธีการ/กระบวนการ :

- กระบวนการกลุ่ม
- การมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมอบรม/แสดงความคิดเห็น
- การบรรยาย/อภิปราย/เสวนา

สื่อ/อุปกรณ์ :

1. Power Point Presentation
2. คลิปวิดีโอ/ภาพยนตร์/ภาพนิ่ง/หนังสือ
3. กระดาษ Flip chart
4. กระดาษโน้ตคละสี
5. อุปกรณ์ฐานการเรียนรู้ เช่น เกมการ์ด บัตรคำ เป็นต้น
6. อื่นๆ

ระยะเวลา : 2 ชั่วโมง

การประเมินผล :

1. การประเมินการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
2. การประเมินปฏิกิริยา (Reaction) เช่น ความสนใจ การโต้ตอบ การอธิบาย
3. การทำแบบทดสอบ (Pre-test, Quiz, Post-test)

หมวดที่ 6 :

วิถีสิทธิมนุษยชนในสถานศึกษา

เป้าหมายการเรียนรู้ :

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในการวิเคราะห์ กำหนดแนวทางในการแก้ไข การละเมิดสิทธิมนุษยชนในสถานศึกษา

เนื้อหา/โครงสร้าง :

สิทธิในโรงเรียนเป็นอย่างไร

วิทยากร :

ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้ผ่านการฝึกอบรมวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน

วิธีการ/กระบวนการ :

- กระบวนการกลุ่ม
- การมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมอบรม/แสดงความคิดเห็น
- การบรรยาย/อภิปราย/เสวนา

สื่อ/อุปกรณ์ :

1. Power Point Presentation
2. คลิปวิดีโอ/ภาพยนตร์/ภาพนิ่ง/หนังสือ
3. กระดาษ Flip chart
4. กระดาษโน้ตคละสี
5. อุปกรณ์ฐานการเรียนรู้ เช่น เกมการ์ด บัตรคำ เป็นต้น
6. อื่นๆ

ระยะเวลา : 2 ชั่วโมง

การประเมินผล :

1. การประเมินการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
2. การประเมินปฏิกิริยา (Reaction) เช่น ความสนใจ การโต้ตอบ การอธิบาย

หมวดที่ 7 :

ผลิตสื่อ/แผนการเรียนรู้ด้านสิทธิมนุษยชน

เป้าหมายการเรียนรู้ :

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปผลิตสื่อการเรียนรู้ด้านสิทธิมนุษยชนเพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน

เนื้อหา/โครงสร้าง :

- หลักการผลิตสื่อการเรียนรู้
- คุณค่าและประโยชน์ของสื่อการเรียนการสอน
- การผลิตสื่อแต่ละประเภท
- แนวทางการผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนรู้
- ขั้นตอนการผลิตสื่อในรูปแบบต่างๆ
- แผนการจัดการเรียนรู้

วิทยากร :

ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้ผ่านการฝึกอบรมวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน

วิธีการ/กระบวนการ :

- กระบวนการกลุ่ม
- การมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมอบรม/แสดงความคิดเห็น
- การบรรยาย/อภิปราย/เสวนา

สื่อ/อุปกรณ์ :

1. Power Point Presentation
2. คลิปวิดีโอ/ภาพยนตร์/ภาพนิ่ง/หนังสือ
3. กระดาษ Flip chart
4. กระดาษโน้ตคละสี
5. อุปกรณ์ฐานการเรียนรู้ เช่น เกมการ์ด บัตรคำ เป็นต้น
6. อื่นๆ

ระยะเวลา : 3 ชั่วโมง 30 นาที

การประเมินผล :

1. การประเมินการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
2. การประเมินปฏิกิริยา (Reaction) เช่น ความสนใจ การโต้ตอบ การอธิบาย

หมวดที่ 8 :

นำเสนอสื่อ/แผนการเรียนรู้ด้านสิทธิมนุษยชน

เป้าหมายการเรียนรู้ :

1. ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้นำเสนอสื่อการเรียนรู้ด้านสิทธิด้านสิทธิมนุษยชน ให้ทราบถึงรูปแบบกระบวนการในการนำไปใช้ในการเรียนการสอน
2. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมคนอื่น ได้ตัวอย่าง รูปแบบ แนวคิดในการนำไปต่อยอดผลิตสื่อการเรียนรู้ของตนเอง

เนื้อหา/โครงสร้าง :

- นำเสนอสื่อการเรียนรู้ของแต่ละทีม/กลุ่ม โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านสิทธิมนุษยชน/เทคนิคการเป็นวิทยากรกระบวนการ ร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยน
- จัดทำแผนการเรียนรู้เพื่อขยายผลในโรงเรียน

วิทยากร :

ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้ผ่านการฝึกอบรมวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน

วิธีการ/กระบวนการ :

- กระบวนการกลุ่ม
- การมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมอบรม/แสดงความคิดเห็น
- การบรรยาย/อภิปราย/เสวนา

สื่อ/อุปกรณ์ :

1. Power Point Presentation
2. คลิปวิดีโอ/ภาพยนตร์/ภาพนิ่ง/หนังสือ
3. กระดาษ Flip chart
4. กระดาษโน้ตคละสี

5. อุปกรณ์ฐานการเรียนรู้ เช่น เกมการ์ด บัตรคำ เป็นต้น
6. อื่นๆ

ระยะเวลา : 4 ชั่วโมง

การประเมินผล :

1. การประเมินการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
2. การประเมินปฏิกิริยา (Reaction) เช่น ความสนใจ การโต้ตอบ การอธิบาย

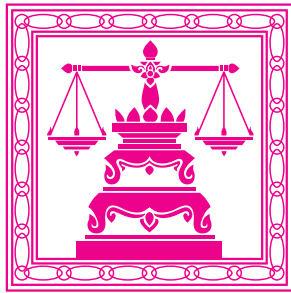
(ร่างกำหนดการ)

การฝึกอบรมวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน สำหรับครู และบุคลากรทางการศึกษา

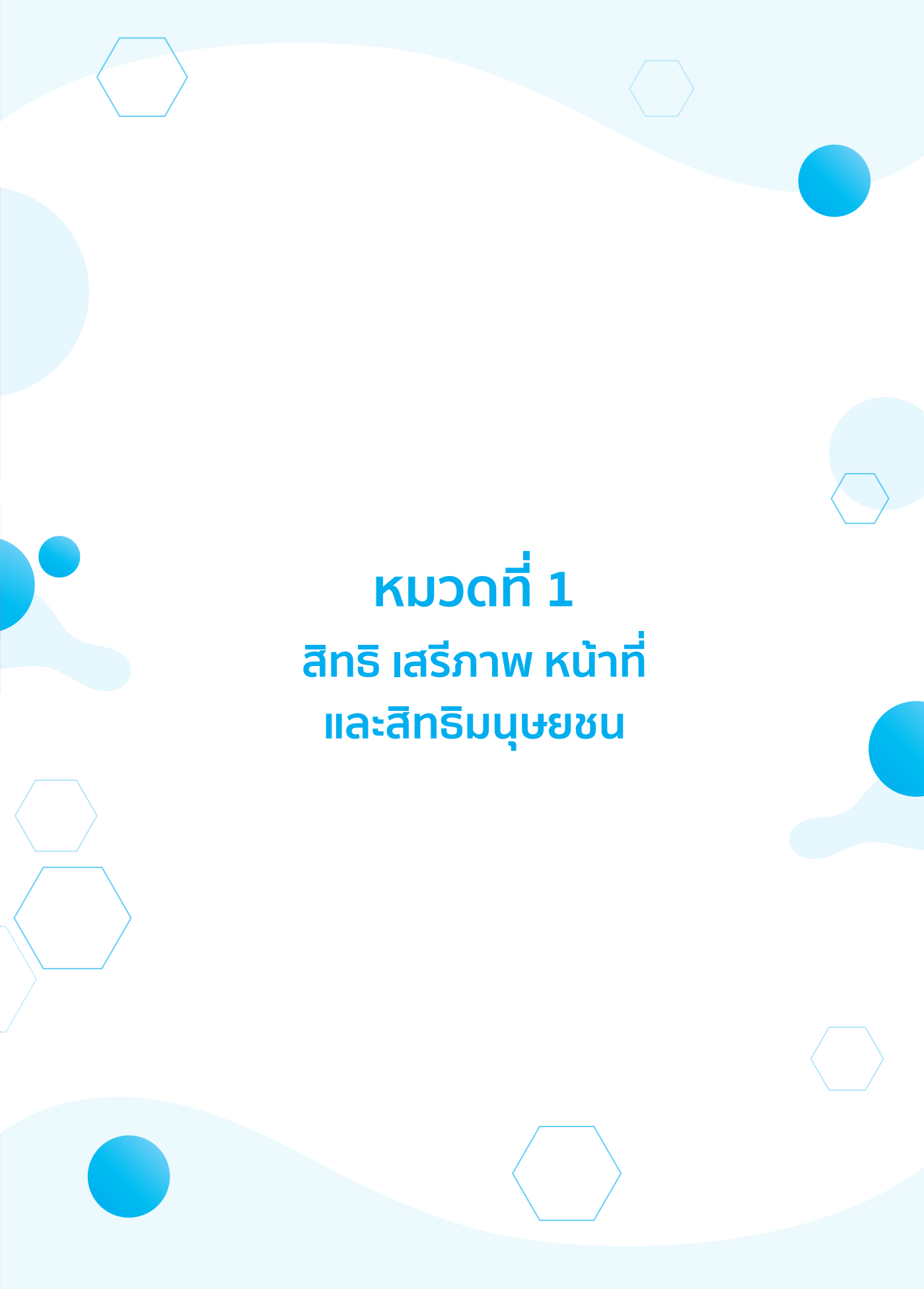
ว/ด/ป	08.30 – 09.00 น.	09.00 – 10.00 น.	10.00 – 12.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน 12.00 - 13.00 น.		13.00 – 15.00 น.	15.00 – 17.00 น.	17.00 – 17.30 น.	18.00 – 19.00 น.
วันที่ 1	ลงทะเบียน/ ชี้แจงเอกสาร/ สันทนการ	• พิธีเปิด • บรรยายบทบาท ภารกิจกรม	สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ สิทธิมนุษยชน	พิธีเปิด และขอเขต สิทธิมนุษยชน	พิธีเปิด และขอเขต สิทธิมนุษยชน	พัฒนาการ สิทธิมนุษยชน	หลักการ และขอเขต สิทธิมนุษยชน	สรุปผลการเรียนรู้/ เขียนเอกสารการเงิน	พักรับประทาน อาหารเย็น
วันที่ 2	ลงทะเบียน/ สันทนการ	ช่องทางเข้าถึง กระบวนการยุติธรรม ความเป็นธรรม และการเยียวยา	สิทธิเด็กและ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	ผลดีสื่อ/ แผนการเรียนรู้ ด้านสิทธิมนุษยชน	ผลดีสื่อ/ แผนการเรียนรู้ ด้านสิทธิมนุษยชน	วิธีสิทธิมนุษยชน ในสถานศึกษา	ผลดีสื่อ/ แผนการเรียนรู้ ด้านสิทธิมนุษยชน	สรุปผลการเรียนรู้/ เขียนเอกสารการเงิน	พักรับประทาน อาหารเย็น
	08.30 – 09.00 น.	09.00 – 11.00 น.	11.00 – 12.00 น.	13.00 – 16.00 น.		16.00 – 16.30 น.	16.30 – 17.00 น.	17.00 – 17.30 น.	18.00 – 19.00 น.
วันที่ 3	ลงทะเบียน/ สันทนการ	ผลดีสื่อ/ แผนการเรียนรู้ ด้านสิทธิมนุษยชน (ต่อ)	นำเสนอสื่อ/ แผนการเรียนรู้ ด้านสิทธิมนุษยชน	นำเสนอสื่อ/แผนการเรียนรู้ ด้านสิทธิมนุษยชน (ต่อ)	นำเสนอสื่อ/แผนการเรียนรู้ ด้านสิทธิมนุษยชน (ต่อ)	นำเสนอสื่อ/ แผนการเรียนรู้ ด้านสิทธิมนุษยชน	นำเสนอสื่อ/แผนการเรียนรู้ ด้านสิทธิมนุษยชน (ต่อ)	• พิธีปิด • มอบใบ ประกาศนียบัตร	เดินทางกลับ โดยสวัสดิภาพ

หมายเหตุ : 1. กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม
2. พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม 10.30 – 10.45 น. และ 14.30 – 14.45 น.

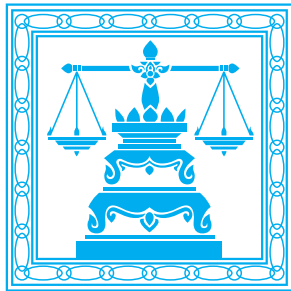

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

หมวดที่ 1
สิทธิ เสรีภาพ หน้าที
และสิทธิมนุษยชน

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

หมวดที่ 1 :

สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ สิทธิมนุษยชน

● ความหมายสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ และสิทธิมนุษยชน

สิทธิ (Rights) หมายถึง ประโยชน์หรืออำนาจของบุคคลที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองมิให้การละเมิด รวมทั้งการบังคับให้เป็นไปตามสิทธิในกรณีที่มีการละเมิดด้วย เช่น สิทธิในครอบครัว สิทธิความเป็นส่วนตัว การเลือกถิ่นที่อยู่ การเลือกอาชีพ การเดินทาง ทรัพย์สิน เป็นต้น

เสรีภาพ (Liberties) หมายถึง อำนาจการตัดสินใจด้วยตนเองของมนุษย์ที่จะเลือกดำเนินพฤติกรรมของตนเอง โดยไม่มีบุคคลอื่นใดอ้างหรือใช้อำนาจแทรกแซงเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจนั้น และเป็นการตัดสินใจด้วยตนเองที่จะกระทำหรือไม่ กระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด อันไม่เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย กฎเกณฑ์ต่างๆ ของสังคม ขนบธรรมเนียม และวัฒนธรรม

หน้าที่ (Duty) หมายถึง การกระทำหรือกิจ หรือสิ่งที่ต้องทำ/ปฏิบัติด้วยความรับผิดชอบ ซึ่งอาจจะเป็นหน้าที่ทางกฎหมาย/ศีลธรรม เช่น พ่อ แม่ต้องเลี้ยงดูลูก

สิทธิมนุษยชน (Human Rights) หมายถึง สิทธิที่มนุษย์ทุกคนมีความเท่าเทียมกัน มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรอง ทั้งความคิดและการกระทำที่ไม่มีการล่วงละเมิดได้ โดยได้รับการคุ้มครองตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและสนธิสัญญาระหว่างประเทศ

สิทธิมนุษยชน มี 2 ระดับ คือ

ระดับที่ 1 เป็นสิทธิตามธรรมชาติที่ติดตัวมนุษย์ทุกคนมาตั้งแต่เกิด ไม่สามารถโอนให้แก่กันได้ อยู่เหนือกฎหมายและอำนาจใดๆ ของรัฐ ไม่มีบุคคล องค์กร หรือแม้แต่รัฐ จะล่วงละเมิดสิทธิความเป็นมนุษย์นี้ได้ สิทธิเป็นของทุกคน ไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนา แหล่งกำเนิด เพศ อายุ สีผิว หรือความแตกต่างด้านสุขภาพ สิทธิเหล่านี้ได้แก่สิทธิในชีวิต ร่างกาย การนับถือศาสนา การแสดงความคิดเห็น การแสดงออก สิทธิในความเชื่อ มโนธรรม หรือลัทธิทางศาสนา ฯลฯ สิทธิเหล่านี้ไม่ต้องมีกฎหมายรองรับก็ยังคงดำรงอยู่

ระดับที่ 2 เป็นสิทธิที่ต้องได้รับการรับรองในรูปแบบของกฎหมาย หรือต้องได้รับการคุ้มครองโดยรัฐบาล ได้แก่ การได้รับสัญชาติ การมีงานทำ การได้รับความคุ้มครองแรงงาน ความเสมอภาคหญิงชาย สิทธิของเด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ คนพิการ การได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การประกันการว่างงาน การได้รับบริการสาธารณสุข การสามารถแสดงออกทางด้านวัฒนธรรมอย่างอิสระ สามารถรับความเพลิดเพลินจากศิลปวัฒนธรรมในกลุ่มของตน ฯลฯ

สิทธิมนุษยชน ระดับที่ 2 ต้องเขียนรับรองไว้ในกฎหมาย หรือรัฐธรรมนูญ หรือแนวนโยบาย
พื้นฐานของรัฐแต่ละประเทศ เพื่อเป็นหลักประกันว่า ทุกคนที่อยู่ในรัฐนั้น จะได้รับการคุ้มครองความ
เป็นอยู่ให้มีความเหมาะสมแก่ความเป็นมนุษย์

ทฤษฎีสิทธิตามธรรมชาติ (Natural Rights Theory) มีพื้นฐานความคิดว่า มนุษย์ทุกคนย่อมมี
สิทธิบางอย่างในฐานะที่เป็นมนุษย์ สิทธิตามธรรมชาติต่างจากสิทธิที่เรามีในฐานะที่เป็นพลเมือง (Citizen)
ในแง่สิทธิที่เกิดจากลักษณะทางธรรมชาติของมนุษย์มิได้เกิดจากการที่รัฐกำหนดให้พลเมือง ดังนั้น ถึงแม้
ไม่มีรัฐ (State) มนุษย์ทุกคนยังทรงสิทธิบางอย่างอยู่ เพราะเป็นสิทธิที่ติดมากับความเป็นมนุษย์ ยิ่งไป
กว่านั้นสิทธิตามธรรมชาติเป็นบรรทัดฐานของสิทธิที่รัฐให้กับพลเมือง เพราะเป็นสิทธิที่บอกถึงความเป็น
มนุษย์ รัฐจะต้องเคารพความเป็นมนุษย์ รัฐใดกระทำการใด โดยไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของ
พลเมืองถือว่าผิดศีลธรรม สิทธิเป็นเสรีภาพประเภทหนึ่ง ถ้าเรามีสิทธิหนึ่งย่อมหมายความว่าเราจะ
ทำอะไรกับสิทธินั้นก็ได้อีก เช่น ถ้าเรามีสิทธิในหนังสือเล่มหนึ่ง กล่าวคือ เราเป็นเจ้าของหนังสือเล่มนั้น เราจะยก
หนังสือให้ผู้อื่น หรือเอาไปทิ้งขยะ หรือฉีกทิ้งก็ย่อมได้ ไม่เป็นความผิด แต่เสรีภาพประเภทที่เป็นสิทธินี้มี
ลักษณะเฉพาะตรงที่ผู้อื่นมีหน้าที่ที่จะไม่ละเมิดสิทธิของเรา การละเมิดสิทธิของเราถือเป็นความผิด

ความเป็นมาสิทธิมนุษยชนในระดับสากลและประเทศไทย

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง ผู้นำประเทศต่างๆ ได้ ตระหนักว่า การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
อย่างมีประสิทธิภาพเป็นสิ่งสำคัญที่จะก่อให้เกิดสันติภาพและความเจริญก้าวหน้าขึ้นในโลก
ดังนั้น จึงได้ร่วมมือกันจัดตั้งองค์การสหประชาชาติขึ้น เพื่อเป็นองค์การโลกที่จะคุ้มครองมนุษยชาติ
ให้ได้รับความเป็นธรรมอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน สมัชชาสหประชาชาติได้มีมติรับปฏิญญาสากลว่าด้วย
สิทธิมนุษยชน (The Universal Declaration of Human Rights) เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม
พ.ศ. 2491 และมีมติประกาศให้ วันที่ 10 ธันวาคมของทุกปี เป็นวันสิทธิมนุษยชน (Human Rights Day)
สิทธิมนุษยชนนั้นมีความสำคัญยิ่ง ในฐานะที่เป็นอารยธรรมที่ถูกกำหนดมาเพื่อให้คนทั่วโลก คำนึงถึง
คุณค่าของความเป็นมนุษย์ที่มีพื้นฐานมาจากความชอบธรรมในสิทธิตั้งแต่กำเนิด เป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญทั้งใน
ด้านสังคมโลกและสังคมไทย สิทธิมนุษยชนจะครอบคลุมสิทธิต่างๆ ในการดำรงชีวิต
ของมนุษย์เพื่อให้มีชีวิตที่ดีในสังคม ทั้งสิทธิในชีวิต สิทธิในการดำเนินชีวิตและพัฒนาตนเองตามแนวทาง
ที่ถูกต้อง หรือสิทธิในการยอมรับนับถือ เป็นต้น ในสังคมไทยมีการต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรี
ความเป็นมนุษย์กันมาอย่างยาวนาน ตั้งแต่การเรียกร้องให้เปลี่ยนแปลงการปกครอง เหตุการณ์ ร.ศ. 130
ที่คณะทหารก่อการกบฏเมื่อเปลี่ยนแปลงการปกครอง การปฏิวัติในปี พ.ศ. 2475 ที่มีหลัก 6 ประการของ
นายปรีดี พนมยงค์ ซึ่งกล่าวถึงหลักสิทธิเสมอภาคและความเป็นอิสระ เสรีภาพ การต่อสู้ในยุคเผด็จการทหาร
นับหลังจาก รัฐประหารในปี พ.ศ. 2490 จนถึงยุคของระบบปฏิวัติของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นับตั้งแต่ปี
พ.ศ. 2501

ซึ่งแม้ไทยจะให้การรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2490 แต่แนวคิดสิทธิมนุษยชนก็ยังเติบโตช้า ต่อมาเกิดการต่อสู้เรียกร้องสิทธิและเสรีภาพอย่างเข้มข้น เช่น ในช่วงหลัง เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 และเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 เรื่องของมนุษยชนเป็นที่ถกเถียงกันอย่างมากรวมถึงต่อมามีการก่อตั้งคณะกรรมการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชนขึ้นเพื่อศึกษากฎหมายหรือ ร่าง พ.ร.บ. ที่แย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชนในสมัยของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ภายหลังจากเหตุการณ์พฤษภาทมิฬในปี พ.ศ. 2535 ซึ่งชัยชนะของประชาชนมีผลผลักดันสร้างสำนักสิทธิมนุษยชนที่จริงจังในสังคมไทย จนกระทั่งถึงการจัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขึ้น ภายใต้อำนาจของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ. 2540 ที่เป็นกลไกสำคัญที่มีบทบาทในด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย รวมถึงองค์กรอิสระและมูลนิธิอื่นๆ อีก เช่น ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง ศาลยุติธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดิน มูลนิธิเพื่อพัฒนาเด็ก มูลนิธิสงเคราะห์เด็กยากจน ซี.ซี. เอฟ. มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก มูลนิธิปวีณา หงสกุลเพื่อเด็กและสตรี เป็นต้น แต่ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนก็ยังคงปรากฏอยู่ในสังคมไทยมาจนถึงปัจจุบัน เนื่องด้วยสังคมไทยเป็นสังคมเศรษฐกิจ แบบทุนนิยม จึงเกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนภายใต้เงื่อนไขว่าด้วยเรื่องเศรษฐกิจ ความพยายามก้าวไปสู่การพัฒนา ทำให้รัฐบาลใช้กฎหมายโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบ เช่น การประกาศเขตอุทยานทับที่ทำกินของชาวบ้าน การสร้างเขื่อนทำลายระบบนิเวศและวิถีชีวิตชาวบ้าน การให้สัมปทานเหมืองแร่แก่นายทุน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตที่ว่า อุดมการณ์สิทธิมนุษยชนในปัจจุบัน กำลังตกอยู่ในที่นั่งลำบากทำนองเดียวกับประชาธิปไตย หรือ ป้ายชื่ออุดมการณ์ทางสังคมการเมืองอื่นๆ ทั้งหมด กล่าวคือ กลายเป็นอุดมการณ์ที่ถูกตีความ และนำไปใช้ปฏิบัติขัดแย้งกัน จนเป็นผลทำให้เกิดการเผชิญหน้ากันทั่วโลก แต่เราก็ควรจะปล่อยให้ปัญหาแบบนี้ผ่านๆ กันไป หรือไม่ซ้าร้ายก็ยอมรับกันไปแต่โดยดี ยิ่งกว่านั้นได้กลายเป็นกฎปฏิบัติที่เห็นดีเห็นงามกันไม่ว่าบุคคลที่ดีหรือชนชั้น หรือประชาชาติก็ดี ในปี พ.ศ. 2540 ได้เกิดรัฐธรรมนูญที่ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางและยังมีบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิมนุษยชนอย่างเด่นชัด รวมไปถึงยังก่อให้เกิดสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยมีบทบาทอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบ และรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรืออันไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคีและเสนอมาตรการการแก้ไขที่เหมาะสมต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่กระทำ หรือละเลยการกระทำดังกล่าวเพื่อดำเนินการ ในกรณีที่ปรากฏว่าไม่มีการดำเนินการตามที่เสนอ ให้รายงานต่อรัฐสภาเพื่อดำเนินการต่อไป รวมทั้งเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุง กฎหมาย กฎ ข้อบังคับ และส่งเสริมการศึกษา การวิจัย ความร่วมมือและการประสานงาน เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติและของประชาชน

ความสำคัญของสิทธิมนุษยชน

สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิของมนุษย์ทุกคนบนโลกที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิดและเป็นสากล ไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ ชนชาติ ประเทศ เพศ ผิวพรรณ ภาษา ศาสนา วัฒนธรรม สติปัญญา ความสามารถ ฐานะทางเศรษฐกิจ ที่จะดำเนินชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีมีอิสระ เสรีภาพ เสมอภาค มีชีวิตที่ดี มีสิทธิแสวงหาปัจจัยมาดำรงชีพ ได้รับการยอมรับจากสังคม และการปฏิบัติจากรัฐอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังมีสิ่งที่จะต้องทำให้เรามีชีวิตรอดนอกจากปัจจัยสี่ คือ การศึกษา การมีงานทำ การไม่ถูกทรมาน และการได้รับความเป็นธรรมเมื่อถูกกล่าวหาว่าทำผิดกฎหมาย ซึ่งเรียกว่าสิ่งจำเป็น สำหรับมนุษย์ทุกคนที่ต้องได้รับในฐานะที่เป็นมนุษย์ซึ่งจะทำให้มนุษย์อยู่รอดและสามารถพัฒนา ตัวเองได้ ซึ่งเป็นหลักทางศีลธรรมที่แจ่มแจ้งมาตรฐานบางอย่างของพฤติกรรมมนุษย์ และได้รับการคุ้มครองเป็นสิทธิตามกฎหมายเป็นปกติในกฎหมายระดับชาติและนานาชาติ สิทธิเหล่านี้เข้าใจ ทั่วไปว่าเป็นสิทธิมูลฐานที่ไม่สามารถโอนให้ระหว่างกันได้ซึ่งบุคคลมีสิทธิในตัวเองเพราะเป็นมนุษย์ สิทธิมนุษยชนจึงเป็นสากลคือมีผลทุกที่ และเสมอภาค คือ เท่าเทียมสำหรับทุกคน หลักสิทธิมนุษยชนมีอิทธิพลอย่างสูงในกฎหมายระหว่างประเทศ สถาบันระดับโลก และภูมิภาค สิทธิมนุษยชนเป็นสิ่งที่ติดตัวเรามาตั้งแต่กำเนิด และอยู่เหนือกฎหมายหรืออำนาจใดๆ ของรัฐ ซึ่งสิทธิเหล่านี้ได้แก่สิทธิในชีวิต ที่ห้ามฆ่าหรือทำลายต่อชีวิต ห้ามการค้ามนุษย์ ห้ามทรมาน หรือการที่ทุกคนมีสิทธิในความเชื่อหรือลัทธิทางศาสนา หรือมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และแสดงออก สิทธิมนุษยชนเหล่านี้ไม่ต้องมีกฎหมายมารองรับก็ยังสามารถดำรงอยู่ เช่น แม้ไม่มีกฎหมายห้ามฆ่าคนก็ตาม แต่ทุกคนก็สำนึกได้ว่าฆ่าคนนั้นเป็นสิ่งต้องห้ามและเป็นสิ่งที่บาป

อย่างไรก็ตาม สิทธิมนุษยชนที่ต้องได้รับรองในรูปแบบของกฎหมายหรือต้องได้รับความคุ้มครองโดยรัฐบาล ซึ่งอาจต้องเขียนรับรองไว้ในกฎหมายหรือรัฐธรรมนูญหรือแนวนโยบายพื้นฐานของรัฐแต่ละประเทศ เพื่อเป็นหลักประกันว่าทุกคนที่อยู่ในรัฐนั้นจะได้รับความคุ้มครองชีวิต ความเป็นอยู่ให้มีความเหมาะสมแก่ความเป็นมนุษย์ ได้แก่ การได้รับสัญชาติ การมีงานทำ การได้รับความคุ้มครองแรงงาน ความเสมอภาคของเพศ สิทธิของเด็กและเยาวชน สิทธิของผู้สูงอายุ สิทธิของคนพิการ การได้รับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน การประกันการว่างงาน การได้รับบริการสาธารณสุข เป็นต้น ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights หรือ UDHR) หรือการประกาศเจตนารมณ์ในการร่วมมือระหว่างประเทศที่มีความสำคัญในการวางกรอบเบื้องต้นเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน และเป็นเอกสารหลักด้านสิทธิมนุษยชนฉบับแรก ซึ่งที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติให้การรับรอง มีสาระสำคัญที่ระบุถึงหลักสิทธิมนุษยชนไว้ คือ

ข้อ 1 “มนุษย์ทั้งหลายเกิดมามีอิสระและเสมอภาคกันในเกียรติศักดิ์และสิทธิ ต่างมีเหตุผลและมโนธรรม และควรปฏิบัติต่อกันด้วยเจตนารมณ์แห่งภราดรภาพ”

ข้อ 2 “บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิและเสรีภาพ บรรดาที่กำหนดไว้ในปฏิญญานี้โดยปราศจากความแตกต่างไม่ว่าในชนิดใดๆ ดังเช่น เชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือทางอื่น เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่นๆ อนึ่ง จะต้องไม่มีความแตกต่างใดๆ อันเนื่องมาจากพื้นฐานแห่งสถานะ ทางการเมือง ทางการศึกษา หรือทางการระหว่างประเทศ ของประเทศหรือดินแดนที่บุคคลสังกัด ไม่ว่าดินแดนนี้เป็นเอกราช อยู่ในความพิทักษ์ไม่ได้ปกครองตนเอง หรืออยู่ภายใต้การจำกัดอธิปไตยใดๆ ทั้งสิ้น” และ

ข้อ 3 “บุคคลทุกคนมีสิทธิในการดำรงชีวิต เสรีภาพ และความมั่นคงแห่งตัวตน” ในระดับโลก มีการจัดตั้งองค์กรสิทธิมนุษยชน ได้แก่ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติและกองทุนสงเคราะห์เด็กแห่งสหประชาชาติ หรือยูนิเซฟ (UNICEF) สำหรับในประเทศไทย นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา การเคลื่อนไหวปกป้อง คุ้มครองและเผยแพร่แนวคิด สิทธิมนุษยชนค่อยๆ ขยายตัวมากขึ้น จนถึงในปี พ.ศ. 2540 จึงเกิดรัฐธรรมนูญที่ประชาชนมีส่วนร่วม ร่วมอย่างกว้างขวางและยังมีบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิมนุษยชนอย่างเด่นชัด

สาระสำคัญของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ มีวัตถุประสงค์และหลักการทั่วไปเกี่ยวกับมาตรการด้านสิทธิมนุษยชน แต่ไม่มีพันธะผูกพันในแง่ของกฎหมายระหว่างประเทศ ประกอบด้วยการรับรองสิทธิมนุษยชนในด้านต่างๆ จำนวน 30 ข้อ

1. มนุษย์ทั้งปวงเกิดมามีอิสระและเสมอภาคกันในศักดิ์ศรีและสิทธิต่างๆ
2. ทุกคนย่อมมีสิทธิและอิสรภาพตามที่กำหนดไว้ในปฏิญญาสากลนี้โดยปราศจากการแบ่งแยกไม่ว่าจะเป็นเรื่องใดๆ
3. มนุษย์ทุกคนมีสิทธิในการมีชีวิต เสรีภาพ และความมั่นคงแห่งบุคคล
4. บุคคลจะตกอยู่ในความเป็นทาส หรือสภาวะจำยอมไม่ได้ ทั้งนี้ห้ามค้าทาสทุกรูปแบบ
5. บุคคลจะถูกกระทำการทรมาน หรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรีไม่ได้
6. ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการยอมรับทุกแห่งหนว่าเป็นบุคคลตามกฎหมาย
7. ทุกคนเสมอภาคกันตามกฎหมายและมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายอย่างเท่าเทียมกันโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ
8. มนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาอันมีประสิทธิผลจากศาลต่อการกระทำอันล่วงละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของตนตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย
9. บุคคลจะถูกจับกุม กักขัง ตามอำเภอใจไม่ได้

10. มนุษย์ทุกคนมีสิทธิในความเสมอภาคอย่างเต็มที่ จะได้รับการพิจารณาคดีที่เป็นธรรม และเปิดเผยจากศาลที่อิสระไม่ลำเอียง
11. ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดทางอาญามีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมาย
12. บุคคลจะถูกแทรกแซงความเป็นส่วนตัว ครอบครัว ที่อยู่อาศัย การสื่อสาร หรือจะลบลู่เกียรติยศและชื่อเสียงไม่ได้
13. ทุกคนมีสิทธิอิสรภาพแห่งการเคลื่อนย้ายและการอยู่อาศัยภายในพรมแดนของแต่ละรัฐ และมีสิทธิที่จะออกนอกประเทศตนเองหรือกลับสู่ประเทศของตนได้
14. ทุกคนมีสิทธิที่จะแสวงหาที่ลี้ภัยในประเทศอื่นจากการประหัตประหารได้ แต่สิทธินี้จะยกขึ้นกล่าวอ้างจากความผิดในประเด็นการเมืองหรือจากการกระทำอันขัดต่อวัตถุประสงค์และหลักการของสหประชาชาติไม่ได้
15. ทุกคนมีสิทธิในการถือสัญชาติและสามารถเปลี่ยนแปลงสัญชาติของตนเองได้
16. ครอบครัวเป็นหน่วยธรรมชาติทางพื้นฐานสังคม เพราะฉะนั้นย่อมมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองจากสังคมและรัฐและชายหญิงที่มีอายุครบบริบูรณ์ตามกฎหมาย แล้วทุกคนมีสิทธิที่จะสมรสและสร้างครอบครัวของตนเองได้
17. ทุกคนมีสิทธิที่จะเป็นเจ้าของทรัพย์สิน ไม่ว่าจะเป็ทรัพย์สินของตนเอง หรือทรัพย์สินที่อยู่ร่วมกับผู้อื่น
18. ทุกคนมีสิทธิในการเปลี่ยนศาสนาหรือความเชื่อ และมีอิสรภาพในการแสดงออกทางศาสนาหรือความเชื่อของตนในชุมชนหรือในพื้นที่สาธารณะ
19. ทุกคนมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็น แสวงหาข้อมูลข่าวสาร และสามารถรับส่งข้อคิดเห็นต่างๆ ผ่านสื่อใดๆ ก็ได้โดยปราศจากการแทรกแซง
20. ทุกคนมีสิทธิในการชุมนุมและการสมาคมโดยสันติ
21. ทุกคนมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศของตน ทั้งโดยทางตรงหรือทางผู้แทน ซึ่งมาจากการเลือกตั้ง รวมทั้งทุกคนมีสิทธิที่จะเข้าถึงบริการสาธารณะในประเทศของตนโดยเสมอภาค
22. สมาชิกทุกคนของสังคมมีสิทธิในการเข้าถึงหลักประกันทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
23. ทุกคนมีสิทธิในการทำงาน สามารถเลือกงานได้โดยอิสระและมีการคุ้มครองเมื่อเกิดการว่างงาน รวมทั้งทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับค่าจ้างเท่าเทียมกัน สำหรับงานที่เท่าเทียมกันโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใดๆ ทั้งสิ้นทั้งนี้ทุกคนมีสิทธิที่จะจัดตั้งหรือเข้าร่วมสหภาพแรงงาน

24. ทุกคนมีสิทธิในการพักผ่อนและผ่อนคลายยามว่าง โดยการพักผ่อนดังกล่าวจะต้องได้รับค่าจ้าง

25. ทุกคนมีสิทธิในมาตรฐานการครองชีพ เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย การดูแลสุขภาพทางการแพทย์ และบริการทางสังคมที่จำเป็นเพียงพอสำหรับสุขภาพและความอยู่ดีของตนเองและครอบครัว

26. ทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานจากรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น

27. ทุกคนมีสิทธิที่เข้าร่วมในวัฒนธรรมของชุมชนอย่างอิสระ และทุกคนมีสิทธิได้รับการคุ้มครองผลประโยชน์อันเกิดจากการประดิษฐ์กรรมทางวิทยาศาสตร์ วรรณกรรมและศิลปกรรม ซึ่งตนเป็นผู้สร้างขึ้น

28. ทุกคนมีสิทธิการจัดระเบียบทางสังคมระหว่างประเทศ

29. การใช้สิทธิและอิสรภาพของทุกคนต้องอยู่ภายใต้ข้อจำกัด เพียงเท่าที่มีกำหนดไว้ตามกฎหมายเท่านั้น ตลอดจนสิทธิและอิสรภาพเหล่านี้จะไม่ขัดต่อวัตถุประสงค์และหลักการของสหประชาชาติไม่ว่ากรณีใดๆ

30. ไม่มีบทใดในปฏิญญานี้ที่อาจตีความได้ว่าเป็นการให้สิทธิใดแก่รัฐ กลุ่มคน หรือบุคคลใดในการดำเนินกิจกรรมใด หรือกระทำการอันมุ่งต่อการทำลายสิทธิและอิสรภาพที่กำหนดไว้ ณ ที่นี้

กล่าวได้ว่าปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ถือเป็นเอกสารทางประวัติศาสตร์ ที่ช่วยในการวางรากฐานด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศฉบับแรกของโลก และปัจจุบันประชาคมโลก ต่างยอมรับให้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติอยู่ในฐานะแม่บทของกฎหมายสิทธิมนุษยชนทั้งหมด นอกจากนี้ กฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนในปัจจุบันก็ล้วนมีพื้นฐานและได้รับการพัฒนามาจากปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติฉบับนี้ทั้งสิ้น และกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนเหล่านั้นก็ได้เป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนามาตรฐานกฎหมายภายในของประเทศต่างๆ เกือบทั่วโลก เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาชนในประเทศของตน รวมทั้งประเทศไทยด้วย เพราะเมื่อมีการตรากฎหมายหรือจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ก็จะนำหลักการของปฏิญญาสากลฯ ดังกล่าว มาวางเป็นฐานคิดเสมอ

● สิทธิมนุษยชนในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และแผนด้านสิทธิมนุษยชน ขั้นพื้นฐานต่างๆ

■ สิทธิเสรีภาพและหน้าที่ของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 (เกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพของ
ปวงชนชาวไทย)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งถือเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ กฎหมายใดๆ
ที่ใช้บังคับหรือใช้บังคับนั้นจะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นแม่บทมิได้ ประเทศไทยมีการประกาศใช้
รัฐธรรมนูญฉบับถาวรและฉบับชั่วคราวมาแล้วทั้ง 20 ฉบับ ซึ่งฉบับที่บังคับใช้ในปัจจุบัน คือ รัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 โดยมีผลการบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 6 เมษายน 2560 เป็นต้นมา
รัฐธรรมนูญมีรากฐานแนวคิดหลากหลายด้านด้วยกัน รวมทั้งเรื่องสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค เนื่องจาก
เรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญในความเป็นมนุษย์และเป็นหลักการสำคัญของการปกครองในระบอบ
ประชาธิปไตย สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค จึงปรากฏเป็นบทบัญญัติหลักๆ ของรัฐธรรมนูญต่างๆ
เสมอมา การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงเป็น
หลักการสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องนำมาบัญญัติไว้ในทุกๆ รัฐธรรมนูญ และในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พ.ศ. 2560 ก็ได้มีการนำเรื่องสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยมาบัญญัติไว้ในหมวด 3 มาตรา 24 –
มาตรา 49

หน้าที่ของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญ

(1) พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย
อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(2) ปกป้องประเทศ พิทักษ์รักษาเกียรติภูมิ ผลประโยชน์ของชาติและสาธารณสมบัติของ
แผ่นดิน รวมทั้งให้ความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(3) ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด

(4) เข้ารับการศึกษอบรมในการศึกษาภาคบังคับ

(5) รับราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ

(6) เคารพและไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น และไม่กระทำการใดที่อาจก่อให้เกิด
ความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม

(7) ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงประชามติอย่างอิสระ โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของ
ประเทศเป็นสำคัญ

(8) ร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติความ
หลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรม

(9) เสียดำเนินการตามที่กฎหมายบัญญัติ

(10) ไม่รวมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ

หน้าที่ของรัฐตามรัฐธรรมนูญ

1. หน้าที่พื้นฐานของรัฐ ได้แก่

1.1 รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพ แห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชน

1.2 รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามและบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด

2. หน้าที่ของรัฐในการทำให้สิทธิของประชาชนเป็นสิ่งที่ “จับต้องได้” ได้แก่

2.1 รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียน จนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย โดยรัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับโดยรัฐ มีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล และในการศึกษาทุกระดับนั้น รัฐต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตนและมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ และให้รัฐจัดสรรงบประมาณให้แก่กองทุนซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อใช้ในการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษาและเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครู

2.2 รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุข ที่มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง เสริมสร้างให้ประชาชนมีความรู้พื้นฐาน เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค และส่งเสริมสนับสนุนให้มีการพัฒนาภูมิปัญญาด้านแพทย์แผนไทยให้เกิดประโยชน์สูงสุด พัฒนาการบริการสาธารณสุข ให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2.3 รัฐต้องจัดหรือดำเนินการให้มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึงตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยโครงสร้างหรือโครงข่ายขั้นพื้นฐานของกิจการสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของรัฐอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชน หรือเพื่อความมั่นคงของรัฐ รัฐจะกระทำด้วยประการใดให้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชน หรือทำให้รัฐเป็นเจ้าของน้อยกว่าร้อยละ ห้าสิบเอ็ดมิได้ในการจัดหรือดำเนินการให้มีสาธารณูปโภคดังกล่าวข้างต้น รัฐต้องดูแลมิให้มีการเรียกเก็บค่าบริการจนเป็นภาระแก่ประชาชนเกินสมควร และการนำสาธารณูปโภคของรัฐไปให้เอกชนดำเนินการทางธุรกิจไม่ว่าด้วยประการใดๆ รัฐต้องได้รับประโยชน์ตอบแทนอย่างเป็นธรรม โดยคำนึงถึงการลงทุนของรัฐ ประโยชน์ที่รัฐและเอกชนจะได้รับและค่าบริการที่จะเรียกเก็บจากประชาชนประกอบกัน

2.4 รัฐต้องอนุรักษ์ พื้นฟูและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติและจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย

2.5 รัฐต้องอนุรักษ์คุ้มครอง บำรุงรักษา พื้นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการ และได้รับประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าวด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ

2.6 ในการดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการนั้นมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิตหรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง รัฐต้องดำเนินการให้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาดำเนินการหรืออนุญาตตามที่กฎหมายบัญญัติรวมทั้งบุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจาก หน่วยงานของรัฐก่อนการดำเนินการหรืออนุญาต และในการดำเนินการหรืออนุญาตดังกล่าว รัฐต้องระมัดระวังให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน ชุมชน สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพน้อยที่สุด และต้องดำเนินการให้มีการเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหายให้แก่ประชาชนหรือชุมชนที่ได้รับ ผลกระทบอย่างเป็นธรรมและโดยไม่ชักช้า

2.7 รัฐต้องเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐ ที่มีข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐหรือเป็นความลับของทางราชการ ตามที่กฎหมายบัญญัติและต้องจัดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารดังกล่าวได้โดยสะดวก

2.8 รัฐต้องดูแลรักษาคลื่นความถี่และสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรดาวเทียม เพื่อใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชน โดยรัฐต้องจัดให้มีองค์กรของรัฐที่มีความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อรับผิดชอบและกำกับกำกับการดำเนินการเกี่ยวกับคลื่นความถี่ให้เป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชน ความมั่นคงของรัฐและประโยชน์สาธารณะ ในการนี้ องค์กรดังกล่าวต้องจัดให้มีมาตรการป้องกันมิให้มีการแสวงหาประโยชน์จากผู้บริโภคโดยไม่เป็นธรรม หรือสร้างภาระแก่ผู้บริโภคเกินความจำเป็น ป้องกันมิให้คลื่นความถี่รบกวนกัน รวมตลอดทั้งป้องกันการกระทำที่มีผลเป็นการขัดขวางเสรีภาพ ในการรับรู้หรือปิดกั้นการรับรู้ข้อมูลหรือข่าวสารที่ถูกต้องตามความเป็นจริงของประชาชน และป้องกันมิให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดใช้ประโยชน์จากคลื่นความถี่โดยไม่คำนึงถึงสิทธิของประชาชนทั่วไป รวมตลอดทั้งการ

กำหนดสัดส่วนขั้นต่ำที่ผู้ใช้ประโยชน์จากคลื่นความถี่จะต้องดำเนินการเพื่อประโยชน์สาธารณะ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

2.9 รัฐต้องจัดให้มีมาตรการหรือกลไกที่มีประสิทธิภาพในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภคด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการรู้ข้อมูลที่เป็นจริง ด้านความปลอดภัย ด้านความเป็นธรรมในการทำสัญญา หรือด้านอื่นใดอันเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค

2.10 รัฐต้องรักษาวินัยการเงินการคลังอย่างเคร่งครัด เพื่อให้ฐานะทางการเงินการคลังของรัฐมีเสถียรภาพและมั่นคงอย่างยั่งยืนตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐและจัดระบบภาษี ให้เกิดความเป็นธรรมแก่สังคม ทั้งนี้ กฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ อย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับกรอบการดำเนินการทางการเงินการคลังและงบประมาณของรัฐ การกำหนดวินัยทางการเงินการคลังด้านรายได้

■ แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2566 – 2570)

ความเป็นมา

สืบเนื่องจากการประชุม World Conference on Human Rights ซึ่งจัดขึ้น ณ กรุงเวียนนา สาธารณรัฐออสเตรีย เมื่อปี พ.ศ. 2536 (ค.ศ. 1993) ที่ประชุมได้มีการรับรองเอกสารสำคัญด้านการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ได้แก่ ปฏิญญาเวียนนาและแผนปฏิบัติการ (Vienna Declaration and Programme of Action) โดยย่อหน้าที่ 71 ของปฏิญญาดังกล่าว ได้เสนอแนะให้แต่ละรัฐพิจารณาความจำเป็นในการจัดทำแผนสิทธิมนุษยชนเพื่อกำหนดวิธีการที่จะให้มีการปรับปรุงส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนแก่ประชาชน

ในโอกาสครบรอบ 50 ปี ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการจัดทำนโยบายและแผนปฏิบัติการแม่บทด้านสิทธิมนุษยชน จึงได้ดำเนินการตามปฏิญญาเวียนนาและแผนปฏิบัติการ โดยจัดทำ “นโยบายและแผนปฏิบัติการแม่บทด้านสิทธิมนุษยชน” เพื่อแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในภาพรวมของประเทศให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประเทศไทยให้ก้าวหน้า ทัดเทียมระดับสากล และเป็นกรอบทิศทางการทำงานด้านสิทธิมนุษยชนสำหรับหน่วยงานต่างๆ โดยมีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2543 ได้เห็นชอบแผน และมอบหมายให้ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เป็นหน่วยงานกลางในการประสานและติดตามการดำเนินงาน ซึ่งต่อมาสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้โอนภารกิจการจัดทำและขับเคลื่อนแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมายังกระทรวงยุติธรรม ภายใต้ภารกิจของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างขับเคลื่อน แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2562 - 2565) ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบและประกาศใช้ เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2563 และในโอกาสที่แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 4 จะหมดวาระลงในปี 2565 เพื่อให้แผนสามารถประกาศใช้ได้ทันตามรอบเวลา กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

จึงร่วมกับที่ปรึกษาโดยมหาวิทยาลัยมหิดล และภาคส่วนต่างๆ ยกร่างแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2566 - 2570) ขึ้น โดยแผนดังกล่าวได้มีการวิเคราะห์ให้มีความสอดคล้องกับแผนระดับที่ 1 และแผนระดับที่ 2 รวมทั้งบริบทต่างๆ อาทิ สถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ข้อเสนอแนะ จากคณะกรรมการประจำสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี เป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืน ฯลฯ รวมทั้งได้ผ่านการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นจากภาคส่วนต่างๆ การระบุ โครงการ/กิจกรรมสำคัญ และการวิพากษ์ร่างแผนฯ เพื่อให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริง เพื่อนำเสนอต่อสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และคณะรัฐมนตรีพิจารณาเห็นชอบ ประกาศใช้แผนและให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับไปปฏิบัติต่อไป

แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 5 จำแนกเป็นแผนรายด้าน 5 ด้าน และรายกลุ่ม 11 กลุ่ม ดังนี้

แผนสิทธิมนุษยชนรายด้าน ประกอบด้วย 5 ด้าน (1) แผนสิทธิมนุษยชนด้านการเมือง การปกครอง (2) แผนสิทธิมนุษยชนด้านกระบวนการยุติธรรม (3) แผนสิทธิมนุษยชนด้านสาธารณสุข (4) แผนสิทธิมนุษยชนด้านการศึกษา และ (5) แผนสิทธิมนุษยชน ด้านเศรษฐกิจและธุรกิจ ดังนี้

(1) แผนสิทธิมนุษยชนด้านการเมืองการปกครอง

วัตถุประสงค์เพื่อพิทักษ์สิทธิและเสรีภาพของประชาชนการแสดงออกที่ไม่ขัดต่อหลักกฎหมาย กระบวนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงนโยบายที่กระทบต่อสิทธิชุมชน ที่อยู่อาศัยทรัพยากรธรรมชาติ ข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ การขนส่ง และเสริมสร้างการเข้าถึงบริการของภาครัฐอย่างเท่าเทียมในทุกด้าน

(2) แผนสิทธิมนุษยชนด้านกระบวนการยุติธรรม

วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงความยุติธรรมอย่างเสมอภาค ปกป้อง คุ้มครองสิทธิประชาชนทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียม ไม่เลือกปฏิบัติ สอดคล้องมาตรฐานสากล

(3) แผนสิทธิมนุษยชนด้านสาธารณสุข

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ประชาชนกลุ่มต่างๆ ในประเทศสามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่จำเป็นได้อย่างเท่าเทียมกัน

(4) แผนสิทธิมนุษยชนด้านการศึกษา

วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีคุณภาพในทุกๆ ระดับการศึกษา

(5) แผนสิทธิมนุษยชนด้านเศรษฐกิจและธุรกิจ

วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมการขยายตัวทางเศรษฐกิจและธุรกิจที่สร้างประโยชน์ให้คนทุกกลุ่ม และการให้หลักประกันในการดำรงชีวิตอย่างเพียงพอแก่ทุกคนในสังคม

แผนสิทธิมนุษยชนรายกลุ่ม ประกอบด้วยแผนรายกลุ่ม จำนวน 11 กลุ่ม (1) แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มผู้ใช้แรงงาน (2) แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มผู้เสียหาย และเหยื่อของกระบวนการยุติธรรม (3) แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มเด็กและสตรี (4) แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มนักปกป้องสิทธิมนุษยชน (5) แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มผู้สูงอายุ (6) แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มผู้เสียหายเสพติด (7) แผนสิทธิมนุษยชน กลุ่มหลากหลายทางเพศ (8) แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มบุคคลที่มีปัญหาสถานะทางทะเบียน และกลุ่มชาติพันธุ์ (9) แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มคนพิการ (10) แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มผู้ต้องหา ผู้ต้องขัง และผู้พันโทษ (11) แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มผู้ป่วยเอดส์ ผู้ที่อยู่ร่วมกับ HIV และผู้ป่วยจิตเวช ดังนี้

(1) แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มผู้ใช้แรงงาน

วัตถุประสงค์ เพื่อปกป้อง คุ้มครอง สิทธิกลุ่มผู้ใช้แรงงาน และส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพกลุ่มผู้ใช้แรงงานเข้าถึงสิทธิอย่างเหมาะสม

(2) แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มผู้เสียหาย และเหยื่อในกระบวนการยุติธรรม

วัตถุประสงค์ ประชาชนที่ตกเป็นผู้เสียหาย ผู้ต้องหา และจำเลยในคดีอาญา ได้รับการช่วยเหลืออย่างเท่าเทียม เป็นธรรมและสอดคล้องกับมาตรฐานสากล รวมทั้งประชาชนที่ตกเป็นเหยื่อในคดีอาญาได้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างสะดวก ทัวถึง รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

(3) แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มเด็กและสตรี

วัตถุประสงค์ เพื่อปกป้อง คุ้มครองเด็กและสตรีจากการถูกละเมิดสิทธิ ส่งเสริมให้เข้าถึงบริการของภาครัฐอย่างทั่วถึง เท่าเทียม และต้องได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเหมาะสม

(4) แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

วัตถุประสงค์ เพื่อปกป้อง คุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชนจากการถูกละเมิดสิทธิ

(5) แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มผู้สูงอายุ

วัตถุประสงค์ เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงสิทธิที่พึงมีในทุกมิติอย่างมีคุณภาพและมีศักดิ์ศรี

(6) แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มผู้เสียหายเสพติด

วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิในการเข้าถึงการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจของผู้เสียหายเสพติดอย่างมีประสิทธิภาพ การลดการตีตรา การกีดกัน และการเลือกปฏิบัติในการจ้างงาน และการใช้ชีวิตในสังคม

(7) แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มความหลากหลายทางเพศ

วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมขจัดการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ และสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนของกลุ่มความหลากหลายทางเพศ

- (8) แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มบุคคลที่มีปัญหาสถานะทางทะเบียน และกลุ่มชาติพันธุ์
วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้มีมาตรการที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาของกลุ่มบุคคลที่มีสถานะ
ทางทะเบียน และกลุ่มชาติพันธุ์ตามหลักสิทธิมนุษยชน
- (9) แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มคนพิการ
วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมพิทักษ์และรับรองให้คนพิการได้รับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
เสรีภาพขั้นพื้นฐานอย่างเสมอภาค และเคารพศักดิ์ศรี
- (10) แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มผู้ต้องหา ผู้ต้องขังและผู้พ้นโทษ
วัตถุประสงค์ เพื่อคุ้มครองสิทธิ ผู้ต้องหา ผู้ต้องขัง และพัฒนามาตรการส่งเสริมอาชีพอย่าง
ยั่งยืนแก่ผู้พ้นโทษ
- (11) แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มผู้ป่วยเอดส์ และผู้ที่อยู่ร่วมกับ HIV และผู้ป่วยจิตเวช
วัตถุประสงค์ เพื่อปกป้อง คุ้มครอง กลุ่มผู้ป่วยเอดส์และผู้ที่อยู่ร่วมกับ HIV และผู้ป่วยจิตเวช
และส่งเสริมการเข้าถึงบริการของรัฐอย่างเหมาะสม

● พันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน

สนธิสัญญาระหว่างประเทศ ด้านสิทธิมนุษยชน	วันที่ เข้าเป็นภาคี	วันที่ มีผลบังคับใช้	หน่วยงานรับผิดชอบ
อนุสัญญาว่าด้วยการขจัด การเลือกปฏิบัติต่อสตรี ในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women : CEDAW)	9 ส.ค. 2528	8 ก.ย. 2528	กรมกิจการสตรีและ สถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์
อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child : CRC)	12 ก.พ. 2535	26 เม.ย. 2535	กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์
กติการะหว่างประเทศ ว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิ ทางการเมือง	29 ต.ค. 2539	29 ม.ค. 2540	กรมคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ร่วมกับ

สนธิสัญญาระหว่างประเทศ ด้านสิทธิมนุษยชน	วันที่ เข้าเป็นภาคี	วันที่ มีผลบังคับใช้	หน่วยงานรับผิดชอบ
(International Covenant on Civil and Political Rights : ICCPR)			สำนักงานอัยการสูงสุด และ กระทรวงการต่างประเทศ
กติการะหว่างประเทศว่าด้วย สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและ วัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights : ICESCR)	5 ก.ย. 2542	5 ธ.ค. 2542	กรมคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม
อนุสัญญาว่าด้วยการ ขจัดการเลือกปฏิบัติ ทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (International Convention on the Elimination of All Formsof Racial Discrimination : ICERD)	28 ม.ค. 2546	27 ก.พ. 2546	กรมคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม
อนุสัญญาต่อต้านการทรมาน และการประติบัติหรือ การลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment : CAT)	2 ต.ค. 2550	1 พ.ย. 2560	กรมคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม

สนธิสัญญาระหว่างประเทศ ด้านสิทธิมนุษยชน	วันที่ เข้าเป็นภาคี	วันที่ มีผลบังคับใช้	หน่วยงานรับผิดชอบ
อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของ คนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities : CRPD)	29 ก.ค. 2551	28 ส.ค. 2551	กรมส่งเสริมและพัฒนา คุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์
อนุสัญญาระหว่างประเทศ ว่าด้วยการคุ้มครองบุคคล ทุกคนจากการบังคับให้หาย สาบสูญ (International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance : ICPPED)	-	-	กรมคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ลงนาม แล้วเมื่อวันที่ 9 มกราคม 2555 และจะดำเนินการเข้า เป็นภาคีเมื่อพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปราม การทรมานและการกระทำ ให้บุคคลสูญหาย พ.ศ.2565 มีผลบังคับใช้ (มีผลบังคับใช้ ในวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2566)
อนุสัญญาว่าด้วยการ คุ้มครองสิทธิของแรงงาน อพยพและสมาชิกครอบครัว (International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families : ICRMW)	-	-	กรมคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม

ตาราง : พันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน

สนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี สนธิสัญญาหลักด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ภายใต้สหประชาชาติ มีทั้งสิ้น 9 ฉบับ โดยสนธิสัญญาดังกล่าวมีลักษณะเป็นสัญญาพหุภาคี กล่าวคือเป็นสนธิสัญญาที่มีรัฐมากกว่าสองรัฐ ขึ้นไปเป็นภาคีสถิตินสัญญา ทั้งนี้เมื่อเข้าเป็นภาคีสถิตินสัญญาแล้ว ถือว่ารัฐภาคีมีพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญาต่อไปและต้องอนุวัติการให้สอดคล้องกับสนธิสัญญา โดยปัจจุบันประเทศไทยได้เป็นภาคีสถิตินสัญญาหลักระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนแล้ว จำนวน 7 ฉบับ ได้แก่

(1) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights : ICCPR)

ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติ และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2540 ปัจจุบันมีการทำคำแถลงตีความ (Interpretative Declaration) 2 ประเด็น ได้แก่ ข้อ 1 วรรค 1 เรื่อง การกำหนดเจตจำนงของตนเอง โดยมีได้หมายรวมถึงการแบ่งแยกดินแดนหรือเอกภาพทางการเมือง และ ข้อ 20 วรรค 1 การโฆษณาชวนเชื่อเพื่อทำสงคราม

สาระสำคัญของกติกา ICCPR ได้กำหนดสิทธิต่างๆ ทั้งในส่วนที่เป็นสิทธิของประชาชนในฐานะพลเมือง ซึ่งว่าด้วยการกำหนดเจตจำนงของตนเอง สิทธิในเรื่องการเมือง และสามารถดำเนินการอย่างเสรีในการจัดการทรัพยากรและพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของตน และการประกันสิทธิของรัฐภาคี ที่จะต้องส่งเสริมให้บังเกิดผลตามสิทธิดังกล่าว โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ สิทธิเหล่านี้รวมถึงสิทธิที่จะมีชีวิต และการยกเลิกโทษประหารชีวิต การห้ามการทรมาน/ลงโทษทารุณโหดร้าย การมีทาส เสรีภาพในความปลอดภัยของร่างกาย การห้ามการจับกุมโดยมิได้ทำผิดกฎหมาย การปฏิบัติต่อผู้ถูกจับกุม ด้วยหลักมนุษยธรรม เสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่อาศัย ความเสมอภาคในด้านกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรมทางศาล สิทธิในสถานะบุคคล สิทธิในความเป็นส่วนตัว สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การนับถือศาสนา การห้ามโฆษณาชวนเชื่อเพื่อการสงครามและการเกลียดชังเผ่าพันธุ์ สิทธิในการชุมนุมโดยสงบการรวมตัวเป็นสมาคม การคุ้มครองครอบครัวและการสมรส สิทธิของเด็ก การมีทะเบียนเกิดและสัญชาติ การมีสิทธิมีส่วนในการบริหารบ้านเมืองและสิทธิของชนกลุ่มน้อย

ประเทศไทยได้เสนอรายงานประเทศ ฉบับที่ 4-8 ต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน (Human Rights Committee) หรือคณะกรรมการประจำกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ในการประชุมครั้งที่ 3349 และ 3350 เมื่อวันที่ 13 - 14 มีนาคม 2560 และคณะกรรมการได้มีข้อเสนอแนะต่อประเทศไทย จำนวน 47 ข้อ

(2) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights : ICESCR)

ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติ และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2542 โดยทำถ้อยแถลงตีความ (Interpretative Declaration) ข้อ 1 เกี่ยวกับสิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนเองโดยมิให้ตีความรวมถึงการแบ่งแยกดินแดนหรือเอกภาพทางการเมือง

สาระสำคัญของกติกา ICESCR ได้กำหนดสิทธิต่างๆ ของประชาชน ได้แก่ การกำหนดเจตจำนงของตน การจัดการทรัพยากรและการประกันสิทธิของรัฐภาคี ที่จะต้องให้สิทธิแก่ทั้งประชาชนและผู้ที่ไม่ใช่คนชาติของตน การประกันสิทธิความเท่าเทียมกันในเรื่องเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมระหว่างชายหญิงและเพื่อความเท่าเทียมกันในสังคมประชาธิปไตย การห้ามลิดรอนสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน การรับรองสิทธิในการทำงาน หาเลี้ยงชีพด้วยสภาพการทำงานที่ยุติธรรม ค่าจ้างที่เป็นธรรม ตามความเป็นอยู่ และสภาพการทำงานที่ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ การก่อตั้งสหภาพแรงงาน สิทธิของคนงานสิทธิในสวัสดิการสังคม การประกันสังคมสิทธิของครอบครัวในฐานะจำเป็น สังคมพื้นฐานทางธรรมชาติ สิทธิของมารดา เด็ก ผู้เยาว์ และความคุ้มครองสิทธิในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอในปัจจุบัน 4 โดยเฉพาะเรื่องอาหารโดยปลอดจากความหิวโหยและการแบ่งสรรอาหาร สิทธิด้านสุขภาพ สุขลักษณะ บริการทางการแพทย์ การควบคุมโรคระบาด โดยเฉพาะอนามัยทารก สิทธิทางการศึกษาซึ่งการศึกษาในระดับประถมศึกษาจะเป็นการศึกษา ภาคบังคับที่ให้เปล่าแก่ทุกคนและการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาที่เหมาะสมเท่าเทียมกัน รวมถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะต้องส่งเสริมให้มากที่สุด สิทธิที่จะมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ และการดูแลจากภาครัฐที่จะคุ้มครอง อนุรักษ์ และการพัฒนา รวมทั้งการเผยแพร่ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และทางวัฒนธรรม

ประเทศไทยได้เสนอรายงานประเทศ ฉบับแรกและฉบับที่ 2 ต่อคณะกรรมการประจำกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ในการประชุมครั้งที่ 28 – 30 เมื่อวันที่ 4 - 5 มิถุนายน 2558 และคณะกรรมการได้มีข้อเสนอแนะต่อประเทศไทย จำนวน 30 ข้อ

(3) อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women : CEDAW)

ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติ และมีผลบังคับใช้ เมื่อวันที่ 8 กันยายน 2528 โดยทำคำแถลงตีความ (Interpretative Declaration) ว่า ข้อบทในอนุสัญญา CEDAW ต้องสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญไทย และตั้งข้อสงวน (Reservation) ไว้ 1 ข้อ ได้แก่ ข้อ 29 เกี่ยวกับการเสนอเรื่องให้ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศพิจารณาในกรณีพิพาทระหว่างรัฐภาคี

สาระสำคัญของอนุสัญญา CEDAW กำหนดความหมายของ “การเลือกปฏิบัติต่อสตรี” ซึ่งจะต้องถูกประณามและขจัดทุกประการโดยไม่ชักช้าและบรรจุหลักการความเสมอภาคของ 2 เพศ ไว้เป็นหลักประกันในรัฐธรรมนูญ ตลอดจนกฎหมายและมาตรการอื่นๆ ที่จะจัดการให้เกิดความก้าวหน้าอย่างเต็มที่ของสตรี ทั้งโดยการออกมาตรการพิเศษ เร่งรัด ปรับแบบแผนทางสังคม วัฒนธรรม และระบบครอบครัวเพื่อความเสมอภาค การปราบปรามการค้าสตรีในทุกรูปแบบ ขจัดการเลือกปฏิบัติในด้านการเมือง การเป็นผู้แทนรัฐบาล การร่วมงานในองค์การระหว่างประเทศ การได้มาและคงไว้ซึ่งสัญชาติของสตรี และบุตร ความเสมอภาคทางการศึกษาการจ้างงาน ค่าตอบแทน การคุ้มครองสุขภาพ การตั้งครุฑ และ การคลอดบุตร สิทธิประโยชน์ด้านครอบครัว สินเชื่อ กีฬา นันทนาการ วัฒนธรรม ขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในชนบททั้งด้านเศรษฐกิจ การพัฒนา สุขภาพประกันสังคม การศึกษา ฝึกอบรม การรวมกลุ่มพึ่งตนเอง ความเสมอภาคทางกฎหมาย ตลอดจนสิทธิในการสมรสและความสัมพันธ์ทางครอบครัว

ประเทศไทยได้เสนอรายงานประเทศ ฉบับที่ 6 - 7 ต่อคณะกรรมการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ในการประชุมครั้งที่ 1504 และ 1505 เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2560 และคณะกรรมการได้มีข้อเสนอแนะต่อประเทศไทย มีข้อเสนอแนะ 60 ข้อ

(4) อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination : ICERD)

ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีโดยภาคยานุวัติ และมีผลบังคับใช้ เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2546 โดยทำคำแถลงตีความ (Interpretative Declaration) ไว้ว่าจะไม่รับพันธกรณีเกินกว่าที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและกฎหมายไทยบัญญัติไว้ รวมทั้งมีข้อสงวน (Reservation) 1 ข้อ ได้แก่ ข้อ 22 ในเรื่องการเจรจาตกลงในเรื่องข้อพิพาทที่ไม่สามารถตกลงกันได้และเสนอให้ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศพิจารณา

สาระสำคัญของอนุสัญญา ICERD กำหนดความหมายของ “การเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ” การตีความและมาตรการพิเศษที่จัดขึ้นตามความจำเป็นด้วยเจตนาเพื่อประกันความก้าวหน้าของกลุ่มคนบางกลุ่ม ที่ต้องการความคุ้มครองและสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน การประณามการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ และการประกันการไม่เลือกปฏิบัติต่อบุคคลกลุ่มหรือสถาบัน หรือสนับสนุนการเลือกปฏิบัติเหล่านี้การดำเนินมาตรการที่จะแก้ไขกฎระเบียบที่ก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติด้วยวิธีการที่เหมาะสมและสนับสนุนการประสานเชื้อชาติเข้าด้วยกันการจัดให้มีมาตรการพิเศษชั่วคราวเพื่อสนับสนุนการคุ้มครองกลุ่มบุคคลบางกลุ่มเพื่อให้ได้รับสิทธิเสรีภาพอย่างเสมอภาค การประณามการแบ่งแยกทางเชื้อชาติ ผิด การโฆษณาชวนเชื่อในเรื่องความเหนือกว่าของบางชนกลุ่ม การเกลียดชังระหว่างเชื้อชาติ การลงโทษตามกฎหมาย

ต่อการกระทำตามการประณามเหล่านี้ และห้ามการดำเนินการส่งเสริมกระตุ้นการเลือกปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐ การประกันสิทธิของทุกคนให้เสมอภาคกันตามกฎหมายภายใต้ศาลและกระบวนการยุติธรรมการคุ้มครองของรัฐ การใช้สิทธิอย่างทั่วถึงและเสมอภาคในทางการเมือง กิจกรรมสาธารณะ และบริการสาธารณะสิทธิของพลเมืองในเรื่องต่างๆ ทุกเรื่อง เช่น การมีถิ่นพำนัก การครองสัญชาติ การสมรส และเลือกคู่สมรส การรับมรดกสิทธิเสรีภาพทางความคิดเห็น การนับถือศาสนา การชุมนุม สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมต่างๆ ทั้งในด้านการทำงาน ที่อยู่อาศัย การสาธารณสุข การศึกษา กิจกรรมทางวัฒนธรรมและบริการต่างๆ และการประกันสิทธิของรัฐที่จะให้ความคุ้มครองแก่ทุกคนในอาณาเขตจากการเลือกปฏิบัติเหล่านี้ รวมถึงสิทธิที่จะร้องขอค่าทดแทนจากศาลเพื่อชดใช้ความเสียหายอันเป็นผลจากการเลือกปฏิบัติเหล่านี้

ประเทศไทยได้เสนอรายงานประเทศ ฉบับที่ 4 - 8 ต่อคณะกรรมการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ ในการประชุมครั้งที่ 2847 และ 2848 เมื่อวันที่ 22 - 23 พฤศจิกายน 2564 และคณะกรรมการได้มีข้อเสนอแนะต่อประเทศไทย จำนวน 50 ข้อ

(5) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child : CRC)

ประเทศไทยเข้าเป็นภาคี โดยการภาคยานุวัติ โดยมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2535 ปัจจุบันมีข้อสงวน (Reservation) 1 ข้อ ได้แก่ เรื่องสถานะของเด็กผู้ลี้ภัย

สาระสำคัญของอนุสัญญา CRC ประกอบด้วยความหมายของ “เด็ก” การประกันสิทธิพื้นฐานของรัฐภาคีต่อเด็กในเขตอำนาจของตนบนสิทธิพื้นฐาน 4 ประการ คือ สิทธิที่จะมีชีวิต สิทธิที่จะได้รับการปกป้อง สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา และสิทธิที่จะมีส่วนร่วม การไม่เลือกปฏิบัติ การคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก การเคารพต่อความรับผิดชอบและสิทธิหน้าที่ของบิดามารดา ครอบครัว และสภาพสังคมของเด็ก การประกันสิทธิที่จะมีชีวิต การมีชื่อ มีสัญชาติ เอกลักษณ์ การอยู่ร่วมกันระหว่างเด็กกับบิดามารดา และครอบครัว และการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างกัน สิทธิเสรีภาพของเด็กในการแสดงความคิดเห็น การแสดงออก การแสวงหา/ได้รับข้อมูลข่าวสาร ความคิด มโนธรรม ศาสนา การสมาคม ความเป็นส่วนตัว การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจากสื่อ และการคุ้มครองจากข้อมูลข่าวสารที่เป็นอันตราย การช่วยเหลือบิดามารดาผู้ปกครองให้สามารถเลี้ยงดูเด็กได้ การคุ้มครองจากความรุนแรงทั้งปวง การดูแลทางเลือกสำหรับเด็ก การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม การร้องขอสถานะผู้ลี้ภัย การดูแลเด็กพิการ การดูแลสุขภาพและการสาธารณสุขสำหรับเด็กและมารดา การประกันสังคม การได้รับมาตรฐานการดำรงชีวิตที่เพียงพอ การศึกษา การพัฒนาบุคลิกภาพ การยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม นันทนาการ การคุ้มครองจากการถูกแสวงประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ยาเสพติด เพศ การลักพา ขาด เด็ก การคุ้มครองจากการแสวงประโยชน์ทุกรูปแบบ การถูกรังแกหรือล่อลวงที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม การพิพาทด้วยอาวุธการฟั่นฟูจิตใจและ

การกลับคืนสู่สังคม การคุ้มครองเด็กที่ต้องประสบปัญหาด้านกฎหมายและต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม และผลกระทบของอนุสัญญานี้ต่อกฎหมายเดิมที่มีอยู่

ประเทศไทยได้เสนอรายงานประเทศ ฉบับแรก ต่อคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็ก ในการประชุมครั้งที่ 1683 และรับรองรายงานในการประชุมครั้งที่ 1698 เมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2555 และ คณะกรรมการ ได้มีข้อเสนอแนะต่อประเทศไทย จำนวน 28 ข้อ

(6) อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment : CAT)

ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติ ซึ่งมีผลบังคับใช้กับประเทศไทย ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2550 โดยมีการจัดทำถ้อยแถลงตีความ (Interpretative Declaration) จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ข้อบทที่ 1 เรื่องคำนิยาม ของคำว่า “การทรมาน” เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย ที่ใช้บังคับในปัจจุบันไม่มีบทบัญญัติจำกัดความโดยเฉพาะ ประเทศไทยจึงตีความความหมายของคำดังกล่าว ตามประมวลกฎหมายอาญาที่ใช้บังคับในปัจจุบัน ข้อบทที่ 4 เรื่องการกำหนดให้การทรมานทั้งปวงเป็น ความผิดที่ลงโทษได้ตามกฎหมายอาญาและนำหลักการนี้ไปใช้กับการพยายาม การสมรู้ร่วมคิด และการมีส่วนร่วมในการทรมาน ประเทศไทยตีความในกรณีดังกล่าวตามประมวลกฎหมายอาญาที่ใช้บังคับในปัจจุบัน ข้อบทที่ 5 เรื่องให้รัฐภาคีดำเนินการต่างๆ ที่อาจจำเป็นเพื่อให้ตนมีเขตอำนาจเหนือความผิด ที่อ้างถึงตามข้อบทที่ 4 โดยประเทศไทยตีความว่า เขตอำนาจเหนือความผิดดังกล่าวเป็นไปตามประมวล กฎหมายอาญาของไทยที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน และตั้งข้อสงวน (Reservation) 1 ข้อ ได้แก่ ข้อบทที่ 30 วรรคหนึ่ง โดยประเทศไทยไม่รับผูกพันตามข้อบทดังกล่าว (ซึ่งระบุให้นำข้อพิพาทเกี่ยวกับการตีความหรือ การนำอนุสัญญาฯ ไปใช้ขึ้นสู่การวินิจฉัยชี้ขาดของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้หากคู่พิพาทฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งร้องขอ) ซึ่งการจัดทำข้อสงวนในข้อนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อไม่ยอมรับอำนาจของศาลยุติธรรม ระหว่างประเทศเป็นการล่วงหน้า เว้นเสียแต่ว่าจะพิจารณาเห็นสมควรเป็นกรณีๆ ไป

สาระสำคัญของอนุสัญญา CAT มีวัตถุประสงค์ในการระงับและยับยั้งการทรมานรวมทั้ง ป้องกันมิให้องค์กรหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการใดที่เป็นการยุยง ยินยอม รู้เห็นเป็นใจ ช่มชู้ หรือบังคับ ชูเชิญที่จะเป็นการทรมานโดยเจตนาที่ทำให้เกิดความเจ็บปวดหรือความทุกข์ทรมานอย่างสาหัส ไม่ว่า ทางกายหรือทางจิตใจต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพื่อความมุ่งประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสนเทศ หรือ คำสารภาพจากบุคคลนั้นหรือบุคคลที่สามรวมทั้งการบังคับชูเชิญและการลงโทษบุคคลนั้น สำหรับการกระทำ ซึ่งบุคคลนั้นหรือบุคคลที่สามกระทำหรือถูกสงสัยว่าได้กระทำประเทศไทยได้เสนอรายงานประเทศฉบับแรก ต่อคณะกรรมการต่อต้านการทรมาน ในการประชุมครั้งที่ 1214 และ 1217 เมื่อวันที่ 30 เมษายน - 1 พฤษภาคม 2557 และคณะกรรมการได้มีข้อเสนอแนะต่อประเทศไทย จำนวน 23 ข้อ

(7) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities : CRPD)

ประเทศไทยได้ยื่นสัตยาบันสารลงนามอนุสัญญา CRPD เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2551 โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 27 สิงหาคม 2551 และได้ทำถ้อยแถลงตีความ (Interpretative Declaration) ต่อข้อ 17 ของอนุสัญญา

สาระสำคัญของอนุสัญญา CRPD คือ รัฐภาคีมีพันธกรณีที่จะต้องจัดการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการในทุกรูปแบบ ทั้งในด้านกฎหมาย การปกครอง และการปฏิบัติต่างๆ ซึ่งรวมถึงการกำหนดมาตรการที่เหมาะสมเพื่อประกันการเข้าถึงและใช้ประโยชน์อย่างเท่าเทียมกันของคนพิการ ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพการขนส่ง ข้อมูลข่าวสารและบริการสาธารณะ การยอมรับความเท่าเทียมกันของคนพิการในทางกฎหมายสำหรับโอกาสในการรับการศึกษา การเข้าทำงาน การรักษาพยาบาล การประกันสิทธิและโอกาสที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเท่าเทียมกันกับบุคคลทั่วไป ทั้งนี้ รัฐภาคีจะต้องกำหนดผู้ประสานงาน (focal points) และกลไกประสานงานในรัฐบาล เพื่อเป็นกลไกหลักในการผลักดันและตรวจสอบการอนุวัติอนุสัญญา โดยจะต้องเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการอย่างเต็มที่และรัฐภาคีมีพันธกรณีที่จะต้องเผยแพร่อนุสัญญา ให้ประชาชนทั่วไปทราบอย่างทั่วถึง โดยรวมถึงการเผยแพร่ในรูปแบบที่คนพิการในด้านต่างๆ สามารถเข้าถึงได้ รัฐภาคีต้องเสนอรายงานต่อคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิของคนพิการภายใน 2 ปี นับวันที่อนุสัญญา มีผลใช้บังคับกับรัฐภาคีนั้นๆ ประเทศไทยได้เสนอรายงานประเทศฉบับแรกต่อคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิคนพิการ ในการประชุมครั้งที่ 36 และ 237 และได้รับรองรายงาน ในการประชุมครั้งที่ 252 เมื่อวันที่ 11 เมษายน 2559 และคณะกรรมการได้มีข้อเสนอแนะต่อประเทศไทย จำนวน 74 ข้อ

นอกจากนี้ ยังมีสนธิสัญญาหลักด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยยังมิได้เป็นภาคี จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการบังคับให้หายสาบสูญ (International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance : ICCPED) และอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานและสมาชิกในครอบครัว (International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families : ICRMW)

แผนภาพ : แสดงความเชื่อมโยงของกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

■ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals - SDGs)

เป็นเสมือนพิมพ์เขียว (blueprint) กำหนดแนวทางสำหรับประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติ ในการพัฒนาที่นำไปสู่การขจัดปัญหาความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำด้านโครงสร้างทางสังคมไปพร้อมๆ กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ซึ่งจะต้องร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนดังกล่าวจะถูกใช้เป็นเครื่อง กำหนดทิศทางพัฒนาทั้งของไทยและของโลกนับจากนี้ ระหว่างปี ค.ศ. 2016 – 2030 (พ.ศ. 2559 – 2579) ครอบคลุมระยะเวลา 15 ปี โดยเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนประกอบด้วย 17 เป้าหมาย 169 เป้าประสงค์ ครอบคลุมประเด็นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล อันเป็นสามเสาหลักของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Department of Economic and Social Affairs, 2021) เป้าหมายทั้ง 17 เป้าหมาย ประกอบด้วย

เป้าหมายที่ 1 : ขจัดความยากจนทุกรูปแบบในทุกพื้นที่

เป้าหมายที่ 2 : ยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหารและยกระดับโภชนาการและส่งเสริมเกษตรกรรมที่ยั่งยืน

เป้าหมายที่ 3 : สร้างหลักประกันว่าคนมีชีวิตที่มีสุขภาพดีและส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีสำหรับทุกคนในทุกวัย

เป้าหมายที่ 4 : สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เป้าหมายที่ 5 : บรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศ และเสริมอำนาจให้แก่สตรีและเด็กหญิง

เป้าหมายที่ 6 : สร้างหลักประกันว่าจะมีการจัดให้มีน้ำและสุขอนามัยสำหรับทุกคนและมีการบริหารจัดการที่ยั่งยืน

เป้าหมายที่ 7 : สร้างหลักประกันให้ทุกคนสามารถเข้าถึงพลังงานสมัยใหม่ที่ยั่งยืนในราคาที่ย่อมเยา

เป้าหมายที่ 8 : ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่ มีผลิตภาพ และการมีงานที่เหมาะสมสำหรับทุกคน

เป้าหมายที่ 9 : สร้างโครงสร้างพื้นฐานที่มีความทนทาน ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ครอบคลุมและยั่งยืน และส่งเสริมนวัตกรรม

เป้าหมายที่ 10 : ลดความไม่เสมอภาคภายในประเทศและระหว่างประเทศ

เป้าหมายที่ 11 : ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความครอบคลุม ปลอดภัย มีภูมิต้านทานและยั่งยืน

เป้าหมายที่ 12 : สร้างหลักประกันให้มีรูปแบบการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

เป้าหมายที่ 13 : ปฏิบัติการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

เป้าหมายที่ 14 : อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

เป้าหมายที่ 15 : ปกป้อง ฟื้นฟู และสนับสนุนการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนต่อสู้การกลายสภาพเป็นทะเลทราย หยุดการเสื่อมโทรมของที่ดินและพื้นสภาพดิน และหยุดยั้งการสูญเสียดังกล่าวทางชีวภาพ

เป้าหมายที่ 16 : ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และครอบคลุมในทุกระดับ

เป้าหมายที่ 17 : เสริมความเข้มแข็งให้แก่กลไกการดำเนินงานและฟื้นฟูหุ้นส่วนความร่วมมือระดับโลกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

แผนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทยครอบคลุมการดำเนินการใน 6 ด้านหลัก ได้แก่ (1) การสร้างการตระหนักรู้ (2) การเชื่อมโยงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนกับแผน 3 ระดับของประเทศ (3) กลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืน (4) การดำเนินงาน เพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (5) ความร่วมมือกับภาคีการพัฒนา และ (6) การติดตามประเมินผล การขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน จากผลการประเมินเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนบ่งชี้ให้เห็นว่าประเทศไทยมีความก้าวหน้าในหลายประเด็น โดยในมิติการพัฒนาคน (People) ภาครัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินมาตรการต่างๆ เพื่อพัฒนาคนทุกช่วงวัย รวมทั้งมุ่งขจัดปัญหาความยากจนอย่างจริงจัง สะท้อนให้เห็นความก้าวหน้าในการขับเคลื่อนเป้าหมายที่ 1 ขจัดความยากจน เป้าหมายที่ 4 การศึกษาที่มีคุณภาพ และเป้าหมายที่ 5 ความเท่าเทียมทางเพศในมิติเศรษฐกิจและความมั่งคั่ง (Prosperity) ประเทศไทยมีความก้าวหน้าในการขับเคลื่อนเป้าหมายที่ 7 พลังงานสะอาดที่เข้าถึงได้ เป้าหมายที่ 8 งานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ เป้าหมายที่ 9 โครงสร้างพื้นฐาน นวัตกรรมและอุตสาหกรรม และเป้าหมายที่ 10 ลดความเหลื่อมล้ำ อันเป็นผลมาจากการดำเนินการสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในระยะที่ผ่านมา ประกอบกับการลงทุนทางโครงสร้างพื้นฐานการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมต่างๆ รวมไปถึงการดำเนินการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย และในมิติสิ่งแวดล้อม (Planet) มีความก้าวหน้าสำคัญในการขับเคลื่อนเป้าหมายที่ 13 การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยได้ดำเนินการเชิงรุกเพื่อเตรียมความพร้อมรับมือกับความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น รวมถึงการวางแผนรับมือกับภัยพิบัติในรูปแบบต่างๆ นอกจากนั้นในมิติความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา (Partnership) มีความก้าวหน้าในการขับเคลื่อนเป้าหมายที่ 17 ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นอย่างมาก โดยประเทศไทยมีบทบาทสำคัญมากขึ้นในเวทีโลก (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, มปป.)

ทั้งนี้ ประเทศไทยยังคงต้องเร่งรัดการดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายที่มีสถานะการดำเนินการอยู่ในระดับเสี่ยง ได้แก่ เป้าหมายที่ 2 ขจัดความหิวโหย เป้าหมายที่ 3 สุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี เป้าหมายที่ 6 น้ำสะอาดและการสุขาภิบาล เป้าหมายที่ 11 เมืองและชุมชนที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 12 การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 14 ทรัพยากรทางทะเล และเป้าหมายที่ 16 ความสงบสุข ยุติธรรม และสถาบันเข้มแข็ง เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติได้ภายในปี พ.ศ. 2573 (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, มปป.)

แผนภาพ : เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals - SDGs)

● ความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันของสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ และสิทธิมนุษยชน

สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่และสิทธิมนุษยชนมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันแบบพลวัต เปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา สถานที่ รัฐ โดยสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ เป็นส่วนหนึ่งของสิทธิมนุษยชน

สิทธิกับหน้าที่ เป็นของคู่กัน เมื่อบุคคลหนึ่งมีสิทธิ บุคคลอื่นมีหน้าที่ต้องเคารพสิทธิ ไม่ละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น หน้าที่ ก่อให้เกิดสิทธิ (ประโยชน์) เช่น หน้าที่ของนายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา ประธานศาลฎีกา

สิทธิกับเสรีภาพ เมื่อคนเราได้รับสิทธิ สามารถมีความอิสระที่จะกระทำหรือไม่กระทำก็ได้ เช่น สิทธิคนละครั้ง

หน้าที่กับเสรีภาพ มีความอิสระที่จะกระทำ หรือไม่กระทำก็ได้ เท่าที่ไม่ไปละเมิดสิทธิคนอื่น

• รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรม “สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ สิทธิมนุษยชน”

จำนวนผู้เข้าร่วม :

60 - 70 คน

ขั้นตอนกิจกรรม :

ชั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

1. วิทยากรตั้งคำถาม พุดคุยนำเข้าสู่เนื้อหา ก่อนทำกิจกรรมกลุ่ม พร้อมอธิบายรูปแบบการจัดกิจกรรม ว่าบัตรคำที่แจกนั้นผู้เข้ารับการฝึกอบรมคิดว่า บัตรคำดังกล่าว เข้ากับหัวข้อ สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ สิทธิมนุษยชน

2. แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมออกเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มละ 14 -15 คน

ขั้นตอนกิจกรรม

1. วิทยากรกลุ่มแจกบัตรคำให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม คนละ 1 ใบ หรือตามสมควร

2. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละกลุ่มพุดคุยแลกเปลี่ยนภายในกลุ่ม จนครบ แล้วจึงนำบัตรคำของตนเองไปติดยังบอร์ดเพื่อพุดคุยแลกเปลี่ยนในกลุ่มใหญ่

ขั้นสรุปกิจกรรม

วิทยากรสรุปบัตรคำแต่ละบัตรคำ โดยใช้กระบวนการพุดคุย แลกเปลี่ยนแนวคิดร่วมกัน

สื่อ/อุปกรณ์ :

บัตรคำ สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ สิทธิมนุษยชน

เทปขาว/สเปรย์ขาว

กระดาษ Flipchart

บอร์ด จำนวน 5 บอร์ด

หัวข้อเรื่อง “สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ และ สิทธิมนุษยชน” (สีเขียว)

สิทธิ	เสรีภาพ	หน้าที่	สิทธิมนุษยชน	ถกแถลง
-------	---------	---------	--------------	--------

บัตรคำจำนวน 50 ใบ (สีชมพู) ไซต์ A 5 มีคำดังต่อไปนี้

สิทธิธรรมชาติติดตัวมาแต่เกิด	ไม่มีใครพรากไปได้	ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์
สัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ไม่สามารถแยกเป็นส่วนๆ	การมีส่วนร่วม เป็นส่วนหนึ่ง ในสิทธินั้น	เป็นสากล ไม่มีพรมแดน
ชีวิต	ทรัพย์สิน	รับการเยียวยา
เข้าถึงข้อมูล	การแสดงออก	การเลือกที่อยู่
ป้องกันประเทศ	เสียภาษี	การสื่อสาร
ไม่ทุจริต	การเดินทาง	การนับถือศาสนา

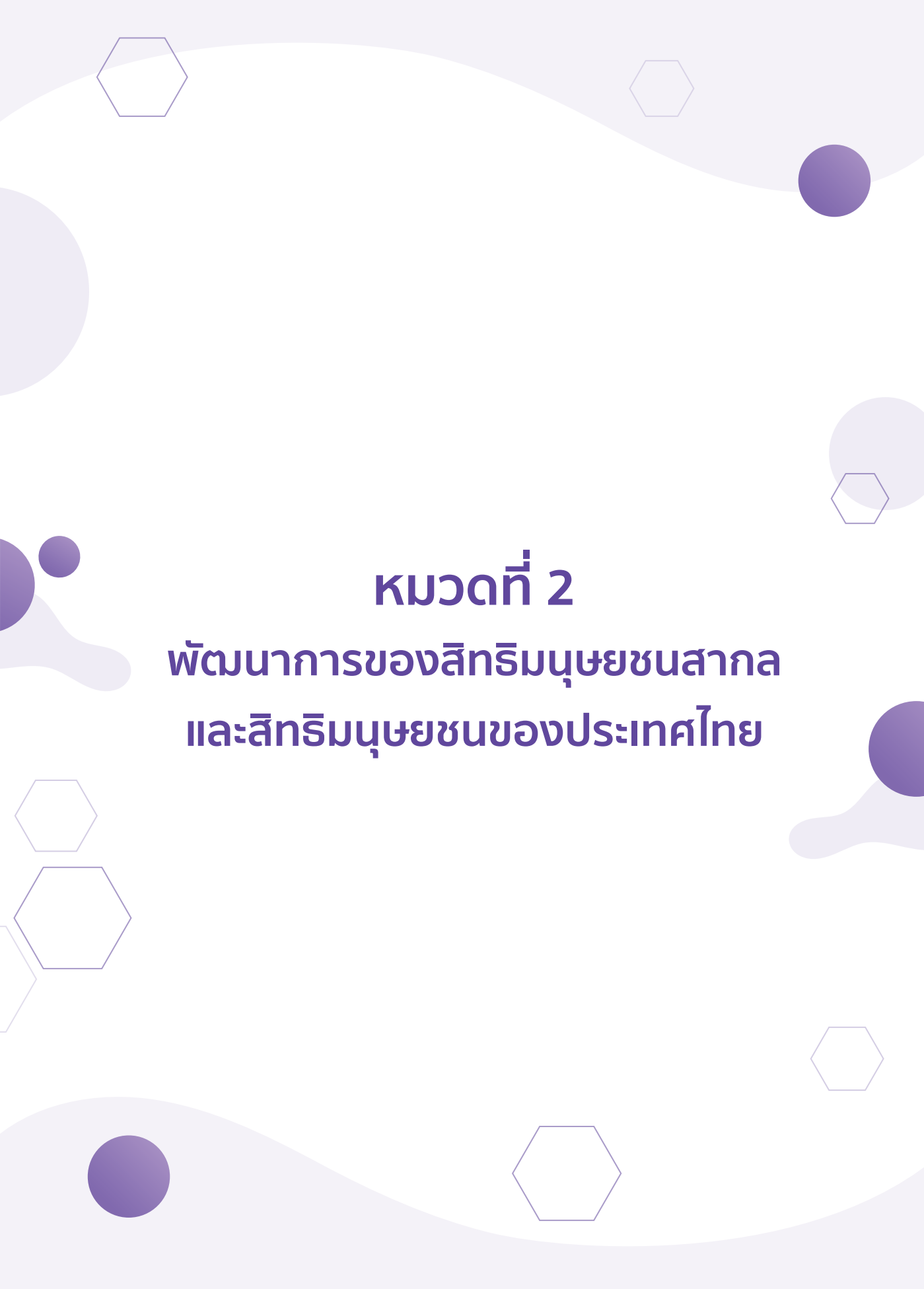

ปฏิบัติตามกฎหมาย	ชีวิตส่วนตัว/ชื่อเสียง	ได้รับการปล่อยชั่วคราว
การชุมนุมโดยสงบ	พบ/มีทัศนคติความ	การประกอบอาชีพ
ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพ ของบุคคลอื่น	อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม	รักษาชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ประชาธิปไตย
รับราชการทหาร/ เกณฑ์ทหาร	ไปเลือกตั้ง	เข้าศึกษาภาคบังคับ
ตรวจสอบได้ โดยหลักนิติธรรม	เสมอภาค ห้ามเลือกปฏิบัติ	เป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่า ศาลจะตัดสิน
เลือกปฏิบัติ อย่างเหมาะสม	ได้รับการยอมรับทุกแห่งหน ว่าเป็นบุคคลตามกฎหมาย	บุคคลใดจะตกอยู่ในความเป็น ทาสหรือสภาวะจำยอมไม่ได้
จัดตั้งและเข้าร่วมสหภาพแรงงาน เพื่อความคุ้มครอง แห่งผลประโยชน์ของตน	ไม่จะถูกจับกุม กักขัง หรือเนรเทศตามอำเภอใจ	ได้รับเงินค่าจ้างที่เท่าเทียมกัน สำหรับงานที่เท่าเทียมกัน โดย ปราศจากการเลือกปฏิบัติใด
มีอิสรภาพในการเปลี่ยน/ แสดงออกทางศาสนาหรือ ความเชื่อของตนได้	เข้าถึงบริการสาธารณะ ในประเทศตนโดยเสมอภาค	ไม่ถูกทรมาน หรือปฏิบัติ หรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรืออ้ายศักดิ์ศรี
ได้รับการคุ้มครองผลประโยชน์ อันเป็นผลจากประติษฐกรรมใด ทางวิทยาศาสตร์ วรรณกรรม และศิลปกรรมซึ่งตนเป็นผู้สร้าง	มีส่วนร่วมในการปกครอง ประเทศโดยตรงหรือผ่านทาง ผู้แทน ซึ่งได้เลือกตั้งโดยอิสระ	มีมาตรฐานการครองชีพ อันเพียงพอสำหรับสุขภาพ และความเป็นอยู่ที่ดีของตน และครอบครัว

<p>แสวงหาและได้ทีลี้ภัย ในประเทศอื่นจากการ ประหัตประหาร</p>	<p>แม่และเด็กได้รับการดูแลรักษา และช่วยเหลือเป็นพิเศษ เด็กทั้งปวงไม่ว่าจะเกิดในหรือ นอกสมรส จะต้องได้รับ การคุ้มครองทางสังคม เช่นเดียวกัน</p>	<p>ได้รับเบี้ยยังชีพ อย่างเหมาะสม ตามที่รัฐจัดสรรให้ (บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ)</p>
<p>การเข้าถึงการรักษาพยาบาล และบริการสาธารณสุข</p>	<p>มิให้บุคคลถูกบังคับให้ หายสาบสูญ หรือ ภาษาที่ เรียกกันว่า ถูกอุ้มฆ่า</p>	

หมวดที่ 2

พัฒนาการของสิทธิมนุษยชนสากล และสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

หมวดที่ 2 :

พัฒนาการของสิทธิมนุษยชนสากล และสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย

● พัฒนาการสิทธิมนุษยชนของต่างประเทศ

ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เกิดระบอบการปกครองแบบเผด็จการขึ้นในเยอรมนี ซึ่งมีการล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรง เกิดการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ทำลายล้างชีวิตและศักดิ์ศรีของมนุษย์อย่างกว้างขวาง รวมทั้งความพยายามที่จะทำลายกลุ่มชนต่างๆ โดยอ้างเหตุแห่งเชื้อชาติและศาสนา หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 หลายประเทศ เล็งเห็นถึงความสำคัญที่ต้องมีบทบัญญัติระดับนานาชาติ เพื่อเป็นเครื่องมือในการคุ้มครองชีวิตมนุษย์ ซึ่งจะเป็นหนทางสำคัญนำไปสู่สันติภาพ และความสงบสุขของโลก

เมื่อวันที่ 26 มิ.ย. พ.ศ. 2488 ประเทศต่างๆ กว่า 50 ประเทศได้ร่วมกันร่างและลงนามในกฎบัตรสหประชาชาติ (The Charter of the United Nations) โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อปกป้องคนรุ่นต่อไปจากพิบัติภัยของสงคราม เพื่อยืนยันความศรัทธาในศักดิ์ศรีและคุณค่าของมนุษย์ และในสิทธิอันเท่าเทียมกันของบุรุษและสตรี และเพื่อบรรลุความร่วมมือระหว่างชาติในการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการเคารพสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานสำหรับมนุษย์ทุกคน โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ เพศ ภาษา หรือศาสนา

เมื่อวันที่ 24 ต.ค. พ.ศ. 2488 มีการจัดตั้ง “องค์การสหประชาชาติ (United Nation)” ขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อทำหน้าที่ในการดูแลความมั่นคงปลอดภัยและรักษาสันติภาพของโลก และได้ร่างกฎบัตรสหประชาชาติ ซึ่งเป็นสนธิสัญญาที่บรรดาประเทศสมาชิกร่วมลงนาม จึงถือว่า มีข้อผูกพันที่บรรดาประเทศสมาชิก ต้องปฏิบัติตาม อย่างไรก็ตาม กฎบัตรสหประชาชาติ มิได้มีรายละเอียดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน โดยตรง หรือกลไกที่จะช่วยให้ประเทศสมาชิกปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

ดังนั้น องค์การสหประชาชาติ จึงได้จัดตั้ง คณะกรรมาธิการสิทธิมนุษยชน (Committee on Human Rights) เพื่อร่างกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศ เรื่องสิทธิมนุษยชน ส่งผลให้เกิดปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ซึ่งประเทศสมาชิกได้มีมติรับรอง เมื่อวันที่ 10 ธ.ค. พ.ศ. 2491

● พัฒนาการสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง ผู้นำประเทศต่างๆ ได้ ตระหนักว่า การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างมีประสิทธิภาพเป็นสิ่งสำคัญที่จะก่อให้เกิดสันติภาพและความเจริญก้าวหน้าขึ้นในโลก ดังนั้นจึงได้ร่วมมือกันจัดตั้งองค์การสหประชาชาติขึ้น เพื่อเป็นองค์การโลกที่จะคุ้มครองมนุษยชาติให้ได้รับความเป็นธรรมอย่าง เสมอภาคเท่าเทียมกัน สมัชชาสหประชาชาติได้มีมติรับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (The Universal Declaration of Human Rights) เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2491 และมีมติประกาศให้ วันที่ 10 ธันวาคมของทุกปี เป็นวันสิทธิมนุษยชน (Human Rights Day) สิทธิมนุษยชนนั้นมีความสำคัญยิ่งในฐานะที่เป็นอารยธรรมที่ถูกกำหนดมาเพื่อให้คนทั่วโลก คำนึงถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์ที่มีพื้นฐานมาจากความชอบธรรมในสิทธิตั้งแต่กำเนิด เป็นเรื่องที่สังคมต้องให้ความสำคัญทั้งในด้านสังคมโลกและสังคมไทย สิทธิมนุษยชนจะครอบคลุมสิทธิต่างๆ ในการดำรงชีวิตของมนุษย์เพื่อให้มีชีวิตที่ดีในสังคม ทั้งสิทธิในชีวิต สิทธิในการดำเนินชีวิตและพัฒนา ตนเองตามแนวทางที่ถูกต้อง หรือสิทธิในการยอมรับนับถือ เป็นต้น ในสังคมไทยมีการต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์กันมาอย่างยาวนาน ตั้งแต่การเรียกร้องให้เปลี่ยนแปลงการปกครอง เหตุการณ์ ร.ศ. 130 ที่คณะทหารก่อการกบฏเมื่อ เปลี่ยนแปลงการปกครอง การปฏิวัติ ในปี พ.ศ. 2475 ที่มีหลัก 6 ประการของนายปรีดี พนมยงค์ ซึ่งกล่าวถึงหลักสิทธิเสมอภาคและความเป็นอิสระ เสรีภาพ การต่อสู้ในยุคเผด็จการทหารนับหลังจากรัฐประหาร ในปี พ.ศ. 2490 จนถึงยุคของระบบปฏิวัติของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2501

ซึ่งแม้ไทยจะให้การรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2490 แต่แนวคิดสิทธิมนุษยชนก็ยังเติบโตช้า ต่อมามีการต่อสู้เรียกร้องสิทธิและเสรีภาพอย่างเข้มข้น เช่น ในช่วงหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 และเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 เรื่องของสิทธิมนุษยชนเป็นที่ถกเถียงกันอย่างมากรวมถึงการก่อตั้งคณะกรรมการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชนขึ้นเพื่อศึกษากฎหมายหรือร่าง พ.ร.บ. ที่แย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชนในสมัยของรัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ภายหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ในปี พ.ศ. 2535 ซึ่งชัยชนะของประชาชนมีผลผลักดันสร้างสำนึกสิทธิมนุษยชนที่จริงจังในสังคมไทย จนกระทั่งถึงการจัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขึ้นภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ. 2540 ที่เป็นกลไกสำคัญที่มีบทบาทในด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย รวมถึงองค์กรอิสระและมูลนิธิอื่นๆ อีก เช่น ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง ศาลยุติธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดิน มูลนิธิเพื่อพัฒนาเด็ก มูลนิธิสงเคราะห์เด็กยากจน ซี.ซี. เอฟ. มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก มูลนิธิปวีณา หงสกุลเพื่อเด็กและสตรี เป็นต้น แต่ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนก็ยังคงปรากฏอยู่ในสังคมไทยมาจนถึงปัจจุบัน เนื่องด้วยสังคมไทยเป็นสังคมเศรษฐกิจแบบทุนนิยม จึงเกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนภายใต้เงื่อนไขว่าด้วยเรื่องเศรษฐกิจ ความพยายามก้าวไปสู่ความพัฒนา ทำให้รัฐบาลใช้กฎหมายโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบ เช่น การประกาศเขตอุทยานทับที่ทำกินของชาวบ้าน การสร้างเขื่อนทำลาย

ระบบนิเวศและวิถีชีวิตชาวบ้าน การให้สัมปทานเหมืองแร่แก่นายทุน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตที่ว่า อุดมการณ์สิทธิมนุษยชนในปัจจุบัน กำลังตกอยู่ในที่นั่งลำบากทำนองเดียวกับประชาธิปไตย หรือป้ายชื่อ อุดมการณ์ทางสังคมการเมืองอื่นๆ ทั้งหลาย กล่าวคือ กลายเป็นอุดมการณ์ที่ถูกตีความ และนำไปใช้ ปฏิบัติขัดแย้งกัน จนเป็นผลทำให้เกิดการเผชิญหน้ากันทั่วโลก แต่เราก็ควรจะปล่อยให้ปัญหาแบบนี้ผ่านๆ กันไป หรือไม่ซ้าร้ายก็ยอมรับกันไปแต่โดยดี ยิ่งกว่านั้นได้กลายเป็นกฎปฏิบัติที่เห็นดีเห็นงามกัน ไม่ว่าจะ บุคคลที่ดีหรือชนชั้น หรือประชาชาติที่ดี ในปี พ.ศ. 2540 ได้เกิดรัฐธรรมนูญที่ประชาชนมีส่วนร่วมอย่าง กว้างขวางและยังมีบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิมนุษยชนอย่างเด่นชัด รวมไปถึงยังก่อให้เกิดสำนักงาน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยมี บทบาทอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิด สิทธิมนุษยชน หรืออันไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็น ภาคี และเสนอมาตรการการแก้ไขที่เหมาะสมต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่กระทำ หรือ ละเลยการกระทำ ดังกล่าว เพื่อดำเนินการในกรณีที่น่าสงสัยว่าไม่มีการดำเนินการตามที่เสนอ ให้รายงานต่อรัฐสภาเพื่อ ดำเนินการต่อไป รวมทั้งเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุง กฎหมาย กฎ ข้อบังคับ และ ส่งเสริมการศึกษา การวิจัย ความร่วมมือและการประสานงาน เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ต้องคำนึงถึง

● ความสัมพันธ์เชื่อมโยงและพัฒนาการด้านสิทธิมนุษยชนของต่างประเทศและของประเทศไทย

ที่มา : มาจากกฎหมายธรรมชาติ หลักการทางศาสนา ในเรื่องคุณค่าของทุกชีวิต

ประเด็นการเรียกร้องสิทธิ : ที่สำคัญเป็นเรื่อง ผู้ปกครองต้องเป็นธรรม ไม่กดขี่ประชาชน เรื่อง สิทธิในชีวิตร่างกาย ทรัพย์สิน เสรีภาพฯ ของประชาชน ใช้กฎหมายเป็นหลักไม่ใช่ตัวผู้ปกครองเป็นหลัก การมีส่วนร่วมของประชาชน ลดช่องว่าง/ความแตกต่างให้เกิดความเสมอภาค

มีผู้นำที่จุดประกายความคิด : ที่ในระยะแรกๆ เป็นนักปรัชญา นักปราชญ์ ผู้นำในการต่อสู้/ทหาร ภายหลังผู้หญิงเริ่มมีบทบาทมากขึ้น และผู้ที่ถูกกดขี่มานาน ผู้ถูกคุมขัง เช่น ในยุโรป เอเชีย แอฟริกา ทำให้เกิดการประกาศอิสรภาพ

วิธีการเรียกร้องและต่อสู้ : มีทั้งไม่รุนแรง และรุนแรง

ผลที่เกิดขึ้น การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครอง : ผู้ปกครองฯ การเลิกทาส การเหยียดผิว การเรียกร้องสิทธิผู้หญิง ความเสมอภาค การต่อสู้กับเผด็จการ เป็นต้น

สิทธิมนุษยชนของประเทศและสากล ย่อมขึ้นกับภูมิหลังทางด้านประวัติศาสตร์ ปัจจัยทางด้าน ระบบการเมือง การปกครอง สังคม วัฒนธรรม

● รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรม “พัฒนาการสิทธิมนุษยชน”

จำนวนผู้เข้าร่วม :

60 - 70 คน

ขั้นตอนกิจกรรม :

ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

1. วิทยากรตั้งคำถาม พูดคุยนำเข้าสู่เนื้อหา ก่อนทำกิจกรรมกลุ่ม พร้อมอธิบายรูปแบบการจัดกิจกรรม ว่าบัตรคำที่แจกนั้นผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้มีเวลาค้นหาเนื้อหาภายในบัตรคำว่า เกิดในห้วงเวลาใด และมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน อย่างไร

2. แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 30 - 35 คน โดยการแบ่งเป็นกลุ่มพัฒนาการสิทธิมนุษยชนไทย และกลุ่มพัฒนาการสิทธิมนุษยชนสากล

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. วิทยากรกลุ่มแจกบัตรคำให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม คนละ 1 ใบ หรือตามสมควร
2. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมค้นหาห้วงเวลา และเนื้อหา
3. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละกลุ่มพูดคุยแลกเปลี่ยนภายในกลุ่ม จนครบ พร้อมนำบัตรคำไปเรียงช่วงระยะเวลาที่เกิดเหตุการณ์ (ก่อน-หลัง) แล้วจึงนำบัตรคำของตนเองไปติดยังบอร์ดเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนในกลุ่มใหญ่

ขั้นสรุปกิจกรรม

วิทยากรสรุปบัตรคำแต่ละบัตรคำ โดยใช้กระบวนการพูดคุย แลกเปลี่ยนแนวคิดร่วมกัน

สื่อ/อุปกรณ์ :

บัตรคำ สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ สิทธิมนุษยชน

เทปขาวสีน้ำเงินและสีแดง/สเปรย์ขาว

กระดาษ Flipchart

บอร์ด จำนวน 5 บอร์ด

ตัวอย่างกลุ่มคำ หรือ เหตุการณ์ที่จัดทำบัตรคำ จำนวน 60 ใบ ดังต่อไปนี้

พัฒนาการทางด้านสิทธิมนุษยชน ของประเทศไทย	พัฒนาการทางด้านสิทธิมนุษยชน ของโลก
พ่อขุนรามคำแหง (พ.ศ. 1782 – 1841)	หลักศาสนาและกฎธรรมชาติ กับสิทธิมนุษยชน
รัชกาลที่ 4 คดี อำแดงเหมื่อน (ในปี พ.ศ. 2387)	King Cyrus the great พระเจ้าไซรัสมหาราช (ครองราชย์ก่อนคริสตกาลปีที่ 556 ถึง 530)
รัชกาลที่ 5 (พ.ศ. 2396 – 2453)	Magna Carta มหากฎบัตร (ค.ศ. 1215 / พ.ศ. 1758)
สมัยรัชกาลที่ 6 (ขึ้นครองราชย์ พ.ศ. 2453 - พ.ศ. 2468)	John Locke จอห์น ล็อก (ค.ศ. 1632 – 1704 / พ.ศ. 2175 – 2247)
สมัยรัชกาลที่ 7 (เหตุการณ์ในปี พ.ศ. 2475)	United States Declaration of Independence คำประกาศอิสรภาพสหรัฐอเมริกา (ค.ศ. 1776 / พ.ศ. 2329)
สมัยรัชกาลที่ 8 ผลของสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2478 – 2487)	Mary Wollstonecraft แมรี วอลสโตนคราฟต์ (ค.ศ. 1760 – 1787 / พ.ศ. 2303 - 2330)
รัชกาลที่ 9 ไทยเป็นสมาชิก UN และภาคีปฏิญญาฯ อนุสัญญาฯ	ปฎิวัติฝรั่งเศส (ค.ศ. 1789 / พ.ศ. 2542)
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ส่งผลต่อการคุ้มครองสิทธิ	Abraham Lincoln อับราฮัม ลินคอล์น (ค.ศ. 1809 - 1875 / พ.ศ. 2352 - 2412)

พัฒนาการทางด้านสิทธิมนุษยชน ของประเทศไทย	พัฒนาการทางด้านสิทธิมนุษยชน ของโลก
ข้อกำหนดกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2553	Mahatma Gandhi มหาตมา คานธี (ค.ศ. 1869 - 1948 / พ.ศ. 2412 - 2491)
เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของ UN (SDG) พ.ศ. 2558 – 2573	Eleanor Roosevelt เอเลนอร์ โรสเวลต์ (ค.ศ. 1884 - 1962 / พ.ศ. 2427 - 2505)
หัวข้อข่าว เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2561	Nelson Rolihlahla Mandela เนลสัน โรลีลาลา แมนเดลา (ค.ศ. 1918 – 2013 / พ.ศ. 2461 - 2556)
หัวข้อข่าว สงครามยาเสพติด ปี 2546	Martin Luther King มาร์ติน ลูเธอร์ คิง (ค.ศ. 1929 - 1968 / พ.ศ. 2472 - 2511)
หัวข้อข่าว เซอร์แอน ดันแคน ปี 2529	การละเมิดสิทธิมนุษยชน ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2
หัวข้อข่าว เผาบ้านกระเหรี่ยง แก่งกระจาน ปี 2554	World War 2 / สงครามโลกครั้งที่ 2 (1 กันยายน ค.ศ. 1939 – 2 กันยายน ค.ศ. 1945) พ.ศ. 2482 - 2488
หัวข้อข่าว เหตุการณ์ที่อำเภอตากใบจังหวัด นราธิวาส ปี 2547	ก่อตั้งองค์การสหประชาชาติ (United Nations : UN) (ค.ศ. 1945 / พ.ศ. 2488)
หัวข้อข่าว คดีค้ำมนุษย์ หมายเลขดำ-พย. 16/2559	Universal Declaration of Human Rights หรือ UDHR ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (10 ธันวาคม ค.ศ. 1948 / พ.ศ. 2491)

พัฒนาการทางด้านสิทธิมนุษยชน ของประเทศไทย	พัฒนาการทางด้านสิทธิมนุษยชน ของโลก
หัวข้อข่าว <u>คดีทนายสมชาย ปี 2547</u>	กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights-ICCPR)
หัวข้อข่าว <u>คดีทนายบิลลี่ ปี 2557</u>	กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights หรือ ICESCR)
หัวข้อข่าว <u>จำนิว อุทยานราชภักดิ์ ปี 2558</u>	อนุสัญญาว่าด้วยการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women หรือ CEDAW)
หัวข้อข่าว <u>we walk เดินเท้าจาก กทม. ถึงขอนแก่น ปี 2561</u>	อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child หรือ CRC)
หัวข้อข่าว <u>คนระยองกับมาบตาพุด 2550</u>	อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination หรือ CERD)
หัวข้อข่าว <u>ชาวบ้านเทพากับโรงไฟฟ้า ปี 2560</u>	อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมานและการกระทำอื่นๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention Against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment หรือ CAT)

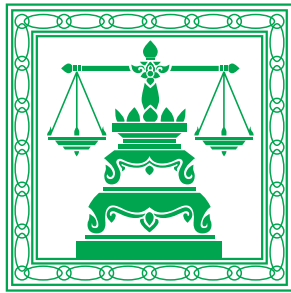
พัฒนาการทางด้านสิทธิมนุษยชน ของประเทศไทย	พัฒนาการทางด้านสิทธิมนุษยชน ของโลก
หัวข้อข่าว นายอับดุลเลาะ อีซอมูซอ ผู้ต้องสงสัยคดีความมั่นคง ปี 2562	อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities หรือ CRPD)
หัวข้อข่าว นักศึกษาชาวญี่ปุ่น เมกุมิ โมริโมโตะ เอาตัวขวางมอเตอร์ไซค์บนทางเท้า ปี 2562	อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครอง บุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance หรือ CED)
หัวข้อข่าว ชัยภูมิ ป่าแส ปี 2560	อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของแรงงาน โยกย้ายถิ่นฐานและสมาชิกในครอบครัว (Convention on the Protection of the Rights of Migrants Workers and Member of their Families หรือ CMW)
หัวข้อข่าว หม่อง ทองดี ปี 2561	อนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1864 แก้ไขเพิ่มเติม ปี ค.ศ. 1906, ค.ศ. 1929 และ ค.ศ. 1949 (พ.ศ. 2407 - 2492)
หัวข้อข่าว บังคับโทษประหารชีวิตนักโทษชาย เด็ดขาดคดีฆ่าชิงทรัพย์ด้วยการฉีดยาสารพิษ ปี 2561	การละเมิดสิทธิมนุษยชนหลังมี UN และอนุสัญญาสิทธิมนุษยชน
หัวข้อข่าว ประกาศวาระแห่งชาติ “สิทธิ มนุษยชนร่วมขับเคลื่อน Thailand 4.0 เพื่อ การพัฒนาที่ยั่งยืน” ปี 2561	Greta Thunberg เกรตา ธันเบิร์ก ค.ศ. 2003 / พ.ศ. 2546

หมวดที่ 3

หลักการและขอบเขตสิทธิมนุษยชน

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

หมวดที่ 3 :

หลักการและขอบเขตสิทธิมนุษยชน

● หลักการสิทธิมนุษยชน มี 7 หลักการ ดังนี้

■ **ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์** หมายถึง การให้คุณค่าแก่ความเป็นคน ทุกคนมีคุณค่าเท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของสิทธิมนุษยชน ที่กำหนดสิทธิมาตั้งแต่เกิด ใครจะละเมิดไม่ได้ และไม่สามารถถ่ายโอนให้แก่กันได้ รวมไปถึงสิทธิการมีชีวิตและความมั่นคงในชีวิต เพราะทุกคนที่เกิดมาบนโลก ย่อมมีศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ ดังนั้นการปฏิบัติต่อกันของผู้คนในสังคม จึงต้องเคารพความเป็นมนุษย์ ห้ามทำร้ายหรือทรมาณอย่างโหดร้าย ตลอดจนการกระทำใดๆ ที่ถือเป็นการเหยียดหยามความเป็นมนุษย์ สังคมในปัจจุบันมักจะละเลยศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เพราะการให้คุณค่าของคนต่างกันตามสถานภาพทางสังคมของคนแต่ละคน เช่น กำนัน นายทหาร ภารโรง รัฐมนตรี ซึ่งสถานภาพเหล่านั้น ไม่ใช่ตัวชี้วัดว่าคนๆ นั้น มีศักดิ์ศรีของมนุษย์หรือไม่ แต่ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ คือ การให้คุณค่าความเป็นคนตามธรรมชาติไม่ว่าจะเกิดมาเป็นผู้ชาย ผู้หญิง พิกัดหรือยากจน ต้องถือว่า ทุกคนมีคุณค่าเท่ากันต้องปฏิบัติต่อกัน เยี่ยงมนุษย์อย่างเสมอภาคกัน

เป็นสิทธิตามธรรมชาติ ติดตัวมนุษย์ทุกคนตั้งแต่เกิด (National Rights) หมายความว่า มนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) ไม่มีใครมอบให้ เป็นสิ่งที่ธรรมชาติได้กำหนดขึ้นในมนุษย์ทุกคน

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หมายถึง

ก. คุณค่าของคน ในฐานะที่เขาเป็นมนุษย์

ข. การให้คุณค่ามนุษย์ แบ่งเป็น 2 ประเภท

1) คุณค่าที่ถูกกำหนดขึ้นโดยสังคม เป็นการให้คุณค่ามนุษย์ในฐานะการดำรงตำแหน่งทางสังคม ซึ่งมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับการมีอำนาจหรือการยึดครองทรัพย์สิน

2) คุณค่าที่ถูกกำหนดขึ้นโดยธรรมชาติ เป็นการให้คุณค่าของมนุษย์ในฐานะที่เป็นมนุษย์ซึ่งมีความเท่าเทียมกัน ไม่แบ่งแยก

ค. การกำหนดคุณค่าที่แตกต่างกัน นำมาซึ่งการลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ ผู้คนในสังคมโดยทั่วไปมักให้คุณค่าทางสังคม เช่น สถานะตำแหน่ง หรือฐานะทางการเงินมากกว่า ซึ่งการให้คุณค่าแบบนี้ นำมาซึ่งการเลือกปฏิบัติ จึงต้องปรับวิธีคิดและเน้นให้มีการปฏิบัติ โดยการให้คุณค่าของความเป็นคนในฐานะความเป็นมนุษย์ ไม่ใช่ให้คุณค่าคนตามสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

■ **ความเสมอภาคและห้ามเลือกปฏิบัติ (Equality and non - discrimination)** สิทธิมนุษยชนเป็นของทุกคนในฐานะที่เป็นมนุษย์ ต้องได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียม ไม่ว่าจะเป็นคนเชื้อชาติ ศาสนา เพศ อายุ อาชีพ สถานะทางเศรษฐกิจ หรือสังคม สุขภาพ และความคิดเห็นด้านต่างๆ อย่างไรก็ตาม ความเสมอภาคไม่ใช่การได้รับเท่ากัน

■ **สิทธิมนุษยชนไม่สามารถแบ่งแยกเป็นส่วนๆ ว่าสิทธิใดมีความสำคัญกว่าอีกสิทธิหนึ่ง (Indivisibility)** ไม่สามารถแบ่งแยกได้ว่ามีสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง มีความสำคัญมากกว่าสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม สิทธิทั้งสองประการนี้ต่างมีความสำคัญเท่าเทียมกัน ดังนั้นรัฐบาลไม่สามารถอ้างได้ว่าต้องพัฒนาประเทศให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจ หรือต้องแก้ปัญหาปากท้องก่อน แล้วจึงค่อยให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง

■ **ไม่สามารถถ่ายโอนได้ (inalienability)** สิทธิมนุษยชนไม่สามารถถ่ายโอนให้แก่อื่นและกันได้ หมายความว่า มนุษย์แต่ละคนไม่สามารถมอบสิทธิมนุษยชนที่เป็นของประจำตัว ให้แก่ผู้ใดได้ ไม่มีการครอบครองสิทธิแทนกัน เพราะสิทธิมนุษยชนเป็นเรื่องที่ธรรมชาติกำหนดขึ้น เป็นหลักการที่ทุกคนต้องปฏิบัติ ในทางสากลได้มีการจัดหมวดหมู่และกลุ่มของสิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิของกลุ่มเฉพาะและสิทธิตามประเด็นปัญหา เช่น สิทธิสตรี สิทธิเด็ก สิทธิในกระบวนการยุติธรรม สิทธิผู้ติดเชื้อ HIV ฯลฯ

■ **การมีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งของสิทธินั้น (Participation & Inclusion)** หมายความว่า มนุษย์แต่ละคน หรือกลุ่มชนหรือประชาสังคม ย่อมมีส่วนร่วมในการเข้าถึงและได้รับประโยชน์จากสิทธิพลเมือง สิทธิการเมือง สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

■ **ตรวจสอบได้และใช้หลักนิติธรรม (Accountability & the Rule of Law)** หมายถึง รัฐและองค์กรที่มีหน้าที่ในการก่อให้เกิดสิทธิมนุษยชน ต้องมีหน้าที่ตอบคำถามให้ได้ว่า สิทธิมนุษยชน ได้รับการปฏิบัติให้เกิดผลในประเทศของตน ส่วนสิทธิใด ยังไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามหลักการสากล ก็ต้องอธิบายต่อสังคมให้ได้ว่าจะมีขั้นตอนการดำเนินการอย่างไร โดยภาครัฐต้องมีมาตรการปกครองประเทศโดยใช้หลักนิติธรรม หรือปกครองโดยอาศัยหลักการที่ใช้กฎหมายอย่างเที่ยงธรรม ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย มีกระบวนการไม่ซับซ้อน เป็นไปตามหลักกฎหมาย และมีความเท่าเทียมกันเมื่ออยู่ต่อหน้ากฎหมาย ไม่มีใครอยู่เหนือกฎหมายได้

■ **สิทธิมนุษยชนเป็นสากล (Universality)** หมายความว่า สิทธิมนุษยชนนั้น เป็นสากล ไม่มีพรหมแดน ทุกคนย่อมถือว่าเป็นคน ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนในโลก ไม่ว่าจะมิ เชื้อชาติ สัญชาติ แหล่งกำเนิดใดก็ตาม ย่อมมีสิทธิมนุษยชนประจำตัวทุกคนไป ไม่ว่าจะคนๆ นั้น จะยากจน พิการ เป็นเด็ก หรือผู้ใหญ่ ผู้ชาย หรือผู้หญิง

- **ขอบเขตสิทธิมนุษยชน** แบ่งออกได้เป็น 5 ด้าน

- **สิทธิพลเมือง** ได้แก่ สิทธิในชีวิตและร่างกาย ไม่ถูกทรมาน ไม่ถูกทำร้าย หรือฆ่า สิทธิในกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ สิทธิในความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย สิทธิที่จะได้รับการปกป้องจากการจับกุมหรือคุมขังโดยมิชอบ สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีในศาลอย่างยุติธรรม โดยผู้พิพากษาที่มีอิสระ สิทธิในการได้รับสัญชาติ เสรีภาพของศาสนิกชนในการนับถือและปฏิบัติตามความนับถือนั้น

- **สิทธิทางการเมือง** ได้แก่ สิทธิในการเลือกวิถีชีวิตของตนเอง ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิทธิการมีส่วนร่วมกับรัฐในการดำเนินกิจการที่เป็นประโยชน์สาธารณะ สิทธิในการเลือกตั้งอย่างเสรี เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การแสดงออก และการชุมนุมโดยสงบ

- **สิทธิทางเศรษฐกิจ** ได้แก่ สิทธิในการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน การมีงานทำ เลือกลงงานอย่างอิสระ ได้รับค่าจ้างที่เป็นธรรม ได้รับมาตรฐานการครองชีพเพียงพอ

- **สิทธิทางสังคม** ได้แก่ สิทธิในการได้รับหลักประกันด้านสุขภาพ แม่และเด็กต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ สิทธิได้รับการพัฒนาบุคลิกภาพอย่างเต็มที่ ได้รับความมั่นคงทางสังคม ได้รับการศึกษา มีเสรีภาพในการเลือกคู่ครองและสร้างครอบครัว

- **สิทธิทางวัฒนธรรม** ได้แก่ การมีเสรีภาพในการปฏิบัติกิจตามวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น การปฏิบัติตามความเชื่อทางศาสนา การแต่งกายตามวัฒนธรรม การใช้ภาษา หรือสื่อความหมายในภาษาท้องถิ่น มีสิทธิในการได้รับการพักผ่อนหย่อนใจ ด้านการแสดง ศิลปะ วัฒนธรรม บันเทิงได้โดยไม่มีใครบังคับ

● รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรม “หลักการและขอบเขตสิทธิมนุษยชน”

จำนวนผู้เข้าร่วม :

60 - 70 คน

ขั้นตอนกิจกรรม :

ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

1. วิทยากรตั้งคำถาม พูดคุยนำเข้าสู่เนื้อหา ก่อนทำกิจกรรมกลุ่ม พร้อมอธิบายรูปแบบการจัดกิจกรรม ว่าบัตรคำที่แจกนั้นผู้เข้ารับการฝึกอบรม

2. แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมออกเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มละ 14 - 15 คน โดยการแบ่งเป็นกลุ่มหลักการสิทธิมนุษยชน 2 กลุ่ม กลุ่มขอบเขตสิทธิมนุษยชน 2 กลุ่ม

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. วิทยากรกลุ่มแจกบัตรคำให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม คนละ 1 ใบ หรือตามสมควร

2. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละกลุ่มพูดคุยแลกเปลี่ยนภายในกลุ่ม จนครบ พร้อมนำบัตรคำไปติดยังบอร์ดเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยน

ขั้นสรุปกิจกรรม

วิทยากรสรุปบัตรคำแต่ละบัตรคำ โดยใช้กระบวนการพูดคุย แลกเปลี่ยนแนวคิดร่วมกัน

สื่อ/อุปกรณ์ :

บัตรคำ สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ สิทธิมนุษยชน

เทปกาวยาสีน้ำเงินและสีแดง/สเปรย์กาวยาสีน้ำเงินและสีแดง

กระดาษ Flipchart

บอร์ด จำนวน 5 บอร์ด

หัวข้อเรื่อง “ขอบเขตสิทธิมนุษยชน” (สีเหลือง)

สิทธิพลเมือง	สิทธิทางการเมือง	สิทธิทางเศรษฐกิจ	สิทธิทางสังคม	สิทธิทางวัฒนธรรม
--------------	------------------	------------------	---------------	------------------

บัตรคำจำนวน 50 ใบ (สีชมพู) ไซต์ A 5 มีคำดังต่อไปนี้

สิทธิธรรมชาติติดตัวมาแต่เกิด	ไม่มีใครพรากไปได้	ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์
สัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ไม่สามารถแยกเป็นส่วนๆ	การมีส่วนร่วม เป็นส่วนหนึ่ง ในสิทธินั้น	เป็นสากล ไม่มีพรมแดน
ชีวิต	ทรัพย์สิน	รับการเยียวยา
เข้าถึงข้อมูล	การแสดงออก	การเลือกที่อยู่
ป้องกันประเทศ	เสรีภาพ	การสื่อสาร
ไม่ทุจริต	การเดินทาง	การนับถือศาสนา

ปฏิบัติตามกฎหมาย	ชีวิตส่วนตัว/ชื่อเสียง	ได้รับการปล่อยชั่วคราว
การประชุมโดยสงบ	พบ/มีทัศนคติความ	การประกอบอาชีพ
ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพ ของบุคคลอื่น	อนุรักษสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม	รักษาชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ประชาธิปไตย
รับราชการทหาร/ เกณฑ์ทหาร	ไปเลือกตั้ง	เข้าศึกษาภาคบังคับ
ตรวจสอบได้ โดยหลักนิติธรรม	เสมอภาค ห้ามเลือกปฏิบัติ	เป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่า ศาลจะตัดสิน
เลือกปฏิบัติ อย่างเหมาะสม	ได้รับการยอมรับทุกแห่งหน ว่าเป็นบุคคลตามกฎหมาย	บุคคลใดจะตกอยู่ในความเป็ นทาสหรือสภาวะจำยอมไม่ได้
จัดตั้งและเข้าร่วมสหภาพแรงงาน เพื่อควบคุมครอง แห่งผลประโยชน์ของตน	ไม่จะถูกจับกุม กักขัง หรือเนรเทศตามอำเภอใจ	ได้รับเงินค่าจ้างที่เท่าเทียมกัน สำหรับงานที่เท่าเทียมกัน โดย ปราศจากการเลือกปฏิบัติใด
มีอิสรภาพในการเปลี่ยน/ แสดงออกทางศาสนาหรือ ความเชื่อของตนได้	เข้าถึงบริการสาธารณะ ในประเทศตนโดยเสมอภาค	ไม่ถูกทรมาน หรือปฏิบัติ หรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี
ได้รับการคุ้มครองผลประโยชน์ อันเป็นผลจากประดิษฐ์กรรมใด ทางวิทยาศาสตร์ วรรณกรรม และศิลปกรรมซึ่งตนเป็นผู้สร้าง	มีส่วนร่วมในการปกครอง ประเทศโดยตรงหรือผ่านทาง ผู้แทน ซึ่งได้เลือกตั้งโดยอิสระ	มีมาตรฐานการครองชีพ อันเพียงพอสำหรับสุขภาพ และความเป็นอยู่ที่ดีของตน และครอบครัว

<p>แสวงหาและได้ทีลี้ภัย ในประเทศอื่นจากการ ประหัตประหาร</p>	<p>แม่และเด็กได้รับการดูแลรักษา และช่วยเหลือเป็นพิเศษ เด็กทั้งปวงไม่ว่าจะเกิดในหรือ นอกสมรส จะต้องได้รับ การคุ้มครองทางสังคม เช่นเดียวกัน</p>	<p>ได้รับเบี้ยยังชีพ อย่างเหมาะสม ตามที่รัฐจัดสรรให้ (บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ)</p>
<p>การเข้าถึงการรักษาพยาบาล และบริการสาธารณสุข</p>	<p>มิให้บุคคลถูกบังคับให้ หายสาบสูญ หรือ ภาษาที่ เรียกกันว่า ถูกอุ้มฆ่า</p>	

กิจกรรม “ขอวัคซีนให้ฉันทน่อย”

จำนวนผู้เข้าร่วม :

10 คน

ขั้นตอนกิจกรรม :

ชั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

วิทยากรตั้งคำถาม พูดคุยนำเข้าสู่เนื้อหา ก่อนทำกิจกรรม พร้อมอธิบายรูปแบบการจัดกิจกรรม ว่าบัตรคำที่แจกนั้นผู้เข้ารับการฝึกอบรม

ขั้นตอนกิจกรรม

1. วิทยากรกลุ่มแจกบัตรคำให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่เป็นผู้แทน จำนวน 10 คน คนละ 1 ใบ
2. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละคนที่แสดงบทบาทสมมติตามอาชีพที่ตนได้รับ เพื่อให้พูดคุยกถึงความจำเป็น หรือเหตุผลที่ตนเองควรได้รับวัคซีน
3. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมคนอื่นในที่อบรมร่วมพูดคุยกว่าเห็นควรให้อาชีพใดที่ควรได้รับวัคซีน แค่เพียง 3 อาชีพ

ขั้นสรุปกิจกรรม

วิทยากรสรุป โดยใช้กระบวนการพูดคุยก แลกเปลี่ยนแนวคิดร่วมกัน

สื่อ/อุปกรณ์ :

บัตรคำ บทบาทสมมติ

กลุ่มคำบาทบาทสมมุติ อาชีพ ต่างๆ 25 ใบ

รัฐมนตรี	ชานา	ทหาร	นายอำเภอ	สมาชิก ผู้แทนราษฎร
นักธุรกิจ	วิศวกร	ตำรวจ	กัปตันเรือ	นักการทูต
หมอ	พยาบาล	YouTuber (ยูทูบเบอร์)	นักข่าว	ครู/อาจารย์
แม่ค้า	ทนายความ	ผู้พิพากษา	นักแสดง	นักกีฬา
วินมอเตอร์ไซด์	คนขับรถแท็กซี่	คนขายลอตเตอรี่	คนขายพวงมาลัย	คนงานก่อสร้าง

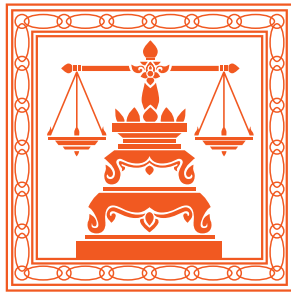
กลุ่มคำบาทบาทสมมุติ สถานภาพทางสังคม ต่างๆ 20 ใบ

ผู้นำศาสนา	คนชรา	เด็ก/เยาวชน	หญิงมีครรภ์	คนพิการ
เด็กกำพร้า	ผู้พันโทษ	เยาวชนที่ถูก ควบคุมดูแลใน สถานพินิจฯ	ผู้ชาย	นักการเมือง ท้องถิ่น
ผู้ป่วยติดเชื้อ HIV	อาสาสมัคร คุ้มครองสิทธิ	นักเรียน/นักศึกษา	เจ้าหน้าที่กู้ภัย	ผู้หญิง
ชาวต่างชาติ	LGBT (กลุ่มคน หลากหลาย ทางเพศ)	คนขอทาน	คนยากจน	นักปกป้องสิทธิ

หมวดที่ 4

ช่องทางการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม
ความเป็นธรรมและการเยียวยา

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

หมวดที่ 4 :

ช่องทางการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ความเป็นธรรมและการเยียวยา

- การให้คำปรึกษาทางกฎหมาย/รับเรื่องราวร้องทุกข์

1.1 ส่วนกลาง

ได้แก่ กองพิทักษ์สิทธิและเสรีภาพ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดี (สคช.)

1.1.1 กองพิทักษ์สิทธิและเสรีภาพ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

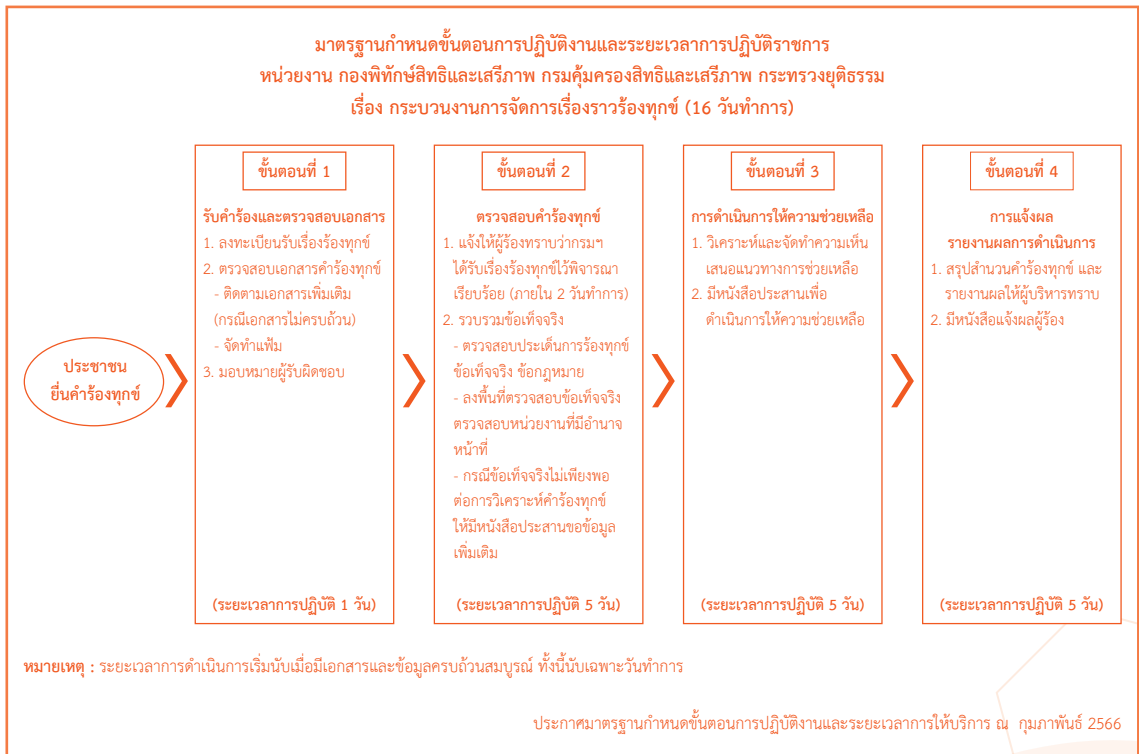
อำนาจหน้าที่กองพิทักษ์สิทธิและเสรีภาพ

1. พัฒนาระบบ มาตรการ และกลไกเกี่ยวกับการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายรวมทั้งการเฝ้าระวังและป้องกันการละเมิดสิทธิและเสรีภาพ
2. ดำเนินการรับเรื่องราวร้องทุกข์ เฝ้าระวัง และติดตามสถานการณ์การละเมิดสิทธิและเสรีภาพรวมทั้งประสานให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม
3. ส่งเสริมและดำเนินการเกี่ยวกับการให้ประชาชนได้รับคำปรึกษาและแนะนำด้านกฎหมายและสิทธิต่างๆ รวมทั้งการส่งเสริมสิทธิแก่ผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนคดีอาญา
4. ดำเนินการเกี่ยวกับการจ่ายค่าป่วยการแก่ที่ปรึกษากฎหมายตามกฎหมายว่าด้วยศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว และการจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายแก่ทนายความ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
5. รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบรรทัดดีเพื่อการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการพิทักษ์สิทธิและเสรีภาพ
6. ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานพิทักษ์สิทธิและเสรีภาพ

กองพิทักษ์สิทธิและเสรีภาพ ทำหน้าที่พิทักษ์สิทธิเสรีภาพให้กับเหยื่อ/ผู้ถูกละเมิดสิทธิ ซึ่งไม่ได้รับความเป็นธรรม ผ่าน “คลินิกยุติธรรม” ซึ่งประจำ ณ ส่วนกลางและสำนักงานยุติธรรมจังหวัด รวม ๘๓ แห่ง จุดมุ่งหมายของคลินิกยุติธรรม คือดูแลประชาชนให้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมได้ทั่วถึง ซึ่งคลินิกยุติธรรมจะช่วยเหลือประชาชนโดยการให้ความรู้เกี่ยวกับในเรื่องกฎหมาย ใครมีปัญหากฎหมายคลินิกจะคอยให้ความช่วยเหลือกฎหมายทั้งเป็นที่ปรึกษากฎหมาย โดยจะมีทนายความเป็นที่ปรึกษา กฎหมายทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา และให้คำปรึกษาโดยไม่คิดค่าบริการ กรณีมีผู้ร้อง เจ้าหน้าที่จะทำหนังสือประสานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ประสานกับตำรวจ เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงว่าผู้ร้องผิดหรือไม่ หรือประสานกับศาล กรณีคำพิพากษาคดีถึงที่สุดแล้วว่าไม่มีความผิด เพื่อให้ความช่วยเหลือ เป็นต้น การช่วยเหลือดังกล่าวนี้ ผู้ร้องจะต้องเป็นผู้เสียหายที่แท้จริง คือไม่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิด หรือมีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดในคดี หรือเป็นจำเลยที่ศาลพิพากษาถึงที่สุดแล้วว่า ไม่มีความผิด ก็ถือได้ว่าเป็นผู้เสียหายตามหลักเกณฑ์

กองพิทักษ์สิทธิและเสรีภาพ ได้กำหนดหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานตามภารกิจ ดังนี้

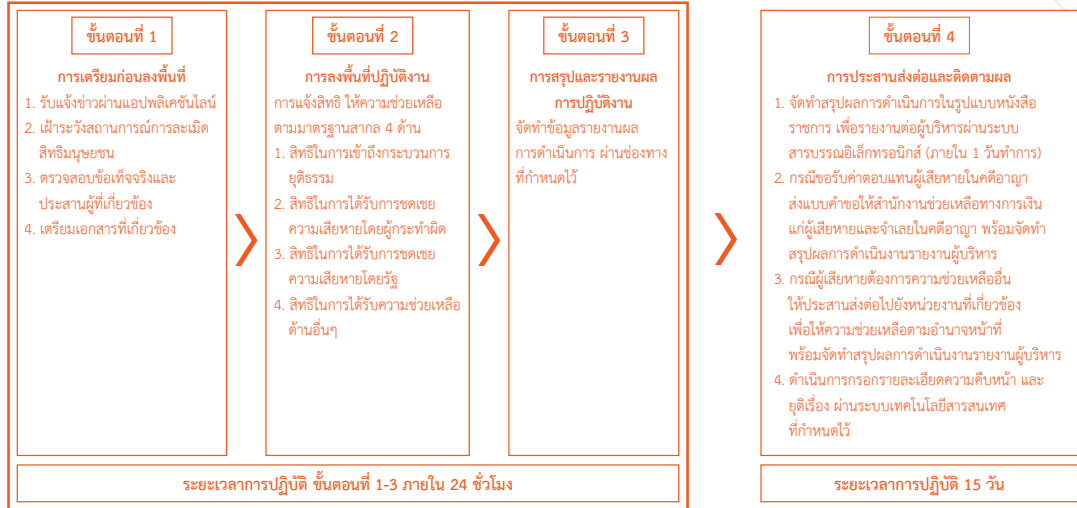

แผนภาพ : มาตรฐานกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานฯ “กระบวนการจัดการเรื่องราวร้องทุกข์”

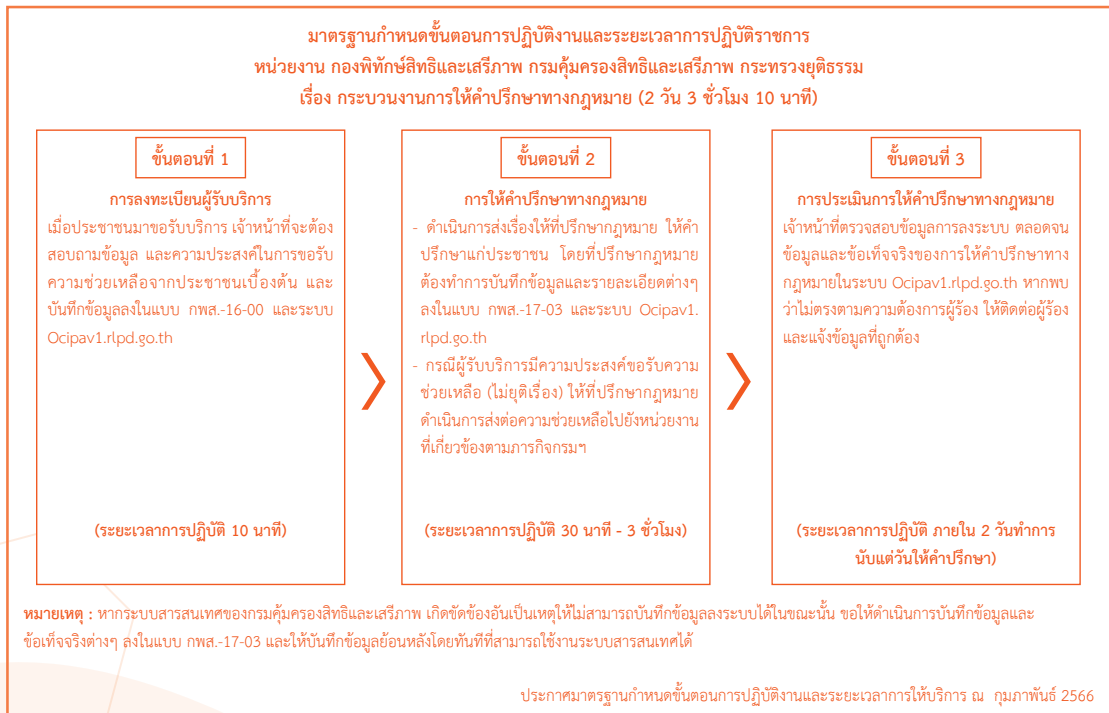
มาตรฐานกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานและระยะเวลาการปฏิบัติราชการ
หน่วยงาน กองพิทักษ์สิทธิและเสรีภาพ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม
เรื่อง กระบวนการยุติธรรมเชิงรุก (24 ชั่วโมง)

หมายเหตุ : ระยะเวลาการดำเนินการเริ่มนับเมื่อได้รับแจ้งข่าว/ทราบข่าวการละเมิดสิทธิมนุษยชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร

ประกาศมาตรฐานกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานและระยะเวลาการให้บริการ ณ กุมภาพันธ์ 2566

แผนภาพ : มาตรฐานกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานฯ “กระบวนการยุติธรรมเชิงรุก”

แผนภาพ : มาตรฐานกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานฯ “กระบวนการให้การคำปรึกษาทางกฎหมาย”

1.1.2 สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดี สำนักงานอัยการสูงสุด

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ระเบียบสำนักอัยการว่าด้วยการช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน พ.ศ. 2533 (แก้ไขเพิ่มเติมถึง ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2547) สรุปลจากมาตรา ดังนี้

อำนาจหน้าที่การให้ความช่วยเหลือ

ข้อ 6. ให้สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน (สคช.) (ส่วนกลาง) มีอำนาจให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนได้ทั่วประเทศ สำนักอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน (สคช.) จังหวัด มีอำนาจให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน เฉพาะภายในเขตจังหวัดและสำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน (สคช.) สาขา มีอำนาจให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนเฉพาะภายในเขตพื้นที่ที่กรมอัยการกำหนด

1.1 อำนาจหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกยุติธรรม ได้แก่ การบริหารงานยุติธรรมในส่วนฝ่ายบริหารของรัฐเพื่อให้เกิดความสงบ เรียบร้อยและปลอดภัยในชีวิตร่างกายและทรัพย์สินโดยอัยการจะเป็นผู้พิจารณาพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนที่พนักงานสอบสวนเสนอมาแล้ววินิจฉัยสั่งคดีตลอดทั้งดำเนินคดีอาญาทางศาลในฐานะทนายแผ่นดินตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่นๆ บัญญัติไว้ว่าเป็นอำนาจหน้าที่ของอัยการ

1.2 อำนาจหน้าที่ในการรักษาผลประโยชน์ของรัฐ ได้แก่ การพิจารณาให้คำปรึกษาทางด้านกฎหมายแก่ส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐ ตรวจร่างสัญญา ตอบข้อหารือตลอดจนการดำเนินคดีในศาลในฐานะทนายความของแผ่นดินแทนรัฐบาล หน่วยงานของรัฐที่เป็นนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา

1.3 อำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมาย ได้แก่ การคุ้มครองสิทธิและรักษาผลประโยชน์ของประชาชน ที่กฎหมายกำหนดไว้ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของอัยการ เช่น ในคดีแพ่งให้อำนาจอัยการเข้าไปคุ้มครองสิทธิของบุคคลไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ คนสาบสูญ การร้องขอให้ศาลตั้งผู้จัดการมรดก การให้ความช่วยเหลือทางอาชญากรรม โดยจัดการทนายอาสาให้ตลอดทั้งการเผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชนทั่วไป

ผู้ที่เดือดร้อนหรือผู้เสียหายเท่านั้นเป็นผู้ร้องขอ

ข้อ 8 ในการขอคุ้มครองสิทธิและขอความช่วยเหลือทางกฎหมายไม่ว่าในเรื่องใดๆ ให้ผู้ที่เดือดร้อนหรือผู้เสียหายเป็นผู้ร้องขอ ไม่ให้ร้องขอแทนกัน เว้นแต่กรณีจำเป็น หรือเป็นกรณีเร่งด่วนให้รับเรื่องไว้ก่อนแล้วให้สอบข้อเท็จจริงจากผู้ได้รับความเดือดร้อน หรือเสียหายโดยเร็ว พร้อมทั้งจัดให้บุคคลดังกล่าวเป็นผู้ร้องขอเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไปตามระเบียบนี้

ข้อมูลของผู้ร้องขอ

ข้อ 9 ให้พนักงานอัยการ นิติกร เจ้าหน้าที่ หรือนายความอาสา ที่หัวหน้าพนักงานอัยการ มอบหมาย เป็นผู้บันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับชื่อตัว ชื่อสกุล ที่อยู่ อาชีพ ฐานะทางครอบครัว รายได้ และ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข้อมูลคดีหรือข้อปรึกษาของประชาชน ผู้ที่มาขอความช่วยเหลือตามแบบที่กรมอัยการ กำหนด

กรณีที่ประชาชนติดต่อขอความช่วยเหลือผ่านส่วนราชการ หรือหน่วยงานอื่น และส่วนราชการ หรือหน่วยงานอื่นนั้นได้ส่งเรื่องขอความช่วยเหลือมาให้ สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมาย แก่ประชาชน (สคช.) ดำเนินการ ก็ให้พนักงานอัยการ นิติกร เจ้าหน้าที่ หรือนายความอาสา ที่หัวหน้า พนักงานอัยการมอบหมาย เชิญผู้ขอมาให้ข้อเท็จจริงตามแบบที่กรมอัยการกำหนดดังกล่าวในวรรคแรก ก่อนที่จะให้ความช่วยเหลือ ให้พนักงานอัยการ นิติกร หรือนายความ อาสาเชิญบุคคลที่เกี่ยวข้องมา ให้ข้อเท็จจริงรวมทั้งรวบรวมพยานหลักฐานให้เพียงพอแก่การพิจารณาให้ความช่วยเหลือ

ห้ามรับคำร้องขอความช่วยเหลือ ในกรณีดังต่อไปนี้

ข้อ 12 เมื่อพนักงานอัยการ นิติกร นายความอาสา หรือนายความอาสาอาวุโสรับเรื่อง หรือคดีใดไว้ดำเนินการแล้ว ให้ดำเนินการโดยเร็วตามประเภทของบริการการให้ความช่วยเหลือทางนั้นๆ

ข้อ 19 คำขอให้ความช่วยเหลือดังต่อไปนี้ห้ามมิให้รับไว้ดำเนินการ

(1) เรื่องที่รัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี หรือนายกรัฐมนตรี ในฐานะหัวหน้ารัฐบาลมีมติหรือ คำสั่งเด็ดขาดในเรื่องนั้นแล้ว

(2) เรื่องที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานใดโดยเฉพาะเป็นผู้ช่วยเหลือ และเรื่องอยู่ในระหว่างดำเนินการของหน่วยงานนั้นๆ

(3) เรื่องที่อัยการพิเศษฝ่ายช่วยเหลือทางกฎหมาย หรือหัวหน้าพนักงานอัยการเคย ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าไม่อาจให้ความช่วยเหลือได้ และได้สั่งยุติการช่วยเหลือแล้ว เว้นแต่ในกรณีที่มี พยานหลักฐานใหม่ อันจะทำให้ผลของการดำเนินการให้ความช่วยเหลือเปลี่ยนไป

(4) เรื่องที่คู่กรณีเคยประนีประนอมยอมความกันโดยชอบด้วยกฎหมาย เว้นแต่ผู้มีส่วน ได้เสียขอให้แก้ไข หรือคัดค้านการประนีประนอมยอมความเดิมโดยมีหลักฐานหรือข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ที่ปรากฏชัดในภายหลัง และการให้ความช่วยเหลือจะไม่เป็นการกระทบกระเทือนสิทธิหรือประโยชน์ของ บุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริต และเสียค่าตอบแทน

(5) เรื่องเกี่ยวกับคดี ซึ่งผู้ขอความช่วยเหลือได้เคยว่าจ้างนายความหรือมีนายความ หรือมีหน่วยงานอื่นให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายอยู่แล้ว

(6) เรื่องที่เป็นคดี หรือข้อพิพาทอันเกี่ยวกับการดำเนินการ หรือการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายหรือระเบียบแบบแผนกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน หรือเจ้าหน้าที่นั้นๆ เว้นแต่กรณีที่ยัยการพิเศษฝ่ายช่วยเหลือทางกฎหมาย หรือหัวหน้าพนักงานอัยการพิจารณาให้รับไว้ดำเนินการเป็นเรื่องๆ ไป

การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน มีดังนี้

ข้อ 11 การให้บริการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน ได้แก่ การให้คำปรึกษาหารือทางกฎหมาย การให้ความช่วยเหลือในการจัดทำนิติกรรมสัญญา การให้ความช่วยเหลือในการระดมข้อพิพาทและการให้ความช่วยเหลือทางอรรถคดี เช่น การรับว่าต่าง การรับแก้ต่างและการยื่นคำร้องในคดีแพ่ง คดีอาญา คดีแรงงาน และอื่นๆ ซึ่งการให้บริการดังกล่าวเป็นการบริการโดยไม่คิดค่าตอบแทน หรือค่าธรรมเนียมใดๆ โดยให้อยู่ภายใต้ระเบียบนี้

งานในหน้าที่ตามกฎหมายของพนักงานอัยการซึ่งพนักงานอัยการเป็นคู่ความให้พนักงานอัยการเบิกจ่ายค่าธรรมเนียมในการดำเนินคดีจากเงินงบประมาณของสำนักงานอัยการสูงสุดให้แก่ผู้ขอความช่วยเหลือซึ่งยากจน

วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมในการดำเนินคดีให้นาระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีแพ่งของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2538 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย

การให้คำปรึกษาหารือ

ข้อ 20 การให้คำปรึกษาหารือทางกฎหมาย เป็นการให้บริการแก่ประชาชนโดยเสมอภาคกันโดยไม่คำนึงถึงฐานะ รายได้ และจะต้องให้คำปรึกษาไปในทางที่ถูกที่ควรตามทำนองคลองธรรม ไม่เป็นการเอารัดเอาเปรียบผู้อื่น และไม่ฝ่าฝืนหรือหลีกเลี่ยงกฎหมายก่อนให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาต้องฟังข้อเท็จจริงให้ถ่องแท้เสียก่อนและให้ปรึกษาหารือกับหัวหน้าพนักงานอัยการ พนักงานอัยการ หรือทนายความอาสาอาวุโสที่หัวหน้าพนักงานอัยการมอบหมาย ทั้งนี้ เพื่อให้คำปรึกษานั้นเป็นไปด้วยความถูกต้องและยุติธรรม เมื่อผู้ให้คำปรึกษาได้คำปรึกษาที่ถูกต้องแล้ว ก็ให้คำปรึกษาแก่ผู้ขอความช่วยเหลือตามคำปรึกษานั้น และให้บันทึกคำปรึกษานั้นไว้เป็นหลักฐานตามแบบคำร้องขอปรึกษาปัญหาข้อกฎหมายที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนด และให้ผู้ขอรับความช่วยเหลือลงลายมือชื่อรับทราบคำปรึกษาแล้ว ให้เสนอต่อหัวหน้าพนักงานอัยการเพื่อทราบด้วย

ข้อ 21 ในกรณีที่ผู้ให้คำปรึกษา ทนายความอาสาอาวุโส พนักงานอัยการ หรือหัวหน้าพนักงานอัยการ เห็นว่าเรื่องที่จะให้คำปรึกษานั้นเป็นเรื่องสำคัญ ยุ่งยาก หรือไม่สามารให้คำปรึกษาได้ทันที ให้ผู้ให้คำปรึกษาบันทึกสรุปข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายพร้อมทำความเห็นเสนอหัวหน้าพนักงาน

อัยการเพื่อพิจารณาสั่ง เมื่อหัวหน้าพนักงานอัยการมีความเห็นประการใดแล้ว ให้ผู้ให้คำปรึกษาทำหน้าที่
นัดให้ผู้ขอ ความช่วยเหลือมารับทราบ โดยให้ลงลายมือชื่อรับทราบไว้เป็นหลักฐาน แล้วเสนอให้หัวหน้า
พนักงานอัยการทราบด้วย

การจัดทำนิติกรรมและสัญญา

ข้อ 22 หลักเกณฑ์ การให้ความช่วยเหลือในการจัดทำนิติกรรมหรือสัญญา

1. จะพิจารณาให้ความช่วยเหลือเฉพาะประชาชนผู้ยากจนเท่านั้น โดยจัดทำไปตาม
ประสงค์ของผู้ขอความช่วยเหลือ แต่ทั้งนี้จะต้องเป็นไปด้วยความเป็นธรรมและไม่ฝ่าฝืนกฎหมาย
2. ให้ผู้ร่างนิติกรรมหรือสัญญาเสนอร่างดังกล่าวต่อหัวหน้าพนักงานอัยการเพื่อพิจารณา
ให้ความเห็นชอบก่อนที่จะมอบให้ผู้ร้องขอรับความช่วยเหลือนำไปใช้ และให้เก็บสำเนานิติกรรมหรือ
สัญญาไว้อย่างน้อย 1 ชุด

การประนอมข้อพิพาท

ข้อ 23 “ข้อพิพาท” หมายถึง ข้อพิพาทเกี่ยวกับความแพ่ง หรือความอาญาซึ่งเป็นความผิด
อันยอมความได้

ข้อ 24 หลักเกณฑ์ การให้ความช่วยเหลือในการประนอมข้อพิพาท

1. ให้กระทำโดยไม่คำนึงถึงฐานะ รายได้ของผู้ขอรับความช่วยเหลือเพื่อยุติข้อพิพาท
อันจะมีผลให้เกิดความเป็นธรรมและความสงบเรียบร้อยในสังคม
2. การประนอมข้อพิพาทให้กระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าคู่กรณี

ข้อ 25 ในการประนอมข้อพิพาทให้ผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาทเชิญคู่กรณีมาเพื่อสอบถาม
ความประสงค์ว่าจะยินยอมให้พนักงานอัยการ หรือทนายความอาสาทำการประนอมข้อพิพาทหรือไม่
ในกรณีที่คู่กรณีไม่ยินยอมให้ทำการประนอมข้อพิพาท ให้จัดแจ้งเหตุผลนั้นไว้ แล้วให้คู่กรณีลงลายมือชื่อ
รับทราบด้วย

ข้อ 26 เมื่อคู่กรณียินยอมให้พนักงานอัยการ หรือทนายความอาสาทำการประนอมข้อพิพาท
ก็ให้ผู้ทำการประนอมข้อพิพาทแจ้งสิทธิหน้าที่ และพันธะทางกฎหมาย อันเป็นผลจากการประนอมข้อ
พิพาทให้คู่กรณีทราบโดยละเอียดแจ้งชัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลของคดีอาญาในความผิดอันยอมความได้

ข้อ 27 ในการประนอมข้อพิพาท ให้ผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาทเชิญคู่กรณีบุคคลที่เกี่ยวข้อง
มาสอบข้อเท็จจริง รวมทั้งตรวจสอบเอกสาร วัตถุ หรือสถานที่ที่เกี่ยวข้องโดยความยินยอมของเจ้าของ
หรือผู้ครอบครอง

ข้อ 28 เมื่อคู่กรณีตกลงกันได้ ก็ให้ผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาทจัดทำร่างสัญญาประนีประนอม
ยอมความ ความแพ่งหรือความอาญา โดยให้คู่กรณีอ่านหรืออ่านให้ฟังจนเข้าใจข้อความที่ตกลงกันได้

โดยตลอดแล้วเสนอหัวหน้าพนักงานอัยการ เพื่อพิจารณาตรวจร่างและเมื่อได้จัดทำสัญญาประนีประนอมยอมความตามที่หัวหน้าพนักงานอัยการได้ตรวจร่างเสร็จแล้ว ก็ให้อ่านให้คู่กรณีทราบ และให้คู่กรณีลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานต่อหน้าพยานอย่างน้อยสองคน และให้ผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาทลงลายมือชื่อในฐานะผู้ทำการประนอมข้อพิพาทไว้ด้วย

ข้อ 29 ในกรณีที่ระเบียบนี้มีได้กำหนดไว้ ให้นำข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการปฏิบัติงานประนอมข้อพิพาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2530 มาใช้บังคับโดยอนุโลมสัญญาประนีประนอมยอมความดังกล่าว ให้จัดทำขึ้นให้เพียงพอต่อจำนวนคู่กรณีโดยมีข้อความถูกต้องตรงกันทุกฉบับ แล้วมอบให้คู่กรณียึดถือไว้ฝ่ายละ 1 ฉบับ และอีกหนึ่งฉบับให้เก็บไว้ที่ สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน (สคช.) ที่ทำการประนอมข้อพิพาท แล้วรายงานให้หัวหน้าพนักงานอัยการทราบด้วย

การให้ความช่วยเหลือหรือรอคดี

ข้อ 30 การให้ความช่วยเหลือในทางอรรถคดี ให้พิจารณาให้ความช่วยเหลือในกรณีต่อไปนี้

(1) ในทางคดีอาญา ให้พิจารณารับว่าต่างหรือแก้ต่างได้เฉพาะคดีที่เป็นความผิดอันยอมความได้และผู้เสียหายหรือผู้ขอความช่วยเหลือยังมีได้ร้องทุกข์หรือมอบคดีให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามกฎหมายและถ้าผู้ขอความช่วยเหลือเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีที่จะมาขอความช่วยเหลือจะต้องปรากฏว่าผู้ขอความช่วยเหลือไม่เป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีที่พนักงานอัยการเป็นผู้สั่งคดีหรือเป็นโจทก์ และต้องปรากฏว่าผู้ขอความช่วยเหลือเป็นผู้ยากจนประกอบกับมีหลักฐานเพียงพอว่าผู้ขอความช่วยเหลือไม่ได้รับความเป็นธรรมสมควรได้รับความช่วยเหลือ

(2) ในทางคดีแพ่ง และอื่นๆ ให้พิจารณารับว่าต่างหรือแก้ต่าง กรณีอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(ก) ผู้ยากจนซึ่งได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย เนื่องจากไม่ได้รับความเป็นธรรม

(ข) คดีที่มีเหตุจำเป็นหรือมีเหตุอันสมควรให้ความช่วยเหลือ

ข้อ 31 การให้ความช่วยเหลือทางอรรถคดี ถ้าเป็นเรื่องหรือคดีที่รับจากสำนักงานกลางช่วยเหลือเกษตรกรและผู้ยากจน สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ให้หัวหน้าพนักงานอัยการจ่ายสำนวนให้แก่ทนายความอาสาอาวุโสดำเนินการ โดยจะให้นายความอาสาร่วมดำเนินการด้วยก็ได้ กรณีอื่นๆ ให้พิจารณาจ่ายสำนวนแก่ทนายความอาสาอาวุโส หรือทนายความอาสาตามความเหมาะสม และตามความยากง่ายของรูปคดี

ข้อ 32 เมื่อได้รับสำนวนตามข้อ 31 ให้ทนายความอาสาหรือทนายความอาสาอาวุโสรีบดำเนินการให้เสร็จโดยเร็ว เพื่อมิให้เกิดความเสียหายต่อคดี

ในกรณีที่ไม้อาจดำเนินการได้เสร็จภายในวันสิ้นเดือนของเดือนที่ได้รับสำนวนหรือคดีที่อยู่ระหว่างดำเนินการไม่ว่าขั้นตอนใด ให้ทนายความอาสารายงานผลสำนวนระหว่างดำเนินการภายในวันที่ 4 ของเดือนถัดไป จนกว่าคดีจะเสร็จตามแบบที่ สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน (ส่วนกลาง) กำหนด ทั้งนี้ให้หัวหน้าพนักงานอัยการมอบหมายให้พนักงานอัยการ นิติกร หรือเจ้าหน้าที่คอยประสานงาน และติดตามผลทุกกระยะ

ข้อ 33 ให้ทนายความอาสาพึงระมัดระวังมิให้เกิดข้อของผู้ขอความช่วยเหลือเกิดความเสียหายซึ่งสิทธิหรือประโยชน์ หรือเกิดความเสียหาย

ข้อ 34 ทนายความอาสาผู้ดำเนินคดีจะต้องเสนอหนังสือแจ้งผลคดีต่อหัวหน้าพนักงานอัยการ เพื่อลงนามแจ้งตัวความทราบโดยเร็ว อย่างช้าไม่เกิน 10 วัน นับตั้งแต่วันที่ศาลอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่ง หากคดีใดคัดคำพิพากษาหรือคำสั่งยังไม่ได้ ให้แจ้งผล คำพิพากษาหรือคำสั่งเท่าที่มีอยู่ไปให้ตัวความพิจารณาก่อน โดยให้รายละเอียดเท่าที่จะทำได้

ข้อ 35 กรณีที่ศาลชั้นต้น หรือศาลอุทธรณ์พิพากษา หรือสั่งให้คดีที่ทนายความอาสาว่าต่างชนะคดีเต็มตามฟ้อง หรือเต็มตามคำร้องขอ หรือกรณีคดีที่ทนายความอาสา แก่ต่างศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้อง หรือยกคำร้องและรูปคดีไม่มีประเด็น ที่จะอุทธรณ์หรือฎีกาต่อไปให้หัวหน้าพนักงานอัยการออกคำสั่งไม่อุทธรณ์ หรือไม่ฎีกา แล้วแจ้งผลคดีให้ตัวความทราบคดีที่จะต้องให้ตัวความพิจารณาดกลงใจจะอุทธรณ์ หรือฎีกาหรือไม่ ให้แจ้งผลคดีและฐานะคดีชั้นอุทธรณ์ หรือฎีกาไปยังตัวความเมื่อตัวความแจ้งความประสงค์มาแล้วให้ทนายความอาสาผู้ดำเนินคดีเสนอความเห็นเพื่อให้หัวหน้าพนักงานอัยการพิจารณาออกคำสั่งให้อุทธรณ์หรือไม่อุทธรณ์ ฎีกา หรือไม่ฎีกา ตามความประสงค์ของตัวความต่อไป

ข้อ 36 ให้หัวหน้าพนักงานอัยการ หรือทนายความอาสา แจ้งผลการดำเนินคดีให้ผู้ขอความช่วยเหลือทราบเป็นคราวๆ ตามสมควร โดยแจ้งเป็นหนังสือ หรือให้ผู้ขอลงนามทราบไว้ในรายงานคดีก็ได้ และเมื่อถึงที่สุดให้หัวหน้าพนักงานอัยการแจ้งผลคดีให้ผู้ขอความช่วยเหลือทราบโดยเร็ว

ข้อ 37 ในการดำเนินคดีหรือดำเนินการใดๆ ทางศาล ให้ผู้ขอความช่วยเหลือเป็นผู้รับผิดชอบ ค่าฤชาธรรมเนียมศาลทั้งสิ้นกรณีนำเชื่อว่าผู้ขอไม่มีทรัพย์สินพอที่จะชำระค่าธรรมเนียมศาล ให้ทนายความอาสายื่นคำร้องขอฟ้อง หรือขอต่อสู้อย่างคนอนาถา หากศาลมีคำสั่งไม่อนุญาต หรือมีคำสั่งยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลให้บางส่วนและผู้ขอความช่วยเหลือร้องขอ เมื่อหัวหน้าพนักงานอัยการเห็นว่าผู้ขอเป็นผู้ยากจนไม่มีทรัพย์สินพอที่จะชำระค่าธรรมเนียมได้ ก็ให้หัวหน้าพนักงานอัยการทำบันทึกต่ออัยการพิเศษฝ่ายช่วยเหลือทางกฎหมาย เพื่อขอเบิกเงินช่วยเหลือจากทางราชการและหรือมูลนิธิช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ผู้ทุกข์ยาก กรมอัยการ ทั้งหมดหรือบางส่วนได้

ข้อ 38 ในกรณีที่ผู้ขอความช่วยเหลือมีเงินพอชำระค่าฤชาธรรมเนียม ให้ผู้ขอความช่วยเหลือ นำเงินค่าฤชาธรรมเนียมไปชำระที่ศาลด้วยตนเอง เว้นแต่ในกรณีไม่สะดวกจะให้นิติกรหรือเจ้าหน้าที่ ที่หัวหน้าพนักงานอัยการมอบหมายหรือทนายความอาสารับเงินค่าธรรมเนียมศาลดังกล่าวได้โดยออกไป รับไว้เป็นหลักฐาน เพื่อดำเนินการต่อไป

การลงสารบบ

ข้อ 15 เมื่อมีประชาชนมาขอความช่วยเหลือจาก สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน หรือในกรณีที่ส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นได้ส่งเรื่องที่ประชาชนขอความช่วยเหลือมายัง สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน ให้เจ้าหน้าที่รับเรื่อง ลงสารบบการขอความช่วยเหลือทางกฎหมาย

เมื่อหัวหน้าพนักงานอัยการมีคำสั่งรับ หรือไม่รับดำเนินการตามคำขอความช่วยเหลือให้ เจ้าหน้าที่ที่นางลงสารบบตามวรรคแรกด้วยในกรณีสั่งไม่รับดำเนินการ ให้หัวหน้าพนักงานอัยการหรือผู้ที่ ได้รับมอบหมายแจ้งคำสั่งดังกล่าวพร้อมคืนเอกสารหลักฐานให้แก่ผู้ขอความช่วยเหลือโดยเร็ว

ข้อ 16 ในกรณีที่มีคำสั่งรับคำขอความช่วยเหลือให้ดำเนินการดังนี้

(1) ให้เจ้าหน้าที่รับเรื่องไปลงสารบบตามประเภทบริการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย คือการให้คำปรึกษาหารือทางกฎหมาย การให้ความช่วยเหลือในการจัดทำนิติกรรมสัญญา การให้ความช่วยเหลือในการประนอมข้อพิพาท และการให้ความช่วยเหลือทางอรรถคดี ทั้งนี้เพื่อสะดวกแก่การควบคุมดูแล และติดตามประเมินผล

(2) เมื่อการดำเนินการให้ความช่วยเหลือยุติลงแล้ว ให้เจ้าหน้าที่ลงสารบบผลการดำเนินการนั้นๆ ไว้ทุกครั้ง

อำนาจหน้าที่ของ สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนจังหวัด และ สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนจังหวัด (สาขา)

ข้อ 17 เรื่องใดหรือคดีใด เมื่อหัวหน้าพนักงานอัยการพิจารณาแล้วเห็นว่า หากให้ สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนจังหวัด หรือ สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนจังหวัด (สาขา) ในท้องที่อื่น ดำเนินการสอบข้อเท็จจริง หรือดำเนินคดี หรือดำเนินการประการอื่นจะสะดวกและรวดเร็วกว่า ก็ให้ส่งเรื่อง หรือคดีนั้นๆ ให้ สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนจังหวัดหรือ สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนจังหวัด (สาขา) ดำเนินการได้ ในทางกลับกัน สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนจังหวัด หรือ สำนักงานคุ้มครองสิทธิและ

ช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนจังหวัด (สาขา) อาจส่งเรื่องหรือคดีต่อไปให้ สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน (ส่วนกลาง) สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนจังหวัด หรือ สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนจังหวัด (สาขา) อื่นดำเนินการก็ได้ หากเห็นว่าการดำเนินการจะสะดวกและรวดเร็วกว่า

ข้อ 18 ให้ สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน และ สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนจังหวัด แต่ละแห่งมีอำนาจกำหนดวิธีการปฏิบัติ เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิหรือช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน เกิดการประสานงานที่ดีมีความคล่องตัว สะดวก รวดเร็ว เกื้อกูลและสนับสนุนการปฏิบัติงานของทนายความอาสา และทนายความอาสาอาวุโส ตลอดจนเพื่อประโยชน์ในการดูแลติดตามประเมินผลโดยไม่ขัดต่อระเบียบนี้

1.2 ส่วนภูมิภาค

1.2.1 สำนักงานยุติธรรมจังหวัด

กรอบบทบาทและภารกิจหลัก มี 4 ประการ ได้แก่

1. ขับเคลื่อนระบบยุติธรรมชุมชน โดยพิจารณาดำเนินการจัดตั้งเครือข่ายยุติธรรมชุมชน (คยช.) ขึ้นในระดับชุมชน/หมู่บ้าน และจัดตั้งศูนย์ยุติธรรมชุมชน (ศยช.) ขึ้น ตามความเหมาะสม
2. เป็นผู้แทนกระทรวงยุติธรรมในระดับจังหวัดโดยการนำนโยบายรัฐบาล ที่เกี่ยวข้อง และนโยบาย/ยุทธศาสตร์กระทรวงยุติธรรมสู่การปฏิบัติในพื้นที่จังหวัด การเชื่อมโยงภารกิจของกระทรวงยุติธรรมกับประชาชน การบูรณาการงาน/โครงการของหน่วยงานสังกัดกระทรวงยุติธรรมในจังหวัด การเป็นผู้แทนของกระทรวงยุติธรรมในระบบการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ และคณะกรรมการจังหวัด ตลอดจนงาน/โครงการอื่นๆ ที่ไม่มีหน่วยงานใดในจังหวัดรับผิดชอบโดยตรง
3. เป็นผู้แทนส่วนราชการที่ไม่มีหน่วยงานในจังหวัดตามที่ได้รับมอบอำนาจหรือมอบหมายภารกิจจากส่วนราชการนั้นๆ ประกอบด้วย กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กรมสอบสวนคดีพิเศษ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ สำนักงานกิจการยุติธรรม สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ช) และสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ป.ป.ท.)
4. เป็นผู้ประสานงานกระบวนการยุติธรรมระดับจังหวัด โดยจะเป็นฝ่ายเลขานุการของคณะอนุกรรมการบริหารงานยุติธรรมระดับจังหวัด ภายใต้คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ และประสานงานทั่วไปกับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมในจังหวัด

หากได้รับความเดือดร้อนหรือไม่ได้รับความเป็นธรรมในการ เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม และต้องการขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรม ต้องการขอรับเงินเยียวยา หรือเมื่อตกเป็นผู้ต้องหา หรือจำเลย หรือเหยื่ออาชญากรรม หรือตกเป็นแพะ หรือมีความประสงค์จะร้องเรียน ร้องทุกข์ ปกป้อง ศึกษากฎหมายสามารถปรึกษากฎหมายได้ฟรี สำนักงานยุติธรรมจังหวัดทั่วประเทศ

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดทั่วประเทศ กรณีมีความประสงค์จะร้องเรียน ร้องทุกข์ ปกป้อง ศึกษากฎหมาย สามารถปรึกษากฎหมายได้ฟรี ที่สำนักงานยุติธรรมจังหวัดทั่วประเทศให้บริการในเรื่อง ดังต่อไปนี้

- บริการให้คำปรึกษากฎหมาย
- บริการรับเรื่องร้องเรียน ร้องทุกข์
- บริการไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาท
- บริการงานกองทุนยุติธรรม
- บริการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา
- บริการจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายแก่ทนายความ ตาม ป.วิอาญา 134/1
- บริการคุ้มครองพยานในคดีอาญา

● การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

องค์กร/ เครือข่ายที่ให้ความช่วยเหลือ อาทิเช่น กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ/ สำนักงานยุติธรรมจังหวัด/ ศูนย์ยุติธรรมชุมชน/ ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทชุมชน/ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ ศูนย์ดำรงธรรม/ ศาล

2.1 ส่วนกลาง

2.1.1 กองส่งเสริมการระงับข้อพิพาท กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

การระงับข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ย (Mediation) และประนอมข้อพิพาท (Conciliation) หมายถึง การระงับข้อพิพาท โดยการตกลงยินยอมของคู่กรณีเอง ซึ่งต้องมีผู้ไกล่เกลี่ย (Mediator) หรือผู้ประนอมข้อพิพาท (Conciliator) เป็นคนกลางในการทำหน้าที่ช่วยเหลือ เสนอแนะ หาทางออกในการยุติหรือระงับข้อพิพาทให้แก่คู่กรณี ซึ่งผลของการไกล่เกลี่ย (Mediation) และประนอมข้อพิพาท (Conciliation) นี้เกิดจากการตัดสินใจของคู่กรณีเอง โดยผู้ไกล่เกลี่ย (Mediator) หรือผู้ประนอมข้อพิพาท (Conciliator) มีหน้าที่เพียงช่วยเหลือในการเจรจาและทำคำเสนอแนะเท่านั้น แต่ไม่มีอำนาจในการทำคำชี้ขาดเช่นเดียวกับอนุญาโตตุลาการ ดังนั้น หากคู่กรณีไม่พอใจผลของคำเสนอแนะ คู่กรณีก็อาจใช้การ

ระงับข้อพิพาททางอื่น เช่น อนุญาโตตุลาการ (Arbitration) หรือ การนำคดีขึ้นสู่การพิจารณาพิพากษาของศาล (Litigation) ต่อไป

กองส่งเสริมการระงับข้อพิพาท ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยเยียวยาเพื่อเป็นแนวทางการลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลเมื่อมีข้อพิพาทดำเนินการภายใต้ภารกิจหน้าที่ และความรับผิดชอบ เพื่อส่งเสริมและพัฒนากระบวนการระงับข้อพิพาทให้เป็นที่ยอมรับและสามารถแก้ไขข้อพิพาทต่างๆ ได้โดยสันติวิธี โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาครัฐ เพราะการขอรับความเป็นธรรมจากกระบวนการพิจารณาคดี ในชั้นศาลเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยระยะเวลายาวนาน และมีค่าใช้จ่ายสูงทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในสังคม ในการที่ประชาชนจะเข้าถึงความยุติธรรมได้เท่าเทียมกันด้วยเหตุแห่งฐานะที่ยากจน หรือความด้อยโอกาสทางการศึกษา กระบวนการระงับข้อพิพาท หรือการจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี จึงเป็นทางเลือกที่ประชาชน จะสามารถใช้เป็นช่องทางแก้ไข ความขัดแย้งได้โดยไม่มีภาระค่าใช้จ่ายในการจ้างทนายความ และไม่จำเป็นต้องรอการพิพากษาจากศาลที่ต้องอาศัยระยะเวลาอันยาวนาน

มาตรฐานทางสากล 4 ด้าน ดังนี้

ด้านแรก เมื่อถูกละเมิดประชาชนเข้าถึงความเป็นธรรมถ้าไม่เข้าถึงเพราะไม่รู้

ด้านสอง ประชาชนจะได้รับช่วยเหลือเยียวยาจากการที่โดนทำละเมิด

ด้านสาม รัฐเข้าไปเยียวยาโดยที่กระบวนการยุติธรรมไม่สามารถช่วยเหลือได้ คือถ้าขึ้นสู่ศาลตามกระบวนการยุติธรรมในระหว่างที่ฟ้องร้องนั้น ทำให้ประชาชนมีภาระค่าใช้จ่ายเยอะ ทั้งอาจทำให้ประชาชนขาดรายได้ขาดประโยชน์ และเสียเวลาทำมาหากิน ซึ่งไม่มีใครสามารถชดเชยได้ ดังนั้น กระบวนการไกล่เกลี่ยที่รัฐตั้งขึ้นเป็นการช่วยเหลือเบื้องต้นเพื่อให้ประชาชนไม่ต้องเสียเวลาและยังมีการเยียวยาเมื่อตกลงกันได้ ทั้งเป็นการลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล ทำให้ไม่เสียเวลาและไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายหรือขาดรายได้ไปมากกว่าการดำเนินกระบวนการยุติธรรม

ด้านสี่ ฟันฟู เพื่อกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ จะใช้เป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนและจัดสรรทรัพยากรในการส่งเสริม สนับสนุน หรือพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์ไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทชุมชน และ อาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

มาตรฐานศูนย์ไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทชุมชน

1. เพื่อให้ประชาชนผู้รับบริการมีความมั่นใจว่าจะได้รับการอำนวยความสะดวกผ่านบริการที่ดี มีประสิทธิภาพและมีมาตรฐาน
2. เพื่อให้ประชาชนผู้รับบริการสามารถรักษาสีทิวทัศน์ของตนในการรับบริการจากศูนย์ไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทชุมชน ผ่านการตรวจสอบ ติดตาม

3. เพื่อยกระดับศูนย์ไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทชุมชนให้เป็นที่ยอมรับ เชื่อมั่น เชื่อถือแก่ประชาชนในท้องถิ่นชุมชน

4. เพื่อกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ จะใช้เป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนและจัดสรรทรัพยากรในการส่งเสริม สนับสนุน หรือพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์ ไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทชุมชน และอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

กระบวนการทำให้เข้ามาคุยกันไกล่เกลี่ยเยียวยา โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ซึ่งมี 3 มิติ ดังนี้

1. ทางวัฒนธรรม โดยการเดินเข้าไปหาผู้มีศรัทธาให้เข้ามาทำความเข้าใจกัน
2. มิติทางสังคม หรือกติกาชุมชน เช่น มีการกำหนดไว้ว่าถ้าใครทำผิดเช่นนั้น จะมีการลงโทษหรือจะต้องเป็นแบบไหน
3. มิติทางกฎหมาย โดยการใช้ศาลเป็นทางหนึ่งของกฎหมาย ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยอำนาจคณะกรรมการหมู่บ้าน

ดังนั้น กองส่งเสริมการระงับข้อพิพาท มีหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ซึ่งทำให้ลดระยะเวลาในการดำเนินคดี สะดวก รวดเร็ว ประหยัดค่าใช้จ่ายซึ่งเป็นการแบ่งเบาภาระทางคดีของคู่พิพาทอีกประการหนึ่ง ทั้งยังรักษาสัมพันธภาพระหว่างคู่พิพาท เมื่อคู่พิพาทสามารถตกลงระงับข้อพิพาทกันได้จะทำให้ลดข้อขัดแย้ง ข้อโต้เถียงระหว่างกัน สามารถอยู่ร่วมกันสร้างความพึงพอใจให้แก่คู่ความ แบ่งเบาภาระทางคดีของศาล ข้อพิพาทที่สามารถตกลงกันได้ก็สามารถตกลงกันได้ก็จะทำให้ คดีไม่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล คดีเสร็จไปไม่ค้างการพิจารณาเป็นส่วนใหญ่ สามารถสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมให้แก่ประเทศชาติเมื่อข้อพิพาทเกิดขึ้นน้อย ปริมาณคดีที่เข้าสู่ศาลก็ลดลงยังให้งบประมาณในส่วนนี้ลดลง สังคมก็จะอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข

2.1.2 ศาล

การไกล่เกลี่ยในศาลยุติธรรม มี 2 รูปแบบ

1. การไกล่เกลี่ยในห้องพิจารณา
2. การประชุมไกล่เกลี่ย

การวางระบบงานไกล่เกลี่ยในศาล มีองค์ประกอบ ดังนี้

1. การจัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทประจำศาล
 - (1) เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์
 - (2) คณะกรรมการบริหารงานไกล่เกลี่ยประจำศาล
2. มีห้องประชุมสำหรับการไกล่เกลี่ย

3. แนวทางและขั้นตอนในการดำเนินการไกล่เกลี่ย

- การเตรียมคดี
- การเริ่มการประชุมไกล่เกลี่ย
- การค้นหาความต้องการที่แท้จริงของคู่ความ
- การหาทางออกร่วมกัน
- การตกลงยุติข้อขัดแย้ง

4. การสิ้นสุดกระบวนการไกล่เกลี่ย

- คู่ความตกลงกันได้
- คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ประสงค์ไกล่เกลี่ยต่อไป
- ไม่สามารถตกลงกันได้ภายในกำหนดเวลา
- ผู้ประณอมเห็นว่าการไกล่เกลี่ยต่อไป ไม่เป็นประโยชน์แก่คดี
- ผู้รับผิดชอบราชการศาลหรือองค์คณะผู้พิพากษาเห็นว่า การดำเนินการไกล่เกลี่ย

ต่อไปไม่เป็นประโยชน์แก่คดี

ข้อกำหนดประธานศาลฎีกาว่าด้วยการไกล่เกลี่ย พ.ศ. 2554

ข้อ 62 ให้มีศูนย์ไกล่เกลี่ยประจำศาล ตามความจำเป็น

- เพื่อดำเนินการไกล่เกลี่ยของศาลให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย
- มีประสิทธิภาพ
- ส่งเสริมและสนับสนุนการนำวิธีการระงับข้อพิพาททางเลือกมาใช้ควบคู่ไปกับการ

พิจารณาคดีของศาล

ข้อ 63 อำนาจหน้าที่ของศูนย์ไกล่เกลี่ยประจำศาล

1. ดำเนินการเพื่อให้มีการไกล่เกลี่ยตามที่ได้รับผิดชอบราชการศาลหรือองค์คณะผู้พิพากษา
มอบหมายหรือมีคำสั่ง

2. ส่งเสริมและเผยแพร่วิธีการระงับข้อพิพาททางเลือกโดยเฉพาะการไกล่เกลี่ย
3. จัดทำสารบบและสำนวนคดีไกล่เกลี่ย

4. จัดทำและรายงานข้อมูลและสถิติเกี่ยวกับการดำเนินการไกล่เกลี่ยของศาล ตลอดจน
การประเมินผลการดำเนินงานไกล่เกลี่ยของศาล

5. จัดทำบัญชีผู้ประนีประนอมและประสานงานกับผู้ประนีประนอม
6. รวบรวมผลการปฏิบัติงานของผู้ประนีประนอม
7. ประสานงานกับหน่วยงานอื่นเกี่ยวกับการดำเนินวิธีการระงับข้อพิพาททางเลือก
8. ดำเนินการอื่นใดตามที่ผู้รับผิดชอบราชการศาลมอบหมาย

2.1.3 กฎหมายที่เกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท อาทิเช่น

1. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา 19 ศาลมีอำนาจสั่งได้ตามที่เห็นสมควรให้คู่ความทุกฝ่าย หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาศาลด้วยตนเอง ถึงแม้ว่าคู่ความนั้นๆ จะได้มีทนายความว่าต่างแยกต่างอยู่แล้วก็ตาม อนึ่งถ้าศาลเห็นว่าการที่คู่ความมาศาลด้วยตนเองอาจยังให้เกิดความตกลงหรือการประนีประนอมยอมความดังที่บัญญัติไว้ในมาตราต่อไปนี้ ก็ให้ศาลสั่งให้คู่ความมาศาลด้วยตนเอง

มาตรา 20 ไม่ว่าการพิจารณาคดีจะได้ดำเนินไปแล้วเพียงใด ให้ศาลมีอำนาจที่จะไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ตกลงกัน หรือประนีประนอมยอมความกันในข้อที่พิพาทนั้น

มาตรา 20 ทวิ เพื่อประโยชน์ในการไกล่เกลี่ย เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ ศาลจะสั่งให้ดำเนินการเป็นการลับเฉพาะต่อหน้าตัวความทุกฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง โดยจะให้มีทนายความอยู่ด้วยหรือไม่ก็ได้

เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ ศาลอาจแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเป็นผู้ประนีประนอม เพื่อช่วยเหลือศาลในการไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ประนีประนอมกัน

หลักเกณฑ์และวิธีการในการไกล่เกลี่ยของศาล การแต่งตั้งผู้ประนีประนอม รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของผู้ประนีประนอม ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกา

มาตรา 138 ในคดีที่คู่ความตกลงกันหรือประนีประนอมยอมความกันในประเด็นแห่งคดี โดยมีได้มีการถอนคำฟ้องนั้น และข้อตกลงหรือการประนีประนอมยอมความกันนั้นไม่เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ให้ศาลจดยางานพิสดารแสดงข้อความแห่งข้อตกลงหรือการประนีประนอมยอมความเหล่านี้ไว้แล้วพิพากษาไปตามนั้น

ห้ามมิให้อุทธรณ์คำพิพากษาเช่นว่านี้ เว้นแต่ในเหตุต่อไปนี้

1. เมื่อมีข้อกล่าวอ้างว่าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฉ้อฉล
2. เมื่อคำพิพากษานั้นถูกกล่าวอ้างว่าเป็นการละเมิดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายอันเกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน
3. เมื่อคำพิพากษานั้นถูกกล่าวอ้างว่ามีได้เป็นไปตามข้อตกลงหรือการประนีประนอมยอมความ

ถ้าคู่ความตกลงกันเพียงแต่ให้เสนอคดีต่ออนุญาโตตุลาการให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยอนุญาโตตุลาการมาใช้บังคับ

2. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 850 อันว่าประนีประนอมยอมความนั้น คือสัญญาซึ่งผู้เป็นคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย ระบุข้อพิพาทอันใดอันหนึ่งซึ่งมีอยู่หรือจะมีขึ้นนั้นให้เสร็จไปด้วยต่างยอมผ่อนผันให้แก่กัน

มาตรา 851 อันสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น ถ้ามิได้มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิด หรือลายมือชื่อตัวแทนของฝ่ายนั้นเป็นสำคัญ ท่านว่าจะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่

มาตรา 852 ผลของสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น ย่อมทำให้การเรียกร้องซึ่งแต่ละฝ่าย ได้ยอมสละนั้นระงับสิ้นไป และทำให้แต่ละฝ่ายได้สิทธิตามที่แสดงในสัญญานั้นว่าเป็นของตน

กระบวนการไกล่เกลี่ยสิ้นสุดลง

ข้อ 5 ก่อนเริ่มการไกล่เกลี่ย ให้ศาลแจ้งให้จำเลยทราบว่าการไกล่เกลี่ยมิได้ทำให้สิทธิ นำคดีอาญามาฟ้องระงับ ผลของการไกล่เกลี่ยไม่เป็นบทบังคับศาลที่จะต้องพิพากษาคดีให้เป็นประโยชน์ แก่จำเลย

ข้อ 8 ในกรณีดังต่อไปนี้ให้กระบวนการไกล่เกลี่ยสิ้นสุดลง

1. คดีระงับไปด้วยการถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้องหรือยอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมาย
2. คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ประสงค์ให้ทำการไกล่เกลี่ยอีกต่อไป
3. คู่ความไม่สามารถไกล่เกลี่ยกันได้ภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด
4. ผู้ประนีประนอมเห็นว่าการไกล่เกลี่ยต่อไปจะไม่เป็นประโยชน์แก่คดี
5. ผู้รับผิดชอบราชการศาลหรือองค์คณะผู้พิพากษาที่แต่งตั้งเห็นว่าคดีไม่อาจยุติได้ด้วยวิธีการไกล่เกลี่ย หรือการไกล่เกลี่ยต่อไปจะไม่เป็นประโยชน์แก่คดีหรือจะเกิดความไม่เป็นธรรม

2.2 ส่วนภูมิภาค

2.2.1 สำนักงานยุติธรรมจังหวัด คดีหรือข้อพิพาทที่สามารถไกล่เกลี่ยได้

1. คดีหรือข้อพิพาททางแพ่ง เช่น กู้ยืม ค่าประกัน ซ้ำซื้อขาย เช่าทรัพย์สิน ครอบครัว มรดก ฯลฯ
2. คดีหรือ ข้อพิพาททางอาญาที่ยอมความได้ เช่น บุกรุก ยักยอก ทำให้เสียทรัพย์ หมิ่นประมาท ฯลฯ
3. ข้อพิพาททางแพ่งที่เกี่ยวกับคดีอาญา สามารถไกล่เกลี่ยได้ในส่วนคดีแพ่ง เช่น กรณีขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือ จิตใจ คดีสามารถตกลงประนีประนอมยอมความได้ในส่วนของค่าเสียหาย ส่วนความผิดตามประมวลกฎหมายอาญานั้นเจ้าพนักงานตำรวจสามารถดำเนินคดีต่อไปได้

4. คดีหรือข้อพิพาทอื่นที่ยุติโดยวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

2.2.2 ศูนย์ยุติธรรมชุมชน/ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทชุมชน

มาตรฐานขั้นตอนและระยะเวลาการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาท รวม 4 ขั้นตอน ระยะเวลา 30 – 60 วัน (แล้วแต่กรณี)

ขั้นตอนที่ 1 รับคำร้องขอให้ไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาท และแสวงหาข้อเท็จจริงเบื้องต้น ระยะเวลาการปฏิบัติ 1 วัน

- 1) รับเรื่องขอให้ไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาท
- 2) กรอกรายละเอียดในแบบฟอร์มคำร้องขอให้ไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาท พร้อมแนบเอกสารหลักฐาน

ขั้นตอนที่ 2 เสาะแสวงหา/รวบรวมข้อมูล เพิ่มเติม ระยะเวลาการปฏิบัติ 7 วัน

- 1) แสวงหาเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องพิพาท
- 2) แสวงหาข้อเท็จจริงจากพยานแวดล้อมในพื้นที่
- 3) บทบัญญัติกฎหมายรองรับข้อพิพาท

ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการจัดกระบวนการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาท

- 1) จัดกระบวนการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาท ครั้งแรก ระยะเวลาการปฏิบัติ 21 วัน
- 2) จัดกระบวนการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาท เพิ่มเติม ระยะเวลาการปฏิบัติ 29 วัน

ขั้นตอนที่ 4 สรุปผลการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาท

- 1) เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการไกล่เกลี่ยไม่ว่าผลการไกล่เกลี่ยจะสำเร็จหรือไม่ ให้จัดทำข้อตกลงที่เป็นลายลักษณ์อักษร ระยะเวลาการปฏิบัติ 1 วัน

- 2) เห็นสมควรส่งต่อหน่วยงานอื่น ระยะเวลาการปฏิบัติ 7 วัน
- 3) เห็นสมควรมีการนัดไกล่เกลี่ยเพิ่มเติม (ไม่เกิน 2 ครั้ง)

2.2.3 ศูนย์ดำรงธรรม

บทบาทภารกิจของศูนย์ดำรงธรรม

1. เพื่อทำหน้าที่รับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์
2. ให้บริการข้อมูลข่าวสาร
3. ให้คำปรึกษา
4. รับเรื่องปัญหาความต้องการและข้อเสนอแนะของประชาชน
5. เป็นศูนย์บริการร่วม ตามมาตรา 32 แห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546

2.3 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2.3.1 พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

“การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท” หมายความว่า การดำเนินการเพื่อให้คู่กรณีมีโอกาสเจรจาตกลงกันระงับข้อพิพาททางแพ่งและทางอาญาโดยสันติวิธีและปราศจากการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาท ทั้งนี้ ไม่รวมถึงการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่ดำเนินการในชั้นศาลและในชั้นการบังคับคดี

“ผู้ไกล่เกลี่ย” หมายความว่า บุคคลซึ่งได้รับการขึ้นทะเบียนและได้รับการแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

“ข้อตกลงระงับข้อพิพาท” หมายความว่า ข้อตกลงที่คู่กรณีตกลงให้มีผลผูกพันโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อระงับข้อพิพาทหรือข้อเรียกร้องใดๆ ที่แต่ละฝ่ายมีอยู่ และให้คู่กรณีแต่ละฝ่ายต่างมีสิทธิหน้าที่ หรือความรับผิดชอบเท่าที่กำหนดไว้ในข้อตกลงนั้น

“หน่วยงานซึ่งดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท” หมายความว่า หน่วยงานของรัฐซึ่งดำเนินการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด หรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมกำหนดในกฎกระทรวง

“นายทะเบียน” หมายความว่า หัวหน้าหน่วยงานของรัฐซึ่งดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

มาตรา 9 บุคคลที่ประสงค์จะขึ้นทะเบียนเป็นผู้ไกล่เกลี่ย ให้ยื่นคำขอต่อนายทะเบียนให้ นายทะเบียนมีอำนาจสรรหาบุคคลซึ่งมีความเหมาะสมที่จะขึ้นทะเบียนเป็นผู้ไกล่เกลี่ยได้ด้วยแต่ต้องได้รับความยินยอมจากบุคคลนั้น

การยื่นคำขอขึ้นทะเบียน การออกหนังสือรับรองการขึ้นทะเบียน การต่ออายุหนังสือรับรอง การขึ้นทะเบียน การออกใบแทนหนังสือรับรองการขึ้นทะเบียน การแจ้งรายการในการยื่นคำขอขึ้นทะเบียน และแบบบัตรประจำตัวผู้ไกล่เกลี่ย ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่นายทะเบียนประกาศ กำหนด

กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่ง

มาตรา 20 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งตามพระราชบัญญัตินี้ ถ้าเกี่ยวข้องกับสิทธิแห่งสภาพบุคคล สิทธิในครอบครัว หรือกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ ไม่สามารถกระทำได้

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งให้กระทำได้ในกรณี ดังต่อไปนี้

- (1) ข้อพิพาทเกี่ยวกับที่ดินที่มีใช้ข้อพิพาทเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์
- (2) ข้อพิพาทระหว่างทายาทเกี่ยวกับทรัพย์สินมรดก
- (3) ข้อพิพาทอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา
- (4) ข้อพิพาทอื่นนอกจาก (1) (2) และ (3) ที่มีทุนทรัพย์ไม่เกินห้าล้านบาท หรือไม่เกินจำนวนตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

วิธีการและการดำเนินการไกล่เกลี่ย

มาตรา 21 ถ้าคู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดประสงค์จะให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ให้ยื่นคำร้องต่อหน่วยงานซึ่งดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

ให้หน่วยงานซึ่งดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสอบถามความสมัครใจของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งที่จะเข้าร่วมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

กรณีคู่กรณีไม่สมัครใจเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

มาตรา 21 วรรคสาม ถ้าคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งไม่สมัครใจเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ให้หน่วยงานซึ่งดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจำหน่ายคำร้องไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้น และแจ้งให้คู่กรณีผู้ยื่นคำร้องไกล่เกลี่ยข้อพิพาททราบ

ในกรณีที่มิใช่คู่กรณีมากกว่าสองฝ่าย และคู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่สมัครใจเข้าร่วมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ให้สามารถดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทระหว่างคู่กรณีที่สมัครใจเข้าร่วมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้

มาตรา 22 ให้คู่กรณีตกลงแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยคนหนึ่งหรือหลายคนจากบัญชีผู้ไกล่เกลี่ยที่หน่วยงานซึ่งดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจัดทำไว้ หากคู่กรณีไม่สามารถตกลงแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยได้คู่กรณีอาจขอให้หน่วยงานซึ่งดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยจากบัญชีดังกล่าว ทั้งนี้ ตามระเบียบที่หน่วยงานซึ่งดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทกำหนด

การแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยตามวรรคหนึ่งจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้หน่วยงานซึ่งดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทชี้แจงคู่กรณีเกี่ยวกับกระบวนการและผลทางกฎหมายในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท รวมทั้งสิทธิในการยุติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

มาตรา 23 เมื่อมีข้อเท็จจริงที่อาจเป็นเหตุอันควรสงสัยถึงความเป็นกลางหรือความเป็นอิสระของผู้ไกล่เกลี่ยในการปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ย และคู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดคัดค้านหรือผู้ไกล่เกลี่ยเห็นเองว่าตนมีกรณีดังกล่าว ให้ผู้ไกล่เกลี่ยผู้นั้นหยุดการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไว้ก่อนและแจ้งให้หน่วยงานซึ่งดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททราบ เพื่อที่หัวหน้าหน่วยงานซึ่งดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทดังกล่าวจะได้มีคำสั่งต่อไป

การยื่นคัดค้าน การพิจารณาคัดค้าน และการให้ผู้ไกล่เกลี่ยคนอื่นปฏิบัติหน้าที่แทนผู้ไกล่เกลี่ยซึ่งถูกคัดค้าน ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมกำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 24 เมื่อมีการทำบันทึกข้อตกลงระงับข้อพิพาทแล้ว ถ้าปรากฏในภายหลังว่าผู้ไกล่เกลี่ยมิได้เปิดเผยข้อเท็จจริงที่อาจเป็นเหตุอันควรสงสัยถึงความเป็นกลางหรือความเป็นอิสระของผู้ไกล่เกลี่ยตาม หรือการแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยไม่ชอบด้วยกฎหมาย บันทึกข้อตกลงนั้นไม่เสียไป แต่ไม่เป็นการตัดสิทธิคู่กรณีในการพิสูจน์เพื่อให้ศาลมีคำสั่งไม่บังคับตามข้อตกลงดังกล่าว

มาตรา 25 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องและให้แล้วเสร็จโดยเร็ว โดยผู้ไกล่เกลี่ยอาจตกลงกับคู่กรณีเพื่อกำหนดกรอบระยะเวลาและแผนการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทด้วยก็ได้

ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เมื่อผู้ไกล่เกลี่ยสอบถามข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข้อพิพาทความประสงค์ของคู่กรณีที่จะระงับข้อพิพาท และข้อเท็จจริงอื่นที่เกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแล้ว ให้ผู้ไกล่เกลี่ยอธิบายให้คู่กรณีเข้าใจซึ่งกันและกันหรือผ่อนปรนเข้าหากันอันนำไปสู่การตกลงระงับข้อพิพาทกันได้

มาตรา 26 ผู้ไกล่เกลี่ยต้องดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต่อหน้าคู่กรณีทุกฝ่าย เว้นแต่เพื่อประโยชน์ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในบางสถานการณ์ ผู้ไกล่เกลี่ยอาจดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทลับหลังคู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดก็ได้ แต่ผู้ไกล่เกลี่ยต้องแจ้งถึงการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นให้คู่กรณีฝ่ายที่มีได้เข้าร่วมทราบด้วย

ผู้ไกล่เกลี่ยอาจอนุญาตให้ทนายความหรือที่ปรึกษาของคู่กรณีหรือบุคคลหนึ่งบุคคลใด เข้าร่วมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทด้วยก็ได้

มาตรา 27 ในระหว่างการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท คู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมีสิทธิถอนตัวจากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยทำเป็นหนังสือแจ้งต่อผู้ไกล่เกลี่ยได้

มาตรา 28 ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท คู่กรณีมีสิทธิเจรจาเพื่อหาข้อตกลงร่วมกันได้โดยอิสระ ทั้งนี้ ข้อตกลงนั้นต้องไม่เป็นการต้องห้ามขัดแย้งโดยกฎหมาย เป็นการพันวิสัย หรือเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

มาตรา 29 ห้ามมิให้รับฟังข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทดังต่อไปนี้ เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดี กระบวนการอนุญาตตุลาการ หรือกระบวนการพิจารณาอื่นใด เว้นแต่เพื่อการบังคับตามข้อตกลงระงับข้อพิพาท

- (1) ความประสงค์หรือความสมัครใจของคู่กรณีในการขอเข้าร่วมในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท
- (2) ความเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางหรือวิธีการในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

ข้อคู่กรณี

- (3) การยอมรับหรือข้อความที่กระทำโดยคู่กรณีในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท
- (4) ข้อเสนอใดๆ ที่เสนอโดยผู้ไกล่เกลี่ย
- (5) ข้อเท็จจริงที่แสดงให้เห็นถึงความสมัครใจที่จะยอมรับข้อเสนอในการไกล่เกลี่ย

ข้อพิพาท

(6) เอกสารที่จัดทำโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะใช้หรือใช้ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยเฉพาะ พยานหลักฐานหรือข้อเท็จจริงใดที่มีอยู่และนำสืบได้อยู่แล้วในกระบวนการพิจารณาของศาลกระบวนการอนุญาตตุลาการ หรือกระบวนการพิจารณาอื่นใด ย่อมไม่ต้องห้ามตามวรรคหนึ่งด้วยเหตุที่คู่กรณี ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดนำไปใช้ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเมื่อคู่กรณีตกลงกันแล้ว

มาตรา 30 เมื่อคู่กรณีได้มีข้อตกลงเป็นประการใดแล้ว ให้ผู้ไกล่เกลี่ยบันทึกข้อตกลงการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหรือจัดให้มีการบันทึกข้อตกลงระงับข้อพิพาทนั้นไว้เป็นลายลักษณ์อักษร โดยให้คู่กรณีและผู้ไกล่เกลี่ย ลงลายมือชื่อไว้บันทึกข้อตกลงตามวรรคหนึ่ง อย่างน้อยต้องมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

- (1) ชื่อและที่อยู่ของคู่กรณี
- (2) ข้อพิพาทตามกฎหมาย

(3) ความสมัครใจเข้าร่วมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

(4) สาธารณประโยชน์ของข้อตกลงอันเป็นผลของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เช่น การชดใช้เยียวยาความเสียหาย เจื้อนไขที่คู่กรณีต้องปฏิบัติหรืองดเว้นปฏิบัติ ระยะเวลาดำเนินการ หรือข้อตกลงไม่ติดใจที่จะรับการชดใช้เยียวยาความเสียหาย

มาตรา 31 กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสิ้นสุดลงในกรณี ดังต่อไปนี้

(1) คู่กรณีตกลงระงับข้อพิพาทกันได้

(2) คู่กรณีถอนตัวจากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามมาตรา 27

(3) ผู้ไกล่เกลี่ยเห็นว่าการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต่อไปจะไม่เป็นประโยชน์และให้ยุติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

การบังคับตามข้อตกลงระงับข้อพิพาท

กรณีที่คู่กรณีฝ่ายที่ถูกเรียกร้องไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงระงับข้อพิพาท

มาตรา 32 เมื่อคู่กรณีฝ่ายหนึ่งเรียกร้องให้คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งปฏิบัติตามข้อตกลงระงับข้อพิพาทแล้ว แต่คู่กรณีฝ่ายที่ถูกเรียกร้องนั้นไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงระงับข้อพิพาท คู่กรณีฝ่ายที่เรียกร้องอาจยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อให้บังคับตามข้อตกลงระงับข้อพิพาทได้

ระยะเวลาที่คู่กรณีฝ่ายที่เรียกร้องยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อให้บังคับตามข้อตกลงระงับข้อพิพาท

มาตรา 32 วรรคสอง ต้องกระทำภายในสามปีนับแต่วันที่อาจบังคับตามข้อตกลงระงับข้อพิพาทได้ ถ้าไม่ได้ร้องขอภายในกำหนดดังกล่าว ให้มูลหนี้ตามข้อตกลงระงับข้อพิพาทนั้นเป็นอันระงับไป

ยื่นที่ไหน

มาตรา 32 วรรคสาม การร้องขอตามวรรคหนึ่งให้ยื่นต่อศาลยุติธรรมที่มีการทำข้อตกลงระงับข้อพิพาทในเขตศาลนั้นหรือศาลยุติธรรมที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล หรือศาลยุติธรรมที่มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาข้อพิพาทซึ่งได้มีการไกล่เกลี่ยนั้น และให้เสียค่าขึ้นศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในอัตราเดียวกับคำร้องขอให้ศาลบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการในประเทศ

มาตรา 33 ให้ศาลมีคำสั่งบังคับตามข้อตกลงระงับข้อพิพาท เว้นแต่ความปรากฏแก่ศาล หรือคู่กรณีซึ่งถูกบังคับตามข้อตกลงนั้นพิสูจน์ให้เห็นได้ว่า

(1) คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้บกพร่องในเรื่องความสามารถที่จะเข้าทำข้อตกลงระงับข้อพิพาท

(2) มูลเหตุแห่งข้อพิพาทหรือข้อตกลงระงับข้อพิพาทมีลักษณะเป็นการต้องห้ามขัดแย้ง โดยกฎหมาย เป็นการพันวิสัย หรือเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

(3) ข้อตกลงระงับข้อพิพาทเกิดจากกลฉ้อฉล บังคับ ขู่เข็ญ หรือกระทำการโดยมิชอบด้วยประการใดๆ

(4) มีเหตุเกี่ยวกับการแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยตามมาตรา 24 ที่มีผลต่อการทำบันทึกข้อตกลงอย่างมีนัยสำคัญ

ห้ามมิให้อุทธรณ์คำสั่งศาลตามวรรคหนึ่ง เว้นแต่

(1) ศาลมีคำสั่งไม่บังคับตามข้อตกลงระงับข้อพิพาท

(2) ศาลมีคำสั่งไม่เป็นไปตามข้อตกลงระงับข้อพิพาท

(3) ศาลมีคำสั่งบังคับตามข้อตกลงระงับข้อพิพาทโดยฝ่าฝืนวรรคหนึ่ง คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา

มาตรา 35 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาให้กระทำได้ในกรณี ดังต่อไปนี้

(1) ความผิดอันยอมความได้

(2) ความผิดลหุโทษ

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามวรรคหนึ่งเมื่อคู่กรณีทำข้อตกลงระงับข้อพิพาททางอาญากันแล้ว ให้ถือว่าสิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับเฉพาะคู่กรณีซึ่งทำข้อตกลงดังกล่าว

มาตรา 36 ในการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา หากคดีอยู่ในระหว่างการสอบสวน หรือพิจารณาคดีของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลแล้ว ให้หน่วยงานซึ่งดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหรือกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพซึ่งมีหน้าที่และอำนาจกำกับดูแลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนแจ้งให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาล แล้วแต่กรณีทราบ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลอาจรอการสอบสวน การสั่งคดี การพิจารณาคดีหรือการพิพากษาคดีแล้วแต่กรณี ไว้ก่อนจนกว่าจะรู้ผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก็ได้

เมื่อการไกล่เกลี่ย ข้อพิพาททางอาญาลิ้นสุดลงแล้ว ให้หน่วยงานซึ่งดำเนินการไกล่เกลี่ย ข้อพิพาทหรือกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพแจ้งผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลทราบ ในกรณีที่คู่กรณีตกลงระงับข้อพิพาททางอาญากันได้ ให้ส่งสำเนา บันทึกข้อตกลงดังกล่าวไปด้วย

ในกรณีที่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาไม่เป็นผล ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือศาล สอบสวน สั่งคดี หรือพิจารณาพิพากษาคดีต่อไป

มาตรา 37 หากคู่กรณีทำข้อตกลงระงับข้อพิพาททางอาญาที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง อาจมี สิทธิฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้สิทธินำคดีอาญา มาฟ้องระงับเมื่อคู่กรณีได้ปฏิบัติตามข้อตกลงระงับข้อพิพาทในส่วนแพ่งแล้ว ในกรณีที่คู่กรณีฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงระงับข้อพิพาทในส่วนแพ่ง ให้คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งดำเนินการเพื่อขอให้มีการ บังคับตามข้อตกลงระงับข้อพิพาทตามมาตรา 32 ได้

ในกรณีตามวรรคหนึ่งซึ่งมีข้อตกลงระงับข้อพิพาทให้คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้รับประโยชน์ แห่งเงื่อนไขในการปฏิบัติตามข้อตกลง ให้นำความในมาตรา 6 มาใช้บังคับในกรณีที่คู่กรณีฝ่ายนั้น ไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน

มาตรา 68 ให้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ส่งเสริมและสนับสนุนให้ ประชาชนรวมตัวกันเป็นศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน เพื่อดำเนินงานเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ย ข้อพิพาทภาคประชาชน

ให้อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเป็นนายทะเบียนของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาค ประชาชนให้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพมีหน้าที่และอำนาจกำกับดูแลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 69 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนให้กระทำได้ ในกรณี ดังต่อไปนี้

- (1) ข้อพิพาททางแพ่งที่มีทุนทรัพย์ไม่เกินห้าแสนบาทหรือไม่เกินจำนวนตามที่กำหนด
- (2) ข้อพิพาททางแพ่งอื่นนอกจาก (1) ตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา
- (3) ข้อพิพาททางอาญาตามมาตรา 35

ในพระราชกฤษฎีกา

ไกล่เกลี่ย

2.3.2. กฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง พ.ศ. 2553

1. เป็นการไกล่เกลี่ยแบบองค์คณะ ซึ่งผู้ไกล่เกลี่ยอาจนำประสบการณ์มาช่วยในการไกล่เกลี่ย
2. สัญญาที่เกิดขึ้นมีผลบังคับเสมือนคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ
3. อายุความสะดุดหยุดลง ในวันที่คู่พิพาทแจ้งความประสงค์
4. ผู้ไกล่เกลี่ยได้รับค่าตอบแทนท้ายกฎกระทรวง ตามข้อ 27 กฎกระทรวง
5. การบังคับให้เป็นไปตามสัญญาซึ่งมีค่าใช้จ่ายน้อย เพราะไปยื่นคำร้องที่พนักงานอัยการ

ขอให้ศาลออกคำสั่ง

คณะผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย ประกอบด้วย 3 คน ต่อหนึ่งครั้ง

1. ประธาน (นายอำเภอ พนักงานอัยการประจำจังหวัด ปลัดอำเภอ) (คู่พิพาทเป็นผู้เลือกคนใดคนหนึ่ง ถ้าเลือกไม่ได้ให้นายอำเภอ กำหนด)
2. บุคคลที่คู่พิพาทเลือกจากบัญชีที่อำเภอประกาศฝ่ายละ 1 คน

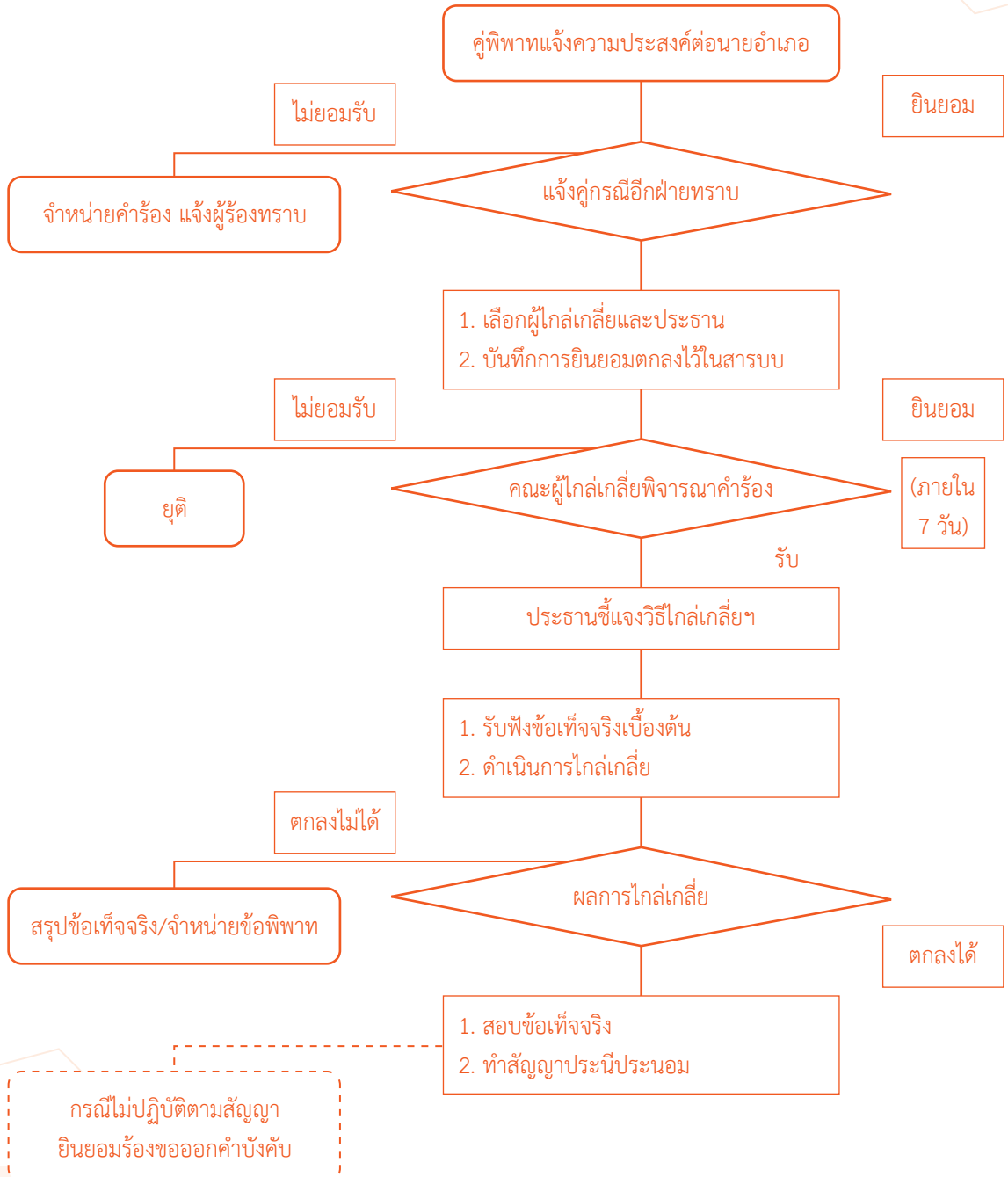
หมายเหตุ

- นายอำเภอจัดทำรายชื่อคณะบุคคลผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยฯ ไม่น้อยกว่า 20 คนและให้คณะกรรมการจังหวัดเห็นชอบ โดยมีคุณสมบัติตามกฎกระทรวง
- ปิดประกาศและประชาสัมพันธ์ (ณ ที่ว่าการอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ที่ชุมชน)

โครงสร้างการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่งตามกฎกระทรวง

แผนภาพ : โครงสร้างการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่งตามกฎกระทรวง

2.3.3 กฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยความผิดที่มีโทษทางอาญา พ.ศ. 2553

เงื่อนไข/หลักเกณฑ์

- คดีอาญาอันยอมความกันได้ และมีโทษความผิดเกี่ยวกับเพศ
- ความผิดเกิดขึ้นในเขตอำเภอ
- ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหายินยอมหรือแสดงเจตจำนง

ผู้ไกล่เกลี่ย

- นายอำเภอ หรือปลัดอำเภอที่ได้รับมอบหมาย

สถานที่ไกล่เกลี่ย

- ปกติ ณ ที่ว่าการอำเภอ จำเป็นนายอำเภอจะใช้สถานที่ราชการอื่น

ระยะเวลา

- ไกล่เกลี่ยภายใน 15 วันนับแต่รับข้อพิพาท ขยายได้ไม่เกิน 15 วัน เมื่อพ้นระยะเวลา
ถ้าไม่สามารถตกลงกันได้ให้ จำหน่ายข้อพิพาทออกจากสารบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญา

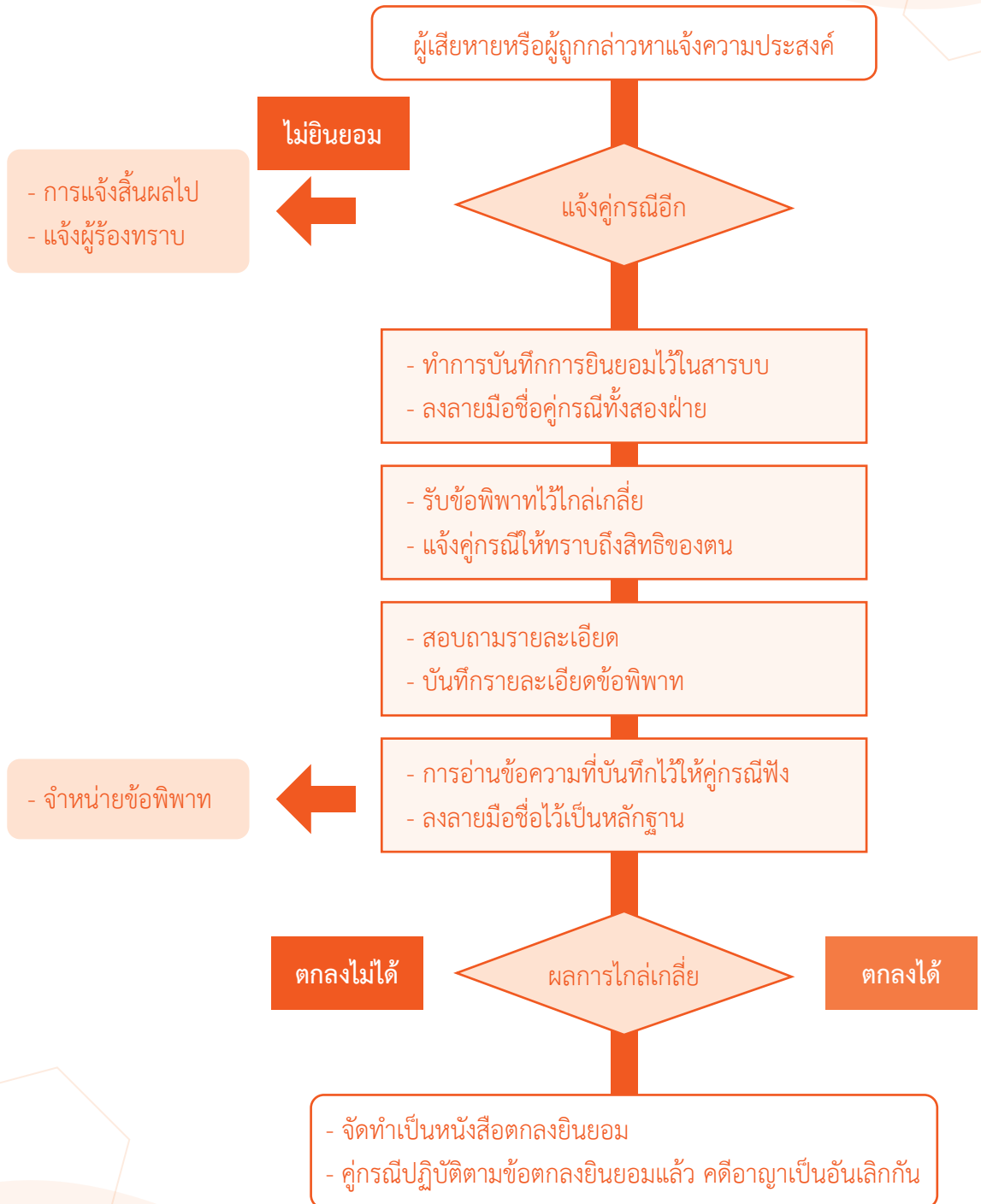
ผลของการไกล่เกลี่ย

- กรณียินยอมคดีอาญาเป็นอันเลิกกันตาม ป.วิอาญา
- กรณีไม่ยินยอม จำหน่ายข้อพิพาท (อายุความร้องทุกข์ภายใน 3 เดือน)
- ค่าตอบแทน ไม่มี

โครงสร้างการไกล่เกลี่ยความผิดที่มีโทษทางอาญาตามกฎหมายกระทรวง

แผนภาพ : โครงสร้างการไกล่เกลี่ยความผิดที่มีโทษทางอาญาตามกฎหมายกระทรวง

2.3.4 ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการปฏิบัติงานประนีประนอมข้อพิพาทของ คณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2530

หลักเกณฑ์

1. ข้อพิพาททางแพ่ง หรือข้อพิพาททางอาญา อันเป็นความผิดอันยอมความกันได้
2. คู่กรณีทั้งสองฝ่ายตกลงให้คณะกรรมการหมู่บ้านประนีประนอมข้อพิพาท และ
3. ข้อพิพาทเกิดขึ้นในหมู่บ้าน หรือ คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีภูมิลำเนาในหมู่บ้าน

ผู้ไกล่เกลี่ยประนีประนอม คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.)

คณะกรรมการหมู่บ้านไม่น้อยกว่า 2 คน ทำหน้าที่ประนีประนอมข้อพิพาท

ผลของการประนีประนอม

- ถ้าตกลงกันได้ ให้จัดทำสัญญาประนีประนอมความขึ้น 4 ฉบับ คู่พิพาทเก็บไว้คนละฉบับ ผู้ใหญ่บ้านเก็บ 1 ฉบับ ส่งอำเภอ 1 ฉบับ ที่ปรึกษา นายอำเภอ ปลัดอำเภอ ข้าราชการตำรวจยศตั้งแต่ ร้อยตำรวจตรีขึ้นไป และพนักงานงานอัยการ

● สิทธิการคุ้มครองพยานในคดีอาญา

พยาน หมายความว่า บุคคลซึ่งจะมาให้หรือได้ให้ข้อเท็จจริง ต่อพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาหรือศาลในการดำเนินคดีอาญา รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญ แต่มิให้หมายความรวมถึงจำเลยซึ่งศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษและหลบหนี

สิทธิของพยานในคดีอาญา พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๕ ดังนี้

1. สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองความปลอดภัยเมื่อถูกคุกคามในฐานะพยานในคดีอาญารวมถึงสามี ภรรยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานในคดีอาญา จะได้รับความคุ้มครองให้ปลอดภัย ซึ่งมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

1.1 ต้องเป็นพยานในคดีอาญาเท่านั้น

1.2 มีพฤติการณ์ความปลอดภัยไม่ปลอดภัย (ไม่ปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของพยาน)

1.3 พยานต้องให้ความยินยอม เช่น การให้อยู่ในสถานที่ที่ปลอดภัย การปกปิดมิให้มีการเปิดเผยชื่อตัว ชื่อสกุล ที่อยู่ ภาพ หรือข้อมูลอย่างอื่นที่สามารถระบุตัวพยานได้ การไม่ติดต่อกับบุคคลภายนอกโดยใช้โทรศัพท์มือถือส่วนตัว ในกรณีที่ต้องการติดต่อต้องคุยต่อหน้าเจ้าหน้าที่และต้องคุยเป็นภาษาที่เจ้าหน้าที่สามารถรับฟังได้และรู้เรื่อง เป็นต้น

2. สิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในระหว่างอยู่ในการคุมครอง

3. สิทธิที่จะได้รับเงินค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายแก่พยาน รวมถึงสามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานในคดีอาญา ในขณะที่อยู่ระหว่างการคุมครองพยานตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด

การคุมครองพยาน มี 2 มาตรการ

1. มาตรการทั่วไปในการคุมครองพยาน

2. มาตรการพิเศษในการคุมครองพยาน

มาตรการทั่วไปในการคุมครองพยาน จะดำเนินการตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติ คุมครองพยานในคดีอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๕ ในกรณีที่พยานอาจไม่ได้รับความปลอดภัย พนักงาน ผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีส่วนสอบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีส่วนฟ้องคดีอาญา ศาล หรือสำนักงานคุมครองพยาน แล้วแต่กรณี อาจจัดให้พยานอยู่ในความคุมครองตามที่เห็นเป็นการสมควร ทั้งนี้ต้องได้รับความยินยอมของพยานด้วย รวมถึงการแจ้ง การออกคำสั่ง การประเมินความปลอดภัย การประเมินพฤติการณ์ความไม่ปลอดภัย การจัดให้อยู่ในสถานที่ที่ปลอดภัย การปกปิดมิให้มีการเปิดเผย ชื่อตัว ชื่อสกุล ที่อยู่ ภาพ หรือข้อมูลอย่างอื่นที่สามารถระบุตัวพยานได้ และการสิ้นสุดซึ่งการคุมครอง โดยกระบวนการทั้งหมดจะต้องเป็นไปตามที่จะกำหนดในระเบียบและมาตรการการคุมครองพยาน

มาตรการพิเศษในการคุมครองพยาน เป็นมาตรการคุมครองที่ยกระดับความสำคัญของการคุมครองความปลอดภัยให้กับพยาน โดยแบ่งตามประเภทคดี ตามที่พระราชบัญญัติคุมครองพยานในคดีอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๕ กำหนดไว้ได้แก่

- คดีความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต หรือกฎหมายว่าด้วยศุลกากร
- คดีความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรหรือคดีความผิดเกี่ยวกับการ ก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา
- คดีความผิดเกี่ยวกับเพศหรือคดีความผิดฐานพรากเด็กหรือผู้เยาว์ตามประมวลกฎหมาย อาญา หรือคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ หรือตามกฎหมาย ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี
- คดีความผิดเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรม
- คดีความผิดที่มีอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไป หรือโทษสถานหนักกว่านั้น และคดีซึ่งสำนักงานคุมครองพยานเห็นสมควรให้ความคุมครองพยาน

ทั้งนี้ กระบวนการและขั้นตอนในการคุ้มครองพยานตามมาตราพิเศษนี้ จะต้องเป็นไปตามที่จะกำหนดในระเบียบและมาตรการการคุ้มครองพยาน

การอุทธรณ์ กรณีที่ผู้ที่ได้รับคำสั่งอันเกี่ยวกับการคุ้มครองพยาน (พยาน สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยาน) เช่น การร้องขอมาตรการทั่วไป หรือมาตรการพิเศษในการคุ้มครอง การมีสิทธิรับค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายในการเป็นพยาน หรือการสิ้นสุดความคุ้มครองพยาน โดยคำสั่งนั้นไม่ใช่คำสั่งของศาล หากไม่พอใจคำสั่งดังกล่าวนั้น มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งนั้น โดยยื่นอุทธรณ์ได้ที่ศาลยุติธรรมชั้นต้น หรือศาลทหาร แล้วแต่กรณี ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง โดยการยื่นอุทธรณ์นี้ได้รับการยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียม

การคุ้มครองพยานมีระยะเวลานานเท่าไร?

ตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๕

“พยาน” หมายความว่า บุคคลซึ่งจะมาให้หรือได้ให้ข้อเท็จจริง ต่อพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาหรือศาลในการดำเนินคดีอาญา รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญ แต่มีให้หมายความรวมถึงจำเลยซึ่งศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษและหลบหนี

“ความปลอดภัย” หมายความว่า ความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของพยาน ทั้งก่อน ขณะ และหลังมาเป็นพยาน

จากการให้นิยามข้างต้น การคุ้มครองพยานจึงขึ้นอยู่กับความปลอดภัยของบุคคลที่เป็นพยาน

กรณี “ก่อน” หมายความว่า ถึง การคุ้มครองความปลอดภัยของบุคคลที่รับรู้ ได้เห็น หรือทราบถึงรายละเอียดของเหตุการณ์ หรือพฤติกรรมอันเป็นข้อเท็จจริงที่สำคัญของคดี และจะนำข้อเท็จจริงเหล่านั้นมาแจ้งแก่เจ้าพนักงานตามที่ระบุไว้ในนิยาม ซึ่งบุคคลนี้ยังไม่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

กรณี “ขณะ” หมายความว่า ถึง การคุ้มครองความปลอดภัยของบุคคลในขณะที่เป็นพยาน โดยถือว่าเป็นบุคคลที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมแล้ว และได้แจ้งข้อเท็จจริงต่อเจ้าพนักงานตามที่ระบุในนิยาม หรือเบิกความอันเป็นข้อเท็จจริงนั้นต่อศาลแล้ว

กรณี “หลัง” หมายความว่า ถึง การคุ้มครองความปลอดภัยของบุคคล เมื่อได้ทำหน้าที่เป็นพยานแล้วและคดีนั้นได้สิ้นสุดลง หรือบุคคลนั้นไม่จำเป็นต้องให้ข้อเท็จจริงอันเกี่ยวกับคดีแล้ว แม้คดียังไม่สิ้นสุดก็ตาม เมื่อบุคคลซึ่งมาเป็นพยานในคดียังคงมีความกังวลและรู้สึกไม่ปลอดภัย บุคคลนั้นอาจขอคุ้มครองพยานได้

สิทธิในการได้รับค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายของพยานและเจ้าหน้าที่คุ้มครองพยาน

ตามระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายแก่พยาน สามี่ ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยานหรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2547 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 พ.ศ. 2565 กำหนดดังนี้

ข้อ 3 ในระเบียบนี้

“ผู้มีสิทธิยื่นคำขอ” หมายความว่า พยาน สามี่ ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยานหรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยาน ทายาทโดยธรรมของพยานที่พยานเกิดความเสียหายแก่ชีวิตและหมายความรวมถึง พนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา

“บุคคลอื่นยื่นคำขอแทน” หมายความว่า ผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาล ในกรณีผู้มีสิทธิยื่นคำขอเป็นผู้เยาว์หรือผู้ไร้ความสามารถแล้วแต่กรณี ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามี่ ภริยา หรือ บุคคลอื่นที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นหนังสือจากผู้มีสิทธิยื่นคำขอ

“พนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา” หมายความว่า เจ้าพนักงานตำรวจ หรือเจ้าพนักงานอื่นที่มีกฎหมายกำหนดให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสืบสวนคดีอาญา

“พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา” หมายความว่า พนักงานสอบสวน หรือเจ้าพนักงานอื่นที่มีกฎหมายกำหนดให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวนคดีอาญา

“พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา” หมายความว่า พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานอื่นที่มีกฎหมายกำหนดให้มีอำนาจและหน้าที่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล

ข้อ 6 พยานที่ได้ให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา หรือเบิกความต่อศาลแล้วมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควร ตามอัตราที่กำหนดในระเบียบนี้ ในส่วนของพยานที่ได้ให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญาและพนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา จะมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนเฉพาะพยานที่ระบุไว้ในสำนวนการสอบสวน

ข้อ 7 พยานในคดีอาญาดังต่อไปนี้ให้อยู่ในดุลพินิจของศาลที่จะมีคำสั่งให้มีการ จ่ายค่าตอบแทน ทั้งนี้ ไม่เกินอัตราที่กำหนดตามระเบียบนี้

- (1) พยานโจทก์ในคดีความผิดต่อส่วนตัวซึ่งผู้เสียหายเป็นโจทก์
- (2) พยานจำเลย ทั้งในคดีความผิดต่อส่วนตัวและคดีความผิดต่อแผ่นดิน ไม่ว่าผู้เสียหายหรือพนักงานอัยการเป็นโจทก์

ข้อ 8 ค่าตอบแทนตามข้อ 6 และข้อ 7 ให้จ่ายในอัตรา ดังต่อไปนี้

(1) พยานผู้ที่มีที่พักอาศัยอยู่ในเขตจังหวัดที่มาให้ข้อเท็จจริงยังที่ทำการพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา หรือศาล ได้รับค่าตอบแทนครั้งละสามร้อยบาท

(2) พยานผู้ที่มีที่พักอาศัยอยู่นอกเขตจังหวัดที่เดินทางมาให้ข้อเท็จจริงยังที่ทำการ พนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา หรือศาล ได้รับค่าตอบแทนครั้งละหกร้อยบาท

(3) กรณีพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา หรือศาลเดินทางไปสอบข้อเท็จจริงพยาน ให้พยานมีสิทธิได้รับ ค่าตอบแทนครั้งละหนึ่งร้อยห้าสิบบาท

ข้อ 9 พยานที่พนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา หรือศาล เห็นว่าสามารถให้ข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์แก่คดี ให้หัวหน้าส่วนราชการของพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนหรือสอบสวนคดีอาญาหรือพนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายหรือศาล แล้วแต่กรณี เป็นผู้ใช้ดุลพินิจส่งจ่ายค่าตอบแทน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามอัตราที่กำหนดไว้ใน ข้อ 8

การจ่ายเงินต้องมีหลักฐานการจ่ายเงินตามระเบียบของทางราชการไว้ เพื่อสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินตรวจสอบ

ข้อ 10 ในกรณีเกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของพยาน สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยาน หรือ บุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยาน เพราะมีการกระทำผิดอาญาโดยเจตนา เนื่องจากการที่พยานจะมา หรือได้มาเป็นพยาน บุคคลนั้นมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควร ทั้งนี้ ตามอัตราที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้

ในกรณีที่บุคคลตามวรรคหนึ่ง ไม่ให้ความยินยอม หรือพยานที่อยู่ในการคุ้มครองตามมาตรการทั่วไปหรือมาตรการพิเศษ ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขของหน่วยงานที่คุ้มครอง พยานกำหนดแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 บุคคลดังกล่าวไม่มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้น นับแต่การไม่ให้ความยินยอม หรือฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขแล้วแต่กรณี

ข้อ 13 ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า คณะกรรมการพิจารณาการจ่ายค่าตอบแทน ความเสียหายแก่พยานในคดีอาญาและผู้ใกล้ชิด ประกอบด้วย อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพหรือรองอธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพที่อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ มอบหมายเป็นประธาน กรรมการ ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้แทนกระทรวงการคลัง ผู้แทนกระทรวงกลาโหม ผู้แทนกรมการปกครอง ผู้แทนกรมสอบสวนคดีพิเศษ ผู้ทรงคุณวุฒิที่อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพแต่งตั้ง จำนวนหนึ่งคน เป็นกรรมการ ผู้อำนวยการสำนักงานคุ้มครองพยานเป็นกรรมการ และเลขานุการ และเจ้าหน้าที่สำนักงานคุ้มครองพยาน จำนวนสองคน เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมของคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่ง ในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่พิจารณาการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายแก่พยาน สามี ภริยา ผู้บุพการีผู้สืบสันดานของพยานหรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยาน และกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ เงื่อนไข ในการพิจารณาการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายดังกล่าว ทั้งนี้คำวินิจฉัยของคณะกรรมการให้ถือเป็นที่สุดและให้มีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ เพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

ข้อ 17 ในการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทน ให้คำนึงถึงพฤติการณ์ และความร้ายแรงของการกระทำ ความผิดและสภาพความเสียหายที่พยาน สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานได้รับ รวมถึงโอกาสที่จะได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่นด้วย

ข้อ 18 ให้สำนักงานคุ้มครองพยานจ่ายค่าตอบแทนให้แก่พยาน สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยานหรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานในอัตรา ดังต่อไปนี้

(1) กรณีเกิดความเสียหายแก่ชีวิต

(ก) ค่าตอบแทน ให้จ่ายไม่เกินสี่แสนห้าหมื่นบาท

(ข) ค่าจัดการศพ ให้จ่ายสี่หมื่นห้าพันบาท

(ค) ค่าขาดอุปการะเลี้ยงดูตามพฤติการณ์ในขณะที่เสียชีวิตไม่เกินสามหมื่นบาท

(ง) ค่าอุปการะด้านการศึกษาแก่บุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของพยานให้จ่ายเป็น รายเดือน

เดือนละไม่เกินสามพันบาทจนกว่าจะบรรลุนิติภาวะ เว้นแต่เมื่อบรรลุนิติภาวะแล้ว กำลังศึกษาอยู่ใน

ระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่าจนถึงระดับปริญญาตรีในประเทศ ให้ได้รับการอุปการะต่อไปจนถึงอายุ
ไม่เกินยี่สิบห้าปีบริบูรณ์

(2) กรณีเกิดความเสียหายแก่ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ

(ก) ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกินสี่หมื่นบาท

(ข) ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกินห้าหมื่นบาท

(ค) ค่าเลี้ยงชีพที่สมควรอันเนื่องมาจากการขาดประโยชน์ทำมาหาได้ให้เบิกจ่าย ได้ใน

อัตราห้าร้อยบาทต่อวันแต่ไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่ไม่สามารถประกอบการทำงานได้ตามปกติ

(ง) ค่าชดเชยแทนการสูญเสียอวัยวะ หรือสูญเสียสมรรถภาพในการทำงานของอวัยวะ
ส่วนใดส่วนหนึ่งหรือหลายส่วนของร่างกาย ให้จ่ายไม่เกินสามแสนหกหมื่นบาท โดยเทียบเคียงอัตราส่วน
ค่าชดเชยแทนการสูญเสียอวัยวะ หรือสูญเสียสมรรถภาพในการทำงานของอวัยวะส่วนใด ส่วนหนึ่งหรือ
หลายส่วนของร่างกายตามกฎหมายกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์เงื่อนไขและอัตราในการ จ่ายเงินสงเคราะห์
และกำหนดลักษณะของความพิการทุพพลภาพขนาดหนักจนเป็นอุปสรรคสำคัญยิ่งในการประกอบอาชีพ
หรือในการดำรงชีพ พ.ศ. 2544

(3) กรณีเกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงหรือทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดให้จ่าย ตามที่
สามารถประเมินหรือเทียบเคียงได้แต่ไม่เกินสี่แสนห้าหมื่นบาท หากความเสียหายนั้นเป็นผลโดยตรง
จากการกระทำผิดอาญาโดยเจตนา

การจ่ายเงินต้องมีหลักฐานการจ่ายเงินตามระเบียบของทางราชการไว้เพื่อสำนักงาน
การตรวจเงินแผ่นดินตรวจสอบ

ข้อ 20 ค่าใช้จ่ายในการคุ้มครองพยาน สามีภริยา ผู้บุพการีผู้สืบสันดานของพยาน หรือบุคคลอื่น
ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยาน รวมถึงการดำเนินการตรวจสอบและแสวงหาข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูล
ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพฤติการณ์ความไม่ปลอดภัย ภัยคุกคามที่เกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้น กับพยานประกอบ
การพิจารณาคำร้องขอ ให้เบิกจ่ายได้ตามอัตรา ดังต่อไปนี้

(ก) พยาน สามีภริยา ผู้บุพการีผู้สืบสันดานของพยานหรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด
กับพยาน

(1) ค่าที่พักอาศัยอันเนื่องมาจากการคุ้มครองพยาน ให้เบิกจ่ายได้เท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน
ห้องละหนึ่งพันห้าร้อยบาทต่อวัน ในกรณีเช่าที่พักอาศัยเป็นรายเดือนให้เบิกจ่ายได้เท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน
หลังละ/ห้องละหนึ่งหมื่นบาทต่อเดือน โดยให้คำนึงถึงความปลอดภัย ความเหมาะสม และความประหยัด
แก่ราชการเป็นสำคัญ

(2) ค่าอาหาร เครื่องดื่ม ให้เบิกจ่ายได้ในอัตราคนละสองร้อยสี่สิบบาทต่อวัน

(3) ค่าเลี้ยงชีพที่สมควรอันเนื่องมาจากการขาดประโยชน์ทำมาหาได้ให้เบิกจ่ายได้ในอัตราค่าจ้างขั้นต่ำในท้องที่จังหวัดที่ประกอบการงาน ณ วันที่ไม่สามารถประกอบการงานได้ตามปกติ

(ข) เจ้าหน้าที่ที่คุ้มครองความปลอดภัย

(1) ค่าที่พักอาศัยอันเนื่องมาจากการดำเนินการตรวจสอบและแสวงหาข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพฤติการณ์ความไม่ปลอดภัย ภัยคุกคามที่เกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นกับพยาน ประกอบการพิจารณาคำร้องขอ หรือการคุ้มครองพยาน ให้เบิกจ่ายได้เท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินห้องละหนึ่งพันห้าร้อยบาทต่อวัน ในกรณีเช่าที่พักอาศัยเป็นรายเดือนให้เบิกจ่ายได้เท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินหลังละ/ห้องละ หนึ่งหมื่นบาทต่อเดือน โดยให้คำนึงถึงความปลอดภัย ความเหมาะสม และความประหยัดแก่ราชการเป็นสำคัญ

(2) ค่าดำเนินการในการตรวจสอบและแสวงหาข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพฤติการณ์ความไม่ปลอดภัย ภัยคุกคามที่เกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นกับพยาน ประกอบการพิจารณาคำร้องหรือเมื่อจัดให้พยานอยู่ในความคุ้มครองความปลอดภัยที่ต้องใช้ระยะเวลาไม่ต่ำกว่าสิบสองชั่วโมง ให้เบิกจ่ายในอัตราเหมาจ่ายคนละหกร้อยบาทต่อวัน

(3) ค่าใช้จ่ายในกรณีที่ต้องจัดให้มีการปกปิดมิให้เปิดเผยชื่อตัว ชื่อสกุล ที่อยู่ ภาพ หรือข้อมูลอย่างอื่นที่สามารถระบุตัวพยานได้ให้เบิกจ่ายได้เท่าที่จ่ายจริง

(4) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการอื่นใดให้พยานได้รับความช่วยเหลือ การตรวจสอบและแสวงหาข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพฤติการณ์ความไม่ปลอดภัย ภัยคุกคามที่เกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นกับพยาน ประกอบการพิจารณาคำร้องขอ หรือได้รับความคุ้มครองตามที่เห็นสมควร ให้เบิกจ่ายได้เท่าที่จ่ายจริง

ข้อ 23 ค่าใช้จ่ายตามมาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน รวมถึงการดำเนินการตรวจสอบและแสวงหาข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพฤติการณ์ความไม่ปลอดภัย ภัยคุกคามที่เกิดขึ้น หรืออาจเกิดขึ้นกับพยาน ประกอบการพิจารณาคำร้องขอ ให้เบิกจ่ายได้ตามอัตรา ดังต่อไปนี้

(ก) พยาน สามัญภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยานหรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยาน

(1) ค่าที่พักอาศัยอันเนื่องมาจากการคุ้มครองพยาน ให้เบิกจ่ายได้เท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินห้องละหนึ่งพันห้าร้อยบาทต่อวัน ในกรณีเช่าที่พักอาศัยเป็นรายเดือนให้เบิกจ่ายได้เท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินหลังละ/ห้องละหนึ่งหมื่นบาทต่อเดือน โดยให้คำนึงถึงความปลอดภัย ความเหมาะสม และความประหยัดแก่ราชการเป็นสำคัญ

(2) ค่าอาหาร เครื่องดื่ม ให้เบิกจ่ายได้ในอัตราเหมาจ่ายคนละสองร้อยสี่สิบบาทต่อวัน

(3) ค่าเลี้ยงชีพที่สมควรอันเนื่องมาจากการขาดประโยชน์ทำมาหาได้ให้เบิกจ่ายได้ในอัตราค่าจ้างขั้นต่ำในท้องที่จังหวัดที่ประกอบกรงาน ณ วันที่ไม่สามารถประกอบกรงานได้ตามปกติ

(ข) เจ้าหน้าที่ที่คุ้มครองความปลอดภัย

(1) ค่าที่พักอาศัยอันเนื่องมาจากการดำเนินการตรวจสอบและแสวงหาข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพฤติการณ์ความไม่ปลอดภัย ภัยคุกคามที่เกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นกับพยาน ประกอบการพิจารณาคำร้องขอ หรือการคุ้มครองพยาน ให้เบิกจ่ายได้เท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินห้องละหนึ่งพันห้าร้อยบาทต่อวัน ในกรณีเช่าที่พักอาศัยเป็นรายเดือนให้เบิกจ่ายได้เท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินหลังละ/ห้องละหนึ่งหมื่นบาทต่อเดือน โดยให้คำนึงถึงความปลอดภัย ความเหมาะสม และความประหยัดแก่ราชการเป็นสำคัญ

(2) ค่าดำเนินการในการตรวจสอบและแสวงหาข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูล ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพฤติการณ์ความไม่ปลอดภัย ภัยคุกคามที่เกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นกับพยาน ประกอบการพิจารณาคำร้องหรือเมื่อจัดให้พยานอยู่ในความคุ้มครองความปลอดภัยที่ต้องใช้ระยะเวลาไม่ต่ำกว่าสิบสองชั่วโมง ให้เบิกจ่ายในอัตราเหมาจ่ายคนละหกร้อยบาทต่อวัน

(3) ค่าใช้จ่ายในกรณีที่ต้องจัดให้มีการปกปิดมิให้เปิดเผยชื่อตัว ชื่อสกุล ที่อยู่ ภาพ หรือข้อมูลอื่นที่สามารถระบุตัวพยานได้ให้เบิกจ่ายได้เท่าที่จ่ายจริง

(4) ค่าใช้จ่ายในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการเปลี่ยน ชื่อตัว ชื่อสกุลและหลักฐานทางทะเบียนที่สามารถระบุตัวพยาน รวมทั้งการดำเนินการเพื่อกลับคืนสู่ฐานะเดิมตามคำขอของพยาน ให้เบิกจ่ายได้เท่าที่จ่ายจริง

(5) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเพื่อให้มีอาชีพ หรือให้มีการศึกษาอบรม หรือดำเนินการใด เพื่อให้พยานสามารถดำรงชีพอยู่ได้ตามที่เหมาะสม ให้เบิกจ่ายได้เท่าที่จ่ายจริง

(6) ค่าใช้จ่ายในการช่วยเหลือเรียกร้องสิทธิที่พยานพึงได้รับ ให้เบิกจ่ายได้เท่าที่จ่ายจริง

(7) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการอื่นใดให้พยานได้รับความช่วยเหลือการตรวจสอบและแสวงหาข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพฤติการณ์ความไม่ปลอดภัย ภัยคุกคามที่เกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นกับพยาน ประกอบการพิจารณาคำร้องขอ หรือได้รับความคุ้มครอง ตามที่เห็นสมควร ให้เบิกจ่ายได้เท่าที่จ่ายจริง

ตามที่ระบุในระเบียบดังกล่าวข้างต้น เมื่อพยานในคดีอาญาได้เข้ารับการคุ้มครองพยานแล้ว จะสามารถได้รับค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายตามอัตราที่กำหนดตามระเบียบ ทั้งนี้รวมถึง สามิ ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน และบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยาน โดยสามารถติดต่อขอรับการคุ้มครองพยานได้ที่ สำนักงานคุ้มครองพยาน กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กรมสอบสวนคดีพิเศษ สถานีตำรวจทุกแห่งทั่วประเทศ และสำนักงานยุติธรรมจังหวัด

● พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558

กองทุนยุติธรรม

วัตถุประสงค์ เพื่อให้การสนับสนุนเงินหรือค่าใช้จ่ายในการให้ความช่วยเหลือประชาชนในด้านกฎหมาย การฟ้องร้อง การดำเนินคดี หรือการบังคับคดี การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือประชาชนตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ รวมถึงผู้ที่กระทำการใดๆ เพื่อปกป้องคุ้มครอง หรือรักษาทรัพยากรธรรมชาติ หรือสิ่งแวดล้อม

ภารกิจ พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 มาตรา 5 ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่งในสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม เรียกว่า “กองทุนยุติธรรม” มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนสำหรับค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการช่วยเหลือประชาชน ในการดำเนินคดีการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย การช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน และการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน

ดังนั้น ภารกิจสำคัญในการให้ความช่วยเหลือประชาชน จึงประกอบไปด้วย

1. การช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี
2. การขอปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย
3. การช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิด

สิทธิมนุษยชน

4. การให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน

กรอบแนวคิด การช่วยเหลือในนามกองทุนยุติธรรม

1. ช่วยเหลือผู้ยากไร้ เดือดร้อน ไม่ได้รับความเป็นธรรมใน 8 กรณี
2. ช่วยทุกกลุ่ม ทุกฝ่ายอย่างเท่าเทียมกัน ทั้งเป็นโจทก์และจำเลย
3. ช่วยทั้งคดีแพ่ง คดีอาญา คดีปกครอง และการบังคับคดี

เจตนารมณ์สำคัญในการช่วยเหลือ

คดีอาญา

1. ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าทุกคนเป็นผู้บริสุทธิ์ ไม่ตีตรา
2. ไม่มีเจตนากระทำความผิดทำเพราะเหตุปัจจัยอื่น เช่น ขโมยเพราะยากจนไม่มีกิน เป็นต้น

คดีแพ่ง

1. ใช้สิทธิโดยสุจริต
2. สิทธิที่ใช้ต้องไม่กระทบสิทธิผู้อื่น
3. คดีปกครอง/บังคับคดี

4. ต้องไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน เช่น ช่มชู้ ยาเสพติด
ครอบครองทรัพย์สิน เป็นต้น

สำนักงานกองทุนยุติธรรม ให้ความช่วยเหลือในกรณี ดังนี้

1. เงินประกันตัว (การขอปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย)
2. ค่าทนายความ (ในคดีอาญา คดีแพ่ง คดีปกครองหรือการบังคับคดี)
3. ค่าธรรมเนียมศาลและค่าธรรมเนียมอื่นๆ
4. ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์ หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ต่างๆ
5. ค่าใช้จ่ายที่จำเป็น เช่น ค่าพาหนะเดินทาง ที่พัก
6. การคุ้มครองพยานช่วยเหลือให้ได้รับความปลอดภัย

ความเสียหายจากการกระทำความผิดอาญา ปกครอง หรือละเมิดที่กระทบต่อประชาชน
หรือกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 10 รายขึ้นไป หรือกระทบต่อความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมสนับสนุนเงิน
หรือค่าใช้จ่ายอื่นตามวัตถุประสงค์

ใครมาขอความช่วยเหลือได้บ้าง

1. โจทก์

เมื่อตนเองถูกละเมิดสิทธิและต้องการยื่นฟ้องคดี กองทุนยุติธรรมจะให้การช่วยเหลือค่าใช้จ่าย
ในการดำเนินคดี ค่าทนายความและค่าธรรมเนียมศาล

2. จำเลย

เมื่อถูกกล่าวหาและเป็นผู้ต้องหาในคดีชั้นสอบสวน หรือเป็นจำเลยในชั้นฟ้องคดี กองทุน
ยุติธรรมจะให้ความช่วยเหลือค่าใช้จ่ายด้านคดีและค่าทนายความ หรือเงินประกันตัว ซึ่งในขั้นตอนการ
ขออนุมัติ เจ้าหน้าที่หรือนิติกรของกองทุนยุติธรรมจะลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบบุคคล ประวัติและภาระ
ค่าใช้จ่ายของผู้ยื่นคำขอ รวมถึงสภาพแวดล้อมประกอบการพิจารณาให้ความช่วยเหลือ

หากต้องการขอให้ทางกองทุนยุติธรรมดำเนินการช่วยเหลือในเรื่องการดำเนินคดี ผู้ขอรับ
ความช่วยเหลือต้องเตรียมเอกสาร ดังนี้

1. สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน หรือสำเนาเอกสารแสดงตัวตนอื่นที่ราชการออกให้
2. สำเนาทะเบียนบ้าน
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคดี เช่น บันทึกการจับกุม, รายงานประจำวันเกี่ยวกับคดี, บันทึก
คำให้การ, คำฟ้อง, รายงานกระบวนการพิจารณาคดี, คำพิพากษา (กรณีขอในชั้นอุทธรณ์/ฎีกา) เป็นต้น

4. ใบมอบอำนาจ (ถ้ามี) พร้อมติดอากรแสตมป์ 30 บาท

หากนำมาไม่ครบถ้วน สามารถนำมาให้เจ้าหน้าที่ภายหลัง และเจ้าหน้าที่สามารถขอเอกสารอื่นเพิ่มเติมได้และผู้ขอรับความช่วยเหลือต้องนำมาให้ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

การขอเงินช่วยเหลือกองทุนยุติธรรมในการขอลปล่อยชั่วคราว ต้องยื่นคำขอรับความช่วยเหลือทุกชั้นพิจารณาหรือไม่ หรือยื่นคำขอเพียงครั้งเดียว แล้วกองทุนยุติธรรมจะนำเงินไปวางเป็นประกันให้จนกว่าคดีจะถึงที่สุด

การยื่นคำขอจะต้องยื่นเป็นรายชั้น ตั้งแต่ชั้นสอบสวน ชั้นพิจารณาของศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา และจะต้องยื่นคำขอเข้ามาใหม่เมื่อเข้าสู่ชั้นพิจารณาใหม่ เนื่องจากพฤติการณ์คดี หรือข้อเท็จจริงในแต่ละชั้นพิจารณาอาจมีการเปลี่ยนแปลงไปตามผลของการพิจารณาในแต่ละชั้น

การยื่นคำขอรณขปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย จำเป็นหรือไม่ที่ต้องมายื่นคำขอ ณ สำนักงานกองทุนยุติธรรม

การยื่นคำขอฯ ผู้ขอสามารถยื่นคำขอได้ที่สำนักงานยุติธรรมจังหวัดทั่วประเทศ หรือยื่นผ่านหน่วยงานราชการอื่น หรือโดยวิธีการส่งไปรษณีย์ หรือทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้

การพิจารณาให้ความช่วยเหลือของกองทุนยุติธรรม พิจารณาจาก

พิจารณาจากหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม และระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ว่าด้วย หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย พ.ศ. 2559 โดยการพิจารณาจะคำนึงถึงว่าหากได้รับการปล่อยชั่วคราวแล้ว ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนีจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือจะไปก่อเหตุอันตรายประการใดหรือไม่ เป็นหลัก

การขอความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรม มีค่าใช้จ่ายใดหรือไม่

กองทุนยุติธรรมให้ความช่วยเหลือประชาชนโดยไม่มีการเรียกเก็บค่าบริการ หรือเรียกเก็บเงินเพื่อประโยชน์อย่างอื่น จึงไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆ ที่ผู้ขอจะต้องชำระแก่กองทุนยุติธรรม

การจะมายื่นคำขอให้กับบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ญาติ หรือคู่สมรส สามารถกระทำได้หรือไม่

ได้ แต่จะต้องมีการมอบอำนาจจากผู้ขอรับความช่วยเหลือ

การขอเงินช่วยเหลือเรื่องการขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในการประกันตัวจากกองทุนยุติธรรม จะขอได้เท่าไร

ในเขตกรุงเทพมหานคร ขอหลักประกันตามวงเงินประกันที่ศาลกำหนด ซึ่งจำนวนเท่าใดก็ได้ ส่วนเรื่องที่ส่งมาจากสำนักงานยุติธรรมจังหวัดจะต้องมีวงเงิน เกิน 500,000 บาท

ช่องทางการติดต่อขอรับความช่วยเหลือ

ส่วนกลาง กระทรวงยุติธรรม 404 หมู่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่
กรุงเทพมหานคร 10210

กลุ่มงานช่วยเหลือประชาชน หมายเลขโทรศัพท์ : 02-141-5453

หมายเลขโทรศัพท์มือถือ : 063-2697438, 081-7541747, 063-2697056

ต่างจังหวัด สำนักงานยุติธรรมจังหวัดทั้ง 76 จังหวัดทั่วประเทศ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
ศูนย์ดำรงธรรม

● สิทธิการเยียวยาผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา

5.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5.1.1 สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

ให้การช่วยเหลือประชาชนที่เป็นผู้เสียหายในคดีอาญา (เหยื่ออาชญากรรม) นั่นคือ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาในคดีอาญา พ.ศ. 2544 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2559 ซึ่งกฎหมายนี้ให้การช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่ม ได้แก่

(1) บุคคลที่ได้รับความเสียหายแก่ชีวิตหรือร่างกายหรือจิตใจจากการกระทำผิดอาญาของผู้อื่น โดยที่ตนเองไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำผิดนั้น (ผู้เสียหายในคดีอาญา) และ

(2) บุคคลที่ถูกดำเนินคดีโดยพนักงานอัยการและถูกคุมขังระหว่างดำเนินคดีและต่อมาปรากฏหลักฐานชัดเจนว่า ผู้นั้นไม่ได้เป็นผู้กระทำผิดและมีการถอนฟ้องระหว่างดำเนินคดี หรือมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่าไม่ได้เป็นผู้กระทำผิด หรือการกระทำนั้นไม่เป็นความผิด (จำเลยในคดีอาญา)

5.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

5.2.1 พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2559/ระเบียบการเยียวยาตามมติคณะรัฐมนตรี อัตรการให้ความช่วยเหลือเยียวยา

กรณีผู้เสียหายในคดีอาญา (ทั่วไป)

ค่ารักษาพยาบาล เท่าที่จ่ายจริง ไม่เกิน 40,000 บาท

ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพ ไม่เกิน 20,000 บาท

ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ (จ่ายตามค่าแรงขั้นต่ำ) ไม่เกิน 1 ปี

ค่าห้องและค่าอาหารในการเข้ารับการรักษาพยาบาลจ่ายไม่เกินวันละ 1,000 บาท

กรณีเสียชีวิต

ค่าตอบแทนจ่ายตั้งแต่ 30,000 ไม่เกิน 100,000 บาท

ค่าจัดการศพจ่าย 20,000 บาท

ค่าขาดอุปการะเลี้ยงดูไม่เกิน 40,000 บาท

ค่าความเสียหายอื่นๆ ไม่เกิน 40,000 บาท

กรณีจำเลยในคดีอาญา (ทั่วไป)

ค่าทดแทนจากการถูกคุมขัง จ่ายอัตราวันละ 200 หรือ 500 บาท

ค่ารักษาพยาบาล เท่าที่จ่ายจริง ไม่เกิน 40,000 บาท ซึ่งเป็นผลมาจากการ

ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพ ไม่เกิน 50,000 บาท ซึ่งเป็นผลจากการถูกดำเนินคดี

ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ ระหว่างถูกดำเนินคดี (จ่ายตามค่าแรงขั้นต่ำ)

ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี ค่าทนายความ และค่าใช้จ่ายกรณีอื่น ไม่เกิน 30,000 บาท

ค่าห้องและค่าอาหารในการเข้ารับการรักษาพยาบาลจ่ายไม่เกินวันละ 1,000 บาท

กรณีเสียชีวิต

ค่าทดแทน 100,000 บาท

ค่าจัดการศพจ่าย 20,000 บาท

ค่าขาดอุปการะเลี้ยงดูไม่เกิน 40,000 บาท

ค่าความเสียหายอื่นๆ ไม่เกิน 40,000 บาท

สถานที่ยื่นเรื่องคำขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญา

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

คลินิกยุติธรรมในสำนักงานยุติธรรมจังหวัดและสาขาทั่วประเทศ

สถานีตำรวจทุกแห่งทั่วประเทศ

สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

*** ผู้เสียหายต้องยื่นคำขอภายใน 1 ปี นับแต่วันที่รู้ถึงการกระทำความผิด**

สถานที่ยื่นเรื่องคำขอรับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

คลินิกยุติธรรมในสำนักงานยุติธรรมจังหวัดและสาขาทั่วประเทศ

เรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศ

*** จำเลยต้องยื่นคำขอภายใน 1 ปี นับแต่วันที่ศาลอนุญาตให้ถอนฟ้อง หรือมีคำพิพากษา**

ถึงที่สุด

5.2.2 หลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้

ที่	หลักเกณฑ์	ศูนย์เยียวยาจังหวัด/ อำเภอ โดย ศูนย์ อำนวยการบริหาร จังหวัดชายแดน ภาคใต้ (ศอ.บต.)	กระทรวงการพัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์	กระทรวง ศึกษาธิการ
1	เสียชีวิต	500,000 บาท	1. เงินยังชีพรายเดือน(บาท/เดือน) - ประถม/ ปอเนาะ/ อนุบาล 1,000 บาท - กศน./ มัธยม/ ปวช./ ก่อนวัยเรียน 1,500 บาท - ปวส./ ป.ตรี 2,500 บาท 2. เงินครอบครัวอุปถัมภ์สำหรับ ครอบครัวที่บิดามารดาเสียชีวิต ทั้งคู่ที่อุปการะเด็ก และมีบุตร 2 คนขึ้นไป จ่าย 5,000 บาท/เดือน 3. เงินช่วยเหลือเฉพาะหน้า สำหรับประชาชน 6,000 บาท (ยกเว้นเจ้าหน้าที่รัฐ)	ทุนการศึกษา (บาท/ปี) - สถาบันปอเนาะ 5,000 บาท - อนุบาล 6,000 บาท - ประถม 6,000 บาท - กศน. 5,000 บาท - มัธยม 10,000 บาท - ปวช. 10,000 บาท - ปวส. 20,000 บาท - อุดมศึกษา 20,000 บาท
2	พิการ	500,000 บาท	1. เงินยังชีพเด็กกรายเดือน 2. เงินฟื้นฟูสมรรถภาพ 200,000 บาท 3. เงินยังชีพผู้พิการ 1,000 – 3,000 บาท/เดือน	
3	บาดเจ็บ สาหัส	50,000 บาท	1. เงินยังชีพเด็กกรายเดือน 2. เงินฟื้นฟูสมรรถภาพ 200,000 บาท 3. เงินช่วยเหลือเฉพาะหน้า 3,000 บาท (ยกเว้น จนท.รัฐ)	

ที่	หลักเกณฑ์	ศูนย์เยียวยาจังหวัด/ อำเภอ โดย ศูนย์ อำนวยการบริหาร จังหวัดชายแดน ภาคใต้ (ศอ.บต.)	กระทรวงการพัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์	กระทรวง ศึกษาธิการ
4	บาดเจ็บ	30,000 บาท	เงินช่วยเหลือเฉพาะหน้า 3,000 บาท (ยกเว้น จนท.รัฐ)	
5	บาดเจ็บ เล็กน้อย	10,000 บาท		

ตาราง : หลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบ
ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

● การเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ จากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้
ตามมติคณะรัฐมนตรี และระเบียบการช่วยเหลือเยียวยาของหน่วยงานต่างๆ

กลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการช่วยเหลือ และสิทธิที่พึงได้รับ

กลุ่มที่ 1 ผู้ที่ถูกกระทำจากกลุ่มก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และทำให้
บาดเจ็บ พิการ เสียชีวิต และทรัพย์สินเสียหาย

กลุ่มที่ 2 ผู้ได้รับความเสียหายและผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐอันเนื่อง
มาจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และทำให้บาดเจ็บ พิการ เสียชีวิต และทรัพย์สิน
เสียหาย

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา (สกสค.)

ระเบียบมูลนิธิช่วยครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ประสบภัยจากการก่อเหตุร้าย พ.ศ. 2565
ให้ความช่วยเหลือครู บุคลากรทางการศึกษา ที่ได้รับภัยอันเกิดจากการกระทำผิดกฎหมายจนเป็นเหตุให้
ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับอันตรายจนได้รับบาดเจ็บสาหัสหรือทุพพลภาพ หรือเสียชีวิตโดยครู
และบุคลากรทางการศึกษามีได้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดนั้น เว้นแต่การกระทำความผิดโดยประมาท
ขั้นตอนการรับความช่วยเหลือ

ข้อ 8

1. ให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ประสบภัยจากการก่อเหตุร้ายหรือทายาท แล้วแต่
กรณียื่นคำร้องพร้อมหลักฐานทางราชการที่แสดงว่าได้ประสบภัยจากการก่อเหตุร้ายต่อผู้อำนวยการ
สำนักงาน สกสค.จังหวัด ในพื้นที่ที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงาน

2. ผู้อำนวยการสำนักงาน สกสศ.จังหวัด ส่งคำร้องพร้อมหลักฐานนั้นต่อมูลนิธิเพื่อให้ความช่วยเหลือต่อไป

เงินเยียวยา

1. กรณีประสบภัยจากการก่อเหตุร้ายจนได้รับบาดเจ็บสาหัส หรือทุพพลภาพ ให้ความช่วยเหลือเพื่อเป็นการบำรุงขวัญ เป็นเงินรายละ 10,000 บาท (หนึ่งหมื่นบาทถ้วน)

2. กรณีประสบภัยจากการก่อการร้ายจนถึงแก่ความตาย ให้ความช่วยเหลือให้แก่ครอบครัวเป็นการบำรุงขวัญ เป็นเงินรายละ 20,000 บาท (สองหมื่นบาทถ้วน)

ข้อ 9

1. การจ่ายเงินช่วยเหลือครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่มากกว่าจำนวนเงินในข้อ 8 ให้อยู่ในดุลพินิจของคณะกรรมการ

ข้อ 10

การใดที่คณะกรรมการมีระเบียบ ประกาศ หรือมติไปแล้วก่อนระเบียบนี้ มีผลใช้บังคับหรืออยู่ในระหว่างดำเนินการแต่ยังไม่แล้วเสร็จ ให้ดำเนินการต่อไปตามระเบียบ ประกาศ หรือมตินั้น จนกว่าจะแล้วเสร็จ โดยให้ถือว่าการดำเนินการดังกล่าวเป็นการดำเนินการโดยชอบด้วยระเบียบนี้

ข้อ 11 ให้ประธานกรรมการมูลนิธิรักษาการตามระเบียบนี้ และให้มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาอันเกี่ยวกับการปฏิบัติการตามระเบียบนี้โดยให้ถือเป็นที่สุด

ศูนย์บริการประชาชน กระทรวงศึกษาธิการ : ช่องทางการร้องเรียน

แผนภาพ : ศูนย์บริการประชาชน กระทรวงศึกษาธิการ

- รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรม
“ช่องทางการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม
ความเป็นธรรมและการเยียวยา”

จำนวนผู้เข้าร่วม :

60 - 70 คน

ขั้นตอนกิจกรรม :

ชั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

1. วิทยากรตั้งคำถาม พุดคุยนำเข้าสู่เนื้อหาก่อนทำกิจกรรมกลุ่ม พร้อมอธิบายรูปแบบการจัดกิจกรรม

2. วิทยากรแจกบัตรคำให้กับผู้เข้ารับการฝึกอบรม ร่วมพิจารณาว่าบัตรคำของตนเองควรเข้าไปติดต่อหน่วยงานใด ด้วยเหตุผลใด

ขั้นดำเนินกิจกรรม

ผู้เข้ารับการอบรมเดินไปยังหน่วยงานที่ตนเห็นว่าสามารถช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองได้

ขั้นสรุปกิจกรรม

วิทยากรสรุปภาพรวม โดยใช้กระบวนการพุดคุย แลกเปลี่ยนแนวคิดร่วมกัน

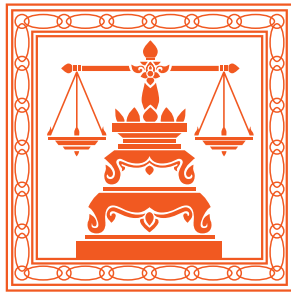
สื่อ/อุปกรณ์ :

บัตรคำ กรณีตัวอย่างเหตุการณ์

เทปขาว/สเปรย์ขาว

กระดาน Flipchart

บอร์ด

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

หมวดที่ 5

สิทธิเด็กและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

หมวดที่ 5 :

สิทธิเด็กและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

● สิทธิเด็ก

1.1 สิทธิเด็ก แบ่งเป็น 2 กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มสิทธิทั่วไปที่เด็กควรได้รับ และกลุ่มสิทธิสำหรับกลุ่มเด็กที่ต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ

กลุ่มสิทธิทั่วไปที่เด็กควรได้รับ คือ เด็กทุกคนต้องได้รับการส่งเสริมการพัฒนาให้เติบโตตามช่วงวัยพัฒนาการ และจะต้องไม่ถูกเลือกปฏิบัติ

กลุ่มสิทธิเด็กที่ต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ เช่น เด็กที่ถูกทารุณ ได้รับความรุนแรง หรือเด็กที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ซึ่งกลไกของกฎหมายได้ให้สิทธิโอกาสในการพิจารณา และช่วยฟื้นฟูพฤติกรรมเด็ก เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสเปลี่ยนทัศนคติความคิดจนกลับมาอยู่ในสังคมได้โดยไม่กลับเข้าไปกระทำความผิดอีก

1.2 สิทธิตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child) ที่บังคับใช้ในประเทศไทย นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 มีทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่

1. สิทธิในการมีชีวิต คือ สิทธิของเด็กที่คลอดออกมาแล้วจะต้องมีชีวิตอยู่รอดอย่างปลอดภัย อนุสัญญาฯ กำหนดว่ารัฐภาคีจะต้องรับรองว่าเด็กทุกคนมีสิทธิติดตัวมาตั้งแต่เกิด และต้องประกันอย่างเต็มที่เท่าที่จะทำได้ให้มีการอยู่รอดและพัฒนาของเด็ก

2. สิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครอง เป็น สิทธิที่เด็กได้รับปกป้องคุ้มครองจากการทารุณกรรมทุกรูปแบบ เช่น การทารุณกรรมทางร่างกาย จิตใจ และทางเพศ ซึ่งรวมถึงการล่วงละเมิดทางเพศ หรือการแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ เช่น การค้าประเวณีเด็ก การขายเด็ก การนำเด็กไปใช้ขูดหินฟัน ไม่ว่าจะโดยบิดา มารดา หรือผู้ใดก็ตาม นอกจากนี้ เด็กที่ลี้ภัยจากอันตรายเข้ามาในประเทศของรัฐภาคี จะต้องได้รับการคุ้มครองและช่วยเหลือ สำหรับ ‘เด็กพิการ์’ ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ก็ย่อมมีสิทธิที่จะใช้ชีวิตที่ดีอย่างมีศักดิ์ศรี และได้รับการส่งเสริมให้พึ่งพาตนเองได้

3. สิทธิในด้านพัฒนาการ เด็ก ทุกคนจะได้รับสิทธิให้มีสภาพความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับพัฒนาการ ร่างกาย จิตใจ สังคม รวมถึงความพึงพอใจและความสุข เช่น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมครอบครัว ในโรงเรียน หรือสังคมที่เด็กอยู่ได้อย่างมีความสุข มีโอกาสเล่น พักผ่อน รับข้อมูลข่าวสารอย่างมีอิสระในการคิดและแสดงออก โดยได้รับการกล่อมเกลาทางด้านจิตใจ ความรู้ ความคิดที่เหมาะสมกับวัย และที่สำคัญที่สุดก็คือเด็กทุกคนต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี

4. สิทธิในการมีส่วนร่วม เป็นสิทธิที่ให้ความสำคัญกับการแสดงออกทั้งในด้านความคิดและการกระทำของเด็ก ในการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่อาศัยอยู่ รวมทั้งสิทธิในการปกป้องเรียกร้องผลกระทบที่เกิดกับชีวิตความเป็นอยู่ของ เด็ก ด้วยการอนุญาตให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเองและสามารถแสดงความคิดเห็นโดยไม่กระทบสิทธิและเสรีภาพ ของบุคคลอื่น

1.3 สิทธิประโยชน์ที่เด็กควรได้รับ ตั้งแต่แรกเกิดจนอายุ 20 ปี

อายุ	สิทธิตามกฎหมายที่ได้รับ
แรกเกิด	ได้รับสิทธิหลักประกันสุขภาพ 30 บาท หรือบัตรทอง (ยกเว้นเด็กที่ได้รับสวัสดิการรักษายาบาลข้าราชการ)
7 ปี	ทำบัตรประชาชน
15 ปี	<ul style="list-style-type: none">ทำพินัยกรรมได้ทำใบขับขี่รถจักรยานยนต์ส่วนบุคคลชั่วคราวได้
ต่ำกว่า 18 ปี	ได้รับสิทธิตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กทำผิดไม่ต้องเข้าคุกแต่ต้องไปอยู่ที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนแทน
17 – 19 ปี	แต่งงานได้ แต่ต้องได้รับการยินยอมจากผู้ปกครองและกระบวนพิจารณาของศาล ในการอนุญาต เมื่อแต่งงานแล้วจะเป็นผู้บรรลุนิติภาวะ
18 ปี	<ul style="list-style-type: none">มีสิทธิเลือกตั้งทำใบขับขี่รถจักรยานยนต์และรถยนต์ได้ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ได้ทำงานพิเศษได้หลากหลายขึ้นแปลงเพศได้ แต่ต้องได้รับการยินยอมจากผู้ปกครอง
20 ปี	<ul style="list-style-type: none">เป็นผู้บรรลุนิติภาวะแต่งงานและจดทะเบียนได้ด้วยตนเอง ทำนิติกรรมต่างๆ ได้ด้วยตนเอง เช่น สัญญาซื้อขายบ้าน กู้ยืมเงิน เป็นต้น

ตาราง : สิทธิประโยชน์ที่เด็กควรได้รับ ตั้งแต่แรกเกิดจนอายุ 20 ปี

● กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็ก เยาวชน

2.1 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

หมวด 1 คณะกรรมการคุ้มครองเด็ก

กำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติขึ้น มีอำนาจและหน้าที่ที่สำคัญ คือ การเสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน งบประมาณและมาตรการในการส่งเสริม คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็ก รวมถึงการให้คำปรึกษา แนะนำ และประสานงานแก่ หน่วยงานของรัฐและเอกชนที่ปฏิบัติงานด้านการศึกษา การส่งเสริม คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริม ความประพฤติเด็ก นอกจากนี้ยังมีอำนาจตรวจสอบสถานรับเลี้ยงเด็ก สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ สถานพัฒนาและฟื้นฟู สถานพินิจ หรือสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็กทั้งของรัฐและเอกชน

นอกจากนี้ยังได้กำหนดให้มีคณะกรรมการคุ้มครองเด็กกรุงเทพมหานครและคณะกรรมการ คุ้มครองเด็กจังหวัด เพื่อกระจายการดูแลให้เป็นที่ไปอย่างทั่วถึง โดยมีอำนาจและหน้าที่ที่สำคัญ คือ เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน งบประมาณและมาตรการในการส่งเสริม คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็ก การให้คำปรึกษา แนะนำ และประสานงานกับหน่วยงาน ของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง การติดตาม ประเมินผลและตรวจสอบการดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริม และส่งเสริมความประพฤติเด็กแล้วรายงานผลต่อคณะกรรมการ

หมวด 2 การปฏิบัติต่อเด็ก

การปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่าในกรณีใดต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญและไม่ให้ มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม และใน พ.ร.บ. ฉบับดังกล่าวยังได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการ ปฏิบัติต่อเด็ก โดยสรุปสาระสำคัญดังนี้

- ผู้ปกครองต้องให้การอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอนและพัฒนาเด็กที่อยู่ในความปกครอง ตามสมควรแก่ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมแห่งท้องถิ่นรวมถึงการคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็ก มิให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ และผู้ปกครองต้องไม่ทอดทิ้งหรือละทิ้งเด็กไว้หรือละเลยไม่ดูแลเด็ก

- ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ พ.ร.บ. ฉบับนี้กำหนดมีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่อยู่ในเขต พื้นที่รับผิดชอบ รวมถึงดูแลตรวจสอบสถานที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องตามที่กฎหมายกำหนด

นอกจากนี้ยังกำหนดมาตรการต่างๆ ที่สำคัญเพื่อคุ้มครองเด็กทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ ชื่อเสียงหรือสิทธิประโยชน์อื่นของเด็ก เช่น ห้ามบุคคลใดกระทำการอันเป็นการทารุณกรรมเด็ก, ห้ามบุคคลใดบังคับ ชูเชิญ ส่งเสริมหรือยินยอมให้เด็กประพฤติตนไม่สมควรหรือเสี่ยงต่อการกระทำผิดในด้านต่างๆ เป็นต้น และเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตาม พ.ร.บ. ฉบับดังกล่าวนี้ จึงได้กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจและหน้าที่พิเศษบางประการ เช่น อำนาจในการตรวจค้นสถานที่, มีหนังสือเรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำ, เรียกให้ส่งเอกสารหรือหลักฐานต่างๆ เป็นต้น

หมวด 3 การสงเคราะห์เด็ก

ในหมวดนี้ได้กำหนดลักษณะของเด็กที่พึงได้รับการสงเคราะห์ไว้และกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการสงเคราะห์เด็ก โดยการสงเคราะห์ในเบื้องต้นเป็นการกำหนดสถานที่อยู่ของเด็กซึ่งต้องพิจารณาตามความเหมาะสมเพื่อให้การช่วยเหลือ สงเคราะห์ พัฒนาและฟื้นฟูต่อไป โดยต้องมีการสืบเสาะและพินิจเกี่ยวกับตัวเด็กและครอบครัวเพื่อหาวิธีการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ

หมวด 4 การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

กำหนดลักษณะของเด็กที่พึงได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ โดยในกรณีมีการกระทำทารุณกรรมต่อเด็กให้เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจแยกตัวเด็กจากครอบครัวและต้องรีบจัดให้มีการตรวจรักษาทางร่างกายและจิตใจ หลังจากนั้นต้องจัดให้เด็กอยู่ในสถานที่ที่เหมาะสมเพื่อหาวิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กต่อไป ส่วนในกรณีที่พบเห็นเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด เจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวเด็กและครอบครัว ถ้าเห็นว่าเด็กจำเป็นต้องได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพหรือเห็นว่าจำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่ก็ต้องดำเนินการจัดให้มีการคุ้มครองสวัสดิภาพหรือการสงเคราะห์ต่อไป ในกรณีที่มอบตัวเด็กให้แก่ผู้ปกครองหรือบุคคลที่ยินยอมรับเด็กไปปกครองดูแล อาจมีการแต่งตั้งผู้คุ้มครองสวัสดิภาพแก่เด็ก และอาจมีการวางข้อกำหนดเพื่อป้องกันมิให้เด็กมีความประพฤติเสียหายหรือเสี่ยงต่อการกระทำผิด

หมวด 5 ผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการแต่งตั้งผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กเพื่อกำกับดูแลเด็ก โดยอาจแต่งตั้งจากพนักงานเจ้าหน้าที่ นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลที่สมัครใจและมีความเหมาะสม นอกจากนี้ยังได้มีการกำหนดห้ามมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องเปิดเผยภาพหรือข้อมูลใดๆ เกี่ยวกับเด็กหรือผู้ปกครองในลักษณะที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่เด็กหรือผู้ปกครอง

หมวด 6 สถานรับเลี้ยงเด็ก สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ และสถานพัฒนาและฟื้นฟู

กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็ก สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ และสถานพัฒนาและฟื้นฟู และให้เจ้าหน้าที่ที่กำหนดไว้ทำหน้าที่กำกับดูแลและส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของสถานที่ดังกล่าว นอกจากนี้ยังต้องมีผู้ปกครองสวัสดิภาพเป็นผู้ปกครองดูแลและบังคับบัญชา ซึ่งได้มีการกำหนดเกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ของผู้ปกครองสวัสดิภาพของสถานแรกรับ, ผู้ปกครองสวัสดิภาพของสถานสงเคราะห์, ผู้ปกครองสวัสดิภาพของสถานคุ้มครองสวัสดิภาพ และผู้ปกครองสวัสดิภาพของสถานพัฒนาและฟื้นฟู โดยมุ่งเน้นให้เด็กเป็นศูนย์กลาง

หมวด 7 การส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา

โรงเรียนและสถานศึกษาต้องจัดให้มีระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนวให้คำปรึกษา และฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษาและผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสม ความรับผิดชอบ ต่อสังคม และความปลอดภัยแก่นักเรียนและนักศึกษา และยังให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ในการดำเนินการ เพื่อส่งเสริมความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษา เช่น การสอบถามครู อาจารย์เกี่ยวกับความประพฤติ ของเด็ก, แนะนำหรือตักเตือนผู้ปกครองเกี่ยวกับการดูแลเด็ก และสอดส่องดูแลพฤติกรรมของบุคคลหรือ แหล่งชักจูงเด็กให้ประพฤติในทางมิชอบ เป็นต้น

หมวด 8 กองทุนคุ้มครองเด็ก

ให้จัดตั้งกองทุนคุ้มครองเด็ก เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายในการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็ก โดยมีคณะกรรมการบริหารกองทุนเป็นผู้บริหารจัดการกองทุน นอกจากนี้ยังกำหนดให้มีคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน ทำหน้าที่ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน แล้วรายงานผลการปฏิบัติงานพร้อมทั้งข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการ

หมวด 9 บทกำหนดโทษ

กำหนดโทษทางอาญาแก่บุคคลผู้กระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติต่างๆ ตามที่ พ.ร.บ. ฉบับนี้ได้ กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อให้กฎหมายฉบับนี้ใช้บังคับได้จริงและบรรลุผลตามความมุ่งหมายนั่นเอง

2.2 กฎกระทรวงกำหนดแนวทางการพิจารณาว่าการกระทำใดเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อเด็ก พ.ศ. 2549

ข้อ 1 การกระทำเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก ให้พิจารณาตามแนวทาง ดังต่อไปนี้

- (1) ลักษณะเฉพาะตัวของเด็กแต่ละคน
- (2) ความเหมาะสม ความต้องการ และความจำเป็นของเด็ก
- (3) ประโยชน์ที่เด็กจะได้รับในด้านร่างกาย สุขภาพอนามัย การเจริญเติบโต การออกกำลังกาย การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล การฟื้นฟูสภาพอย่างเหมาะสม การพักผ่อนและนันทนาการ
- (4) ประโยชน์ที่เด็กจะได้รับในด้านการพัฒนาทางสติปัญญา โดยให้เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้จากประสบการณ์จริง การทดลองปฏิบัติตามความเหมาะสม และการได้รับข้อมูลสารสนเทศที่เหมาะสมจากแหล่งต่างๆ
- (5) ประโยชน์ที่เด็กจะได้รับในด้านการพัฒนาทางจิตใจและอารมณ์ โดยได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้วยความรัก ความเข้าใจ ความเอาใจใส่ ให้มีความรู้และทักษะในการดำรงชีวิต มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีเจตคติที่ดีต่อครอบครัว สังคม และการดำเนินชีวิต มีความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองอย่างถูกต้อง
- (6) ประโยชน์ที่เด็กจะได้รับในด้านสังคม สภาพแวดล้อมที่ไม่เป็นพิษภัยต่อสุขภาพกาย สุขภาพจิต ทั้งนี้ ให้เหมาะสมตามวัยและเอื้อต่อการพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็ก
- (7) ประโยชน์ที่เด็กจะได้รับในด้านการศึกษา โดยได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง ไม่หยุดชะงัก และเป็นการศึกษาตามความสามารถของเด็ก
- (8) ประโยชน์ที่เด็กจะได้รับในด้านวัฒนธรรม ศีลธรรม และศาสนา
- (9) ประโยชน์ที่เด็กจะได้รับในด้านการเตรียมความพร้อม เพื่อการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับความถนัด ความสามารถ เพศ และวัย
- (10) การประสานงานกันระหว่างผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้เด็กได้รับการคุ้มครองและช่วยเหลืออย่างรวดเร็ว
- (11) การคุ้มครองเด็กให้พ้นจากการใช้ความรุนแรง การถูกทำร้าย การล่วงเกินทางเพศ การแสวงหาประโยชน์ทางเพศ และการถูกทอดทิ้ง
- (12) การสงเคราะห์ช่วยเหลืออย่างเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็เด็กผู้ด้อยโอกาส เด็กถูกทอดทิ้ง เด็กพิการ หรือเด็กที่อยู่ในสภาวะที่จะต้องได้รับการสงเคราะห์
- (13) การคุ้มครองเด็กให้พ้นจากการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบในทางเศรษฐกิจ และการทำงานหรือกิจการใดที่น่าจะเป็นการเสี่ยงอันตราย เป็นอันตรายต่อสุขภาพ หรือเป็นการขัดขวางการศึกษาของเด็ก หรือขัดขวางการพัฒนาทางร่างกาย สมอง จิตใจ ศีลธรรม และสังคมของเด็ก

(14) การคุ้มครองเด็กจากการโฆษณา เผยแพร่ทางสื่อมวลชน หรือสื่อสารสนเทศ ในลักษณะที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียง เกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใดของเด็ก

(15) การให้เด็กได้รับโอกาสเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานต่างๆ ในสังคม ทั้งภาครัฐและเอกชน

(16) การให้เด็กได้รับความคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิและผลประโยชน์พื้นฐาน รวมทั้งได้รับความช่วยเหลือในเวลาที่เหมาะสมปัญหาทางด้านต่างๆ ให้สามารถแก้ปัญหาและอยู่ในสังคมได้โดยปกติสุข

(17) การเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการใช้อำนาจหน้าที่และการปฏิบัติที่มีผลกระทบต่อเด็ก

ข้อ 2 การปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่ากรณีใดโดยไม่เท่าเทียมกัน เพราะเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมือง ถือเป็น การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อเด็ก

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อเด็ก หมายความว่ารวมถึง การปฏิบัติใดๆ ต่อเด็กที่แม้จะใช้หลักเกณฑ์เดียวกันกับบุคคลอื่นและผู้ปฏิบัติไม่ได้มีเจตนาเลือกปฏิบัติหรือเจตนาถ่มน้ำลายใส่หรือผลกระทบบ้างก็ตาม แต่มีผลทำให้เกิดความแตกต่างกันต่อเด็กบางคนหรือบางกลุ่มอย่างชัดเจนเพราะเหตุตามวรรคหนึ่ง

การเลือกปฏิบัติต่อเด็กเพราะเหตุตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองอาจกระทำได้หากเป็นไปได้หากเป็นไปได้โดยมีเหตุผลทางหลักวิชาการ วิทยาศาสตร์ ความเชื่อทางศาสนา จารีตประเพณีและวัฒนธรรม ลักษณะเฉพาะตัวของเด็กหรือเหตุผลอันสมควรประการอื่น

2.3 ระเบียบคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ ว่าด้วยวิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่ต้องหาว่ากระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด แต่อายุยังไม่ถึงเกณฑ์ต้องรับโทษทางอาญา พ.ศ. 2555

ข้อ 5 ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้รับตัวเด็กที่ต้องหาว่ากระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดแต่อายุไม่ถึงเกณฑ์ต้องรับโทษทางอาญาตามกฎหมายว่าด้วยศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว และมาตรา ๗๓ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ไว้ทำการสอบสวน ให้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ทราบก่อนที่จะมอบตัวเด็กให้อยู่ในความปกครองดูแลของ บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือองค์กรซึ่งเด็กอาศัยอยู่ด้วย หรือมอบตัวเด็กให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ในกรณีที่เด็กไม่มีบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือองค์กรซึ่งเด็กอาศัยอยู่ด้วย เพื่อดำเนินการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก

ข้อ 7 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับแจ้งจากพนักงานสอบสวนตามข้อ 5 หรือได้รับตัวเด็ก จากพนักงานสอบสวนตามข้อ 6 สืบเสาะและพินิจข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวเด็ก รวมทั้งให้สืบเสาะถึงสาเหตุแห่งการกระทำผิด ความสัมพันธ์ในครอบครัว ความเป็นอยู่ การเลี้ยงดู อุปนิสัย ความประพฤติของเด็ก และกำหนดแนวทางในการคุ้มครองสวัสดิภาพที่เหมาะสมแก่เด็กนั้นด้วย

ในการชักถามเด็ก ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตามมาตรา 30 (2) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 โดยเคร่งครัด หากพบว่า เป็นเด็กที่พึงได้รับการสงเคราะห์ ให้พิจารณาให้การสงเคราะห์ตามความเหมาะสม

ข้อ 8 ในระหว่างการดำเนินการสืบเสาะและพินิจข้อเท็จจริง หากปรากฏว่าเด็กมีบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กอาศัยอยู่ด้วย ให้พนักงานเจ้าหน้าที่พิจารณามอบตัวเด็กให้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กอาศัยอยู่ด้วยรับไปดูแล ทั้งนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่อาจวางข้อกำหนด ตามข้อ 9 วรรคหนึ่ง โดยอนุโลม แต่หากเกรงว่าเด็กอาจไม่ปลอดภัย หรืออาจไปกระทำผิดอีก ให้ดำเนินการขออนุมัติไปยังปลัดกระทรวงหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี เพื่อพิจารณามอบตัวเด็ก ไว้กับบุคคลที่เห็นว่าเหมาะสม และยินยอมรับเด็กไปปกครองดูแล หรือสถานแรกรับ ในกรณีที่ จำเป็นต้องส่งเด็กไปยังสถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ สถานพัฒนาและฟื้นฟู หรือองค์กรเอกชน ที่เหมาะสม ให้ร้องขอให้ปลัดกระทรวงหรือผู้ว่าราชการจังหวัดมีคำสั่ง เพื่อส่งเด็กไปยังสถานที่เหล่านั้น

กรณีที่เด็กไม่มีบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ให้ส่งมอบตัวเด็กไว้กับบุคคลที่เห็นว่าเหมาะสม และยินยอมรับเด็กไปปกครองดูแล หากไม่มีผู้ใดเหมาะสมและยินยอมรับเด็กไปปกครองดูแล ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งเด็กไปอยู่สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ สถานพัฒนาและฟื้นฟู หรือองค์กรเอกชนที่เหมาะสม

ข้อ 9 เพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก ให้พนักงานเจ้าหน้าที่พิจารณากำหนดแนวทางคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก โดยให้เด็กมีโอกาสอยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลซึ่งเด็ก อาศัยอยู่ด้วย เป็นอันดับแรก หรือบุคคลอื่นใดที่เหมาะสมและยินยอมรับเด็กไปปกครองดูแล ทั้งนี้ สามารถวางข้อกำหนด เพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำ ประพฤติเสียหาย หรือเสี่ยงต่อการกระทำผิด ดังนี้

- (1) ระมัดระวังมิให้เด็กเข้าไปในสถานที่หรือห้องที่อันจะจูงใจให้เด็กประพฤติน่าไม่สมควร
- (2) ระมัดระวังมิให้เด็กออกนอกสถานที่อยู่อาศัยในเวลากลางคืน เว้นแต่จำเป็นหรือไปกับบิดามารดา ผู้ที่เด็กอาศัยอยู่ หรือผู้ที่รับเด็กไปปกครองดูแล
- (3) ระมัดระวังมิให้เด็กคบหาสมาคมกับบุคคล หรือคณะบุคคลที่จะชักนำไปในทางเสื่อมเสีย
- (4) ระมัดระวังมิให้เด็กกระทำการใดอันอาจเป็นเหตุให้เด็กประพฤติน่าเสียหาย

(5) จัดให้เด็กได้รับการศึกษาตามสมควรแก่อายุ สติปัญญา และความสนใจของเด็ก

(6) จัดให้เด็กกระทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเอง ด้านคุณธรรม จริยธรรม และบำเพ็ญประโยชน์

ต่อสังคม

(7) จัดให้เด็กและหรือครอบครัวเข้ารับการบำบัดฟื้นฟู โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อแก้ไขสาเหตุในการกระทำผิดของเด็ก

(8) จัดให้เด็กและหรือครอบครัวทำกิจกรรมอื่นๆ ในลักษณะเดียวกับ (5) (6) (7) หากพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นสมควรจัดให้มีผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ก็ให้เสนอผลการสืบเสาะและพินิจ พร้อมความเห็นไปยังปลัดกระทรวงหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี โดยระบุชื่อผู้ที่จะขอให้แต่งตั้งเป็น ผู้คุ้มครองสวัสดิภาพและระยะเวลาในการคุ้มครองสวัสดิภาพ ตามมาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

ในกรณีที่มีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าบุคคลที่รับมอบตัวเด็กไปไม่สามารถปกครองดูแลเด็ก ตามข้อกำหนดได้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบหรือผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กให้คำแนะนำตาม ที่เห็นสมควร หากบุคคลดังกล่าวไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ยื่นคำขอต่อ ปลัดกระทรวง ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ แล้วแต่กรณี เพื่อเรียกผู้รับมอบตัวเด็กไปมาทำพันธันว่าจะปฏิบัติตามข้อกำหนด หากพนักงานเจ้าหน้าที่พิจารณาเห็นว่าการคุ้มครองสวัสดิภาพด้วยวิธีการข้างต้น ไม่ได้ผล แต่เห็นสมควรให้คุ้มครองสวัสดิภาพโดยการส่งตัวเด็กเข้าสถานคุ้มครองสวัสดิภาพหรือสถานพัฒนา และฟื้นฟู ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เสนอผลการสืบเสาะและพินิจ พร้อมความเห็นไปยังปลัดกระทรวง หรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี เพื่อพิจารณาสั่งตามความเหมาะสม ก่อนยุติการคุ้มครองสวัสดิภาพ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ประเมินความเหมาะสมอีกครั้ง เพื่อแน่ใจว่าเด็กสามารถอยู่ได้อย่างปกติสุข

ข้อ 10 เพื่อประโยชน์ในการกำหนดแนวทางในการคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็ก พนักงาน เจ้าหน้าที่ อาจจัดประชุมผู้เกี่ยวข้อง โดยให้มีการกำหนดแผนแก้ไขฟื้นฟูเด็ก วิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพ การยุติการคุ้มครองสวัสดิภาพ รวมทั้งการเยียวยาผู้เสียหาย โดยเชิญผู้เข้าร่วมประชุมตามความเหมาะสม และจำเป็น เช่น

(1) บิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลซึ่งรับตัวเด็กไว้ในความอุปการะเลี้ยงดูหรือซึ่งเด็กอาศัย

อยู่ด้วย

(2) ครูหรือผู้เคยให้การศึกษาแก่เด็ก

(3) ญาติซึ่งเด็กและบุคคลตาม

(4) ให้การยอมรับนับถือ

(5) ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการดูแลแก้ไขหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็ก

(6) ผู้เสียหายหรือผู้แทน

(7) บุคคลที่พนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่าสมควรเชิญเข้าร่วมประชุม เช่น ผู้นำชุมชน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรรมการชุมชน เป็นต้น

(8) ผู้ประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง เช่น นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ แพทย์ จิตแพทย์ และพนักงานอัยการ เป็นต้น การดำเนินการตามระเบียบข้อนี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก เป็นสำคัญและไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

2.4 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์

ข้อห้ามที่สำคัญที่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ต “ไม่ควรทำ” มีอะไรบ้าง

1. แฮคเฟสบุ๊ค

การปล่อยไวรัส หรือมัลแวร์เข้าคอมพิวเตอร์คนอื่นเพื่อขโมยข้อมูล โดยที่เจ้าของไม่อนุญาต (ละเมิด Privacy) มีโทษฐานผิด พรบ.คอมพิวเตอร์ โดย

- เข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์ จำคุกไม่เกิน 6 เดือน ปรับไม่เกิน 1 หมื่นบาท
- เข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์ จำคุกไม่เกิน 2 ปี ปรับไม่เกิน 4 หมื่นบาท
- นำมาตรการป้องกันระบบไปเผยแพร่ จำคุกไม่เกิน 1 ปี ปรับไม่เกิน 2 หมื่นบาท
- ดักจับข้อมูลคอมพิวเตอร์ จำคุกไม่เกิน 2 ปี ปรับไม่เกิน 4 หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

2. แก้ไข ดัดแปลงข้อมูล

• การเข้าไปขัดขวาง ทำร้ายระบบ รวมทั้งเข้าไปดัดแปลง หรือทำลายข้อมูล ทำให้ข้อมูลของฝ่ายตรงข้ามเสียหายผิด พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ มีโทษจำคุก 5 ปี ปรับไม่เกิน 1 แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

3. ห้ามฝากร้านตาม Facebook และ IG เต็ดขาด

• สำหรับพ่อค้าแม่ขายบนโลกออนไลน์เน้นย้ำ!! เรื่องการส่งอีเมลล์ขายของโดยที่ลูกค้าไม่ยินดียี่จะรับนั้นถือเป็นการสแปม หรือแม้แต่การฝากร้านตาม Facebook และ IG ก็ตามมีโทษตาม พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์

- ปรับไม่เกิน 1 แสนบาท จำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

4. อย่าแอบเข้าระบบของหน่วยงานภาครัฐ

• การเข้าถึงระบบ หรือข้อมูลด้านความมั่นคงรวมถึงการโพสเนื้อหาที่ส่งผลต่อความมั่นคงต่อประเทศบนโลกออนไลน์ที่เข้าข่ายข้อมูลเท็จทำให้ประชาชนเกิดอาการตื่นตระหนก มีโทษแบ่งตาม พรบ. คอมพิวเตอร์ เป็นกรณีดังนี้

- กรณีไม่เกิดความเสียหาย จำคุก 1-7 ปี และปรับ 2 หมื่น – 1.4 แสนบาท
- กรณีเกิดความเสียหาย จำคุก 1-10 ปี และปรับ 2 – 2 แสนบาท
- กรณีเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย จำคุก 5 – 20 ปี และปรับ 1 แสน – 4 แสนบาท

5. โปสเตอร์ข่าวปลอมก่อให้เกิดความเสียหาย

การโพสต์ ข่าวปลอม ชุกรักจุกโช้ ที่ต้องการจะหลอกเอาเงินจากลูกค้า โปสเตอร์เกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยรวมทั้งการก่อการร้าย โปสเตอร์ข้อมูลลามก โดยถ้าเกิดว่าส่งผลถึงประชาชน จะต้องจำคุกไม่เกิน 5 ปี ปรับไม่เกิน 1 แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ส่วนถ้าส่งผลต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง จำคุกไม่เกิน 3 ปี ปรับไม่เกิน 6

6. คอมเมนต์ในข่าวปลอม

การเข้าไปคอมเมนต์แสดงความคิดเห็นในโปสเตอร์ที่มีเนื้อหาผิดกฎหมายก็จะกระทำพระราชบัญญัติคอมพิวเตอร์ 2560 ถ้าไม่ยอมลบจะได้รับโทษเดียวกันกับมาตรา 14 เหมือนกันกับผู้โพสต์ แต่ถ้าหากว่าลบออกไปแล้ว ถือว่าพ้นผิด

หมายเหตุ ผู้ให้บริการจะต้องเก็บรักษาข้อมูลการใช้งานไม่น้อยกว่า 90 วัน หรือในกรณีที่ศาลสั่งจะต้องเก็บข้อมูลไม่เกิน 2 ปี

7. แคมตัดต่อรูปภาพก็ผิด

การตัดต่อ ดัดแปลงภาพที่ทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง และเกิดความเสียหาย รวมทั้งโปสเตอร์ภาพผู้เสียชีวิตที่ทำให้พ่อ – แม่ คู่สมรส หรือบุตรของผู้ตายเสียชื่อเสียง ดูหมิ่นเกลียดชัง หรือได้รับความอับอาย จะต้องจำคุกไม่เกิน 3 ปี และปรับไม่เกิน 2 แสนบาท

● บทบาท หน้าที่ของนักเรียนในสถานศึกษา ชุมชน สังคม

1. ต้องแต่งกายด้วยเครื่องแบบที่ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน
2. ต้องเป็นผู้มีระเบียบ วินัย คุณธรรม จริยธรรมที่ดี
3. ต้องให้ความเคารพเชื่อฟัง บิดามารดา ผู้ปกครอง ครูอาจารย์
4. ต้องประพฤติตามระเบียบ ข้อบังคับ และแนวปฏิบัติต่างๆที่โรงเรียนกำหนด
5. ต้องปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับกาลเทศะมีความสุภาพ อ่อนโยนทั้งกาย วาจา ใจ
6. ต้องมาโรงเรียนให้ทันเวลา และเข้าเรียนให้ตรงเวลา ไม่หนีเรียน
7. ต้องตั้งใจเล่าเรียน
8. ต้องไม่เสพสิ่งเสพติดทุกชนิดทั้งในและนอกโรงเรียน
9. ต้องมีความซื่อสัตย์ รักความสามัคคีไม่สร้างความเดือดร้อนต่อตนเองและผู้อื่น
10. ต้องรับผิดชอบร่วมกันในการดูแลรักษาความสะอาดห้องเรียน อาคารเรียนและรักษาสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้สวยงาม
11. ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย รู้จักคุณค่าของวัฒนธรรมไทย และเอกลักษณ์ของชาติ
12. ต้องเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ชุมชนและบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม

13. ต้องช่วยกันสร้างและรักษาชื่อเสียงเกียรติคุณของโรงเรียน

14. ต้องรู้จักประหยัดและสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี

● หน้าที่พลเมือง

4.1 หน้าที่ของพลเมืองดีของสังคม

หน้าที่เป็นภารกิจที่บุคคลต้องกระทำเพื่อสร้างคุณค่าของความเป็นมนุษย์ เมื่อเกิดมาเป็นคนและค่าของคนอยู่ที่การปฏิบัติหน้าที่ โดยมีความรับผิดชอบเป็นหัวใจสำคัญ และต้องสอดคล้องกับบทบาททางสังคมที่แต่ละบุคคลดำรงอยู่ หน้าที่จึงเป็นภารกิจที่จะต้องกระทำเพื่อให้ชีวิตดำรงอยู่อย่างมีคุณค่าและเป็นที่ยอมรับของสังคมซึ่งอาจเป็นหน้าที่ตามหลักศีลธรรม กฎหมาย หรือจิตสำนึกที่ถูกต้องเหมาะสม หน้าที่ที่เป็นภารกิจของพลเมืองดีโดยทั่วไปพึงปฏิบัติ มีดังนี้

การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีตามหลักธรรม

จริยธรรม	คุณธรรม	ศีลธรรม
<p>หลักการของกิริยา ที่ควรประพฤติ ทำให้สังคม อยู่ด้วยกันโดยสงบ เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - อยู่ในระเบียบวินัย - ตรงต่อเวลา - มีความรับผิดชอบ - ไม่เบียดเบียนผู้อื่น - ไม่ทำให้ผู้อื่นเสียหาย 	<p>หลักการที่ดีมีประโยชน์ ที่สังคมเห็นว่าเป็นความดี ความงาม เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ซื่อสัตย์ - สุจริต - มีเมตตา - เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ - เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม 	<p>ความเป็นปกติหรือ การรักษากาย วาจา ใจ ให้เป็นปกติ ไม่ทำชั่วหรือ เบียดเบียนผู้อื่น เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ห้ามพูดเท็จ ให้พูด แต่ความจริง - ห้ามเสพของมีนเมา ให้มีสติอยู่เสมอ - ห้ามฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ให้มีความเมตตากรุณา

ตาราง : การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีตามหลักธรรม

ลักษณะของจริยธรรม คุณธรรม

1. ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ประเทศชาติ นับว่ามีพระคุณอย่างมหาศาล เพราะเป็นสถานที่ ที่เราทุกคนอยู่อาศัยอย่างผาสุกตั้งแต่เกิดจนตาย ให้เราได้ประกอบอาชีพ เลี้ยงชีวิต ให้เราได้ภาคภูมิใจในเกียรติและศักดิ์ศรีที่มีชาติเป็นของตนเอง ไม่เป็นทาสใคร เราต้องมีความซื่อสัตย์ต่อชาติ รักและหวงแหน ยอมสละเลือดเนื้อและชีวิตเพื่อให้ชาติเป็นเอกสารสืบไป ป้องกันไม่ให้ผู้ใดมาทำลาย ปกป้องชื่อเสียงไม่ให้ใครมาดูแคลน และประพฤติตนให้ถูกต้องตามกฎหมาย และขนบธรรมเนียม ประเพณีของชาติบ้านเมือง ศาสนา เป็นที่พึ่งทางกายและทางจิตใจ ทำให้มนุษย์ดำรงชีพ ร่วมกันในสังคมอย่างมีสันติสุข เรามีหน้าที่ทำนุบำรุงพระศาสนาให้มั่นคงสถาพรสืบต่อไป ด้วยการปฏิบัติตามคำสั่งสอนขององค์พระศาสดา สร้างและบูรณะ ศาสนาสถาน พึ่งธรรม และปฏิบัติธรรมอยู่เป็นนิจ ประพฤติต่อผู้อื่นด้วยความสุจริตทั้ง กาย วาจา และใจ องค์พระมหากษัตริย์ ทรงเป็นศูนย์รวมของชาวไทย ทั้งประเทศ พระองค์ทรงเป็นผู้นำและผู้ปกป้องชาติและศาสนา ทรงบำบัดทุกข์และบำรุงสุข ให้แก่ราษฎรด้วยความเสียสละในทุกๆ ด้าน เราต้องเทิดทูนพระองค์ไว้สูงสุด รับใช้สนองพระมหากรุณาธิคุณอย่างเต็มความสามารถ ประพฤติตนเป็นคนดีไม่เป็นภาระแก่พระองค์ และถ้ามีความจะเป็นแม่ชีวิตของเราเองก็สามารถจะถวายเป็นพลีชีพได้ เพื่อความเป็นปึกแผ่น และยั่งยืนของสถาบันพระมหากษัตริย์

2. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ หมายถึง การปฏิบัติกิจการงานของตนเอง และที่ได้รับมอบหมายด้วยความมานะพยายาม อุทิศกำลังกาย กำลังใจอย่างเต็มความสามารถ ไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อยจนงานประสบความสำเร็จตรงตามเวลา บังเกิดผลดีต่อตนเองและส่วนรวม ทั้งนี้รวมไปถึงการรับผิดชอบเมื่องานล้มเหลว พยายามแก้ไขปัญหาและอุปสรรคโดยไม่เกี่ยงงอนผู้อื่น

3. ความมีระเบียบวินัย หมายถึง การเป็นผู้รู้และปฏิบัติตามแบบแผนที่ตนเอง ครอบครัวยุ และสังคมกำหนดไว้ โดย ที่จะปฏิเสธไม่รับรู้กฎเกณฑ์หรือกติกาต่างๆ ของสังคมไม่ได้ คุณธรรมข้อนี้ต้องใช้เวลาปลูกฝังเป็นเวลานาน และต้องปฏิบัติสม่ำเสมอจนกว่าจะปฏิบัติเองได้ และเกิดความเคยชิน การมีระเบียบวินัยช่วยให้สังคมสงบสุขบ้านเมืองมีความเรียบร้อย เจริญรุ่งเรือง

4. ความซื่อสัตย์ หมายถึง การปฏิบัติตน ทางกาย วาจา จิตใจ ที่ตรงไปตรงมา ไม่แสดงความคดโกงไม่หลอกลวง ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ลั่นวาจาว่าจะทำงานสิ่งใดก็ต้องทำให้สำเร็จเป็นอย่างดี ไม่กลับกลอก มีความจริงใจต่อทุกคน จนเป็นที่ไว้วางใจของคนทุกคน

5. ความเสียสละ หมายถึง การปฏิบัติตนโดยอุทิศกำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังปัญญา เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมด้วยความตั้งใจจริง มีเจตนาที่บริสุทธิ์ คุณธรรมด้านนี้เป็นการสะสมบารมีให้แก่ตนเอง ทำให้มีใครรักใคร่ไว้วางใจ เป็นที่ยกย่องของสังคม ผู้คนเคารพนับถือ

6. ความอดทน หมายถึง ความเป็นผู้ที่มีจิตใจเข้มแข็ง ไม่ท้อถอยต่ออุปสรรคใดๆ มุ่งมั่นที่จะทำงานให้บังเกิดผลดีโดยไม่ให้ผู้อื่นเดือดร้อน ความอดทนมี 4 ลักษณะ คือ

- อดทนต่อความยากลำบาก เจ็บป่วย ได้รับทุกขเวทนามาก็ไม่แสดงอาการจนเกินกว่าเหตุ
- อดทนต่อการตรากตรำทำงาน ไม่ทอดทิ้งงาน พินฝ่าอุปสรรคจนประสบผลสำเร็จ
- อดทนต่อความเจ็บใจ ไม่แสดงความโกรธ ไม่อาฆาตพยาบาท อดทนต่อคำเสียดสี
- อดทนต่อกิเลสคือไม่ย่อภาคของผู้อื่นจนเกิดทุกข์ไม่ตอบโต้คนอื่นที่ทำให้เราโกรธและ

ไม่ลุ่มหลงในสิ่งที่จะพาเราไปพบกับความเสียหาย

7. การไม่ทำบาป หมายถึง การงดเว้นพฤติกรรมที่ชั่วร้าย สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่นเพราะเป็นเรื่องเศร้าหมองของจิตใจ งดเว้นพฤติกรรมชั่วร้าย 3 ทาง คือ

- ทางกาย เช่น ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ทุจจริต ไม่ลักขโมย ไม่ผิดประเวณี
- ทางวาจา เช่น ไม่โกหก ไม่กล่าวถ้อยคำหยาบคาย ไม่ใส่ร้าย ไม่พูดเพ้อเจ้อ
- ทางใจ เช่น ไม่คิดเนรคุณ ไม่คิดอาฆาต ไม่คิดอยากได้

8. ความสามัคคี หมายถึง การที่ทุกคนมีความพร้อมกาย พร้อมใจ และพร้อมความคิดเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีจุดมุ่งหมายที่จะปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ โดยไม่มีการเกี่ยงงอนหรือคิดชิงดีชิงเด่นกัน ทุกคนมุ่งที่จะให้สังคมและประเทศชาติเจริญรุ่งเรือง มีความรักใคร่กลมเกลียวกันด้วยความจริงใจความไม่เห็นแก่ตัว การวางตนเสมอต้นเสมอปลายก็หมายถึงความสามัคคีด้วย

4.2 การเขียนแสดงความคิดเห็น

การเขียนแสดงความคิดเห็น คือ การแสดงอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด และข้อสันนิษฐานนั้นออกมาให้ผู้อ่านได้รับรู้ การเขียนแสดงความคิดเห็นนั้น จำเป็นที่จะต้องเขียนด้วยข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง มีเหตุและมีผลและเป็นไปในทางที่สร้างสรรค์ ผู้เขียนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะแสดงความคิดเห็นเป็นอย่างดี เพื่อที่จะแสดงความคิดเห็นได้อย่างเข้าใจและตรงประเด็น

หลักในการเขียนแสดงความคิดเห็น ได้แก่

- การแสดงความคิดเห็นเพื่อตั้งข้อสังเกตในเรื่องนั้นๆ
- การแสดงความคิดเห็นเพื่อสนับสนุนข้อเท็จจริง
- การแสดงความคิดเห็นเพื่อโต้แย้งข้อเท็จจริง
- การแสดงความคิดเห็นเพื่อประเมินค่า

การแสดงความคิดเห็นประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วนคือ

1. ที่มา คือ เรื่องราวที่ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นที่ต้องแสดงความคิดเห็นนั้นๆ ทำให้ผู้รับสารเกิดความเข้าใจและพร้อมจะรับฟังคำคิดเห็นต่อไป

2. ข้อเสนอสนับสนุน คือ ข้อเท็จจริง หลักการ กฎเกณฑ์ ความคิด และมติที่นำมาใช้ประกอบให้เป็นเหตุเป็นผลที่ใช้สนับสนุนข้อสรุป

3. ข้อสรุป คือ ส่วนที่สำคัญที่สุดของการแสดงความคิดเห็น อาจจะเป็นข้อเสนอแนะ ข้อวินิจฉัย หรือข้อสันนิษฐานเพื่อประเมินค่า เพื่อให้ผู้อ่านพิจารณายอมรับหรือนำไปปฏิบัติและแก้ไขได้ และหลักสำคัญในการเขียนแสดงความคิดเห็นประการสุดท้ายที่สำคัญเหมือนกัน คือ มารยาทในการแสดงความคิดเห็น

- ภาษาที่ใช้แสดงความคิดเห็นคือ ต้องชัดเจน เข้าใจง่าย และใช้ถ้อยคำที่สุภาพ สมเหตุสมผล ตรงประเด็น ไม่ออกนอกเรื่อง

- ข้อมูลและหลักฐานที่นำมาใช้ประกอบความคิดเห็นต้องเป็นเรื่องจริง ไม่ใช่ข้อมูลเท็จ หรือมีจุดประสงค์เพื่อหลอกลวง

- ไม่แสดงความคิดเห็นส่วนตัวในลักษณะ การใช้อารมณ์ความรู้สึกทั้งหมดโดยปราศจากเหตุผลหรือข้อเท็จจริง

- ใช้คำและภาษาที่สุภาพให้เกียรติผู้เขียน ไม่ก้าวร้าวหยาบคายหรือใช้คำที่คะนอง

● การสร้างจิตสำนึกที่ดี ประกอบด้วย

1. ปลูกฝังให้ตระหนักถึงความสำคัญของจิตสาธารณะ ซึ่งเกิดจากการที่ได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่เด็กจากครอบครัวและสถานศึกษาและสร้างจิตสำนึกโดยผ่านกิจกรรมที่ให้การช่วยเหลือและเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น

2. การเตรียมความพร้อมทั้งด้านร่างกายจิตใจ ด้านความรู้และการติดต่อสื่อสาร การที่บุคคลจะเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการต่างของสถานศึกษาหรือการให้บริการในชุมชน ความพร้อมทางด้านร่างกายและทักษะในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น การยิ้มแย้ม ทักทาย การทำงานเป็นทีมร่วมกัน เป็นปัจจัยสำคัญ

3. การสร้างความเชื่อมั่นในตน การจะเกิดความเชื่อมั่นในตนเองที่เกิดจิตสาธารณะของตนเอง ควรมีกิจกรรมที่เป็นการช่วยเหลือและทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น มีความเชื่อมั่นในการทำความดี การช่วยเหลือผู้อื่น โดยเริ่มจากงานเล็กๆ น้อยๆ เช่น การช่วยถือของ การช่วยผู้ปกครองทำกิจกรรมต่างๆ ที่บ้าน เป็นต้น

4. การเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ประสพการณ์ต่อการพัฒนาด้านจิตสาธารณะ คือ เข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่องทำให้ได้รับการพัฒนาให้เป็นคนเก่ง คนดีและใช้ชีวิตอย่างมีความสุขและเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

● พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

เด็ก หมายความว่า บุคคลอายุยังไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์

เยาวชน หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบห้าปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์

คดีเยาวชนและครอบครัว หมายความว่า คดีที่ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิจารณาพิพากษาตามพระราชบัญญัตินี้

คดีครอบครัว หมายความว่า คดีแพ่งที่ฟ้องหรือร้องขอต่อศาลหรือกระทำการใดๆ ในทางศาลเกี่ยวกับผู้เยาว์หรือครอบครัว ซึ่งจะต้องบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวกับครอบครัว

คดีคุ้มครองสวัสดิภาพ หมายความว่า คดีที่ฟ้องหรือร้องขอต่อศาลหรือกระทำการใดๆ ในทางศาลเกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กหรือบุคคลในครอบครัว ซึ่งจะต้องบังคับตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กหรือบุคคลในครอบครัว

ศาลเยาวชนและครอบครัว หมายความว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด หรือแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวในศาลจังหวัด ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้

ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว หมายความว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวศาลอุทธรณ์แผนกคดีเยาวชนและครอบครัว ศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว และศาลฎีกาแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้

สถานพินิจ หมายความว่า สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้

ศูนย์ฝึกและอบรม หมายความว่า ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

การแก้ไขบำบัดฟื้นฟู หมายความว่า มาตรการที่กำหนดเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือสนับสนุนเด็กหรือเยาวชนให้สามารถอยู่ร่วมกับครอบครัวและชุมชนได้โดยปกติสุข เช่น การรับคำปรึกษา แนะนำ การเข้าร่วมกิจกรรมบำบัด การเข้าร่วมกิจกรรมทางเลือก การศึกษา หรือการฝึกอาชีพหรือวิชาชีพ

การฝึกอบรม หมายความว่า การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูโดยมีการควบคุม

ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในคดี ดังต่อไปนี้

- (1) คดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด
- (2) คดีอาญาที่ศาลซึ่งมีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาได้อินมาตามมาตรา 7 วรรคหนึ่ง
- (3) คดีครอบครัว
- (4) คดีคุ้มครองสวัสดิภาพ
- (5) คดีอื่นที่มีกฎหมายบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัว

ในระหว่างพิจารณาคดี เพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชน ศาลอาจขอให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ จิตวิทยา การให้คำปรึกษาแนะนำ การสังคมสงเคราะห์หรือการคุ้มครองสวัสดิภาพ หรือผู้เชี่ยวชาญด้านอื่น มาให้คำปรึกษาแนะนำและให้ความเห็นเกี่ยวกับสภาพร่างกาย สภาพจิต สวัสดิภาพและความเป็นอยู่ของเด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว คู่ความ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องก็ได้

● สิทธิเด็กและเยาวชน เมื่อถูกจับกุมและถูกควบคุมตัว

1. เด็กจะไม่ถูกเย็บมือ : เด็กและเยาวชนจะไม่ถูกลงโทษด้วยการเย็บมือหรือวิธีการอื่นๆ อันไม่สมควรแก่วัย
2. สิทธิในการกินอยู่ : เด็กและเยาวชนจะมีน้ำดื่ม น้ำใช้ อย่างเพียงพอจะได้รับนม อาหาร เสื้อผ้า และที่อยู่อาศัยอย่างถูกสุขลักษณะ
3. สิทธิในการถูกควบคุมตัว : เด็กและเยาวชนจะไม่ถูกควบคุมตัวโดยมิชอบด้วยกฎหมาย
4. สิทธิในการรักษาพยาบาล : เด็กและเยาวชนที่เจ็บป่วยจะได้รับการดูแลเป็นพิเศษและได้รับการรักษาพยาบาลอย่างทันทั่วทั้งที่
5. สิทธิในการเยี่ยม : เด็กและเยาวชนมีสิทธิได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อสื่อสารกับบุคคลในครอบครัว
6. มีคะแนนความประพฤติดี : เด็กและเยาวชนที่มีความประพฤติดี จะได้รับการเสนอให้ปล่อยตัวก่อนกำหนดหรือลดระยะเวลาจำคุกในโอกาสอันควร
7. สิทธิในการศึกษา : เด็กและเยาวชนที่ถูกควบคุมตัวจะได้รับการปฏิบัติเสมือนอยู่ในบ้าน ได้รับการศึกษาเสมือนอยู่ในโรงเรียน
8. การแก้ไขฟื้นฟู : เด็กและเยาวชนที่ไม่สมควรถูกดำเนินคดีได้รับการแก้ไขและหันเหออกจากกระบวนการยุติธรรม
9. การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว : เด็กและเยาวชนจะได้รับการเตรียมความพร้อมเพื่อกลับคืนสู่ครอบครัวและชุมชนให้สามารถกลับไปอยู่ร่วมได้อย่างมีความสุข

● การจับกุมเยาวชน

การจะจับกุมเยาวชนนั้นจะทำได้ในกรณีที่มีหมายจับหรือคำสั่งศาล ยกเว้นกรณีที่

1. กระทำความผิดซึ่งหน้า
2. มีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าเยาวชนน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น

3. มีเหตุที่จะออกหมายจับเยาวชน แต่มีเหตุจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับได้ เป็นการจับเยาวชนที่หนีหรือจะหลบหนีระหว่างถูกปล่อยชั่วคราว

นอกจากการกระทำผิดซึ่งหน้าแล้ว ตำรวจสามารถจับกุมเยาวชนโดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งศาลได้ ในกรณีที่เยาวชนคนดังกล่าวมีเป็นไปได้อาจก่อเหตุ และได้เฝ้าสังเกตอย่างต่อเนื่องจากเหตุที่เห็นซึ่งหน้า พร้อมย้ำว่า การออกหมายจับเยาวชน ควรเป็นกรณีสุดท้ายเท่านั้น โดยหลักการและแนวทางปฏิบัติจะไม่ออกหมายจับเยาวชน ส่วนในเด็กนั้น ไม่สามารถออกหมายจับได้โดยเด็ดขาด

● การตรวจสอบการจับ

เป็นหน้าที่ของศาลเยาวชนที่จะต้องตรวจสอบว่า

1. ตรวจสอบว่ามีการส่งตัวเด็ก หรือเยาวชนมาศาลภายใน 24 ชั่วโมงหรือไม่ ศาลจะตั้งที่ปรึกษากฎหมายให้ ถ้าเด็กหรือเยาวชนยังไม่มี

2. ตรวจสอบว่าเป็นเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือไม่ การจับเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ถ้าไม่ชอบด้วยกฎหมายให้ปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไป การปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

การจับกุมเยาวชนนั้นจะทำโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งเป็นไปตามอำนาจหน้าที่ที่สามารถจับกุมเยาวชนผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าหรือมีหมายจับได้ เมื่อจับแล้วจะต้องนำเด็กไปสถานีตำรวจ ณ ท้องที่ที่จับได้ เพื่อทำบันทึกจับกุม แล้วต้องรีบส่งให้พนักงานสอบสวนในคดีความผิดที่เกิดเหตุ

พนักงานสอบสวนจะทำสำนวน เพื่อทำบันทึกต่อศาล แล้วก็แจ้งผู้อำนวยการสถานพินิจว่าขณะนี้มีการจับเด็กและเยาวชน แล้วนำเด็กและเยาวชนที่ถูกจับไปที่ศาลเยาวชนภายใน 24 ชั่วโมง เพื่อให้ศาลตรวจสอบการจับว่าชอบด้วยกฎหมายไหม

ในแต่ละสถานีตำรวจ จะมีที่ปรึกษาทนายเด็กและเยาวชนที่เป็นเวรในแต่ละสถานีตำรวจอยู่แล้ว หรือที่ศาลเยาวชนก็จะมีที่ปรึกษาทนายสำหรับเยาวชนที่ขึ้นทะเบียนไว้กับศาลที่นั่น ซึ่งที่ปรึกษาทนายจะต้องไปนั่งร่วมตรวจสอบการจับกุมด้วย

“ในทางปฏิบัติต้องยึดหลักนี้ เพราะถ้าไม่มีที่ปรึกษาทนายเข้าร่วม จะถือว่าไม่ชอบด้วยกฎหมายที่ผ่านมา ก็มีที่ปรึกษาทนายเข้าไปร่วมในขั้นตอนตรวจสอบการจับกุมเยาวชนตลอด แต่ในกรณีที่เยาวชนถูกจับจากการต่อสู้เพื่อสิทธิและเรียกร้องประชาธิปไตย ที่ปรึกษาทนายส่วนใหญ่จะมาจากฝั่งเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งเขาอาจจะไม่ได้ให้ความช่วยเหลือขนาดนั้น บางทีก็ให้รับสารภาพ บางทีก็ให้ปฏิเสธโดยไม่ได้ให้เหตุผลถึงการกระทำ เพื่อสะท้อนถึงเจตนาของการเข้าร่วมชุมนุม”

● การควบคุมตัวเยาวชน

ศาลอาจมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้ผู้ปกครองเป็นผู้ดูแลระหว่างดำเนินคดี ถ้าเด็กหรือเยาวชนมีลักษณะหรือพฤติการณ์ที่อาจเป็นภัย ศาลอาจควบคุมไว้ที่สถานพินิจหรือสถานที่อื่นตามที่เห็นสมควรควบคุมไว้ในเรือนจำหรือสถานที่อื่น ในกรณีที่เยาวชนมีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และมีลักษณะหรือพฤติการณ์ที่อาจเป็นภัยต่อบุคคลอื่น หรือมีอายุเกิน 20 ปี

ตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก กระบวนการทางอาญาของเด็กและเยาวชนต้องแยกขาดออกจากกระบวนการทางกฎหมายของผู้ใหญ่อย่างชัดเจน

“ในการควบคุมตัว ต้องกันเด็กออกจากผู้ใหญ่ เพื่อประกันเรื่องความปลอดภัยของเยาวชน การถูกปฏิบัติอย่างผู้ใหญ่ และการกระทบกระเทือนด้านจิตใจ เพราะวัยวุฒิและประสบการณ์ชีวิตของเยาวชนยังไม่ผ่านอะไรมากเท่าผู้ใหญ่ และเพื่อให้เป็นไปตามหลักการไม่ตีตราเด็ก ที่จะไม่ให้คนอื่นรู้ว่า เด็กคนนี้ถูกดำเนินคดี เป็นการปกปิดเรื่องการถูกดำเนินคดีอาญาให้มีคนรู้น้อยที่สุด มีเพียงแค่เจ้าหน้าที่รัฐ ญาติ พี่น้อง และตัวเด็กเท่านั้น”

“การแยกออกมามีเจตนาเพื่อไม่ให้เกิดการตีตราเด็ก และไม่ให้เรื่องเผยแพร่ไปในวงกว้างมากเกินไปอันนี้สำหรับเด็กโดยเฉพาะ แต่ก็ต่างจากเยาวชนที่เป็นแกนนำ ซึ่งเขาต้องการเผยแพร่เรื่องการจับกุมตัวต่อสาธารณะ”

นอกจากนี้ ในทุกๆ ขั้นตอนและกระบวนการทางกฎหมายของเด็กและเยาวชนจะต้องมีที่ปรึกษากฎหมาย ซึ่งจะจัดหาจากฝั่งครอบครัวหรือเจ้าหน้าที่รัฐก็ได้ เพื่อเป็นการประกันสิทธิในการเข้าถึงการมีทนายตามกระบวนการกฎหมายให้กับเยาวชนด้วย

ในกรณีการประชุมทางไกลที่ผ่านมา มักมีปัญหาในกระบวนการจับกุมเด็กและเยาวชน ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องแจ้งให้ผู้ปกครองทราบว่ามีกรจับเด็กก่อน และจะจับเด็กไปที่ไหน แล้วต้องให้เด็กและผู้ปกครองมีสิทธิที่จะประสานงานให้จัดหาที่ปรึกษาทนายเด็กและเยาวชนมาให้ด้วย

“เด็กและเยาวชนมีสิทธิที่จะได้ติดต่อผู้ปกครองและที่ปรึกษากฎหมายซึ่งเป็นบุคคลที่เด็กและผู้ปกครองจัดหาหรือไว้วางใจให้เข้าร่วมกระบวนการ และเจ้าหน้าที่ต้องแจ้งสถานที่ที่จับเด็ก หรือสถานที่ที่จะนำเด็กไปไว้ ให้ผู้ปกครองทราบโดยทันที ไม่ใช่จับไปก่อน เตียวไปถึงที่แล้วค่อยบอก แบบนี้ไม่ได้”

● พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (Personal Data Protection Act B.E. 2562 หรือ PDPA)

เป็นกฎหมายว่าด้วยการให้สิทธิกับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล สร้างมาตรฐานการรักษาข้อมูลส่วนบุคคลให้ปลอดภัย และนำไปใช้ให้ถูกวัตถุประสงค์ตามคำยินยอมที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอนุญาต ได้ประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2562 และปัจจุบันได้ถูกเลื่อนให้มีผลบังคับใช้ ในวันที่ 1 มิถุนายน 2565

ข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Data) คือ ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลที่สามารถระบุตัวบุคคลนั้นได้ทั้งทางตรงหรือทางอ้อม แต่จะไม่นับรวมข้อมูลของผู้ที่เสียชีวิตไปแล้ว ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ ชื่อ-นามสกุล หรือชื่อเล่น / เลขประจำตัวประชาชน, เลขหนังสือเดินทาง, เลขบัตรประกันสังคม, เลขใบอนุญาตขับขี่, เลขประจำตัวผู้เสียภาษี, เลขบัญชีธนาคาร, เลขบัตรเครดิต (การเก็บเป็นภาพสำเนาบัตรประชาชนหรือสำเนาบัตรอื่นๆ ที่มีข้อมูลส่วนบุคคลที่กล่าวมาย่อมสามารถใช้ระบุตัวบุคคลได้โดยตัวมันเอง จึงถือเป็นข้อมูลส่วนบุคคล) / ที่อยู่, อีเมล, เลขโทรศัพท์ / ข้อมูลอุปกรณ์หรือเครื่องมือ เช่น IP address / ข้อมูลระบุทรัพย์สินของบุคคล เช่น ทะเบียนรถยนต์, โฉนดที่ดิน / ข้อมูลที่สามารถเชื่อมโยงไปยังข้อมูลข้างต้นได้ เช่น วันเกิดและสถานที่เกิด, เชื้อชาติ, สัญชาติ, น้ำหนัก, ส่วนสูง, ข้อมูลตำแหน่งที่อยู่ (location), ข้อมูลการแพทย์, ข้อมูลการศึกษา, ข้อมูลทางการเงิน, ข้อมูลการจ้างงาน และข้อมูลที่สามารถใช้ในการค้นหาข้อมูลส่วนบุคคลอื่นในอินเทอร์เน็ต

ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความละเอียดอ่อน (Sensitive Personal Data) ได้แก่ ข้อมูล เชื้อชาติ, เผ่าพันธุ์, ความคิดเห็นทางการเมือง, ความเชื่อในลัทธิ ศาสนาหรือปรัชญา, พฤติกรรมทางเพศ, ประวัติอาชญากรรม, ข้อมูลสุขภาพ ความพิการ หรือข้อมูลสุขภาพจิต, ข้อมูลสหภาพแรงงาน, ข้อมูลพันธุกรรม, ข้อมูลชีวภาพ, ข้อมูลทางชีวมิติ (Biometric) เช่น รูปภาพใบหน้า, ลายนิ้วมือ, फिल्मเอกซเรย์, ข้อมูลสแกนม่านตา, ข้อมูลอัตลักษณ์เสียง, ข้อมูลพันธุกรรม ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีบทลงโทษที่รุนแรงกว่าข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป (Personal Data) เพราะหากข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความละเอียดอ่อนมีการรั่วไหลไปสู่สาธารณะแล้ว จะเกิดผลเสียที่ร้ายแรงกับผู้เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล (Data Subject) ได้มากกว่าข้อมูลส่วนบุคคลอื่นๆ มีผลต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคล เช่น สิทธิเสรีภาพในความคิด ความเชื่อทางศาสนา การแสดงออก การชุมนุม สิทธิในชีวิตร่างกาย การอยู่อาศัย การไม่ถูกเลือกปฏิบัติ ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดการแทรกแซงซึ่งสิทธิเสรีภาพและการเลือกปฏิบัติต่อการใช้สิทธิเสรีภาพของบุคคลได้มากกว่าข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป ยกตัวอย่างเช่น ข้อมูลพฤติกรรมทางเพศ เชื้อชาติ ศาสนา ประวัติอาชญากรรม ถ้ารั่วไหลไปแล้ว ข้อมูลเหล่านี้จะนำมาสู่ความเป็นอคติและจะมีผลกระทบต่อชีวิตส่วนบุคคลได้มากกว่าข้อมูลทั่วไปเป็นอย่างมาก

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคล เราสามารถแบ่งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคล ในกฎหมาย PDPA ได้ 3 ประเภท ได้แก่

1. **เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล (Data Subject)** คือ บุคคลที่ข้อมูลสามารถระบุไปถึงได้
2. **ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล (Data Controller)** คือ บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจ เกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล
3. **ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล (Data Processor)** คือ บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งดำเนินการเกี่ยวกับ การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ตามคำสั่งหรือในนามของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งดำเนินการดังกล่าวไม่เป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล (Data Subject Right) สรุปได้ดังต่อไปนี้

สิทธิได้รับการแจ้งให้ทราบ

การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องแจ้ง ให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบ ก่อนหรือในขณะที่เก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล (ยกเว้นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ทราบถึงรายละเอียดนั้นอยู่แล้ว เช่น ไปธนาคารเพื่อจะไปเปิดบัญชี หรือว่าการสมัครใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการต่างๆ) โดยมีรายละเอียดการแจ้งให้ทราบ เช่น เก็บข้อมูลส่วนบุคคลอะไรบ้าง, วัตถุประสงค์การเก็บข้อมูล, การนำไปใช้หรือส่งต่อไปมีให้ใครบ้าง, วิธีเก็บข้อมูลอย่างไร, เก็บข้อมูลนานแค่ไหน, วิธีการเปลี่ยนแปลงแก้ไข เพิกถอนข้อมูลส่วนบุคคลที่ให้ไปสามารถทำได้อย่างไรบ้าง

สิทธิขอเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล

เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล มีสิทธิขอเข้าถึงและขอรับสำเนาข้อมูลส่วนบุคคล หรือขอให้เปิดเผยถึงการได้มาของข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวที่ตนไม่ได้ให้ความยินยอมได้ โดยสิทธินี้จะต้องไม่ขัดต่อกฎหมายหรือคำสั่งศาล หรือส่งผลกระทบต่ออาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ถ้าไม่ขัดหรือส่งผลกระทบต่อดังกล่าว เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจะได้รับสิทธิภายใน 30 วันนับจากวันที่ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ได้รับคำขอ

สิทธิคัดค้านการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล

เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิคัดค้านการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนเมื่อใดก็ได้ แต่ต้องไม่ขัดด้วยกฎหมายที่สำคัญยิ่งกว่า หรือขัดต่อสิทธิการเรียกร้องตามกฎหมายหรือข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเป็นไปเพื่อการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สถิติ

สิทธิขอให้ลบหรือทำลาย

กรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้ทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นข้อมูลที่เปิดเผยต่อสาธารณะ และผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลถูกขอให้ลบ หรือทำลาย หรือทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นข้อมูลที่ไม่สามารถระบุตัวบุคคลเจ้าของได้ โดยผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องรับผิดชอบดำเนินการทั้งในทางเทคโนโลยี และค่าใช้จ่ายเอง

สิทธิในการเพิกถอนความยินยอม

ถ้าเจ้าของข้อมูลเคยให้ความยินยอมในการใช้ข้อมูลไปแล้ว ต่อมาภายหลังต้องการยกเลิกความยินยอมนั้น ก็สามารถทำเมื่อใดก็ได้ และการยกเลิกความยินยอมนั้นจะต้องทำได้ง่ายเหมือนกับตอนที่เจ้าของข้อมูลให้ความยินยอมด้วย โดยการยกเลิกจะต้องไม่ขัดต่อข้อจำกัดสิทธิในการถอนความยินยอมทางกฎหมาย หรือสัญญาที่ให้ประโยชน์แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้ให้ความยินยอมไปก่อนหน้านี้

สิทธิขอให้ระงับการใช้ข้อมูล

เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลระงับการใช้ข้อมูลส่วนบุคคล ไม่ว่าจะในกรณีที่เกิดการเปลี่ยนใจไม่ต้องการให้ข้อมูลแล้ว หรือเปลี่ยนใจระงับการทำลายข้อมูลเมื่อครบกำหนดที่ต้องทำลาย เพราะมีความจำเป็นต้องนำข้อมูลไปใช้ในทางกฎหมาย หรือการเรียกร้องสิทธิก็สามารถทำได้

สิทธิในการขอให้แก้ไขข้อมูลส่วนบุคคล

เจ้าของข้อมูลมีสิทธิที่จะขอแก้ไขข้อมูลส่วนบุคคลของตนเองให้มีความถูกต้อง เป็นปัจจุบัน และไม่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดได้ โดยการแก้ไขนั้นจะต้องเป็นไปด้วยความสุจริต และไม่ขัดต่อหลักกฎหมาย

สิทธิในการขอให้โอนข้อมูลส่วนบุคคล

ในกรณีที่เจ้าของข้อมูลต้องการนำข้อมูลที่เคยให้ไว้กับผู้ควบคุมข้อมูลรายหนึ่ง ไปใช้กับผู้ควบคุมข้อมูลอีกราย เช่น ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลรายแรกได้จัดทำข้อมูลส่วนบุคคลของเราไปอยู่ในรูปแบบต่างๆ

• รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรม “สิทธิเด็กและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง”

จำนวนผู้เข้าร่วม :

60 - 70 คน

ขั้นตอนกิจกรรม :

ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

1. วิทยากรตั้งคำถาม พุดคุยนำเข้าสู่เนื้อหาก่อนทำกิจกรรมกลุ่ม พร้อมอธิบายรูปแบบการจัดกิจกรรม

2. วิทยากรแจกบัตรคำให้กับผู้รับการฝึกอบรม ร่วมพิจารณาว่าบัตรคำของตนเองควรเข้าไปติดต่อหน่วยงานใด ด้วยเหตุผลใด

ขั้นดำเนินกิจกรรม

ผู้รับการอบรมเดินไปยังหน่วยงานที่ตนเห็นว่าสามารถช่วยแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นกับตนเองได้

ขั้นสรุปกิจกรรม

วิทยากรสรุปภาพรวม โดยใช้กระบวนการพุดคุย แลกเปลี่ยนแนวคิดร่วมกัน

สื่อ/อุปกรณ์ :

บัตรคำ กรณีตัวอย่างเหตุการณ์

เทปขาว/สเปรย์ขาว

กระดาน Flipchart

บอร์ด

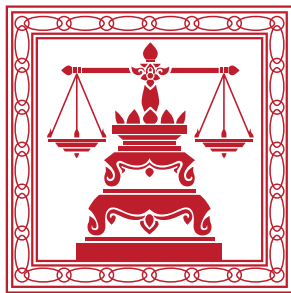

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

หมวดที่ 6

วิถีชีวิตริมนุชยชนในสถานศึกษา

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

หมวดที่ 6 :

วิถีสิทธิมนุษยชนในสถานศึกษา

สิทธิเด็กในประเทศไทย มีระบุไว้เป็นบทบัญญัติในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งสิทธิเหล่านี้ของเด็กนักเรียนไม่ควรต้องถูกละทิ้งไว้ ณ ประตู่โรงเรียน โรงเรียนควรสอนเด็กๆ ถึงสิทธิของพวกเขา รวมทั้งให้ความเคารพ และเน้นย้ำถึงสิทธิของเด็ก

● สิทธิในโรงเรียนเป็นอย่างไร

เด็กทุกคนในโรงเรียน รวมทั้งเด็กที่มีความพิการ เด็กชาติพันธุ์ เด็กไร้รัฐไร้สัญชาติ และเด็กชนกลุ่มน้อย มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโรงเรียน

■ สนับสนุนการเคารพซึ่งกันและกัน และการไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา วัฒนธรรม และสถานะทางเพศในหมู่นักเรียน ครู พ่อแม่ผู้ปกครอง และในสังคมในวงกว้าง

■ นักเรียนเรียนรู้เรื่องการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนและสิทธิเด็กทั้งในหลักสูตรการเรียนและกิจกรรมนอกเวลา

■ โรงเรียนเป็นสถานที่ปลอดภัย เหมาะสมกับทุกๆ คน และมีวัฒนธรรมการพัฒนาเรื่องสิทธิมนุษยชน

■ การศึกษาเล่าเรียนไม่ใช่เรื่องของตำราเรียนและผลการเรียนเท่านั้น แต่หมายถึงว่าเด็กๆ ได้เรียนรู้เรื่องการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในสังคม การที่จะทำเช่นนั้นได้ นักเรียนจำเป็นต้องรู้ถึงสิทธิของตน ซึ่งต้องมีการเคารพสิทธิต่างๆ เหล่านี้โดยปราศจากเงื่อนไข และจะเป็นการดีหากเด็กๆ เข้าใจถึงสถานการณ์ต่าง ๆ ที่พวกเขาจะต้องได้รับการคุ้มครอง

■ นักเรียนมีสิทธิที่จะแสดงออกในโรงเรียน และมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นในโลกโซเชียลมีเดีย ตราบเท่าที่การกระทำนั้นๆ ไม่กระทบต่อสิทธิของผู้อื่น หรือขัดแย้งกับกฎระเบียบของโรงเรียน ซึ่งเป็นไปตามกฎของกระทรวงศึกษาธิการ

■ นักเรียนสามารถเข้าร่วมการชุมนุมอย่างสันติที่จัดขึ้นนอกสถานศึกษาได้เช่นเดียวกับพลเมืองคนอื่นๆ ทั่วไป ทั้งนี้ โรงเรียนสามารถทำโทษทางวินัยนักเรียนได้หากมีการขาดเรียน เช่นเดียวกับการขาดเรียนปกติ แต่โรงเรียนไม่สามารถทำโทษนักเรียนเนื่องจากข้อความ หรือพฤติกรรมใดที่เกี่ยวข้องกับการเมืองได้

■ นักเรียนสามารถปกป้องสิทธิและความสนใจของตนเองได้ด้วยการเข้าร่วมหรือปรึกษาสภานักเรียนในโรงเรียน ซึ่งมีหน้าที่แจ้งความเห็นและความกังวลใจต่างๆ ต่อครูและผู้บริหารโรงเรียน ระดมทุนเพื่องานโรงเรียน โครงการ และงานการกุศลของโรงเรียน รวมทั้งมีส่วนร่วมในการปฏิรูปโรงเรียน ทั้งนี้การใช้สิทธิและความสามารถของตนในฐานะนักเรียนไม่ได้จำกัดอยู่เพียงเท่านั้น แต่ยังสามารถรวมถึงเรื่องอื่นๆ อย่างการเป็นอาสาสมัคร ไปจนถึงเรื่องการสร้างนวัตกรรมทางสังคมด้วย

■ จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงสิทธิทั้งหมดของตน ไม่ใช่เพียงแค่เรื่องใดเรื่องหนึ่ง รวมทั้งการเคารพสิทธิของผู้อื่นด้วย โดยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม และเหมาะสมกับกลุ่มอายุของนักเรียน

■ ปฏิบัติต่อนักเรียนในฐานะที่เป็นพลเมือง ซึ่งมีบทบาทและสิทธิตั้งแต่บัดนี้ ไม่ใช่เพียงแค่ในฐานะพลเมืองในอนาคต

■ เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่กันนักเรียน ด้วยการแสดงความเคารพต่อสิทธิของผู้อื่น

■ สร้างพื้นที่ปลอดภัยให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นในโรงเรียน ตลอดจนมีกลไกสำหรับสะท้อนความคิดเห็นเหล่านั้นของนักเรียนให้ผู้ใหญ่ได้รับทราบ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้แนะนำให้ทุกโรงเรียนส่งเสริมเรื่องเสรีภาพการแสดงออก

■ ไม่จำกัดหรือทำโทษนักเรียนในการแสดงความคิดเห็น แต่ให้นำความเห็นต่างมาเป็นตัวอย่างในการสอนนักเรียน ผ่านการสร้างวินัยเชิงบวก

■ โรงเรียนมีหน้าที่เข้ามาดูแลเมื่อพบว่านักเรียนใช้ประทุษวาจา ช่มเหงรังแก ว่ากล่าวให้ร้ายกัน ทำให้เกิดความอับอาย หรือล่วงละเมิด ทั้งนี้มาตรการดำเนินการจะขึ้นอยู่กับโรงเรียน และหน่วยงานการศึกษาที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยไม่ใช้วิธีการลงโทษทางร่างกายต่อนักเรียนซึ่งเป็นการผิดกฎหมายประเทศไทยโดยเด็ดขาด รวมถึงการไม่ใช้วิธีข่มขู่นักเรียน

■ ความรุนแรงทุกรูปแบบในโรงเรียน เป็นเรื่องที่ควรถูกกล่าวโทษ โดยมีมาตรการรับมือและป้องกันการใช้ความรุนแรงอย่างทันทีในทุกกรณี ต้องมีการใช้นโยบายคุ้มครองเด็กอย่างยุติธรรม ซึ่งรวมถึงการร้องเรียนโดยช่องทางที่ไม่เก็บรักษาข้อมูลเป็นความลับ และมีการส่งต่อนักเรียนให้เข้าถึงบริการให้คำปรึกษา บริการคุ้มครองเด็กและบริการอื่นๆ รวมทั้งมีระบบรองรับในการเยียวยาผู้ได้รับความรุนแรงและดำเนินการอย่างเหมาะสมต่อผู้ก่อเหตุและทันท่วงที

สำหรับคุณครู และผู้บริหารโรงเรียนในประเทศไทย: สอนนักเรียนเรื่องสิทธิมนุษยชน ด้วยวิธีการด้านสิทธิมนุษยชน เพื่อนำไปสู่สิทธิมนุษยชนในโรงเรียน

การตระหนักถึงสิทธิของนักเรียนในโรงเรียน ดำเนินการเพื่อประโยชน์สูงสุดของนักเรียน และให้ความสำคัญกับความปลอดภัยของนักเรียนเป็นความรับผิดชอบหลักของเจ้าหน้าที่ในโรงเรียนทุกคน

ในฐานะที่เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ แทนที่จะบูรณาการเรื่องสิทธิเด็กเข้ากับกิจกรรมเพียงบางกิจกรรมในห้องเรียนแล้ว ควรมีแนวทางเรื่องสิทธิเด็กที่ปรับใช้กับทุกอย่างในโรงเรียน เพื่อให้เด็กนักเรียนทุกคนรู้สึกปลอดภัย ได้รับการสนับสนุน มีส่วนร่วม และได้เชื่อมั่นว่าพวกเขาได้รับการรับฟัง

การละเมิดสิทธิเด็ก ไม่ใช่การกระทำเฉพาะที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดเท่านั้น แต่หมายถึง การกระทำใดๆ ก็ตามที่มีอาจส่งผลกระทบต่อร่างกาย จิตใจ สังคม หรือการเจริญเติบโตของเด็ก ย่อมถือเป็นการละเมิดสิทธิเด็ก

5 ข้อควรรู้และทำ

1. ดูแล ปกป้อง คุ้มครองเด็กที่อยู่ในความดูแลของตน ไม่ให้ตกอยู่ในภาวะเสี่ยงที่อาจเกิดอันตรายต่างๆ
2. พัฒนาเด็กที่อยู่ในความดูแลของตนให้สอดคล้องกับพัฒนาการและศักยภาพของเด็กตามแต่ละช่วงวัย
3. ร้องขอความช่วยเหลือและให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ หากพบว่าตนไม่สามารถดูแลปกป้องเด็ก ให้ได้รับการดูแลที่ควรหรืออาจเสี่ยงจะไม่ปลอดภัย
4. ทุกคนในสังคม ควรช่วยกันสอดส่อง ดูแล ให้เด็กได้รับความปลอดภัย หากพบเห็นเด็กที่ตกอยู่ในอันตราย ควรแจ้งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ ศูนย์ช่วยเหลือสังคม 1300
5. ทุกคนในสังคมควรช่วยกันส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ในบริบทที่คุณสามารถทำได้

5 ข้อไม่ควรทำ

1. ไม่ควรทำร้าย ร่างกาย จิตใจเด็กทั้งทางตรงและทางอ้อม ควรปรับรูปแบบการสื่อสารในเชิงบวก อย่างมีเหตุมีผล
2. ไม่ควรทำให้เด็กรู้สึกว่าตนเองถูกเลือกปฏิบัติ หรือไม่ควรเลือกปฏิบัติต่อเด็กหรือคาดหวังกับเด็กเกินศักยภาพของเด็ก
3. ไม่ปล่อยให้เด็กไม่ว่าเด็กคนใดก็ตามตกอยู่ในสภาวะอันตรายทั้งจากบุคคล สังคม และสิ่งแวดล้อม
4. ไม่มีส่วนร่วมหรือสนับสนุนการกระทำใดๆ อันอาจเป็นการละเมิดต่อเด็ก เช่น การแชร์ภาพเด็ก การส่งต่อคลิปที่เกี่ยวข้องกับเด็ก
5. ไม่อาศัยสถานะหรือสถาบันหรืออาชีพของตนในการแสวงประโยชน์จากเด็กหรือทำการใดๆ จนทำให้เป็นการละเมิดสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กและครอบครัว

● ขอบเขตการคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน

1. กรณีถูกล่วงละเมิดทางเพศ
2. กรณีความรุนแรง
3. กรณีไม่ได้รับความเป็นธรรมจากระบบการศึกษา
4. กรณีอื่นๆ
 - 4.1 ตั้งครรภ์ในวัยเรียน
 - 4.2 ภาวะจิตเวช
 - 4.3 เด็กนักเรียนติดเกม/อินเทอร์เน็ต/เล่นพนัน
 - 4.4 เด็กนักเรียนถูกปล่อยปละละเลย ทอดทิ้ง
 - 4.5 ยาเสพติด
 - 4.6 อุปทานหมู่
 - 4.7 โรคติดต่อในสถานศึกษา
 - 4.8 อุบัติเหตุนอกสถานศึกษา
 - 4.9 อุบัติเหตุในสถานศึกษา
 - 4.10 การจมน้ำ
 - 4.11 เด็กนักเรียนเสียชีวิตในสถานศึกษา
 - 4.12 ภัยพิบัติ
 - 4.13 การกลั่นแกล้งรังแกกัน

● รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรม “วิถีสิทธิมนุษยชนในสถานศึกษา”

จำนวนผู้เข้าร่วม :

60 - 70 คน

ขั้นตอนกิจกรรม :

ชั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

1. วิทยากรตั้งคำถาม พุดคุยนำเข้าสู่เนื้อหาก่อนทำกิจกรรมกลุ่ม พร้อมอธิบายรูปแบบการจัดกิจกรรม

2. แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมออกเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มละ 14 -15 คน

ขั้นตอนกิจกรรม

1. วิทยากรให้ทุกคนร่วมกันระดมเขียน เหตุการณ์สิทธิมนุษยชนในโรงเรียนตามข่าว

2. ผู้เข้าร่วมช่วยกันคัดเลือกว่าต้องการหาแนวทางในการวิเคราะห์เหตุการณ์ใด

3. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละกลุ่มพุดคุยระดมความคิดเห็นตามหัวข้อ

■ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

■ ผู้ละเมิด ผู้ถูกละเมิด

■ ผลกระทบ

■ แนวทางในการแก้ไขปัญหา

■ หน่วยงานใดบ้างที่มีส่วนในการช่วยเหลือเยียวยา

4. ผู้เข้าร่วมแต่ละกลุ่มมีตัวแทนมานำเสนอแนวคิดให้กลุ่มใหญ่ได้รับทราบ

ขั้นสรุปกิจกรรม

วิทยากรสรุปภาพรวม โดยใช้กระบวนการพุดคุย แลกเปลี่ยนแนวคิดร่วมกัน

สื่อ/อุปกรณ์ :

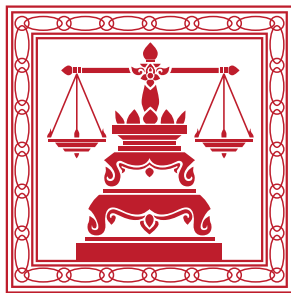
บัตรคำ สถานการณ์สิทธิมนุษยชน

กระดาษขาว

ปากกาเคมี

เทปขาว/สเปรย์ขาว

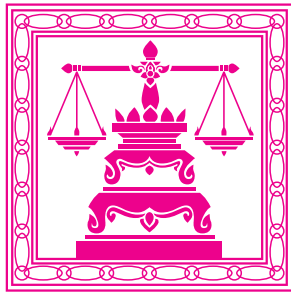
กระดาษ Flipchart

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

หมวดที่ 7
ผลิตสื่อ/แผนการเรียนรู้
ด้านสิทธิมนุษยชน

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

หมวดที่ 7 :

ผลิตสื่อ/แผนการเรียนรู้ด้านสิทธิมนุษยชน

● หลักการผลิตสื่อการเรียนรู้

ความหมาย ประเภทและประโยชน์ของสื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอน หมายถึง ตัวกลางหรือช่องทางในการถ่ายทอดองค์ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ จากแหล่งความรู้ไปสู่ผู้เรียน และทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักในการผลิตสื่อ

1. ต้องออกแบบให้ตรงกับจุดมุ่งหมาย เหมาะสมกับผู้เรียน
2. ผลิตโดยคำนึงถึงประโยชน์ที่จะนำไปใช้งาน
3. สามารถนำไปใช้ได้ง่าย วิธีการใช้ไม่ยุ่งยาก มีคู่มือประกอบการใช้งาน
4. การสื่อบางประเภทไม่จำเป็นต้องแสดงรายละเอียดมากนัก
5. คำนึงถึงความประหยัดทั้งงบประมาณและเวลาให้เหมาะสม

● ประเภทสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนแบ่งตามคุณลักษณะได้ 4 ประเภทคือ

1. สื่อประเภทวัสดุ ได้แก่ สไลด์ แผ่นใส เอกสาร ตำรา สารเคมี สิ่งพิมพ์ต่างๆ และคู่มือการฝึกปฏิบัติ
2. สื่อประเภทอุปกรณ์ ได้แก่ ของจริง หุ่นจำลอง เครื่องเล่นเทปเสียง เครื่องเล่นวีดิทัศน์ เครื่องฉายแผ่นใส อุปกรณ์และเครื่องมือในห้องปฏิบัติการ
3. สื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ ได้แก่ การสาธิต การอภิปรายกลุ่ม การฝึกปฏิบัติการ ฝึกงาน การจัดนิทรรศการ และสถานการณ์จำลอง
4. สื่อประเภทคอมพิวเตอร์ ได้แก่ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) การนำเสนอด้วยคอมพิวเตอร์ (Computer presentation) การใช้ Intranet และ Internet เพื่อการสื่อสาร (Electronic mail : E-mail) และ การใช้ WWW (World Wide Web)

สื่อการเรียนการสอนจำแนกตามประสบการณ์

1. ประสบการณ์ตรงและมีความมุ่งหมาย ประสบการณ์ขั้นนี้ เป็นรากฐานสำคัญของการศึกษาทั้งปวง เป็นประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับมาจากความเป็นจริงและด้วยตัวเองโดยตรง ผู้รับประสบการณ์นี้จะได้เห็น ได้จับ ได้ทำ ได้รู้สึก และได้ตกลงใจจากของจริง ดังนั้นสื่อการสอนที่ให้ประสบการณ์การเรียนรู้ในขั้นนี้ก็คือของจริงหรือความเป็นจริงในชีวิตของคนเรานั้นเอง

2. ประสบการณ์จำลอง เป็นที่ยอมรับกันว่าศาสตร์ต่างๆ ในโลก มีมากเกินกว่าที่จะเรียนรู้ได้หมดสิ้นจากประสบการณ์ตรงในชีวิต บางกรณีก็อยู่ในอดีต หรือซับซ้อนเร้นลับหรือเป็นอันตราย ไม่สะดวกต่อการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง จึงได้มีการจำลองสิ่งต่างๆ เหล่านั้นมาเพื่อการศึกษา ของจำลองบางอย่างอาจจะเรียนรู้ได้ง่ายกว่าและสะดวกกว่า

3. ประสบการณ์นาฏการ ประสบการณ์ต่างๆ ของคนเรานั้นมีหลายสิ่งหลายอย่างที่เรไม่สามารถประสบได้ด้วยตนเอง เช่น เหตุการณ์ในอดีต เรื่องราวในวรรณคดี การเรียนในเรื่องที่มีปัญหาเกี่ยวกับสถานที่ หรือเรื่องธรรมชาติที่เป็นนามธรรม การแสดงละครจะช่วยให้เราได้เข้าไปใกล้ความเป็นจริงมากที่สุด เช่น ฉาก เครื่องแต่งตัว เครื่องมือ หุ่นต่างๆ เป็นต้น

4. การสาธิต คือ การอธิบายถึงข้อเท็จจริงหรือแบ่งความคิด หรือกระบวนการต่างๆ ให้ผู้ฟังแลเห็นไปด้วย เช่น ครูวิทยาศาสตร์เตรียมก๊าซออกซิเจนให้นักเรียนดู ก็เป็นการสาธิต การสาธิตก็เหมือนกับนาฏการ หรือการศึกษานอกสถานที่ เราถือเป็นสื่อการสอนอย่างหนึ่ง ซึ่งในการสาธิตนี้อาจรวมเอาสิ่งของที่ใช้ประกอบหลายอย่าง นับตั้งแต่ของจริงไปจนถึงตัวหนังสือ หรือคำพูดเข้าไว้ด้วย แต่เราไม่เพ่งเล็งถึงสิ่งเหล่านี้ เราจะให้ความสำคัญกับกระบวนการทั้งหมดที่ผู้เรียนจะต้องเฝ้าสังเกตอยู่โดยตลอด

5. การศึกษานอกสถานที่ การพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ เป็นการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเพื่อให้นักเรียนได้เรียนจากแหล่งข้อมูล แหล่งความรู้ที่มีอยู่จริงภายนอกห้องเรียน ดังนั้นการศึกษานอกสถานที่จึงเป็นวิธีการหนึ่งที่เป็นสื่อกลางให้นักเรียนได้เรียนจากของจริง

6. นิทรรศการ มีความหมายที่กว้างขวาง เพราะหมายถึง การจัดแสดงสิ่งต่างๆ เพื่อให้ความรู้แก่ผู้ชม ดังนั้นนิทรรศการจึงเป็นการรวมสื่อต่างๆ มากมายหลายชนิด การจัดนิทรรศการที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัด จะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสคิดสร้างสรรค์มีส่วนร่วม และได้รับข้อมูลย้อนกลับด้วยตัวของเขาเอง

7. โทรทัศน์และภาพยนตร์ โทรทัศน์เป็นสื่อการสอนที่มีบทบาทมากในปัจจุบัน เพราะได้เห็นทั้งภาพและได้ยินเสียงในเวลาเดียวกัน และยังสามารถแพร่และถ่ายทอดเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นได้ด้วย นอกจากนี้โทรทัศน์ยังมีหลายรูปแบบ เช่น โทรทัศน์วงจรปิด ซึ่งโรงเรียนสามารถนำมาใช้ในการเรียน

การสอนได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังมีโทรทัศน์วงจรปิด ที่เอื้อประโยชน์ต่อการศึกษาอย่างกว้างขวาง ภาพยนตร์เป็นสื่อที่จำลองเหตุการณ์มาให้ผู้ชมหรือผู้เรียนได้ดูและได้ฟังอย่างใกล้ชิดเคียงกับความจริง แต่ไม่สามารถถ่ายทอดเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นได้ ถึงอย่างไรก็ตามภาพยนตร์ก็ยังนับว่าเป็นสื่อที่มีบทบาทมากในการเรียนการสอน เช่นเดียวกับโทรทัศน์

8. ภาพนิ่ง การบันทึกเสียง และวิทยุ ภาพนิ่ง ได้แก่ ภาพถ่าย ภาพวาดซึ่งมีทั้งภาพทึบแสงและโปร่งแสง ภาพทึบแสงคือรูปถ่าย ภาพวาด หรือภาพในสิ่งพิมพ์ต่างๆ ส่วนภาพนิ่งโปร่งใสหมายถึง สไลด์ फिल्मสตริป ภาพโปร่งใสที่ใช้กับเครื่องฉายวัสดุโปร่งใส เป็นต้น ภาพนิ่งสามารถจำลองความเป็นจริงมาให้เราศึกษาจนจอบได้ การบันทึกเสียง ได้แก่ แผ่นเสียงและเครื่องเล่นแผ่นเสียง เทป และเครื่องบันทึกเสียง และเครื่องขยายเสียงตลอดจนอุปกรณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับเสียงซึ่งนอกจากจะสามารถนำมาใช้อย่างอิสระในการเรียนการสอนด้วยแล้ว ยังใช้กับรายการวิทยุและกิจกรรมการศึกษาอื่นๆ ได้ด้วย ส่วนวิทยุ นั้นปัจจุบันที่ยอมรับกันแล้วว่า ช่วยการศึกษาและการเรียนการสอนได้มาก ซึ่งไม่จำกัดอยู่แต่เพียงวิทยุโรงเรียนเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงวิทยุทั่วไปอีกด้วย

9. ทัศนสัญลักษณ์ สื่อการสอนประเภททัศนสัญลักษณ์นี้ มีมากมายหลายชนิด เช่น แผนภูมิ แผนภาพ แผนที่ แผนที่ แผนที่ ภาพโฆษณา การ์ตูน เป็นต้น สื่อเหล่านี้เป็นสื่อที่มีลักษณะเป็นสัญลักษณ์สำหรับถ่ายทอดความหมายให้เข้าใจได้รวดเร็วขึ้น

10. วจนสัญลักษณ์ สื่อขั้นนี้เป็นสื่อที่จัดว่า เป็นขั้นที่เป็นนามธรรมมากที่สุด ซึ่งได้แก่ ตัวหนังสือหรืออักษร สัญลักษณ์ทางคำพูดที่เป็นเสียงพูด ความเป็นรูปธรรมของสื่อประเภทนี้จะไม่คงเหลืออยู่เลย อย่งไรก็ดี ถึงแม้สื่อประเภทนี้จะมีลักษณะที่เป็นนามธรรมที่สุดก็ตามเราก็ใช้ประโยชน์จากสื่อประเภทนี้มาก เพราะต้องใช้ในการสื่อความหมายอยู่ตลอดเวลา

สื่อการเรียนการสอนจำแนกตามคุณสมบัติ

Wilbure Young ได้จัดแบ่งไว้ดังนี้

1. ทัศนวัสดุ (Visual Materials) เช่น กระดานดำ กระดานผ้าสำลี) แผนภูมิ รูปภาพ फिल्मสตริป สไลด์ ฯลฯ
2. โสตวัสดุ (Audio Materisls) เช่น เครื่องบันทึกเสียง (Tape Recorder) เครื่องรับวิทยุ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ระบบขยายเสียง ฯลฯ
3. โสตทัศนวัสดุ (Audio Visual Materials) เช่น ภาพยนตร์ โทรทัศน์ ฯลฯ
4. เครื่องมือหรืออุปกรณ์ (Equipments) เช่น เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องฉายฟิล์มสตริป เครื่องฉายสไลด์
5. กิจกรรมต่างๆ (Activities) เช่น นิทรรศการ การสาธิต ทัศนศึกษา ฯลฯ

สื่อการเรียนการสอนจำแนกตามรูปแบบ (Form)

Louis Shores ได้แบ่งประเภทสื่อการสอนตามแบบไว้ ดังนี้

1. สิ่งตีพิมพ์ (Printed Materials) เช่น หนังสือแบบเรียน เอกสารการสอน ฯลฯ
2. วัสดุกราฟิก เช่น แผนภูมิ (Charts) แผนสถิติ (Graph) แผนภาพ (Diagram) ฯลฯ
3. วัสดุฉายและเครื่องฉาย (Projected Materials and Equipment) เช่น ภาพยนตร์

สไลด์ ฯลฯ

4. วัสดุถ่ายทอดเสียง (Transmission) เช่น วิทยุ เครื่องบันทึกเสียง

สื่อการเรียนการสอนตามลักษณะและการใช้

1. เครื่องมือหรืออุปกรณ์ (Hardware)
2. วัสดุ (Software)
3. เทคนิคหรือวิธีการ (Techniques or Methods)

● คุณค่า และประโยชน์ของสื่อการเรียนการสอน

คุณค่าของสื่อการเรียนการสอน

1. สื่อการเรียนการสอนสามารถเอาชนะข้อจำกัดเรื่องความแตกต่างกันของประสบการณ์ดั้งเดิมของผู้เรียน คือเมื่อใช้สื่อการเรียนการสอนแล้วจะช่วยให้เด็กซึ่งมีประสบการณ์เดิมต่างกันเข้าใจได้ใกล้เคียงกัน

2. ขจัดปัญหาเกี่ยวกับเรื่องสถานที่ ประสบการณ์ตรงบางอย่าง หรือการเรียนรู้
3. ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงจากสิ่งแวดล้อมและสังคม
4. สื่อการเรียนการสอนทำให้เด็กมีความคิดรวบยอดเป็นอย่างเดียวกัน
5. ทำให้เด็กมีมโนภาพเริ่มแรกอย่างถูกต้องและสมบูรณ์
6. ทำให้เด็กมีความสนใจและต้องการเรียนในเรื่องต่างๆ มากขึ้น เช่น การอ่าน ความคิดริเริ่ม

สร้างสรรค์ ทักษะคิด การแก้ปัญหา ฯลฯ

7. เป็นการสร้างแรงจูงใจและเร้าความสนใจ
8. ช่วยให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์จากรูปรธรรมสู่นามธรรม

ประโยชน์ของสื่อการเรียนการสอน

1. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่
 - 1.1 เรียนรู้ได้ดีขึ้นจากประสบการณ์ที่มีความหมายในรูปแบบต่างๆ
 - 1.2 เรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง

- 1.3 เรียนรู้ได้ง่ายและเข้าใจได้ชัดเจน
- 1.4 เรียนรู้ได้มากขึ้น
- 1.5 เรียนรู้ได้ในเวลาที่จำกัด
2. ช่วยให้สามารถเอาชนะข้อจำกัดต่างๆ ในการเรียนรู้ ได้แก่
 - 2.1 ทำสิ่งนามธรรมให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น
 - 2.2 ทำสิ่งซับซ้อนให้ง่ายขึ้น
 - 2.3 ทำสิ่งเคลื่อนไหวช้าให้เร็วขึ้น
 - 2.4 ทำสิ่งเคลื่อนไหวเร็วให้ช้าลง
 - 2.5 ทำสิ่งเล็กให้ใหญ่ขึ้น
 - 2.6 ทำสิ่งใหญ่ให้เล็กลง
 - 2.7 นำสิ่งที่อยู่ไกลมาศึกษาได้
 - 2.8 นำสิ่งที่เกิดในอดีตมาศึกษาได้ช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน
 - 2.9 ช่วยให้จดจำได้นาน เกิดความประทับใจและมั่นใจในการเรียน
 - 2.10 ช่วยให้ผู้เรียนได้คิดและแก้ปัญหา
 - 2.11 ช่วยแก้ปัญหาเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล

● การผลิตสื่อแต่ละประเภท

1. การประดิษฐ์ตัวอักษร
2. บัตรคำ
3. การฉีกภาพ
4. สมุดลำดับภาพ
5. การขยายภาพ
6. แผนภูมิ
7. แผนสถิติ
8. ภาพโปร่งใส
9. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

1. การประดิษฐ์ตัวอักษร

การผลิตสื่อจะขาดเสียมิได้เลย คือ การประดิษฐ์ตัวอักษร ไม่ว่าจะใช้ประกอบในการจัดทำบัตรคำ ป้ายนิเทศ ป้ายโฆษณา การเขียนเพื่อประกอบเป็นคำบรรยายต่างๆ ถือได้ว่าเป็นเรื่องพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับครู ธุรกิจการประดิษฐ์ตัวอักษรอย่างเหมาะสมจะช่วยดึงดูดความสนใจของผู้เรียน ทั้งนี้ตัวอักษรที่ประดิษฐ์ต้องมีขนาดพอเหมาะแก่ระยะเวลาในการเรียนรู้ ชัดเจน อ่านง่าย

หลักในการประดิษฐ์ตัวอักษร

1. การเลือกแบบ หรือลักษณะของตัวอักษรที่จะเขียน หัวเรื่อง หรือใจความสำคัญควรมีการเน้นรูปแบบ ขนาดที่แตกต่างจากข้อความธรรมดา
2. ขนาดของตัวอักษร ควรสัมพันธ์กับระยะเวลาความห่างจากตัวอักษร เช่น ผู้อ่านอยู่ห่าง 4.8 เมตร ตัวอักษรควรมีขนาด 1.2 เซนติเมตร
3. ช่องไฟ ต้องคำนึงถึงช่องไฟ เพื่อความสวยงาม ดูเป็นระเบียบ อาจใช้การประมาณด้วยสายตา หรือถือหลักช่องไฟระหว่างตัวอักษรเป็น 1 ใน 3 หรือ 2 ใน 3 ส่วนของตัวอักษร ทั้งนี้ก่อนที่จะประดิษฐ์ตัวอักษร ควรนับจำนวนตัวอักษรเสียก่อน จากนั้นก็หาจุดศูนย์กลาง แล้วจึงลงมือร่างแบบ

การประดิษฐ์ตัวอักษร แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

1. การประดิษฐ์อักษรด้วยมือ เช่น ปากกา ดินสอ ปากกาสปีดบอล พู่กัน ชอล์ก ปากกาเมจิก เป็นต้น

วิธีการประดิษฐ์ตัวอักษรด้วยมือ

1. กำหนดจุดสองจุดเป็นส่วนสูงของตัวอักษร แล้วใช้ไม้ฉากลากเส้นขนานผ่านทั้ง 2 จุดนั้น
2. ลากเส้นคู่ขนานกันทั้งด้านบนและล่าง เพื่อเป็นขนาดของหัวตัวอักษร
3. แบ่งช่องออกเป็น 4 ส่วนเท่าๆกัน
4. ใช้เขียนตัวอักษรเพียง 3 ส่วน อีก 1 ส่วน เป็นช่องไฟและกำหนดความหนาของอักษรเป็น 1 ใน 3 ส่วนของขนาดตัวอักษร

2. การประดิษฐ์อักษรด้วยเครื่อง เช่น เครื่องพิมพ์ดีด คอมพิวเตอร์ ตัวอักษรแบบฉลุ ตัวอักษรแบบฝน เป็นต้น

วิธีการประดิษฐ์ตัวอักษรแบบฉลุ

1. ร่างแบบตัวอักษรลงบนกระดาษ
2. แล้วจึงตัดโดยใช้ใบมีดคมๆ เอาตัวอักษรออกมา
3. นำตัวอักษรแบบฉลุมาวางบนกระดาษ หรือแผ่นป้ายที่ต้องการ
4. แล้วระบายลงในร่องด้วยหมึก, ใช้การพ่นสีผ่านตัวอักษรแบบฉลุ

2. บัตรคำ

บัตรคำเป็นสื่อวัสดุที่ทำด้วยกระดาษแข็งให้เป็นบัตรรูปสี่เหลี่ยมที่มีขนาดต่างๆ กัน บัตรคำมักจะเขียนเป็นคำๆ หรือเป็นประโยค โดยอาจจะมีรูปประกอบด้วยก็ได้ ตัวอักษรที่เขียนบนบัตรควรจะคำนิ่งถึงสีและความเหมาะสมด้วย

การผลิตบัตรคำ

1. ตัดกระดาษแข็งให้เป็นบัตรสี่เหลี่ยมตามขนาดและจำนวนที่ต้องการ
2. เขียนตัวอักษรที่ต้องการลงบนบัตรตามความเหมาะสม โดยอาจจะมีรูปภาพประกอบมาปะบนบัตรคำ
3. เมื่อเขียนเสร็จแล้วควรทิ้งไว้ให้แห้ง

การเก็บบัตรคำ เพื่อความเรียบร้อย สะดวกในการนำออกมาใช้งาน ควรเก็บเป็นหมวดหมู่ โดยอาจจะเก็บในกล่องลิ้นชัก ตู้เก็บอุปกรณ์

3. การฝึกภาพ

การฝึกภาพ คือ การเก็บรักษาวัสดุการสอนที่เป็นกระดาษที่ฝึกขาดง่าย โดยการฝึกเข้ากับวัสดุที่แข็งแรง เช่น ผ้า กระดาษหนา ซึ่งจะช่วยให้ใช้ได้นาน

วัสดุที่จะฝึก คือ ภาพจากนิตยสาร หนังสือพิมพ์ ใบปลิว โปสเตอร์ ซึ่งอาจจะเป็นรูปภาพพิมพ์กระดาษหายๆ หรือเป็นภาพลายวาด หรือพิมพ์ ภาพถ่าย อาจจะเป็นภาพสี หรือขาวดำ วัสดุที่รองฝึกได้ควรเป็นกระดาษแข็ง ซึ่งมีความแข็งปานกลาง มีน้ำหนักเบาและราคาไม่แพง วัสดุอีกอย่างคือ ผ้า ทำให้ง่ายต่อการพับ งอ ดังนั้นการเลือกใช้วัสดุขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายในการใช้งาน

การฝึกภาพ แบ่งได้ 2 ประเภทคือ

1. การฝึกแบบธรรมดา เป็นการฝึกด้วยกาวยางน้ำ แป้งเปียก กาวลาเท็กซ์ เป็นต้น
2. การฝึกแบบใช้ความร้อนช่วย เช่น การฝึกโดยใช้แผ่นเยื่อฝึกแห้ง

วิธีการฝึกด้วยกาวลาเท็กซ์

1. นำกระดาษที่มีขนาดพอเหมาะกับภาพที่ต้องการจะฝึก
2. นำภาพที่ต้องการไปแช่น้ำให้ทั่วทั้งภาพประมาณ 10 นาที หรือจนน้ำซึมเข้าทั่วทั้งภาพ
3. ทากาวลาเท็กซ์บนกระดาษ
4. วางภาพบนกระดาษทำให้เรียบ อาจจะใช้ขวดน้ำเกลี่ยบนภาพให้เรียบ
5. ทากาวบนภาพให้ทั่วอีกครั้ง และทิ้งไว้ให้แห้ง

วิธีการใช้แผ่นเยื่อผนึกแห้ง

1. วางภาพไว้ระหว่างแผ่นเยื่อผนึกแห้ง
2. ใช้กระดาษสะอาดปิดด้านบนของรูปภาพ แล้วสอดรูปภาพและกระดาษรองดังกล่าวเข้าไปในเครื่องอัดภาพ ประมาณ 1 นาที ที่อุณหภูมิความร้อน 225 องศา
3. ได้ภาพผนึกแห้งที่ต้องการ

4. สมุดลำดับภาพ

สมุดลำดับภาพ เป็นสมุดรวบรวมภาพเป็นชุด แสดงเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีเนื้อหาติดต่อกันตามลำดับ อาจเป็นนิทาน เรื่องสั้นสำหรับเด็ก หรือเนื้อหาที่เป็นลำดับขั้นตอน เช่น วิธีการเข้าสู่ระบบอินเทอร์เน็ต, ขั้นตอนในการเข้าพบลูกค้า เป็นต้น

สมุดลำดับภาพ อาจใช้การผนึกภาพ หรือเขียนลงบนกระดาษ, ฝาแก้ว

วิธีการใช้รูปภาพผนึกลงบนกระดาษ หรือผ้า

1. พิจารณาเนื้อหาว่าจุดไหนเป็นจุดสำคัญของเรื่อง ควรเสนอเป็นภาพ
2. รวบรวมภาพ แยกหมวดหมู่ของภาพให้เข้ากับเนื้อหาที่วางไว้
3. เขียนหมายเลขตามลำดับภาพ เพื่อกันภาพสลับกัน
4. ผนึกภาพบนกระดาษ หรือผ้า ถ้ามีคำอธิบายใต้ภาพ ก่อนผนึกควรคำนึงถึงเนื้อที่ข้างล่างของภาพไว้สำหรับคำบรรยาย
5. เขียนคำบรรยายใต้ภาพด้วยภาษาที่ง่าย กะทัดรัดได้ใจความ
6. ตรวจสอบดูควรเรียบร้อย และการลำดับภาพก่อนเข้าเล่ม

5. การขยายภาพ

การขยายภาพจะช่วยให้ภาพที่ต้องการซึ่งมีขนาดเล็กให้ใหญ่ขึ้น เพื่อนำไปใช้ในการสอน หรือจัดแสดงได้ง่ายขึ้น การขยายภาพยังทำให้เห็นส่วนประกอบของภาพได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

การขยายภาพ แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

1. การใช้เครื่องมือขยายภาพ เช่น เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ, เครื่องขยายภาพแผ่นที่, เครื่องฉายสไลด์ เป็นต้น

2. การขยายภาพแบบตาราง

วิธีการขยายภาพโดยใช้เครื่องฉายข้ามศีรษะ

1. วางกระดาษวาดเขียนติดกับผนังโดยใช้สก็อตเทป
2. เปิดสวิตช์เครื่องฉาย แล้ววางแผ่นโปร่งใส
3. ปรับขนาดและความคมชัดของภาพ

4. เมื่อภาพคมชัดดีแล้ว ลงมือร่างภาพตามต้องการ

วิธีการขยายภาพโดยวิธีเขียนตาราง

1. ตีกรอบสี่เหลี่ยมรอบภาพ อาจเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส หรือสี่เหลี่ยมผืนผ้าก็ได้ แล้วแต่ความเหมาะสมของภาพ
2. แบ่งด้านทุกด้านออกเป็นส่วนๆ ส่วนละเท่าๆ กัน พร้อมทั้งเขียนหมายเลขกำกับ จากน้อยไปหามาก ด้านตรงข้ามจะมีหมายเลขตรงกัน ลากเส้นระหว่างจุดของ ด้านตรง จะได้ตารางออกมา
3. นำกระดาษวาดเขียนมาตีกรอบสี่เหลี่ยม ทำเหมือนข้อ 2 แต่การแบ่งส่วนของ แต่ละด้านต้องมีขนาดใหญ่กว่าเดิม
4. ใช้ดินสอวาดภาพบนกระดาษเบาๆ สังเกตเส้นของภาพเดิมว่ามีความสัมพันธ์กับ เส้นตารางอย่างไร หมายเลขที่กำกับจุดและเส้นจะเป็นเครื่องช่วยในการวาดรูปให้ ถูกตำแหน่ง
5. แต่งเติมเส้นให้ชัดเจนด้วยหมึก หรือสีตามความต้องการ

6. แผนภูมิ

แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ของข้อเท็จจริง หรือแนวความคิดต่างๆ เป็นการแสดงเปรียบเทียบ แสดงพัฒนาการของขบวนการ แสดงโครงสร้างขององค์กร ซึ่งจะทำให้สามารถเข้าใจได้ง่าย โดยทำเป็น แผ่นภาพซึ่งประกอบด้วยรูปภาพ สัญลักษณ์ต่างๆ และตัวหนังสือ

แผนภูมิมียหลายประเภท เช่น แผนภูมิต้นไม้ แผนภูมิแบบต่อเนื่อง แผนภูมิแบบเปรียบเทียบ แผนภูมิแบบองค์กร แผนภูมิอธิบายภาพ แผนภูมิแบบวิวัฒนาการ แผนภูมิแบบตาราง การผลิตแผนภูมิ สามารถใช้การวาด หรือใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในการสร้างก็ได้

7. แผนสถิติ

ใช้เสนอข้อมูลที่เป็นจำนวนเลข แผนสถิติจะแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของข้อมูล เช่น แนวโน้ม ความเปลี่ยนแปลง การเปรียบเทียบ การแสดงข้อมูลในรูปแบบของสถิติจะทำให้ ผู้เรียนสามารถเข้าใจได้ รวดเร็วและน่าสนใจ

แผนสถิติมีหลายประเภท เช่น แผนสถิติแบบพื้นที่ แผนสถิติแบบแท่ง แผนสถิติแบบรูปภาพ แผนสถิติแบบวงกลมและแผนสถิติแบบเส้น การใช้แผนสถิติขึ้นอยู่กับความเหมาะสมกับเนื้อหา ซึ่งควร ศึกษาข้อดี - ข้อเสียเพื่อเลือกใช้ให้ถูกต้อง

การผลิตแผนสถิติสามารถใช้การวาดภาพ ปะกระดาษสี หรือใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ช่วยสร้างก็ได้

8. ภาพโปรงใส

ภาพโปรงใส เป็นแผนสไลด์ขนาดใหญ่ใช้กับเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ สามารถใช้ได้กับทุกกลุ่มวัย ภาพโปรงใสสามารถแสดงความคิดรวบยอด ขบวนการ ข้อเท็จจริง หัวข้อได้ ทั้งนี้ในระดับวัยเด็ก สามารถสร้างแผนโปรงใสเคลื่อนไหว เพื่อดึงดูดความสนใจได้อีกด้วย

การผลิตแผ่นโปรงใสเคลื่อนไหว

1. ทำขอบติดแผ่นโปรงใส
2. วาดภาพ หรือข้อความที่ต้องการลงบนแผ่นโปรงใส
3. ตัดกระดาษแข็งให้พอดีกับคำที่ต้องการจะปิดไว้ แล้วติดกระดาษแข็งกับกรอบของแผ่นโปรงใสด้วยสก๊อตเทป ทั้งนี้แผ่นโปรงใสยังสามารถนำไปผลิตได้อีกหลายรูปแบบ เช่น สามารถดึงขึ้นลงได้ หรือตัดแผ่นโปรงใสเป็นรูปคนใช้ในการเล่าเรื่อง สนทนา ก็ได้

9. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

สื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นสื่อที่มีความทันสมัย ในปัจจุบันสื่ออิเล็กทรอนิกส์นี้เป็นนิยมมากขึ้น เพราะสามารถลดข้อบกพร่องต่างๆ ได้ ไม่ว่าจะเป็นด้านเวลาและสถานที่ ผู้เรียนยังสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ใช้ในการทบทวน นอกจากนี้ยังช่วยลดต้นทุนในการซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการผลิตสื่อ อีกทั้งสื่ออิเล็กทรอนิกส์นี้ยังสามารถดึงดูดใจผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

การผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์

1. กำหนดเรื่องที่ต้องการจะผลิต ควรจะเป็นเรื่องที่มีความถนัด ความเข้าใจ และมีความน่าสนใจ
2. ศึกษาและรวบรวมข้อมูล รวบรวมข้อมูลที่หลากหลายโดยที่ข้อมูลควรจะต้องมีความทันสมัย นอกจากรวบรวมข้อมูลแล้วก็ยังต้องมีการกำหนดหัวข้อเรื่องที่จะจัดทำ และต้องศึกษากลุ่มผู้เรียน
3. กำหนดขอบเขตของงานก่อนว่าต้องการจะนำเสนอเนื้อหาให้เป็นที่ไปในลักษณะใด ครอบคลุมเนื้อหามากน้อยเพียงใด
4. กำหนดรูปแบบ วางโครงสร้างของสื่อว่าต้องการให้มีส่วนประกอบอะไรบ้าง เช่น ส่วนของเนื้อหา แบบทดสอบและเกมการศึกษา เป็นต้น เน้นที่เนื้อหาหรือรูปภาพให้เหมาะสมกับผู้เรียนและสามารถดึงดูดความสนใจ
5. จัดทำ Story board เป็นการร่างโครงสร้างของการจัดทำสื่อทั้งหมด กำหนดการเชื่อมโยงแต่ละหน้าเข้าด้วยกัน การทำ Story board ก่อนจะทำให้สะดวกในการผลิต

6. จัดทำสื่อโดยเลือกโปรแกรมที่มีความสามารถในการจัดทำตามเนื้อหาใน Story board ที่ได้วางโครงสร้างไว้ เพราะแต่ละโปรแกรมจะมีข้อจำกัดที่แตกต่างกันออกไป จึงควรเลือกให้เหมาะสมกับความต้องการและความสามารถของโปรแกรม

● แนวทางการผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนรู้

1. ต้องออกแบบให้ตรงกับจุดมุ่งหมาย
2. ผลิตโดยคำนึงถึงประโยชน์ที่จะนำไปใช้งาน
3. สามารถนำไปใช้ได้ง่าย วิธีการใช้ไม่ยุ่งยาก มีคู่มือประกอบการใช้งาน
4. สื่อบางประเภทไม่จำเป็นต้องแสดงรายละเอียดมากนัก
5. คำนึงถึงความประหยัดทั้งงบประมาณและเวลาให้เหมาะสม
6. เลือกข้อความสำคัญของงานและเลือกรูปภาพมาประกอบเพื่อให้มีเนื้อหา ชัดเจนขึ้น
7. เลือกขนาดที่เหมาะสม
8. เลือกกระดาษให้เหมาะสมกับชิ้นงาน
9. ทำชิ้นงานเป็นป็อบอัพเพื่อสร้างความน่าสนใจ
10. เลือกสีสดใสใสในการทำชิ้นงาน
11. ใส่ตัวการ์ตูนลงไปชิ้นงาน

● ขั้นตอนการผลิตสื่อในรูปแบบต่างๆ

1. สำรวจและวิเคราะห์ปัญหาในการเรียนการสอน
2. กำหนดวิธีการแก้ปัญหา
3. การผลิตชุดบทเรียนสำเร็จรูป มีขั้นตอนดังนี้
 - 3.1. ค้นคว้าและศึกษาการผลิตบทเรียนสำเร็จรูป
 - 3.2. ศึกษาเนื้อหาเนื้อของระบบการย่อย
 - 3.3. ลงมือผลิต

● แผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติการสอน เพราะเป็นการวางแนวทางการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ หากผู้สอนมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีย่อมส่งผลให้การจัดการเรียนในครั้งนั้นประสบความสำเร็จ ซึ่งความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้มีดังที่ อารมณ์ ใจเที่ยง (2553 : 204-205 ได้อธิบายถึงความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ 6 ประการดังนี้

1) ทำให้ผู้สอนสอนด้วยความมั่นใจ เมื่อเกิดความมั่นใจในการสอนย่อมจะสอนด้วยความคล่องแคล่ว เป็นไปตามลำดับขั้นตอน อย่างราบรื่น ไม่ติดขัด เพราะได้เตรียมการทุกอย่างไว้พร้อมแล้วการสอนก็จะดำเนินไปสู่จุดหมายปลายทางอย่างสมบูรณ์

2) ทำให้เป็นการสอนที่มีคุณค่าคุ้มกับเวลาที่ผ่านไป เพราะผู้สอนสอนอย่างมีแผน มีเป้าหมาย และมีทิศทางในการสอน มิใช่สอนอย่างเลื่อนลอย ผู้เรียนได้รับความรู้ ความคิด เกิดเจตคติ เกิดทักษะและเกิดประสบการณ์ใหม่ตามที่ผู้สอนวางแผนไว้ ทำให้เป็นการเรียนการสอนที่มีคุณค่า

3) ทำให้เป็นการสอนที่ตรงตามหลักสูตร ทั้งนี้เพราะในการวางแผนการสอน ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรทั้งด้านจุดประสงค์การสอน เนื้อหาสาระที่จะสอน การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน การวัดและประเมินผล แล้วจัดทำออกมาเป็นแผนการสอน เมื่อผู้สอนสอนตามแผนการสอน ก็ย่อมทำให้เป็นการสอนที่ตรงตามจุดมุ่งหมายและทิศทางของหลักสูตร

4) ทำให้การสอนบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพดีกว่าการสอนที่ไม่มีแผนวางแผน เนื่องจากในการวางแผนการสอน ผู้สอนต้องวางแผนอย่างรอบคอบในทุกองค์ประกอบของกิจการสอน รวมทั้งการจัดเวลา สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ได้โดยสะดวกและง่ายดายขึ้น ดังนั้น เมื่อมีการวางแผนการสอนที่รอบคอบและปฏิบัติตามแผนการสอนที่วางไว้ ผลของการสอนย่อมสำเร็จได้ดีกว่าการไม่ได้วางแผนการสอน

5) ทำให้ผู้สอนมีเอกสารเตือนความจำ สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการสอนต่อไป ทำให้ไม่เกิดความซ้ำซ้อนและเป็นแนวทางในการทบทวนหรือการออกข้อทดสอบเพื่อวัดผลประเมินผลผู้เรียนได้นอกจากนี้ทำให้ผู้สอนมีเอกสารไว้ให้แนวทางแก่ผู้ที่เข้าสอนแทนในกรณีจำเป็น เมื่อผู้สอนไม่สามารถเข้าสอนเองได้ ผู้เรียนจะได้รับความรู้และประสบการณ์ที่ต่อเนื่องกัน

6) ทำให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อผู้สอนและต่อวิชาเรียน ทั้งนี้เพราะผู้สอน สอนด้วยความพร้อมเป็นความพร้อมทั้งทางด้านจิตใจ และความพร้อมทางด้านวัตถุ ความพร้อมทางด้านจิตใจ คือความมั่นใจในการสอน เพราะผู้สอนได้เตรียมการสอนมาอย่างรอบคอบ ส่วนความพร้อมทางด้านวัตถุคือ การที่ผู้สอนได้เตรียมเอกสารหรือสื่อการสอนไว้อย่างพร้อมเพรียง เมื่อผู้สอนเกิดความพร้อมในการสอน ย่อมสอน

ด้วยความกระตือรือร้น ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างชัดเจนในบทเรียน อันส่งผลให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อผู้สอนและต่อวิชาที่เรียน

นอกจากที่กล่าวมาในข้างต้นแล้วนั้นแผนการจัดการเรียนรู้ยังมีความสำคัญต่อผู้สอน คือ

1) ทำให้ผู้สอนได้มีการวางแผนและการเตรียมการสอนล่วงหน้า ได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการสอน สื่อนวัตกรรม วิธีการวัดและประเมินผล ตลอดจนการนำหลักจิตวิทยามาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้

2) ข้อมูลที่ได้จากการจัดการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในวางแผน พัฒนาหรือปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

ขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

ในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ มีขั้นตอนรายละเอียดต่างๆ ดังนี้ (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2553: 230; กุณิศรา จิตรชญาวนิช, 2562 : 188)

1. วิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา เพื่อกำหนดหน่วยการเรียนรู้และรายละเอียดย่อยของเนื้อหาที่จะนำมาทำเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละครั้ง

2. วิเคราะห์จุดประสงค์รายวิชาและมาตรฐานรายวิชา เพื่อนำมาสู่การเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้โดยให้ครอบคลุมพฤติกรรมทั้งด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการ เจตคติและค่านิยม

3. วิเคราะห์สาระการเรียนรู้หรือเนื้อหา โดยเลือกและขยายสาระที่เรียนรู้ให้สอดคล้องกับผู้เรียน ชุมชนท้องถิ่น และคำนึงถึงประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับ

4. วิเคราะห์กิจกรรมการเรียนรู้ หรือกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยเลือกรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบทเรียน โดยกิจกรรมจะต้องมีความหลากหลายและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

5. วิเคราะห์กระบวนการวัดผลและประเมินผล โดยเลือกวิธีการวัดผลและประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และสาระการเรียนรู้

6. วิเคราะห์สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ โดยคัดเลือกสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ทั้งในชั้นเรียนนอกชั้นเรียนให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้

องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้

องค์ประกอบที่สำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้โดยทั่วไป มีนักวิชาการได้อธิบายถึงองค์ประกอบที่สำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้ อาภรณ์ ใจเที่ยง (2553 : 216-217) ได้อธิบายถึงแผนการจัดการเรียนรู้ว่าประกอบด้วย ดังต่อไปนี้

เวลาที่สอน

ส่วนนำ : รายวิชา / กลุ่ม ชั้น ชื่อหน่วยการเรียนรู้ หรือชื่อแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน

1. มาตรฐานการเรียนรู้
2. ตัวชี้วัดชั้นปี
3. สาระสำคัญ
4. จุดประสงค์การเรียนรู้
5. สาระการเรียนรู้
6. กิจกรรมการเรียนรู้
7. การวัดผลประเมินผล
8. สื่อและแหล่งเรียนรู้
9. บันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้

● รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรม “ผลิตสื่อ/แผนการเรียนรู้ด้านสิทธิมนุษยชน”

จำนวนผู้เข้าร่วม :

60 - 70 คน

ขั้นตอนกิจกรรม :

ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

1. วิทยากรตั้งคำถาม พุดคุยนำเข้าสู่เนื้อหาก่อนทำกิจกรรมกลุ่ม/รายบุคคล
2. แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมออกเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มละ 14 -15 คน หรือทำรายบุคคล

ขั้นดำเนินกิจกรรม

ผู้เข้าอบรมร่วมกันระดมออกแบบ ผลิตสื่อ แผนการเรียนรู้

ขั้นสรุปกิจกรรม

วิทยากรพุดคุย แลกเปลี่ยนแนวคิดร่วมกันในการผลิตสื่อ/แผนการเรียนรู้

สื่อ/อุปกรณ์ :

กระดาษสีขนาดต่างๆ

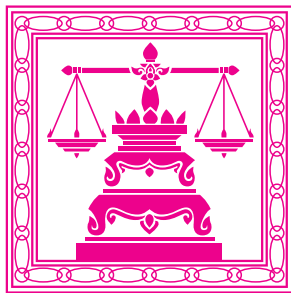
กระดาษขาว

ปากกาเคมี

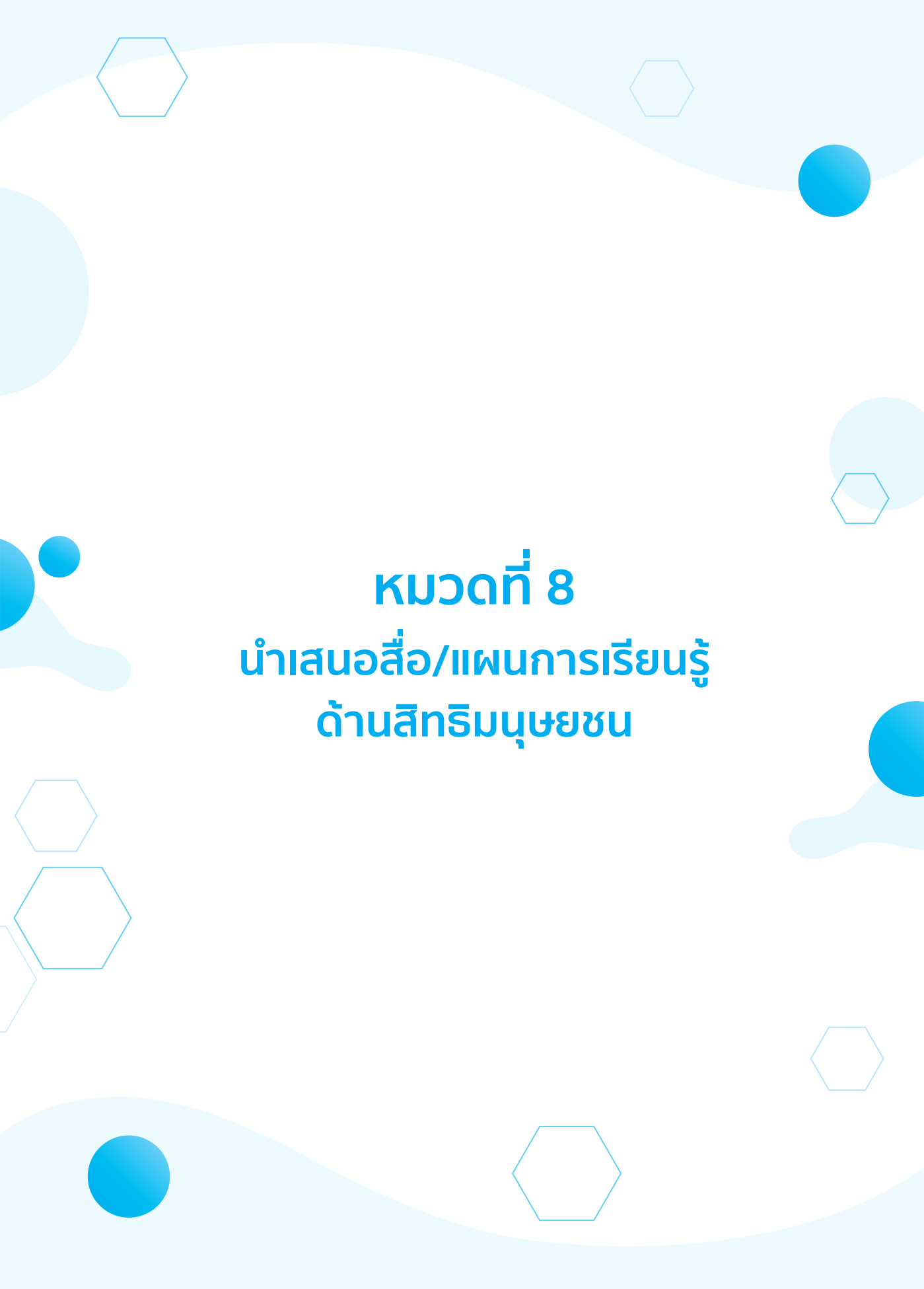
เทปกาว/สเปรย์กาว

อื่นๆ

แบบฟอร์มการออกแบบแผนการเรียนรู้

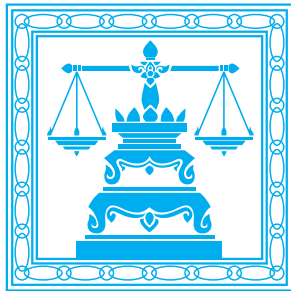

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

หมวดที่ 8

นำเสนอสื่อ/แผนการเรียนรู้ ด้านสิทธิมนุษยชน

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

หมวดที่ 8 :

นำเสนอสื่อ/แผนการเรียนรู้ด้านสิทธิมนุษยชน

- นำเสนอสื่อ/แผนการเรียนรู้ด้านสิทธิมนุษยชน

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมออกแบบสื่อการสอน/แผนการเรียนรู้ด้านสิทธิมนุษยชน เพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอนของแต่ละบุคคล โดยให้มีความสอดคล้องกับบริบท การเรียน การสอนของแต่ละสถานศึกษา

- จัดทำแผนขยายผล

องค์ประกอบของแผน

1. ชื่อแผนการอบรม
2. ขั้นตอน
3. วิธีการ สื่อที่ใช้ในการอบรม
4. รายชื่อวิทยากรผู้อบรม
5. เวลาในแต่ละหัวข้อวิชา
6. การประเมินผล

- รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรม “นำเสนอสื่อ/แผนการเรียนรู้ด้านสิทธิมนุษยชน”

จำนวนผู้เข้าร่วม :

60 - 70 คน

ขั้นตอนกิจกรรม :

ชั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

วิทยากรพูดคุย เพื่อกระตุ้นให้ผู้เข้ารับการอบรมนำเสนอสื่อ/แผนการเรียนรู้

ขั้นตอนกิจกรรม

1. ผู้เข้าร่วมนำเสนอสื่อ/แผนการเรียนรู้
2. ผู้เข้าร่วมช่วยกันแสดงความคิดเห็น สะท้อนความคิดต่อตัวสื่อ/แผนการเรียนรู้

ขั้นสรุปกิจกรรม

วิทยากรสรุปภาพรวม โดยใช้กระบวนการพูดคุย แลกเปลี่ยนแนวคิดร่วมกัน

สื่อ/อุปกรณ์ :

สื่อ/แผนการเรียนรู้

แบบประเมินสื่อ/แผนการเรียนรู้

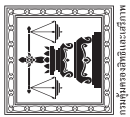

The background features a white central area surrounded by light gray wavy borders at the top and bottom. Scattered throughout are various geometric elements: solid dark gray circles of different sizes, hollow hexagons, and light gray circular shapes. Some hexagons are partially overlapped by the light gray shapes.

ภาคผนวก

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

แผนขยายผล รายงานผลการจัดกิจกรรม

ของวิทยาการกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน.....

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.

ระหว่างวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....ถึงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

จังหวัด.....โรงเรียน.....ศูนย์ดำเนินการ.....

ลำดับ ที่	ว-ด-ป ที่จัด กิจกรรม	โครงการ/ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	กิจกรรม	สอดแทรกรายวิชา/ กิจกรรมเสริม/ชมรม/ ชุมนุม	การประเมินผล	จำนวน กลุ่มเป้าหมาย	หมายเหตุ

กรุณาส่งกลับ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เพื่อรวบรวมข้อมูลจัดทำสรุปผลและรายงานผลการดำเนินงานกิจกรรม

1. กรุณาแนบบรรจุภาพประกอบ อย่างน้อย จำนวน 2 รูป ต่อ 1 กิจกรรม และแนบใบลงทะเบียน (ถ้ามี)

2. กรุณาส่งแผนขยายผล, แบบรายงานผลฯ • ผ่าน E-Mail : Operate.rlpd@gmail.com • ผ่าน Google Forms

rlpd.jobs256@gmail.com

ทั้งนี้หากมีข้อซักถามเพิ่มเติม สอบถามได้ที่เบอร์ 021412750, 021412755

ลิงชื่อ.....
(.....)

เบอร์โทร.....

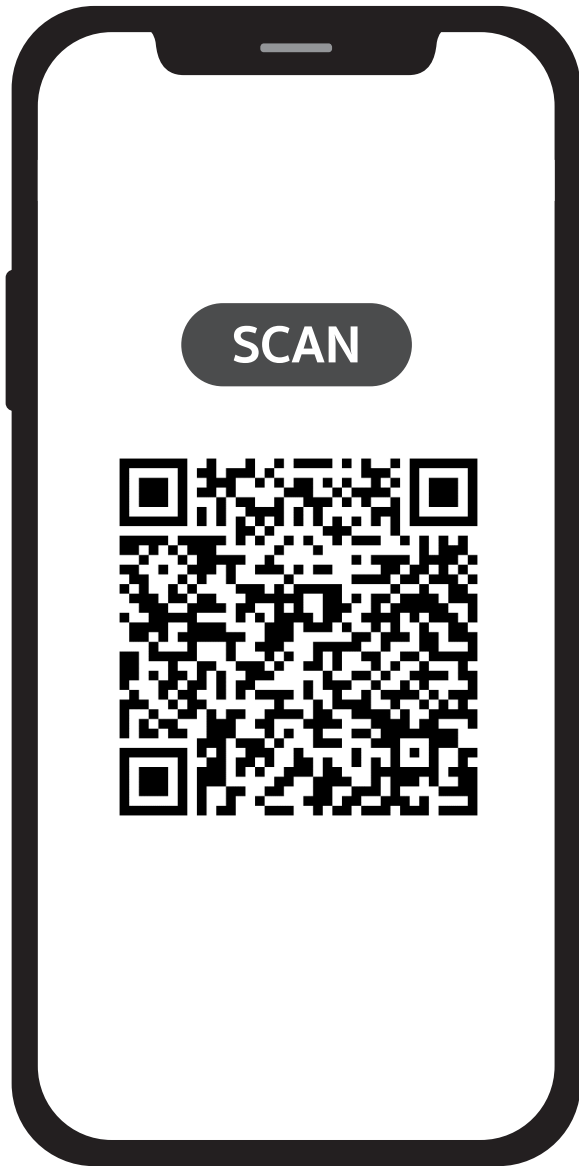

กองส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพ
กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
กระทรวงยุติธรรม

แหล่งข้อมูลประกอบการเรียนรู้สิทธิมนุษยชน

196

หลักสูตรและคู่มือ ส่งเสริมสิทธิ เสรีภาพและสิทธิมนุษยชน
สำหรับครู และบุคลากรทางการศึกษา

ที่ปรึกษา

นายเรืองศักดิ์
นางสุจิตรา

สุวารี
แก้วไกร

อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
รองอธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

คณะทำงาน

นายณัฐพล
นางสาวกวิพันธ์
นายวชิระ
นางสวณัฐรัฐ
นางสาวลัดดา
นางสาวบัณฑิตา
นางสาวนงศ์ลักษณ์
นางสาวหฤทัย
นางสาววนิดา
นายภาณุวัฒน์
นางสาวชญาพิมพ์

दानจิตร์ตรง
รอตคมศัลย์
นันทผาด
จันทสาร
คำทิพย์
แก้วบุตดา
สิมมาลา
มหาจรัสสิน
ชัยมงคล
จันทา
นาคะเกศ

ผู้อำนวยการกองส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพ
นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการพิเศษ
นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการ
นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการ
นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการ
นักจัดการงานทั่วไปชำนาญการ
พนักงานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
พนักงานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
นิติกร
เจ้าหน้าที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
เจ้าหน้าที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

ผู้จัดทำและเรียบเรียง

นางสาวกวิพันธ์
นางสวณัฐรัฐ
นางสาวลัดดา
นางสาววนิดา

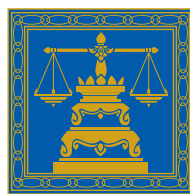
รอตคมศัลย์
จันทสาร
คำทิพย์
ชัยมงคล

นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการพิเศษ
นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการ
นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการ
นิติกร

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

Rights and Liberties Protection Department

เลขที่ 404 อาคารกระทรวงยุติธรรม ถนนแจ้งวัฒนะ
แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210

www.rlpd.go.th

[www.facebook.com/
RLPD.PR](https://www.facebook.com/RLPD.PR)

[www.facebook.com/
คุณมี](https://www.facebook.com/คุณมี)

Khun Mee Channel